

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**TÜRKİYE’DE DEĞİŞEN TERÖR ALGISI: PKK
TERÖR ÖRGÜTÜ, 1984-2009, 2009-2015 ve 2015-
2022 YILLARININ KARŞILAŞTIRMALI
İNCELEMESİ**

Hüseyin YÜKSEK

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

TÜRKİYE’DE DEĞİŞEN TERÖR ALGISI: PKK TERÖR ÖRGÜTÜ, 1984-
2009, 2009-2015 ve 2015-2022 YILLARININ KARŞILAŞTIRMALI
İNCELEMESİ

Hüseyin YÜKSEK

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

TEŞEKKÜR

“Türkiye’de Değişen Terör Algısı: PKK Terör Örgütü, 1984-2009, 2009-2015 ve 2015-2022 Yıllarının Karşılaştırmalı İncelemesi” adlı çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti’nin ve PKK terör örgütünün yıllara göre değişkenlik gösteren stratejisi dönemler halinde incelenerek karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Yüksek Lisans Tez çalışmam sırasında ve bu tezin konusunun belirlenmesinde, çalışmalarımın yürütülmesi ve değerlendirilmesinde yardım ve desteğini esirgemeyen danışmanım saygıdeğer Dr. Öğretim Üyesi Valeriy MORKVA’ya teşekkür ederim. Tez çalışmama katkılarından dolayı saygıdeğer hocalarım Doç. Dr.Şafak OĞUZ ve Dr. Öğr. Üyesi Ahmet TERZİ’ ye teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında yanımda olan değerli dostum Ömer Faruk AKAR’a, çalışmamda kullanılacak kaynakların temini konusunda yardımcı olan Halit KILIÇ’a, Samet ŞAHİN’e ve her zaman yanımda olan annem Emine YÜKSEK, babam Akif YÜKSEK ve kız kardeşlerim Atiye ve Berna YÜKSEK’e teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her alanında olduğu gibi yoğun çalışmalarım esnasında sabır gösteren, bana katlanan ve her türlü desteği veren sevdiceğim Tuğba BAĞBAŞI’ya teşekkürü borç bilirim.

Hüseyin YÜKSEK

ÖZET

YÜKSEK, Hüseyin. *Türkiye’de Değişen Terör Algısı: PKK Terör Örgütü, 1984-2009, 2009-2015 ve 2015-2022 Yıllarının Karşılaştırmalı İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2022.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu ilk yıllarda, Kürt asıllı aşiretlerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde çıkardıkları isyanlar bastırılarak cumhuriyet rejiminden taviz verilmemiştir. Söz konusu bu isyanların bastırılmasından sonra kalkınmaya önem verilmiş ve bu doğrultu da politikalar uygulanmaya başlanmıştır. 1980’li yıllara gelindiğinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin de yeni bir terör örgütü ortaya çıkmış bu durum tüm Türkiye’yi etkilemiştir. PKK terör örgütünün 1984 yılında yapmış olduğu eylemlerle birlikte Türkiye’nin ekonomiden siyasete, dış politikadan toplumsal olaylara kadar pek çok alandaki politikasında kırılma noktası meydana gelmiş ve 40 yılı aşkın süredir devam etmekte olan PKK sorunu başlamıştır. Bu anlamda örgütün terörist varlığını bitirmek ve uluslararası bağlantılarını azaltmak yönünde politika belirleyen Türkiye Cumhuriyeti için PKK ve diğer terör örgütlerinin varlığı en büyük tehdit halini almıştır. Bu çalışmada ele alındığı üzere Türkiye Cumhuriyeti, teröre karşı uzun yıllar boyunca askeri unsurlarla mücadele etmeye başlamıştır. Uzun yıllar devam eden askeri mücadelenin (sert güç) neticesinde belirli sonuçlar alınmış olsa da terör politikası tam anlamıyla istenilen seviyede gerçekleşmemiştir. Bu bağlamda 2000’li yıllara gelindiğinde yeni bir politik yaklaşım belirlenmiştir. Bu zamana kadar yapılmış askeri mücadelenin aksine 2009’da başlayan ve 2015’e kadar devam eden dönemde yumuşak güç unsurları kullanılarak terör meselesinin bitirilmesi amaçlanmıştır. 2015 yılında PKK terör örgütünün şehirlerde terör eylemlerine yönelmesi, Türkiye’yi yeniden askeri unsurlarla (sert güç) mücadele etmeye itmiştir. 2015’te başlayan ve günümüze kadar devam eden süreçte devlet, topyekûn olarak örgütle mücadeleye başlamış ve askeri mücadele de kararlılığını göstermiştir.

Mevcut tez çalışmasında; Osmanlı Devleti’nin son zamanlarındaki ve Erken Cumhuriyet dönemindeki Kürt asıllı aşiretlerin isyanlarından, 1984 yılına kadar Türkiye’de yaşanan Kürt hareketlerinden, PKK terör örgütünden, Türkiye’nin bu

duruma verdiği tepkiden, bahse konu örgütün silahlı eylemlerinden, 2009 yılı itibariyle örgütle askeri mücadelenin bırakılarak yumuşak güç unsurları ile terörün bitirilme düşüncesinden ve 2015 yılında yumuşak güç unsurlarının bırakılarak yeniden sert güç unsurlarına geçilen dönemden bahsedilmiştir. 1984-2022 yılları arasındaki 38 yıllık süreç karşılaştırmalı olarak anlatılmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Terör, Örgüt, Strateji, Türkiye, PKK,

ABSTRACT

YÜKSEK Hüseyin, *Changing Perception Of Terrorism In Turkey: PKK Terrorist Organization, A Comparative Analysis Of 1984-2009, 2009-2015 and 2015-2022*, Master's Thesis, Nevşehir, 2022.

In the first years of the establishment of the Republic of Turkey, the rebellions of the Kurdish-origin tribes in the Eastern and Southeastern Anatolia regions were suppressed and no concessions were made from the republican regime. After the suppression of these rebellions, importance was given to development and policies were started to be implemented in this direction. By the 1980s, a new terrorist organization emerged in the Republic of Turkey, and this situation affected all of Turkey. With the action of the PKK terrorist organization in 1984, a breaking point occurred in Turkey's policy in many areas from economy to politics, from foreign policy to social events, and the PKK problem, which had been going on for more than 40 years, began. In this sense, the existence of the PKK and other terrorist organizations has become the greatest threat to the Republic of Turkey, which has set a policy to end the terrorist presence of the organization and reduce its international connections. As discussed in this study, the Republic of Turkey has started to fight against terrorism with military elements for many years. Although certain results have been obtained as a result of the military struggle (hard power) that has continued for many years, the terror policy has not been fully realized at the desired level. In this context, a new political approach was determined in the 2000s. Contrary to the military struggle made up to this time, a dialogue was established with the terrorist organization in the period that started in 2009 and continued until 2015, and it was aimed to end the terror issue soft power. In 2015 the terrorist acts in cities with its newly launched strategy pushed Turkey to struggle with military elements (hard power).

In the current thesis; The revolts of tribes of Kurdish origin in the late Ottoman Empire and the early republican period, the Kurdish movements in Turkey until 1984, the PKK terrorist organization, the reaction of Turkey to this situation, armed actions of the said organization., the thought of ending the soft power elements and terrorism by

leaving the military struggle with the organization as of 2009 and the period when soft power elements were abandoned and switched back to hard power elements were mentioned. The 38-year period between 1984 and 2022 has been explained comparatively.

Keywords:

Terror, Organization, Strategy, Turkey, PKK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: 1984 YILINA KADAR OLAN SÜREÇTE TÜRKİYE CUMHURİYETİ’NİN DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİ’NDEKİ AYRILIKÇI HAREKETLER	
1.1. Osmanlı Devleti'nin Son Yılları ve Erken Cumhuriyet Dönemindeki Ayrılıkçı Hareketler	5
1.2. 1920-1938 Yılları Arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Yaşanan İsyanlar	12
1.3. 1938-1984 Yılları Arasında Kürt Siyasallaşma Hareketleri	19
1.4. PKK Terör Örgütünün Kurulmasındaki Etkenler ve Örgütün Kuruluşu	21
1.5. PKK Terör Örgütünün Amacı, İdeolojisi, Stratejisi ve Faaliyetleri	25
1.6. PKK Terör Örgütünün Uluslararası Boyutu	29
1.6.1. Türkiye Cumhuriyeti’nin Komşu Ülkeleri ve PKK.....	31
1.6.2. Avrupa Birliği ve PKK	35
1.6.3. Diğer Dünya Ülkeleri ve PKK.....	38
2. BÖLÜM: 1984-2009 YILLARI ARASINDA PKK TERÖR ÖRGÜTÜ SORUNU	
2.1. PKK Terör Örgütünün Sert Güç Unsurlarıyla Bitirilme Düşüncesi ...	41
2.1.1. 1984-2009 Yılları Arasında PKK Terör Örgütünün Politikaları ve Eylemleri.....	42

2.1.2. 1984-2009 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Politikaları ve Terör Eylemleri Karşısındaki Tutumu	52
3. BÖLÜM: 2009-2015 YILLARI ARASINDA PKK TERÖR ÖRGÜTÜ SORUNU	
3.1. Yumuşak Güç Unsurlarıyla Terörün Bitirilme Düşüncesi	60
3.1.1. 2009-2015 Yılları Arasında PKK Terör Örgütünün Politikaları ve Eylemleri	60
3.1.2. 2009-2015 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Politikaları ve Eylemler Karşısındaki Tutumu	66
4. BÖLÜM: YUMUŞAK GÜÇ UNSURLARININ SONA ERDİĞİ VE YENİDEN SERT GÜÇ UNSURLARINA DÖNÜLEN 2015-2022 YILLARI ARASI DÖNEM	
4.1. 2015-2022 Yılları Arasında PKK Terör Örgütünün Politikaları ve Terör Eylemleri	75
4.2. 2015-2022 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Politikaları ve Terör Eylemleri Karşısındaki Tutumu	80
SONUÇ	90
KAYNAKÇA	99
EKLER	110
EK 7. ORJİNALLİK RAPORU	148

KISALTMALAR

A.B.D.	: Ana Bilim Dalı
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADYÖD	: Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AK PARTİ	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
ARGK	: Artêşa Rizgariya Gelé Kurdistan
ASALA	: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenian
B.D.	: Bilim Dalı
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
CNN Türk	: Cable News Network
DBP	: Demokratik Bölgeler Partisi
DDKO	: Doğu Devrimci Kültür Ocakları
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DEP	: Demokrasi Partisi
DEV-GENÇ	: Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
DEV-SOL	: Devrimci Sol
DEV-YOL	: Devrimci Yol
DGM	: Devlet Güvenlik Mahkemesi
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
DP	: Demokrat Parti
DSP	: Demokrat Sol Parti

DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
DTH	: Demokratik Toplum Hareketleri
DTK	: Demokratik Toplum Kongresi
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ERNK	: Eniya Rizgarîya Netewa Kurdîstan
ETA	: Euskadi Ta Alkatasuna-Bask Ülkesi ve Özgürlük
EYP	: El Yapımı Patlayıcı
F-16	: Fighting Falcon
FKF	: Fikir Kulüpleri Federasyonu
FETÖ/PDY	: Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması
FEYKA	: Fransa Kürt Dernekleri Federasyonu
GKK	: Geçici Köy Korucusu
GKRK	: Güney Kıbrıs Rum Kesimi
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HBDH	: Halkların Birleşik Devrim Hareketi
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
HEP	: Hakların Emek Partisi
HPJ	: Doğu Kürdistan Kadın Savunma Birlikleri
HRK	: Hezen Rizgariya Kürdistane
İHA	: İnsansız Hava Aracı
İRA	: İrlanda Cumhuriyet Ordusu
KODAR	: Doğu Kürdistan Özgürlük ve Demokratik Topluluğu
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
KCK-TK	: Kürdistan Topluluklar Birliği- Türkiye Koordinasyonu
KD	: Kürdistan Devrimcileri

KDP	: Kürdistan Demokrat Partisi
KKK	: Koma Komalen Kurdistan
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
M/L	: Marksist/Leninist
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
NATO	: Nourt Atlantic Treaty Organization
OHAL	: Olağanüstü Hal
PJAK	: Kürdistan Özgür Yaşam Partisi
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PÖH	: Polis Özel Harekât
PYD	: Partiya Yekîtiya Demokrat
RPG-7	: Rocket Propelled Grenade
s	: Sayfa
S	: Sayı
SİHA	: Silahlandırılmış İnsansız Hava Aracı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TAK	: Teyrêbazên Azadiya Kurdistan
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
T-DKP	: Türkiye Devrimci Komünist Partisi
TEMUH	: Terörle Mücadele Harekât Dairesi Başkanlığı
THKP-C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP	: Türkiye İşçi Partisi

TKEP	: Türkiye Komünist Emek Partisi
TKP/ML	: Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon kurumu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
vd	: Ve Diğerleri
YCK	: Yetikiya Civanen Kürdistan
YDG-H	: Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi
YPS	: Yekinen Parastina Sivil
YRK	: Kadın Savunma Birliği

GİRİŞ

Terör; 21. yüzyılın en büyük problemlerinden birisidir. Dünya üzerinde pek çok ülke bu problem ile karşı karşıya kalmaktadır. Genel bir terör tanımı olmamakla birlikte bu kavram hakkında pek çok yorum bulunmaktadır. Terör, köken olarak “terrere” kelimesinden türetilmiştir. Terör kelimesi “korkudan sarsıntı geçirme” ya da “korkudan dehşete düşmeye neden olma” gibi farklı anlamlar içermekte olup; bu sözcüğe ilk kez Dictionnaire de l’Academie Française’nin 1789 yılında yayımlanan sayısında rastlanılmıştır (Alkan, 2002, s.s. 17-18).

Türk Dil Kurumuna göre terör kelimesi, “*yıldırı, korku salma, genellikle siyasal bir dava uğruna girişilen, toplumu korkutmaya, yıldırma amacıyla yapılan eylemlerin bütünü*” olarak nitelendirmektedir*. Terörle Mücadele Kanunu’nun 1.maddesine göre, Terör: “*Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.*” şeklinde tanımlanmıştır (3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Madde 1).

Dünya üzerinde teröre maruz kalmış ülkelerin terörden kurtulabilmek için yoğun olarak kullandığı araç “güç”tür. Güç, iktidar, hükmetmek gibi kavramlar insanın doğasında bulunan ve insanlık tarihinden bu yana günümüze kadar süre gelmiş kavramlardır. Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre* güç; “bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet, efor” gibi anlamlarıyla, etki yaratma veya etkiye karşı koyabilme anlamları taşımaktadır.

Dünya’da kabul gören ve terörle mücadelede uygulanan üç güç unsuru bulunmakta olup bu unsurlar; yumuşak güç (soft power), sert güç (hard power) ve akıllı

*Bkz: sozluk.gov.tr.

*Bkz: sozluk.gov.tr.

güç (smart power) unsurlarıdır. Askeri ve ekonomik güce, yaptırımlara dayalı “hard power” kavramı, dilimize Kalın’ın ifadesiyle kaba güç olarak çevrilebileceği gibi “sert güç” olarak kullanımı da tercih edilebilmektedir. Aynı şekilde yumuşak ve ince anlamlarına gelen “soft” kelimesi de “soft power” kavramının ince veya yumuşak güç olarak ifade edilmesine imkân sağlamıştır (Kalın, 2010, s. 57). Bir ülkenin genel politikasında kullandığı araçlar “sert güç” ve “yumuşak güç” tür. Ülke yöneticileri zaman zaman bu iki güçten birini kullanırken kimi zaman da iki güce birden başvurmaktadır (Yatağan, 2018, s. 71). “Sert güç” genel olarak bir ülkenin askeri nitelikteki kuvvetidir. “Yumuşak güç” ise doğrudan askeri gücün dışında bir ülkenin tarihi, sosyo-kültürel zenginliği, ekonomik gücü, demokratik gelişmişliği, sivil toplum kuruluşlarının yaygınlığı, bilim ve teknolojik alt yapısı ile sanat ve spor gibi unsurlarının askeri gücü de gerektiğinde destekleyecek nitelikte sahip olduğu güç ivmesidir (Beşe, 2011, s. 106). Sert güç müdahale ve zor kullanmayı içermekte iken yumuşak güç ise kültürel çekicilik, diplomatik kıvraklık ve ikna kabiliyetiyle istediğini zor kullanmadan yaptırmak olarak tanımlanabilmektedir.

Terör vb. oluşumlarla karşılaşan ülkelere bakıldığında; İngiltere’nin IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu), İspanya’nın ETA (Euskadi Ta Alkatasuna-Bask Ülkesi ve Özgürlük), Sri Lanka’nın Tamil Kaplanları gibi etnik terör örgütleriyle mücadele ettiği bilinmektedir.

İngiltere’nin IRA terör örgütü ile mücadele stratejisi irdelendiğinde; Kökeni daha eskiye dayanan IRA’nın 1969-1997 yılları arasında terör eylemlerini sürdürdüğü ve İngiltere’nin askeri güç ile bu terör eylemlerine karşılık verdiği görülmektedir. 1994-1997 yılları arasında yaşanan ve zaman zaman terör eylemleriyle kesilen müzakereler sonucunda 1997 yılında nihai ateşkes ilan edilmiştir. Britanya ve İrlanda hükümetleri ile Kuzey İrlanda partileri tarafından 1998 yılında imzalanan Belfast Anlaşması’nı destekleyen IRA terör örgütü, 2005 yılında tamamen silahsızlanmış ve günümüzde etkisini yitirmiştir. İspanya’nın ETA terör örgütü ile mücadelesi irdelendiğinde; ETA terör örgütünün pek çok kanlı saldırısı olduğu ve İspanya’nın bu saldırılara askeri güç kullanarak cevap verdiği görülmektedir. ETA terör örgütü, 20 Ekim 2011 tarihinde tek taraflı ateşkes ilan etmişse de İspanya terörle mücadele politikasından vazgeçmeyerek ETA liderliği ve üyelerine yönelik operasyonlarına devam etmiştir. Sonuç itibarıyla ETA toplumsal desteğini yitirdiği gibi terör üretme araçları ve imkânından da mahrum

kalmış, terör kampanyasını sonlandırmış ve İspanya gündeminden düşmüştür (Alptekin, 2018, s. 21). Sri Lanka'nın Tamil Kaplanları terör örgütü ile mücadelesine bakıldığında ise; Tamillere bağımsız bir ülke kazandırmak amacıyla 1976 yılında kurulan Tamil Kaplanları terör örgütü, 2009 yılında askeri olarak yenilgiye uğratılana kadar ülkenin kuzey ve güney doğusundaki Tamil nüfusu yoğunluklu bölgelerin bağımsızlığı için mücadele etmiştir (Alptekin, 2018, s. 22). Örgütün 1983 yılında Jaffna eteklerinde bir askeri kontrol noktasına baskın yaparak 13 Sri Lanka askerini öldürmesi sonrası uzun yıllar olanca şiddetiyle sürecektek terör eylemleri yaşanmıştır. Sri Lanka ordusu birbiri ardına çöken barış müzakerelerinden sonra 2006 yılında Tamil Kaplanları terör örgütüne karşı topyekûn bir askeri harekât başlatmış ve Tamil Kaplanları örgüt liderini 2009 yılında öldürmüş bu durum neticesinde örgüt silahlı mücadeleyi sona erdirdiğini duyurmuştur (Alptekin, 2018, s. 22). Bu örneklerde görüldüğü üzere terör örgütleri ile karşı karşıya kalan ülkelerin bu durumdan kurtulmak için sert askeri güç unsurlarına başvurduğu ve nihai bir sonuca ulaştığı söylenebilir. Terör kavramına, Türkiye de yabancı bir ülke değildir. Türkiye sınırları içerisinde birçok terör örgütü faaliyet göstermiştir. Bu örgütlerden birisi de Türkiye Cumhuriyeti'nin uzun yıllar mücadele ettiği ve bu mücadeleyi hâla sürdürdüğü PKK terör örgütüdür. PKK terör örgütü de yukarıda örnek verilen terör örgütlerine benzerlik göstermektedir.

Bu Yüksek Lisans Tezi beş bölüm halinde yazılmış olup, tezin giriş kısmında terör ve güç kavramı ele alınmış, yumuşak ve sert güç unsurlarının tanımı yapılmış, dünya üzerinde terörle mücadele eden ülkelere ve mücadele yöntemlerine değinilmiş ve PKK terör örgütünden genel olarak bahsedilmiştir.

Tezin birinci bölümünde; 1984 yılına kadar Türkiye'de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesin'deki gelişmelere yer verilmiş ve bölücü bir terör hareketi olan PKK terör örgütünün; kuruluşu, faaliyetleri, stratejisi, uluslararası bağlantıları ele alınmıştır.

Tezin ikinci bölümünde; 1984-2009 yıllarını kapsayan süreç içerisinde PKK terör örgütünün faaliyetlerinden ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bu terör faaliyetlerini önlemeye yönelik vermiş olduğu reaksiyonlardan alt başlıklar halinde bahsedilmiştir. Belirtilen yıllar arasında hem terör örgütünün politikaları ve eylemlerinden hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin eylemler karşısındaki tutumundan ve politikalarından kronolojik olarak bahsedilmektedir. Bu bölümde; Türkiye Cumhuriyeti'nin 1984 yılından 2009 yılına kadar PKK terör örgütünü sert askeri güç unsurları kullanarak bitirmeyi

hedeflediği ve bu hedefinde yüksek oranda başarı sağlasa da tam anlamıyla terörün bitmediğinden bahsedilmiştir. Ayrıca belirtilen yıllar arasında örgütün değişen stratejileri ve politikaları ele alınmıştır. Örgütün gerçekleştirmiş olduğu her saldırı ekler kısmında kronolojik olarak verilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde; 2009-2015 yılları arası dönem hem örgüt hem de Türkiye Cumhuriyeti açısından genel hatlarıyla incelenmiştir. Bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti'nin, yumuşak güç unsurları kullanarak PKK terör örgütünü bitirmeyi hedeflediği dönem anlatılmaktadır. Bu dönemde demokratik açılım, Oslo görüşmeleri ve çözüm süreci gibi yumuşak güç argümanları detaylı olarak anlatılmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde; örgütün eylemlerine devam etmesi neticesinde devletçe yumuşak güç unsurlarınca terörün bitirilemeyeceği kanaatinin oluştuğu ve 2015 yılı sonrasında yeniden sert güç unsurlarına dönüldüğü dönem anlatılmıştır. Bu dönemde kayyım politikası, HDP'li milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması, hem sınır içi hem de sınır ötesi operasyonlar, gelişen yerli ve milli teknolojinin terörle mücadele de kullanılması gibi sert güç argümanlarının kullanılması detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Tezin beşinci ve son bölümünü sonuç kısmı oluşturmaktadır. Sonuç kısmında 1984-2009, 2009-2015 ve 2015-2022 yılları arasındaki dönemlerde meydana gelen terör olaylarının benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Ayrıca bu kısımda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin almış olduğu tedbirlerin de dönemsel olarak benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Terör ve benzeri kışkırtıcı ve yıpratıcı olayların engellenebilmesi için bu olaylara ne gibi tedbirler alınması gerektiği birer görüş olarak sunulmuştur. Bu bölümde, her üç dönemde de devletin almış olduğu tedbirlerin ne derece kalıcı olduğu bu tedbirlerin ne gibi sonuçlar doğurduğu, yumuşak güç unsurlarının terörle mücadele kapsamında ne derece olumlu ya da olumsuz sonuçlar verdiği ve terörle mücadelenin askeri güç unsurları ile bitirilip bitirilemeyeceği konuları bir öneri olarak sunulmuştur.

1. BÖLÜM

1984 YILINA KADAR OLAN SÜREÇTE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİ'NDEKİ AYRILIKÇI HAREKETLER

1.1. Osmanlı Devleti'nin Son Yılları ve Erken Cumhuriyet Dönemindeki Ayrılıkçı Hareketler

Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminde, devlete bağlı pek çok azınlığın isyan girişiminde bulunarak bağımsızlığını kazanma arzusu içerisine girdiği görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde yaşayan Kürt aşiretlerinin bölücülük faaliyetlerini 1800'lü yıllara kadar indirgemek mümkündür. (Aydın, 1992, s. 33). Bu dönemdeki bölücülük faaliyetleri ve Kürt aşiret isyanlarının dış sebepleri; İngiliz, Fransız ve Rus kışkırtmaları olmuş, iç sebepleri ise zorunlu askerlik ve vergi konuları olarak anılmıştır (Aydın, 1992, s. 33). Bu nedenledir ki 1806-1912 tarihleri arasında aralıklı bir şekilde 12 Kürt aşiret isyanı yaşanmış ve her biri büyümeden önlenmiştir (Birand, 1992, s. 51).

Osmanlı Devleti'ne karşı çıkmış olan isyanlara değinildiğinde; Osmanlı yönetimine karşı çıkarılan ilk Kürt ayaklanmasının 1806 yılında Musul'da ortaya çıkan Babanzade Abdurrahman Paşa isyanı olduğu görülmektedir. 1818-1820 yılları arasında ise Zaza aşiretleri arasında Dersim bölgesinde isyan çıkmış ve Osmanlı Devleti bu isyanı 2 yıl gibi bir sürede bastırmıştır. 1830 yılında, Osmanlı yönetiminde bulunan Yezidiler devletçe yapılan bazı idari düzenlemelere karşı Hakkâri-Revanduz ve bugün Kuzey Irak'ta bulunan Sincar Dağı bölgesinde yaklaşık üç yıl sürecek olan Yezidi isyanını başlatmışlardır (Altıntop, 2011, s.s. 21-22). 1831 yılında Bitlis ve çevresinde Şerefhan isyanı, 1835 yılında Diyarbakır ve çevresinde tarihe Botan ayaklanması olarak geçen Bedirhan isyanı, 1839 yılında yine Diyarbakır ve çevresinde Garzan isyanı gerçekleşmiştir. Akabinde; 1872 yılında Mardin isyanı, 1881 yılında Hakkâri ve çevresinde Ubeydullah isyanı, 1889 yılında Erzincan ve çevresinde Bedirhan Emin Ali isyanı, 1912 yılında Mardin ve çevresinde çıkan Bedirhaniler ve Halil Rema isyanları yaşanmıştır (Altıntop, 2011, s.s. 23-24). Bu isyanlardan hareketle

bölgedeki aşiret isyanlarının uzun bir tarihi serüveni olduğu açıkça görülmektedir. 19.yy’da Osmanlı Devleti karşılaşılan bu gibi sorunlar ve sonrasında devletin merkezileşme, batılılaşma, milliyetçilik, modernleşme süreçleri de aşiret isyanlarını direkt etkileyen olaylara sahne olmuştur (Akyol, 2014, s. 13).

Çok uluslu bir yapıyı bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti, mevcut yapısından dolayı 19. yüzyılın başlangıcından yıkılışına kadar sorunlar yaşamıştır. Nitekim sadece aşiret isyanları yaşanmamış, kısa süre içerisinde Hıristiyan azınlıklarda başlayan isyan hareketleri bağımsızlık hareketi yönünde oluşmuştur. Bu bağlamda belirlenen politika Osmanlı Devleti’nin kaderini belirleyecek olması hasebiyle son derece önemli kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti’ni yönetenler ve fikir insanları bütün Osmanlıların kardeş olduğunu düşünerek “Osmanlılık” politikasını uygulamak istemiştir. Namık Kemal gibi aydınların şiddetli bir şekilde savunduğu bu görüş 93 Harbi (1877-1878) olarak bilinen savaşla birlikte arka plana düşmüştür. Devletin, Hıristiyan azınlıklarının önemli bir kısmı kopmuş ve bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir (Özkan, 2018, s.s. 63-69). Sultan Abdülhamit’in iktidarı ile birlikte devletin politikası “İslamcılık” olmuştur. Bu dönemde Sultan II. Abdülhamid, Hamidiye Alaylarını kurarak Kürt aşiretlerin Osmanlı devletine bağlılıklarını artırmayı hedeflemiştir. Hamidiye Alayları, Sultan II. Abdülhamit tarafından Kürt aşiretlerinden kişiler toplanarak oluşturulan ve bölgeyi Osmanlı Devleti adına korumak için kurulan yarı-askeri birliklerdir. Gittikçe büyüyen Rus tehdidine ve Ermeniler arasında gelişen milliyetçi silahlı örgütlere karşı bir güvenlik unsuru olan bu alaylar, aynı zamanda Kürtlerin devlete olan bağlılıklarını artırmak gibi bir amaç taşıdığı da düşünülmektedir (Arslan Keskin, 2018, s. 75). Bu dönemde devletin karar vericileri, İslam âlemi birliğine vurgu yapmış ve yine bu dönemde ‘Hilafet’ kavramı hiç olmadığı kadar öne çıkarılmıştır. Bu politikanın bir ayağını da Kürtler oluşturmaktadır. Doğu Anadolu’da merkezi otoritenin sağlamlaşması ve Ermeni hareketlerine karşı olarak Hamidiye Alayları adı verilen Kürt birliklerin kurulmasıyla (Eraslan, 1997, s.s. 462-464) doğu bölgelerde çıkan isyanları bastırmakta zorlanan Osmanlı Devleti, Hamidiye Alayları vasıtasıyla isyanların bastırılmasını sağlamıştır. Hamidiye Alaylarında görev alacak kişiler bölgede yaşayan aşiret reislerinin çocuklarından ve aşirete mensup kişilerden seçilmiş milis birlikler olarak uzun süre varlığını sürdürmüştür (Altıntop, 2011, s. 27).

20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren Kürtler organize hareket etme girişimlerinde bulunmuş ve ilk Kürtçülük organizasyonu 1908'de İstanbul'da kurulan Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti olmuştur. Ardından 1912 yılında Kürt Talebe Cemiyeti yabancı uyruklu öğrenciler tarafından kurulmuş yine 1912 yılında İstanbul'da Kürdistan Muhibban Cemiyeti ve 1919 yılında İstanbul'da Kürdistan Teali Cemiyeti kurulmuştur (Duru, 1978, s.s. 161-166, Mumcu, 1991, s.s. 32-33)

Sultan Abdülhamit iktidarının devrilmesi ve Balkan Savaşları'nda yaşanan yıkım, devletin politikasını "Türkçülük" yönünde değiştirmeye başlamıştır. Ancak bu politika Arap topraklarının kaybedilmesinin anlaşıldığı 1917 yılında son bulmuştur. 1914-1918 tarihleri arasında yaşanan 1. Dünya Savaşı'nın sonunda Osmanlı Devleti savaşı kaybetmiş ve ülke sınırları içerisinde büyük topluluklar olarak Türkler ve Kürtler kalmıştır (Özkan, 2018, s.s. 87-89). 1. Dünya Savaşı esnasında, Müslüman Kürtleri Osmanlı'ya karşı ayaklanmaya teşvik etmekle görevli İngiliz Binbaşı Noel'in hatıraları da Kürtlerin Osmanlı devletine bağlılığını anlatan önemli bir kaynak olarak görülebilir. (Şimşir, 2007, s.s. 323-325) Binbaşı Noel başarısızlığın sorumlusu olarak Kürtler arasında o tarihlerde güçlü olan "Müslüman din kardeşliği" duygusunu göstermektedir. O dönemde Kürtler için Müslüman din kardeşliğinin önemini gösteren benzer tespitleri Said Nursi'nin Türk-Kürt ilişkileri konusunda yazmış olduğu risalelerde de görmek mümkündür. (Şimşir, 2007, s.s. 323-325)

Müslüman Kürtlerin büyük bir çoğunluğu 1. Dünya Savaşı esnasında Osmanlı Devleti'ne, Milli Mücadele Döneminde ise Mustafa Kemal'e destek olmuşlardır (Arslan Keskin, 2018, s. 77). Diyarbakır'da yetişen ve bölgeyi yakından tanıyan Ziya Gökalp de Türklerle Kürtler arasındaki ortak inançlara, değerlere ve tarihsel birlikteliğe vurgu yaparak; "Türklerle Kürtler bin senelik ortak din, ortak tarih ve ortak coğrafya sonucu olarak hem maddi, hem manevi surette birleşmişlerdir" demiştir (Gökalp, 2013, s. 79). Ayrıca Gökalp: "*Milli Misakımızın Türklerle Kürtlere aynı kıymeti, aynı ehemmiyeti vermesi gerekiyor ki, bu iki millet arasında vefa bağları, sadakat ratıbaları her türlü tasarrufun fevkinde bir samimiliğe maliktir. Filhakika Meşrutiyetten beri devletimiz Kürtler yüzünden hiçbir rahatsızlığa uğramadı... Balkan harbi gibi, mütakere zamanları gibi en felaketli günlerimizde, bize dostluk elini uzatan, bizimle samimi dert ortaklığı eden bu vefalı millet değil miydi? Bugün İstiklal Mücadelesi'ne de bütün*

heyetiyle iştirak edip Türklerle beraber “hep yahut hiç!” diyen bu sadakatli millet değil midir?... İşte bu tarihi misaller gösteriyor ki, Türklerle Kürtler muazzez vatanımızı düşmandan, mukaddes dinimizi fesattan esirgemek için daima birlikte cihada atılmış iki dost millettir” (Gökalp, 2013, s. 79) demektedir. Mumcu’ya göre Atatürk’ün şu sözleri ise hayli önemli bir noktayı vurgulamaktadır: “Türkiye’nin halkı söz olurken onları da beraber ifade etmek gerekir. İfade olunmadıkları zaman bundan kendileri için sorun çıkarırlar” (Mumcu, 1991, s. 48). Kürtler, Kurtuluş Savaşı sürecinde bu bağ sayesinde kazanılmıştır. Atatürk’ün öncelikli hedefi Türkiye sınırları içinde yaşayan etnik kökenlerin hiçbirine özel vurgu yapmadan birleştirilerek Milli Mücadele’yi kazanmak, ülkeyi işgalden kurtarmaktır (Arslan Keskin, 2018, s. 80). 1. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa sınırlarını yeniden çizmek, taraf ülkelerin kaderini tayin etmek için 18 Ocak 1919’da Paris Barış Konferansı düzenlenmiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 76). 1. Dünya Savaşı sonrasında düzenlenen Paris Barış Konferansı’nda Osmanlı Devleti’nin Anadolu’nun doğusunda kalan topraklarının Ermenilere ve Kürtlere verilmesi talep edilmiştir. 1. Dünya savaşından galip çıkan devletler Paris, Londra ve San Remo’da bir araya gelerek mağlup devletlerle yapılacak barış şartlarını belirlemeye, toprak paylaşımının çerçevesini tespit etmeye çalışmışlardır. Bu süreçte İngiltere; bazen bağımsız bir Kürt Devleti’nden bazen Kürtlerin özerkliğinden bazen de Kürt varlığının güvence altına alınmasından söz etmiştir (Bingöl, 2014, s. 190).

18 Ocak 1919 tarihinde başlayan Paris Barış Konferansı’nda Kürtleri, Osmanlı Devleti’nin eski Stockholm elçisi Şerif Paşa temsil etmiştir (Kartın, 2020, s. 239). Bölgedeki aşiret isyanları ilk defa bu konferansta gündem olmuştur. İngiltere, Kürtlerin diğer unsurlarla beraber Osmanlı Devleti’nden ayrılmasını ve Kürtlerin bağımsız varlığını korumak için İngiliz mandasına bağlanmasını savunmuştur. Konferansa katılan devletler Rum, Ermeni, Yahudi, Arap, Nasturi ve Kürt taleplerini kendi çıkarları açısından değerlendirmişlerdir. Sonuçta Kürtlerle ilgili olarak Kürdistan’ın Osmanlı’dan koparılması konusunda anlaşmaya varmışlardır (Bingöl, 2014, s. 50). Öte yandan Said Nursi, Ahmed Arif ve Mehmet Sıddık, dönemin Vakit gazetesinde ele aldıkları Rus-Ermeni terörüne atıfta bulunarak, Şerif Paşa’nın bu hareketini kınamışlardır (Mumcu, 1991, s. 86).

1920 yılının Ağustos ayında imzalanmış olan Sevr anlaşmasıyla beraber çok ağır

şartlar ortaya konulmuş ve bu antlaşmaya göre, İtilaf Devletleri'nin Anadolu'nun herhangi bir yerinde çıkabilecek isyana karşılık işgal veya müdahale hakkına sahip olacağı dile getirilmiştir. Bu şartlarda “müdahale hakkı” saklı tutulmak kaydı ile Suriye'nin kuzeyindeki alanlarda Kürtlere özerklik verilmesi ve gerekli şartlar oluşursa da bağımsız devlet kurulmasına karar verilmiştir (Kirişçi ve Winrow, 2011, s. 94). 1. Dünya Savaşı boyunca İngiltere ve Fransa Osmanlı Devleti'nin Suriye ve Irak'ı kapsayan bölgelerini nasıl paylaşacaklarını görüşmüşler, Rusya'ya da kendi ülkelerine yakın olan toprakları vermeyi planlamışlardır. İngilizler adına Mark Sykes ve Fransa adına Charles Picot tarafından çalışmalar yapılmış*, Rusya da kendisine teklif edilen topraklara razı olmuştur. Bu durumda Mezopotamya, İngilizlerin egemenliğini sıkılaştıracağı bir Kürt oluşumuna karşı çıkmıştır (Kutlay, 2013, s. 187). İttifak devletleriyle imzalanan Sevr Antlaşması bölünmeyi netleştirmiştir. Bunun akabinde Osmanlı Devleti bünyesinde İtilaf Devletleri'nin işgal hareketleri başlamış ve İtilaf Devletleri 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalanan Sevr Antlaşması'nda yer alan bir madde ile doğrudan Kürtlere toprak vaat etmişti. Sevr Antlaşması'nda yer alan 62. madde “Fırat'ın doğusunda, ileride saptanacak Ermenistan'ın güney sınırının güneyinde ve 27. maddenin 2. ve 3. fıkralarındaki tanıma uygun olarak saptanan Suriye ve Irak ile Türkiye sınırının kuzeyinde, Kürtlerin sayıca üstün bulunduğu bölgelerin yerel özerkliğini(...)” şeklindeki yorumlamasıyla birlikte Kürtlere özerklik verileceğine yönelik bir saptamada bulunulmuştur. Ancak yine aynı sözleşmenin 89. maddesinde Ermenilere verilen yurt sözü Kurtuluş Savaşı'nda Ankara'ya güçlü bir Kürt desteğinin yolunu açmıştır (Oran, 2002, s. 130). Sevr Antlaşması'nda; Kürt milliyetçilerinin Avrupalılardan aldıkları destek açık bir şekilde dile getirilmiştir. Antlaşmanın 62. maddesi, yoğun olarak Kürtlerin yaşadığı bölgelere yerel otonomi verilmesinden söz etmektedir:

“Fırat'ın şarkında, müstakbelde tayin edilecek olan Ermenistan hudud-ı cenubiyesinin cenubunda ve 27 inci maddenin ikinci kısmının ikinci ve üçüncü fıkralarının tasvirine tevfikân taayyün ve Türkiye'yi Suriye ve Elcezire'den tefrik eden hat-tı hududun şimalinde kâin kürt unsurunun adeden faik bulunduğu havalinin

*Sir Mark Sykes (1879-1919), bir İngiliz diplomat ve Orta Doğu uzmanıdır. Mayıs 1916'da Büyük Britanya adına Sykes-Picot olarak bilinen gizli bir antlaşma imzalamıştır. François Georges-Picot (1870-1951), bir Fransız diplomat, Birinci Dünya Savaşının başladığı dönemde Fransa'nın Beyrut'taki Başkonsolosudur, Fransa adına Sykes Picot antlaşmasını imzalamıştır.

muhtariyet-i mahalliyesi işbu muahedenamenin mevki-i meriyete vaz'ından itibaren altı ay zarfında istanbul'da inikat edip İngiltere, Fransa ve İtalya devletlerinden her birinin bir murahhasından teşekkül edecek olan bir komisyon tarafından ihzar edilecektir. Bazı mesail hakkında ittihad-ı tam hasıl olmadığı takdirde bu mesail komisyon âzası taraflarından mensup oldukları hükümetlere havale olunacaktır. Bu plân Süryani-Gildaniler ile havali-i mezkûre içerilerinde bulunan sair ırkî veya dinî ekaliyetlerin himayesine dair taahhüdat-ı katiyeyi şamil bulunacak ve bu maksadla İngiltere, Fransız, İtalyan, İran ve Kürt mümessillerinden müteşekkil bir komisyon mahallerinde icra-yı tetkikat ederek işbu muahede mucibince Türkiye'yi İran'dan ayıran hudut hattında icap ederse ne gibi tashihat icrası lâzım geldiğini taht-ı karara alacaktır'' (Sevr Barış Antlaşması, 10 Ağustos 1920, Madde 62)

64. madde ise Kürtlerin Türkiye'den bağımsızlık elde etmelerinin yolunu açıyordu.

''İşbu muahedenin mevki-i meriyete vazından bir sene sonra 62 inci maddede zikredilen havalideki kürtler, bu havali kürtlerinin ekseriyeti Türkiye'den ayrılarak müstakil olmak arzu ettiğini ispat ederek Cemiyet-i Akvam Meclisine müracaat ederler ve Meclis de ahali-i mezkûreyi bu istiklâlâ lâyık görür ve onlara istiklâl bahşetmesini Türkiye'ye tavsiye eyler ise Türkiye işbu tavsiyeye muvafakat ve bu havali üzerindeki bilcümle hukukundan feragat etmeği şimdiden taahhüt eder. Bu feragatin teferruatı başlıca müttefik hükümetlerle Türkiye arasında akdedilecek bir mukavelename-i mahsus ile tesbit edilecektir. Bu feragat vukua gelmiş veya vukua gelecek olursa Kürdistan'ın şimdiye kadar Musul vilâyetinde kalmış olan kısmında mütemekkin kürtlerin bu müstakil Kürt devletine ihtiyarî iltihaklarına karşı müttefik hükümetler tarafından hiç bir itiraz dermeyen edilmeyecektir'' (Sevr Barış Antlaşması, 10 Ağustos 1920, Madde 64).

Sevr'e göre Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmı Ermenistan'a veriliyordu. Din kardeşliği ve hilafete bağlılığın yanı sıra Sevr antlaşmasında yer alan Ermenistan kurulması tehlikesi de Türk-Kürt birliğini sağlayan önemli bir etken olmuştur. Bu durumun farkında olan Mustafa Kemal Paşa, Kürt şeyhlerine, beylerine ileri gelenlerine mektuplar yazarak Ermeni tehlikesini dile getirmiş ve onları Milli Mücadele de beraber

hareket etmeye çağırmıştır (Arslan Keskin, 2018, s.s. 86-87).

Cumhuriyet tarihinin en çok konuşulan ve tartışılan olaylarından biri de Lozan Antlaşması'dır. Lozan, cumhuriyetin ilanından önceki geçiş sürecinde gerçekleşmesi sebebiyle kurucu belge olarak kabul edilmektedir (Ortaylı, 2014, s. 171). Lozan'da oluşturulan siyasi ve hukuki statüye göre, Türkiye'de yalnız gayrimüslimlerin azınlığından söz edilebilmektedir (Bingöl, 2014, s. 64). Buna paralel bir şekilde Ankara'nın politikası da belli bir ölçüde başarıya ulaşıncaya kadar Türk varlığına bir vurgu yapılmamıştır. Ancak Ankara Antlaşması ve SSCB'yle yapılan 1921 Moskova Antlaşması'nın ardından daha milliyetçi bir çizgiye vurgu yapılmış ve Kürtlerin desteği hayati olmaktan çıkmıştı (Özkan, 2018, s. 150). Batılı devletler, Lozan Barış Antlaşması'nı tanımada güçlük çektikleri ve Sevr'e duyduğu özlemlerinin bitmemiş olması nedeniyle cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ülkede iç karışıklık çıkarmak istemişlerdir. Bu durum sonucunda çoğu karışıklık ve isyanın arkasında Batılı devletlerin parmağı bulunduğu düşüncesiyle, bazı Kürt aşiret ayaklanmalarına da bu gözle bakmanın yerinde bir davranış olacağı kanaati oluşmuştur.

Kürtlerin Osmanlı Devleti'ne olan sadakatinde, Doğu'daki Rus tehlikesine ve ona benzer olarak işlev gören silahlı Ermeni grupların oluşturduğu tehdidin de payı büyüktür. Kürtlere göre, İstanbul ya da Ankara kaybederse, Kürtlerin yaşadıkları yerler Ermenistan haline getirilecekti. Hıristiyan düşmandan gelen bu tehdit, Osmanlı'nın Müslüman halkları olan Türkler ve Kürtler arasında birlikte karşı koyma duygusunu desteklemiş. Hilafet ise bu süreçte ortak dindaşlık duygusunun sembolü haline gelmiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 76). 3 Mart 1924 tarihinde Halifeliğin kaldırılması, daha öncesinden gelişmekte olan Kürt milliyetçiliğinin sıçrama yapmasına neden olmuştur (Mumcu, 1991, s. 61).

Cumhuriyet rejiminden hoşnut olmayan bazı müslüman Kürt aşiretler hilafetin de kaldırılmasıyla yeni rejime karşı pek çok isyan girişiminde bulunmuştur. Bu isyanlar tezin ilerleyen bölümünde alt başlık halinde verilen 1920-1938 yılları arasında yaşanan isyanlardır. Bu isyanlardan en geniş kapsamlı olanlarına kronolojik olarak değinildiğinde; 1925 yılında çıkan Şeyh Sait isyanı, 1927 yılında çıkan Ağrı isyanı ve 1938 yılında çıkan Dersim isyanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

1938 yılı sonrası bilhassa yeni rejime karşı çıkan isyanlardan sonra askeri anlamda alınan önlemlerin yanı sıra Türkiye'nin sivil yaşantısında da belirgin değişiklikler yaşanmıştır. Bunlardan sembolik ama önemli bir örnek, cumhuriyetin ilk döneminde Türkiye haritalarında Kürtler, Rumlar, Yahudiler gibi etnik unsurlara dair bilgiler verilirken 1940'lerden sonra bu grupların isimlerinin anılmamasıdır. 1941 yılında Ankara'da yapılan 1. Coğrafya Kongresi'nde ise Osmanlı döneminde Lazistan ve Kürdistan olarak tanımlanan yerlere dair bölgesel isimlerin kullanılmamasına özen gösterilmiştir (Özkan, 2018, s.s. 196-201).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan bazı aşiretlerin 1960 yılı sonrası ilk örgütlenmeleri 1969 yılında Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO), etrafında gerçekleşmiştir (Ersever, 1993, s. 42). 1978 yılına gelindiğinde PKK terör örgütü sözde Kürt halkının haklarının savunucusu parolasıyla kurulmuştur. Örgütün 1984 yılında Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçlerine yapmış olduğu eylem ile PKK terör örgütü Türkiye Cumhuriyeti gündeminde uzun yıllar yer almıştır.

Bu bölümde Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde meydana gelen bazı aşiret ayaklanmalarından, Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı sonrasında Kürtlerin genel durumundan ve Cumhuriyet'in kuruluşundan 1984 yılına kadar ki süreçte Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde gerçekleşen aşiret isyanlarından bahsedilmiştir. Gerek Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında gerekse Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanan bu isyanların sert güç unsurlarıyla bastırıldığı söylenebilir.

1.2. 1920-1938 Yılları Arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde Yaşanan İsyenlar

Tarih boyunca Türkiye sınırları içerisinde yaşayan toplulukların bir süre sonra ayaklanmalar çıkarttığı devlete ve yönetime karşı isyan ettikleri bilindiğinden, bu isyanlar birçok araştırmanın konusu olmuştur. Özellikle Osmanlı Devleti döneminde devletin çok uluslu bir yapıya sahip olması, bünyesinde birçok milleti barındırması neticesinde bu azınlık milletler bir süre sonra milliyetçilik hareketlerinde etkisiyle Osmanlı'ya karşı isyan etmiş, Osmanlı topraklarından ayrılarak kendi milli devletlerini kurmuşlardır. Kürt aşiretler ise zaman zaman kendi yaşadıkları bölgeler içerisinde bazen

küçük bazen büyük çaplı isyanlar çıkararak bağımsızlık ilan etmeyi hedefleseler de devletçe bu isyanlar zamanında bastırılmıştır. Çıkan bu isyanların sebepleri genellikle hükümete yönelik olup talep ettikleri unsurların yerine getirilmeme bahanesi ile çıkmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra cumhuriyet rejiminin gelmesi, hilafet ve saltanatın kaldırılması gibi sebepler Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki bazı aşiretlerin hoşuna gitmemiş ve bu aşiretler taşkınlık çıkartmışlardır. (Detaylı bilgi için bkz: Hallı, 1972; Şadillili, 1980; Kabacalı, 1991; Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyancıları 2, 1992; Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyancıları 3, 2002; Kahraman, 2004). Hilafetin kaldırılmasından rahatsız olan, cumhuriyet rejiminden hoşnut olmayan bazı aşiretler birçok isyanın çıkmasına sebep olmuştur. Bu isyanlardan ilki Büyük Millet Meclisi hükümetine karşı çıkarılan Koçgiri, Pezgavır, Kurmeşan, Giniyan aşiretlerinin içinde bulunduğu 1921 tarihli Koçgiri isyanı'dır (Altıntop, 2011, s. 29). Koçgiri isyanı 1921 yılında Cumhuriyet'in ilanından önce gerçekleşmesine rağmen bazı yazarlar tarafından cumhuriyet döneminin ilk isyanı olarak ele alınır. Dersim isyanı üzerinde etkisinin olması, kuşkusuz Dersim coğrafyasında olmalarının yanı sıra aynı inanç ve aynı etnik gruba dâhil olmalarından da kaynaklanmıştır. Koçgiri isyanı meclisi ayağa kaldıracak kadar büyük bir şiddetle bastırılmıştır (Solgun, 2010, s. 128). Koçgiri isyanında ortaya atılan ve önemli kabul edilen taleplerin milliyetçilik temelinde olduğu görülmektedir. Bu isyan Ermeni ve Yunan ordularının istilasına denk geldiği için, Müslüman anavatana ihanetle suçlanmışlardır (Romano, 2010, s.s. 54-89).

Diğer isyanlara ise aşağıda kronolojik olarak değinilmiştir: Nasturi isyanı: Hakkâri, 1924, Raçkotan ve Raman isyanı: Siirt, Sason, 1925, Silvan Şemdinli isyanı: Hakkâri, 1925, Sason isyanı: Siirt, 1925, Şeyh Sait isyanı (Diyarbakır, Kulp, Varto, Bingöl, Çapakçur, 1925, Beytüşşebap isyanı: Hakkâri, 1926, Mutki isyanı: Bitlis, 1927, Bicar isyanı: Hani, Lice Kulp, 1927, Zilanlı Resul Ağa isyanı, Eruh 1929 (Altıntop, 2011, s. 32), Zeylan isyanı: Tendürek, Muratbaşı, 1930, Erciş-Ağrı isyanları (detaylı bilgi bir sonraki bölümde verilecektir): Mayıs 1926, Eylül 1927, Eylül 1930, Sason isyanı, Siirt ve Çevresi 1935 (Altıntop, 2011, s. 32), Tunceli (Dersim) isyanları: Tunceli: Haziran-Ağustos- Mart-Ekim 1937 (Bayraktar, 2009, s. 36).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra meydana gelen ve hem iç politikada

hem de dış politikada önemli etkilere sebep olan Şeyh Sait ayaklanması hakkında yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. (Bkz: Toker, 1968; Turan, 2007; Koç, 2013; Acar, 2019). Yapılan bu çalışmalar sonucunda Şeyh Sait ayaklanması farklı şekilde isimler almış ve bu konuda araştırmacılar arasında görüş farklılığı ortaya çıkmıştır. Bazı yazarlar bu ayaklanmayı 1925 isyanı, bazıları 1925 Kürt Ulusal ayaklanması, bazıları Kürt-İslam ayaklanması, geriye kalanı ise Şark (Doğu) ayaklanması olarak adlandırmışlardır. Araştırmacılar her ne kadar farklı isimlerle adlandırmış olsalar da, ayaklanmanın liderliğini üstlenen ve ayaklanma esnasında Emir'ül Mücahidin ve Hadüm'ül- Mücahidin lakaplarını kullanmış olan Şeyh Sait adı ile bu ayaklanma özdeşleşerek tarihe Şeyh Sait ayaklanması olarak geçmiştir (Taşpınar, 2010, s. 17).

Şeyh Sait ayaklanması, 1925 yılının Şubat ayında günümüzdeki Bingöl ili sınırları içerisinde meydana gelmiştir. Ayaklanmaya, bölge aşiretlerinden yaklaşık 7 bin silahlı insanın katıldığı yöre halkı tarafından söylenmekte olup bu sayı çeşitli kaynaklarda da geçmektedir. Verilen bu sayısal değer zamanla büyüyerek 30 bini bulacaktır (Arslan Keskin, 2018, s. 90). Bahse konu isyanın liderliğini yapan Şeyh Said, Nakşibendî tarikatının şeyh'i olup, aynı zamanda da hilafetin kaldırılmasına tepki veren Kürt liderlerinden birisidir. Şeyh Said, dini açıdan yeni kurulan cumhuriyet'e karşı ayaklanmaya karar vermiştir. İsyanın amacı, o dönemde Beyrut'ta yaşamakta olan Sultan Abdülhamid'in en büyük oğlu olan Mehmet Selim Efendi'yi başa geçirerek saltanat ve hilafeti yeniden kurmaktır (Arslan Keskin, 2018, s. 90).

Cumhuriyet'in kurulmasından kısa bir süre sonra 3 Mart 1924'te Hilafetin kaldırılması, Kürt aşiretleri ciddi anlamda rahatsız etmişti. Halifelik bağının ortadan kalkması, İslam'ı, Kürtlük ve Türklük üzerinde bir tutkal olarak kabul eden bölge eşrafi için kendi geleceklerini tehlikeye atmış bu şartlar altında Şeyh Sait'in önderliğinde bölge halkı geniş çaplı bir isyan başlatmıştır. Bu isyan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan ayaklanmalarının ilki olması ve yaklaşık 14 il'e sıçraması bakımından "en geniş kapsamlı isyan hareket olma özelliği" göstermektedir (Oran, 2002, s. 247). Bu dönemde bir tür sıkıyönetim genelgesi olan Takrir-i Sükûn Kanunu 4 Mart 1925'te yürürlüğe girmiştir (Sarıay, 2015, s. 391). Ayaklanmanın dinsel içerikli olup olmadığı ve ayaklanmada İngiliz kışkırtmasının olup olmadığı konuları tartışmalı iken Ankara'yı uzun bir süre meşgul eden ve ciddi masraflara mal olan isyan, 1925 yılının Nisan ayının sonlarına doğru bastırılabilmiştir. İsyân sonucunda Şeyh Sait ile 46

arkadaşı ‘Şark İstiklal Mahkemesi’nde yargılanarak idam edilmiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 92). İstiklal Mahkemesi tarafından alınan kararda da Şeyh Sait’in asıl hedefinin bir Kürdistan kurmak olduğu belirtilmiştir (Solgun, 2012, s. 192).

İsyan, Milli Mücadele’yi yeni bitirmiş cumhuriyeti yeni ilan etmiş olan Türkiye’de hem bölünme hem rejimin sarsılması korkusu yaratmıştır. Ayaklanma sebebiyle Türkiye Cumhuriyeti, Musul meselesiyle olması gerektiği kadar ilgilenilememiş ve 1926 Ankara Antlaşması ile Musul, İngiltere’ye verilmiştir. Ayaklanmada rol üstlendiği iddiası ile Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Temmuz 1925 tarihinde kapatılmış (Finkel, 2007, s. 489) ve çok partili yaşama geçiş gayesiyle yapılan ilk deneyim başarısızlık ile sonuçlanmıştır (Arslan Keskin, 2018, s. 92).

Merkezi Ağrı ili olan ve 1927 yılından 1931 yılına kadar devam eden Ağrı isyanında Hoybun Cemiyeti etkili bir rol üslenmiştir. 1930 yılında Hoybun cemiyeti, İhsan Nuri’nin başkanlığında teşkilatlanmaya başlamış ve Türkiye’de yapısal değişimlere tepki etkisiyle Ağrı isyanı patlak vermiştir (Bingöl, 2014, s. 145). Bahse konu bu isyan Kürt tarihinde bir ilki temsil etmekte olup, birçok araştırmacı tarafından ele alınan bir konu olmuştur (Bkz: İhsan Nuri Paşa, 1992; Kılınç, 2006; Yaylalı, 2007).

Şeyh Sait isyanı, bölgedeki rahatsızlığı en net şekilde göstermiş fakat harekâtın bastırılması sıkıntıları gidermemiştir. Bölgedeki eşkiyalar ve isyancılar askerden intikam almak istemekte idi. Ağrı’da başlayan isyana yönelik olarak 16 Mayıs 1926’da harekât başlatılmışsa da istenilen başarı sağlanamamıştır. Harekâtın başarısız olması nedeniyle 4 yıl boyunca Ağrı’da cumhuriyeti ciddi manada uğraştıracak isyanlar baş göstermiştir (Polat, 2007, s.s. 16-25). İhsan Nuri* 1929 senesinde isyanı Bitlis, Van, Ağrı ve Botan bölgelerini içine alan geniş bir alana yayarak, bu bölgelerde egemen haline gelmişti. 12 Temmuz 1930 tarihinde 15 bin askeri gücün, ağır toplar ve savaş uçaklarının bulundurulduğu bir askeri müdahale yaşanmıştır (Keskin, 2018, s. 94). Osmanlı’ya ait ordu da Kürt subay olan İhsan Nuri Paşa’nın ayaklanması (Ağrı), seküler-milliyetçi bir hedefle ve liderlikle yürütülmüş bir isyan olarak görülmektedir. Mevcut isyanı bastırmaya yönelik 1930 yılına kadar çeşitli harekâtlar yapılmışsa da bir türlü istenilen başarıya ulaşılamamıştır. Hoybun adlı örgütün önderliğinde isyancılar bölgede etkinliğini sürdürmüştü. İsyancıların, Ağrı Dağı’nın ardından İran sınırına

* İhsan Nuri: Ağrı isyanlarının yöneticisi, Kürt politikacı.

sızması ve lojistik desteği sağlaması başarısızlıkta önemli bir başka faktördü. 1930 yılında Türkiye ile İran arasında yapılan görüşmelerde Ağrı Dağı'nın etrafının Türkiye'ye verilmesi yönünde anlaşmaya* varılması ile 7-14 Eylül 1930 tarihlerinde son operasyon başlatılmış, Türkiye Cumhuriyeti için o kadar ciddi ve ehemmiyetli olan bu isyan 1930 yılının yaz aylarında 45 bin kişilik bir ordu gücü ile bastırılabilmiştir. Ağrı isyanı, dini değil, milliyetçi bir hareket olarak devlet otoritesine karşı yapılan bir isyan olarak kabul edilmektedir (Arslan Keskin, 2018, s. 95).

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde gerçekleşen ve hakkında birçok araştırma bulunan bir diğer önemli ayaklanma Dersim isyanıdır (bkz: Doğan, 2012; Ezer, 2003; Akgül, 1992; İlyas, 2019). Osmanlı'nın son dönemlerinde Tunceli de bazı aşiretler bölgenin asayişini bozmaktaydı. 1892 yılında Koçuşağı aşiretiyle Şumağı aşireti çevrede asayiş bozan hareketlerde bulunmuşlar ve bu ayaklanmalar devletçe askeri güçler eliyle kontrol altına alınmışlardı. 1896 yılında 4. Ordu komutanı Zeki Paşa tuttuğu raporda, Tunceli'nin ıslahı için birtakım görüşlere yer vermiştir (Timuroğlu, 1991, s. 14). Bahse konu bu görüşler şu şekilde sıralanabilir; Jandarma ve asker bulundurulması itaatin sağlanamayacağı, dersimin coğrafi konumu dolayısıyla vergi vermediği, askere gitmeme ve çapul yapmakta olduğu, çevresinde bulunan halkı talan edip vergiye bağlamakta olduğu, ticareti bilememeleri, emeklerin değerlendirilmemesi gibi hususlar raporda bildirilmiştir.

Alınan önlemler geçici çözümler olup benzer ayaklanmalar 1907, 1908 ve 1909 yılında da tekrar etmiştir. Nitekim 1907 yılında Kureyşan aşiretinin Bingöl'e bağlı Kiğı ilçe merkezini ve çevresini çapullamasıyla bu yılda yeni bir hareket yapılmıştır (Timuroğlu, 1991, s. 14). Kureyşanlıların bu baskılarına karşı çıkan halk ve askere bahse konu aşiret şiddetle karşılık vermiştir. Koçuşağından Temürbey'in yardımıyla bu ayaklanma bastırılmıştır (Timuroğlu, 1991, s.s. 14-15). Bu başkaldıran aşiretlerin izledikleri metot; yol kesmek, köy basmak, sürü basmak vb. şeklindedir. Direnen kişilere karşı kendi güçlerini kullanıp, yasalar dışında kendi başına buyruk devlet içinde yasaları hiçe sayarak özerk bir biçimde hareket etmektedirler. Devletin kendi sınırları

*9 Nisan 1929'da İran ve Türkiye arasında Ankara'da imzalanan antlaşmayla iki ülke, kısmen Ağrı ayaklanmaları nedeniyle, sınırlarını belirleme konusunda anlaşmıştı. 1932 Tahran Konvansiyonu ile sonuçlanan bu anlaşma uyarınca Küçükağrı Dağı, Bacergah ve Kotur çevresinde sınır değişiklikleri gerçekleştirilmiştir. Bu sınır belirlemesiyle ilgili son anlaşma 26 Mayıs 1937'de Tahran'da imzalandı. Bkz: International Boundary Study No. 28 – Iran-Turkey Boundary, 3 Şubat 1964. Detaylı bilgi için bkz: <https://fall.fsulawrc.com/collection/LimitsinSeas/IBS028.pdf>.

içerisinde böyle bir davranışa izin vermemesi gerekmekte olup, bu yasalar devletin varlık nedenidir. Dersim de devlet sınırları içerisinde olduğundan oradaki toplumsal yapıyı değiştirmenin yollarını aramak ve bulmak zorunda olan devlet 1908 ve 1909 yılında Müşir İzzet Paşa komutasında bölgeye çift yönlü hareket düzenlemek zorunda kalmıştır. 1911 yılında Pülümür'deki şakilik olayları ve 1914 yılındaki Diyar Ağa'nın adamları tarafından bir mültezimin soyulması gibi olayların yaşanması üzerine asker tekrar hareket geçmiştir. Devlet bu olayları oldukça önemseyerek bölgede yer alan aşiretlere güç kullanarak onları ıslah etmeye yönelmiştir. Bu olaylar sonucunda Dersim'liler Çarlık Rusya'nın ordusuna yardım etmeyi bile göze almışlardır. Devlet bu aşiretleri kontrol altına alabilmesi için iki tür önlem almıştır. Bunlar korkutma ve ıslahattır (Timuroğlu, 1991, s. 17). Ülkenin doğusundaki hareketlenme bir nebze kontrol altına alınmışsa da Doğu Anadolu'da yer alan Tunceli şehrinin ayrıksı durumu devlet adamlarını Cumhuriyet döneminde düşündürmekteydi.

Cumhuriyet'in kurulmasından kısa bir süre sonra bölge üzerine İçişleri Bakanlığı Müfettişi Hamdi Bey'in 12 Şubat 1926 tarihinde yollamış olduğu raporda Tunceli'de Seyit Rıza'nın varlığının ileride tehdit olabileceği belirtilirken bölgede Kürt milliyetçiliği ve radikalleşme yönünde bir tehlikeden de bahsedilmiştir (Mumcu, 2005, s. 29). Osmanlı döneminden bu yana devlet nüfuzunun yerleşmekte sıkıntılar yaşadığı Tunceli'de güçlü aşiretler bulunmaktaydı ve bölgenin yönetilmesine dair sorunlar uzun süreden beri mevcuttu. Bu bağlamda bölgeye yönelik çeşitli önlemler alınması gündeme gelmişti. Bu önlemler arasında aşiretlerden ailelerin göç ettirilmesi, aşiretlerin ovaya indirilmesi, silahlara el konulması gibi tedbirler de bulunmaktaydı (Mumcu, 2005, s.s. 41-51). Asayişin tam olarak sağlanamadığı bu yıllarda emperyalist güçler de Tunceli ile devlet arasındaki gerilimden faydalanmak istemiştir. 1928'de bir Fransız vatandaşı gizlice ülkesinden Türkiye'ye gelerek Tunceli'ye gitmiş ve buradaki durumu rapor edip tekrar ülkesine gitmiş, 1929'da Erzincan'a bakan dağlara doğru birkaç kez baskın yapılmıştır. 1930 yılında Tunceli'liler Pertek ve Çemişkezek bölgelerine baskınlar düzenlemiş, yapılan baskınlar sonucunda asayiş harekâtları düzenlenmiştir. Uçaklarla yapılan bu harekât esnasında Görk köyü ve çevresine müdahale edilmiştir. (Timuroğlu, 1991, s. 20).

1931 yılının başlarında Dersim'e bir takım yabancı uyruklu kişilerin girip çıktığı hükümetin haber alma ekiplerince tespit edilmiştir (Timuroğlu, 1991, s.s. 20-21). 25

Aralık 1935 tarihinde Tunceli Kanunu çıkartılmıştır (Resmi Gazete, 2 Ocak 1936). Bu kanunda Tunceli için özel bir yönetim kurulmuştur. Kanunun 1. Maddesine göre Tunceli, Cumhuriyet'in olağan kuralları ile değil olağanüstü bir yönetimle idare edilecektir. Tunceli'ye korgeneral rütbesine sahip bir komutan ve vali ataması yapılması kararlaştırılmıştır. Vali aynı zamanda 4. Umum müfettişliğinin de genel müfettişiydi. Bölgeye atanan vali ve komutan bakanların sahip olduğu bütün yetkilere sahip olmasına karar verilmiştir. İlçe kaymakamlıklarına ve bucak müdürlüklerine gerek görüldüğü takdirde subay ataması yapabileceklerdi. Adliye memur ve kâtipleri hakkında hâkimler yasasına göre, bunların verecekleri cezayı dahi uygulama yetkileri bulunacaktı. Vali ve komutan gerekli gördükleri takdirde belediye başkanları ve belediye meclis mensuplarını da atama yetkilerine sahipti. Bu yasanın en önemli maddeleri, Vali ve komutana bağlı olarak çalışan savcılarının yetkilerini belirleyen maddelerdir (Timuroğlu, 1991, s. 46). Bu önlemler; idari, adli ve askeri tedbirleri kapsayan birtakım önlemler bütününden oluşmaktaydı. Bölgede ki aşiretlerin kitlesel olarak yerinden edilmesini hedeflemekte (Yeğen, 2012, s. 160) olan 1934 İskân Kanunu'nun ardından, Mart 1937'de dönemin Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, Tunceli olayıyla yakından ilgilenmiş ve raporunda, Dersim'deki bu durumun devamının tehlikeli olduğunu, bölgedeki milliyetçiliğin törpülenmesi gerektiğini, aksi bir durumda isyancıların manevi kuvvet kazanacaklarını, yapılacak müdahale ile isyanın bastırılması sağlanmasını ve bölgede Türk Devleti'nin hukuk düzeninin tesis edilmesi gerektiğini belirtmiştir (Mumcu, 1993, s. 58).

Bu dönemde bölgede 1937 yılı başlarında Ağrı isyanının bastırılmasına bir cevap olarak patlak veren Dersim isyanı, Alevi bir din adamı olan Şeyh Seyid Rıza'nın öncülüğünde başlamıştır. İsyana, Şeyh Rıza'nın kendi aşiretinin yanı sıra Yusufkan ve Denemen aşiretlerinden de geniş katılım olmuştur. Ayaklanmanın lideri bir 'şeyh' olsa da isyanın karakteri dini değil etniktir. Yaklaşık 1500 kadar silahlı insan toplayan Seyid Rıza, Tunceli'deki jandarma ve polis karakollarına saldırmıştır (Arslan Keskin, 2018, s. 96). Bu süre boyunca Dersim'e hava harekâtına kadar varan ciddi askeri operasyonlar yapılmış bu operasyonlarda toplam 50 bin asker ve 40 savaş uçağı kullanıldığı belirtilmiştir (Erkan ve Aydın, 2012, s. 41). Harekâta müdahale etmek isteyen ordular, dağları aşmakta zorluklar çekse de yine de Hava Kuvvetleri'nin de desteğiyle birlikte bölgeye müdahale yapılmıştır. 1937 yılının Mart ayında başlayan isyan, Eylül ayında

bastırılmıştır. Kasım 1937’de Seyid Rıza, iki oğlu ve bazı aşiret liderleri yakalanmış, yargılanmış ve duruşmanın yapıldığı mahkemece, 11 kişi idama (Seyit Rıza dâhil), 33 kişi de ağır hapse mahkûm olmuştur. İdam için, 75 yaşını geçen Seyid Rıza’nın yaşı küçültülmüş ve oğlunun yaşı ise büyütülmüştür. (Doğan, 2012, s. 160).

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti üzerinde tıpkı bir zamanlar Osmanlı Devleti’ni bölmek gibi farklı amaçlar güden Fransa, İngiltere ve olmak üzere Rusya devamlı Türkiye’nin en hassasiyetli problemlerinden olan Kürt sorununu gündemde tutmuşlardır. Merkezi otoriteye itaat etmek istemeyen aşiret ve şeyhler, öte yandan da bunları destekleyen İtilaf Devletleri çıkabilecek olan her türlü isyan ve ayaklanmaya zemin hazırlamıştır (Akgül, 1992, s. 16).

Sonuç olarak, 1923-1938 yılları arasında yaşanan bu isyanlar askeri müdahaleler ile bastırılmış ve bölgelerin asayişi sağlanmıştır. Alınan bu tedbirler kendi dönemi içerisinde isyancı aşiretler sorununa yönelik atılan önemli adımlar olarak görülmektedir.

1.3. 1938-1984 Yılları Arasında Kürt Siyasallaşma Hareketleri

Cumhuriyet döneminde, 1937-1938 yıllarındaki Dersim isyanından sonra 1984 yılına kadar herhangi silahlı bir Kürt ayaklanması olmamıştır. 1938-1960 yılları arası bir tür sessizlik dönemidir. Bu sessizliğin sebebi ise isyanların sert bastırılması ve isyan edebilecek bir ortam bırakılmamasıdır. Kürt unsurlar, 1940-1960 yılları arasında sürdürülen yeniden teşkilatlanma çabaları esnasında 1958 yılında illegal Kürt İstiklal Partisini (Kurubaş, 2004, s.s. 62-63) kurmuşlar ve parti bünyesinde faaliyet göstermişlerdir.

1950’li yıllardan sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde aşiret reisleri, yaşlı kuşağa mensup aydınlar, medrese kökenli din görevlileri, bilgili ve tecrübe sahibi Molla Mustafa Barzani’ye Kürt kökenli bir lider ve tecrübe sahibi olduğundan dolayı sempati duymuşlar ve ‘‘Kürt Milliyetçisi’’ görüşlerini özümseyen Türkiye Devrimci Komünist Partisi (T-DKP) nin çatısı altında bir araya gelmişlerdir. Genellikle üniversitelerde okuyan Doğu ve Güneydoğu Anadolu gençlik kesimi ise TİP-FKF-DEV-GENÇ gibi Marksist- Leninist örgütler içerisinde yerini almışlardır (Alkan, 2012,

s. 87). Öte yandan da Demokrat Parti Hamidiye Alayları örneğine benzer bir şekilde bazı aşiretlerin reislerini DP'ye milletvekili olarak almıştır. Ayrıca Şeyh Sait'in torununun milletvekili olabilmesi için yaşını büyüten Demokrat Parti içerisinde, Kürt kökenli birçok milletvekili bulunmakta idi.

1950 yılındaki seçimlerden sonra Demokrat Parti'nin iktidara gelmiş olması, hafif bir hareketlenmeye sebep olmuştur. 1950'li yıllardan itibaren ülke genelinde çok sayıda yol inşa edilmiş, hidroelektrik barajlar kurulmuş ve pek çok okul inşa edilmiştir. Özellikle de 1970'li yıllarda yol, okul, köprü, baraj gibi ülkenin ihtiyacı olan unsurların yapımı oldukça artmıştı. Bruinessen'in eserinde “bölge gerçekten de batı kısımlarından çok daha az gelişmiş durumda kalsa da fark edilir pek çok iyileşme ve gelişme gerçekleşmiş, aynı zamanda doğu illeri Türk ekonomisiyle daha bütünleşmiş hale gelmişti” demiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 114). Demokrat Parti ile yakın ilişki kuran Sünni Kürt aşiretlerine mensup çocuklar İstanbul ve Ankara'ya okumak için gitmişlerdi. Tarık Ziya Ekinci, Musa Anter, Naci Kutlay vb. isimler İstanbul ve Ankara'ya okumaya giden Sünni Kürt aşiretinden sadece birkaçıdır. Bu Kürt gençleri yavaş yavaş birbirlerini tanımaya başladıktan sonra, bu gençler arasında hafızanın yeniden ortaya çıkma dönemi başlamıştır. Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve 1965'te Diyarbakır ilinde kurulan Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi'nin (T-KDP) gösterilerde önemli rolleri olmuştur. T-KDP, aslında Kuzey Irak'taki Barzani hareketinin (KDP) bir uzantısıydı. Bu uzantı, Türkiye'nin sınırları içinde yer alan bir bölgelerin “Kürdistan” olarak belirlenmesini, burada Kürtçe'nin resmi dil olmasını ve bu bölgelerden çıkarılacak belirli sayıda milletvekiliyle TBMM'de temsil edilmesini talep etmekteydi. (Akyol, 2014, s. 133).

1938 yılına kadar isyanların oldukça sert bastırılmış olması yukarıda bahsedilen bölgedeki asayişin sağlamış huzur ve güven ortamı getirmiştir. Çünkü bu tarz isyanlar, çevresindeki yaşayan devlete ve yönetime bağlı insanlara korku, panik ve huzursuzluk vermektedir. Burada ortaya çıkan farklı bir unsur daha görülmektedir. İsyan edemeyen aşiretler her ne kadar sessizlik yaşamış olsa da bu sessiz ortamdan faydalanarak illegal olarak örgütlenmeye başlamışlardır. 1984 yılına kadar özellikle Kürt kökenli öğrencilerin kendilerince bir takım parti, dernek vb. örgütlenmelerde yer aldığı görülmüştür.

1.4. PKK Terör Örgütünün Kurulmasındaki Etkenler ve Örgütün Kuruluşu

Fransa’da 1968 yılında ortaya çıkan gençlik hareketlerinden ülkemizde payına düşeni almış ve en elverişli ortam olan çeşitli fikir ve fraksiyonların bulunduğu üniversitelerde Kürtçülük hareketleri de kendini göstermeye başlamıştır. 1969 yılının Mayıs ayı’nda Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO) böyle bir ortamda Ankara’da kurulmuş ve Kürt kökenli üniversiteli gençlerin bu ocağa üye olmasıyla bu hareket ivme kazanma eğilimine girmiştir. Doğu Devrimci Kültür Ocakları, 1970’li yıllardan itibaren Marksist-Leninist fikir akımını benimsemiş ve başta gençler olmak üzere bölücü Kürt hareketi için kitle zemini yaratmıştır. Bu durum farklı görüş ve fikirlerin hâkim olduğu üniversite ortamında “Kürtçülük” hareketinin yayılmasına neden olmuştur. Doğu Devrimci Kültür Ocaklarına üye öğrencilerden biri de Abdullah Öcalan idi (Alan, 2016, s. 12). Ayrıca Öcalan, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi - Cephesi (THKP-C), Dev-Genç, TİP, Ankara Demokrat Yükseköğrenim Derneği gibi sol görüşlü örgütlerle de bağlantılı bulunmaktaydı (Çelik, 2019, s. 114). Burada yürütülen pek çok seminere katılan Öcalan, ilk konuşmalarını da yaparak görüşlerini belirtmeye başlamıştı.

12 Mart 1971 Muhtırası öncesinde örgütlenen siyasal Kürtçüler faaliyetlerine ara vermiş, ilerleyen günlerde Askeri Mahkemeler tarafından bazıları tutuklanmış, bazıları da yasal olmayan yollarla Avrupa ülkeleri ile Suriye ve Irak’a kaçarak faaliyetlerine burada devam etmişlerdi. Muhtıra sonrasında öğrenci hareketlerinde gerilemeler yaşanmış, fakat bazı gruplar bu gibi eylemlere devam etmişlerdi. Hem DDKO faaliyetlerini sürdürüp hem de M/L (Marksist/Leninist) hareketlerini bizzat takip eden Öcalan, önce İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne kaydolmuş ardından kaydını 1971 yılının sonlarında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine aldirmişti. Bu dönemde Mahir Çayan’ın başında bulunduğu Türkiye Halk Kurtuluş Partisi’nin, üyesi olan bir takım silahlı grup rehine kaçırma eylemlerinde bulunmuş, rehinelere kurtarmak isteyen askerler ile 30 Mart 1972 yılında Kızıldere’de çatışmaya girmiş, Mahir Çayan çatışmada öldürülürken bazı grup üyeleri ise yakalanmıştır. Sol gruplara liderlik eden Mahir Çayan ve arkadaşlarının öldürülmesi ardından yasadışı faaliyetlerde bulunan Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamı (Beyaz Kitap, 1973, s. 30) gibi sebepler, sol görüşte yer alan gençlerin ayaklanmasına yol açtığı bir döneme tezahür etmişti. Bu olaylar üzerine sol görüşlü gençler ülkenin her yanında sokaklara çıkıp, eylemler ve çeşitli gösteriler

yapmışlardı (Altıntop, 2011, s. 86). Çatışmanın ertesi günü yaşanan bu olayı protesto etme amacıyla, Ankara’da herhangi bir izin almadan bildiri dağıtan bir grup Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri gözaltına alınmıştır. Öcalan’a göre ayaklanan grubun eksik olan tek yönü kendilerine henüz bir lider bulamamış olmalarıydı. Ayrıca Öcalan, Mahir Çayan’ın kendisi üzerinde çok büyük etkisi olduğunu, onun görüşlerinden etkilendiğini de konuşmalarında sıklıkla belirtmekteydi. Yakalanan fakülte öğrencileri arasında birinci sınıf öğrencisi gerçek adının Artin Aramyan olduğu bilinen fakat kamuoyunda Abdullah Öcalan olarak tanınan kişi idi (Altıntop, 2011, s. 86). Öcalan, slogan atma ve bildiri dağıtma gibi suçlardan dolayı gözaltına alınıp tutuklanarak 1971 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının da bulunduğu Mamak Askeri Cezaevine yerleştirilmiştir (Beyaz Kitap, 1973, s. 30; Altıntop, 2011, s. 86). Öcalan’ın bu dönemki ve tutukluluk süresi yaklaşık 7 ay sürmüştür (Alan, 2016, s. 12). Bu yedi ay içerisinde Gezmiş ile birlikte aynı hapisanede kalmış olması gerek kendi yaşantısı gerekse de Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihi bakımından bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir (Altıntop, 2011, s. 86). Öcalan’ın cezaevinde geçirmiş olduğu bu kısa süreç onu şahsiyeti açısından etkilediği gibi, ileride yapacağı faaliyetler için de ihtiyatlı davranmaya yöneltmiştir. Ayrıca PKK terör örgütünün temellerinin atılma kararının bugünlerde alındığı Öcalan’ın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde (AİHM) sunmuş olduğu savunmasından anlaşılmaktadır.

Öcalan’ın mahkemedeki savunması, “Çayan ve arkadaşlarının öldürülmesi, Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesi biz namuslu sempatanlara anılarını takip etme görevi vermişti. Artık okumak bir bahaneydi. Halk adına hareket edeceğim kesindi. Ama en başta idam sehpasında bile adı haykırılmış olan benim halkım, Kürt halkı nasıl bir halktı? Bunun bilinmesi gerekiyordu. Ulusal soruna böyle başladım.” şeklindedir (Altıntop, 2011, s. 86). Söylenen bu sözlerden anlaşıldığı üzere ve yapılan hareketler göz önüne alındığında Öcalan, fakülte içerisinde bulunduğu sürece kendi fikir ve görüşlerine yakın olan kişileri kendi çevresinde toplayarak daha geniş kitlelere ulaşmayı hedeflemiş ve bunu da “okumak bir bahaneydi” sözleriyle açıkça ifade etmiştir. Zaten bu eylemler en çok fakültelerin içerisinde yer alan karşıt görüşlü öğrencilerin kışkırtılmasıyla yapılmakta idi. Kendilerine lider bulan bu küçük gruplar zamanla büyüyerek farklı hedefler belirlemişlerdi.

Öcalan, cezaevinden çıktıktan sonra Siyasal Bilgiler Fakültesine geri dönerek eğitime devam etmiştir. Ardından, ilk sosyalist öğrenci derneği konumunda faaliyet gösteren, “Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği’nde yer almış ve burada çevresini genişletmesine imkân sağlamıştır. Örgütsel çalışmalarını bu dernekte sürdürürken, eğitim gördüğü fakültede de bu tarz faaliyetlere aktif olarak devam ediyordu. Bu dönemde Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde çıkan olayların ardından 162 kişi gözaltına alınmış, gözaltına alınanlardan birisi de yine Öcalan olmuş yaklaşık yedi gün süren gözaltı sonrası yeniden serbest bırakılmıştı. (Altıntop, 2011, s. 83). Fakülteler içerisinde yürütülen eylemci faaliyetler, okullar çevresinde olması bu tarz eylemlere katılan öğrenci sayısını arttırırken, okulların kapandığı dönemlerde ise her öğrencinin kendi çevresini kazanma çabaları ile devam etmiştir. Bu sayede toplantılara katılan öğrenci ve kişi sayısı artmış, artık amatör çalışmaların yerini profesyonel çalışmalar almış ve eylem faaliyetleri hız kazanmıştır. Tahliyeden sonra Öcalan tarafından PKK’nın temelleri 1973 yılında atılmıştır (Altıntop, 2011, s. 83).

PKK terör örgütünün ideolojik alt yapısı 1973 ve 1977 yılları arasında oluşturulmuştur (Altıntop, 2011, s. 83). İlk görüşme 1973’de Nevruz (Bahar Bayramı) günü Ankara Çubuk Baraj’ında, içlerinde PKK terör örgütünün kurucularından olan, Ali Haydar Kaytan adlı kişinin de bulunduğu altı kişiden oluşan küçük çaplı karşıt görüşlü bir grupla gayri resmi bir toplantı yapılmıştır. Toplantı Öcalan tarafından “*Kürdistan Sömürgeci.*” sözleri ile başlamış ve o günden itibaren Öcalan, kendi yazmış olduğu araştırma-inceleme çalışmalarına ve meydana getirdiği tezlerini çevresindeki güvendiği kişilerle paylaşarak örgütlenmeye başlamıştır (Altıntop, 2011, s. 86). Örgüt elebaşının vermiş olduğu ifadesinde, bu toplantı esnasında örgütün ileride yapacağı faaliyetler hakkında önemli konular görüşülmüş, Kürdistan Devrimcileri (KD) isminin kullanılmasına, yürütme kadrosun oluşturulmasına ve halk savaşı üzerinde çalışılmasına, örgüt faaliyetlerinin Ankara kapsamından çıkarılarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yoğunlaştırılmasına karar verilmişti (Alan, 2016, s. 13). Farklı bölgelerden Ankara’ya gelenlere eylem faaliyetleri hakkında gerekli bilgiler verilmiş ve toplantı sonrasında herkes çalışma bölgelerine gönderilmiş yapılan bu toplantılarda parti kurulması ile ilgili farklı faaliyet kararları alınmıştır.

Öcalan, 1973’ten itibaren Marksist düşünceyle Kürt milliyetçisi bir harekete yönelmiş, 1975 yılına kadar PKK’nın teorisini oluşturduğu ‘ideolojik dönem’

çalışmalarını ve öncü kadro oluşturma sürecini yürütmüştür (Birand, 1992, s.s. 82-84). 12 Mart 1975 tarihinden sonra Ankara Devrimci Yüksek öğrenci Derneği (ADYÖD) kurulmuştur (Altıntop, 2011, s. 86). Bu tarihten sonra kurulan ve ilk öğrenci derneği olan ADYÖD'ün başkanlığına da Öcalan seçilmiştir. Burada rahatlıkla kendi görüşleri etrafında toplayacağı kişilere yönelerek grubunun büyümesini sağlamış ve bu gruba mensup kişiler "Apocular" olarak tanımlanmaya başlamıştır. (Altıntop, 2011, s. 87). Ekim 1975'te Dikmen de yapılan toplantıda örgütsel faaliyetlerin Doğu ve Güneydoğu illerine kayması kararı alınmış, çalışmaları yerinde görmek isteyen Öcalan, 2 ay sürecek gezilere başlamış ve Ağrı, Kars, Tunceli, Elazığ, Şanlıurfa ve Gaziantep illerine gitmişti. Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleştirilen gezilerde, gidilen yerlerden son durum hakkında bilgiler alırken, bir taraftan da bölge gezerek askeri açıdan da değerlendirmeler yapmıştır. (Alkan, 2002, s. 89).

Öcalan, 1977 yılında üst düzey taraftarların katıldığı bir toplantı yaparak örgütün iskeletini bu dönemde oluşturmaya başlamış, Ankara'da Mimar ve Mühendisler Odası'nda düzenlenen bir toplantı esnasında örgütün asıl maksadını ilk defa burada ilan etmiştir. Gittikçe sayıları artan örgüt mensupları artık partileşme sürecine girmiş, öğrenciler okulları bırakmış, memurlar işlerinden ayrılmışlar ve çeşitli illerde bu insanlar bölgede yapacakları faaliyetler için evler tutularak, tamamen devrim fikrine odaklanmışlardı. Aynı günlerde Öcalan Ankara'dan Diyarbakır'a gitmiş, daha fazla iş yapmak için görevlendirme sistemiyle bölgelere göre örgütlenmeyi yapılandırmış, Diyarbakır - Mardin bir bölge, Gaziantep - Şanlıurfa - Kahramanmaraş - Adıyaman bir bölge, Tunceli - Bingöl ve Elazığ ayrı bir bölge olarak kabul edilmişti. Partileşme süreci için yapılan çalışmaya son halini vermek amacıyla Öcalan'ın evlendikten sonra ikamet ettiği evinde toplantılar yapılmıştı. Öcalan ve onun etrafında toplanan küçük grubun hareketleri MİT ve Emniyet güçleri tarafından takip edilmekteydi. 1977 ve 1978 yılında gerçekleştirilen operasyonlar sonrasında örgüt elebaşı Diyarbakır'a kaçarak yeraltına çekilmiş, burada kurmak istediği temelini Marksist-Leninist görüşten alan, bölücü sözde Kürtçü Parti'nin programı üzerine çalışmıştı (Alan, 2016, s. 13).

PKK terör örgütü, 26-27 Kasım 1978 tarihinde, Diyarbakır ilinde yer alan Lice ilçesine bağlı Fis Köyü'nde örgüt tarafından düzenlenen toplantı sonucunda kurulmuştur. Bu toplantı PKK'nın 1. Kongresi olarak adlandırılmıştır. Toplantı sonucunda; Merkez Komiteye, Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Duran Kalkan, Şahin

Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Mazlum Doğan, Baki Karaer, Mehmet Turan, Mehmet Cahit Şener, Ferzande Tağaç, Ali Haydar Kaytan, Hüseyin Topgüder, Ali Gündüz, Sakine Cansız, Kesire Yıldırım, Ali Çetiner, Faruk Özdemir, Abbas Göktaş, Abdullah Kumral, Mehmet Karasungur gibi isimler görevlendirme için seçilmiştir (Altıntop, 2011, s.s. 94-101). Yapılan bu toplantı 1. Kongre (Kuruluş Kongresi), olarak adlandırılmış ve örgütün “Kürdistan Devrimcileri” diye atfedilen isminin PKK (Kürtçe açılımı: Partiya Karkeren Kürdistan anlamına gelir) olarak değiştirilerek yeniden ilan etmeye karar verilmiştir (Özcan, 1999, s.s. 29-31, Altıntop, 2011, s. 83). Böylelikle örgütten partiye geçiş aşaması tamamlanmış, Abdullah Öcalan Parti Genel Sekreteri, Cemil Bayık Genel Sekreter Yardımcısı, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş ve Baki Karaer Örgütlenme Komitesi Üyesi, Mehmet Karasungur, Askeri sorumlu, Mazlum Doğan’da Basın - Yayından sorumlu üye olarak seçilmiştir. (Bila, 2016, s. 21)

PKK, Marksist-Leninist görüşü benimseyen sözde bağımsız Kürt devleti kurmayı amaçlayan mücadele yöntemi olarak da devrimci halk savaşını ele alan bölücü bir örgüt olarak kurulmuştur (Kaya, 2013, s. 113). PKK, Türkiye Cumhuriyeti’ni bölmek isteyen amacı bağımsız bir Kürdistan yaratmak olan ve bu amacına ulaşmak için şiddeti araç olarak kullanan eli kanlı bir terör örgütüdür (Alan, 2016, s. 7)

PKK 1. Konferansını Temmuz 1981 tarihinde Suriye’de Helve kampında gerçekleştirmiştir. Bu konferansta Kürdistan Demokrat Partisinin uygun görüşüyle örgütün Irak’ın kuzeyine yerleşmesine karar verilmiştir.

Öcalan’ın Marksist-Leninist görüşleri eğitim görmüş olduğu üniversitede ve kendi çevresinde hızla yayılmış, bu durum sonucunda pek çok toplantı gerçekleşerek Marksist-Leninist görüşe dair fikir alışverişinde bulunulmuştur. Ayrıca üniversite çevresinde bu tarz görüşlerin dile getiriliyor olması o dönemlerde aydın sayılabilecek kesimler arasında da görüş ayrılığı ve kutuplaştırma çıkartmıştır. 1970’li yıllarda yapılan bu toplantılar PKK terör örgütünün kurulmasına zemin hazırlamıştır.

1.5. PKK Terör Örgütünün Amacı, İdeolojisi, Stratejisi ve Faaliyetleri

PKK terör örgütü kurulduğu ilk yıllar içerisinde Marksist/Leninist düşüncelerden etkilenmiştir. Bahse konu bu terör örgütünün ilk kurulduğu dönemdeki örgüt amacı,

stratejisi ve faaliyetleri ikinci dönemden (Terörist elebaşı Öcalan'ın yakalanması) sonraki örgüt amacından oldukça farklıdır.

PKK terör örgütünün amacı; sözde bağımsız, birleşik, büyük Kürdistan kurmaktır. Bu amaç terörist elebaşı tarafından yazılan manifesto, program ve tüzükte yer alan ifadelerde de belirtilmiştir (Bila, 2016, s. 27). PKK'nın amacını, Öcalan'ın yakalanmasından önce ve sonra geliştirdiği farklı stratejiler çerçevesinde 2 dönem ayırmak gerekmektedir. 1. Dönem, (1978-1998), 2. Dönem 1998 yılı sonrasıdır (Alkan, 2011, s. 95).

PKK terör örgütü ilk dönem temel amaçlarını dört aşamada gerçekleştirme iddiasında bulunmuştur. Bu aşamalar şu şekilde özetlenebilir: Birinci aşama: Sözde Doğu, Batı, Güney ve Kuzey Kürdistan parçalarında yaşayan Kürt halkı içinde sosyal ve kültürel gelişmeyi sağlamaktır. Burada hayal edilen ve bahsi geçen toprak parçaları ise; Güney Kürdistan: Kuzey Irak, Kuzey Kürdistan: Doğu, Güneydoğu Türkiye, Batı Kürdistan: Kuzey Suriye, Doğu Kürdistan: Kuzeybatı İran olarak belirlenmiştir. İkinci aşama: bulunan ülkede otonomi ve özerklik elde etmek yöntemidir. Üçüncü aşama: Otonomi ve özerklikten sonra bulunulan ülkelerde (Türkiye, Irak, Suriye ve İran) bağımsız Kürt devleti kurmaktır. Dördüncü Aşama: Dört ülkedeki bu Kürt devletlerini birleştirerek sözde bağımsız büyük Kürdistan kurmaktır (Alan, 2016, s. 15). Örgüt elebaşı ve örgüt elemanları tarafından tasarlanan bu Kürdistan düşüncesi Misak-ı Milli kararı ile çizilmiş sınırları ihlal eden bir tasarıdan ibarettir. Örgütün Kürdistan tasarısı, Türkiye Cumhuriyeti resmi sınırları dâhil olmak üzere toplam 4 ülkeyi etkileyecek şekilde düşünülmüş ve bu düşüncelerine göre Kürtleri birleştirmeyi hedeflemişlerdir (Alkan, 2011, s. 95). İkinci dönem amacı (1998 sonrası) ise, sözde Türkiye'nin üniter bütünlüğü içerisinde, Türk ve Kürt vatandaşların bir arada huzurlu bir şekilde yaşayabilmesini sağlayabilmek iddiasıdır. Örgüt, Türkiye Cumhuriyeti'ni bölme amacından vazgeçmemiş olmamakla beraber bu amacını hayata geçirebilmek için bu dönemde stratejisini değiştirerek "siyasal mücadele" ye yönelmiştir. Bu mücadele yöntemi sözde yasal zeminlerde yürütülen her türlü siyasi ve sosyal faaliyetleri kapsamaktadır (Alkan, 2011, s. 95).

PKK terör örgütünün ideolojisi; Marksist-Leninist Kürdistan'da işçi köylü iktidarına dayanan sözde bağımsız bir devlet kurmaktır. Örgüt ilk kuruluş amaçlarını

Marksist-Leninist bir örgüt olarak tarif etmektedir. PKK'nın izlediği yöntemin Marksist-Leninist terör örgütlerinin Parti-Cephe-Ordu şeklindeki üçlü yapısına uygun olarak ideolojik, siyasi ve silahlı faaliyetlerin tümünü kapsadığı görülmektedir. Bu yapıya göre Parti, en üst karar alma organı olup cephe ve ordunun faaliyetlerini sevk ve idare eden, örgütün genel stratejisini belirleyen yapıdır ve kurulduğunda bizzat PKK bu görevi üstlenmiştir. Cephe, örgütün Marksist-Leninist ideolojisiyle yoğurulmuş, sözde sömüren devlete karşı koyacak örgütlenmiş halk olarak tanımlanmıştır. Bölgedeki Kürtleri siyaseten yönlendiren, terör örgütünün doktrinini öğreten Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi (ERNK) Cephe teşkilatını oluşturmaktadır. Ordu ise sözde silahlı mücadeleyi yürüten, PKK'nın yaygın şiddet siyasetini uygulayan, militanlardan oluşan yapıdır. İlk olarak HRK (Kürdistan Kurtuluş Birliği), 1986'da ise ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) olarak kurulmuştur (Çelik, 2019, s. 115).

Marksist-Leninistler; sosyal yaşam, ekonomi gibi milli konuları tartışırken bu konuları kendi sınırları içerisinde tutmamış baskıyı kaldırmak için işçi sınıfı diktatörlüğünü kurmaya teşebbüs etmişlerdir. Fakat istekler ve arzular zamanla düşünce ve söz sahasından çıkıp silah zoruyla gerçekleştirme sahasına kaydırılmıştır (Beyaz Kitap, 1973, s. 16). Örgüt kadrolarında yer alan kişilerin eğitimi de bu ideolojik temel üzerine oturtulmuştur. Örgüt üyelerinin düşüncelerine göre, sözde Kürdistan'da işçi-köylü iktidarına dayanan bağımsız bir devlet kurma hayalleri bulunmaktadır. Değişen fikirler ve geçen zaman süresi içerisinde fikir ve düşüncelerini uygulamak adına bir takım strateji ve yöntem geliştiren örgüt yanına taraftar toplayarak hayallerini gerçekleştirmek için silahlanmışlardır.

PKK terör örgütünün stratejisi şu şekilde tanımlanabilir: Tasarladıkları Kürdistan hayalini gerçekleştirmek için benimsedikleri strateji "Uzun Süreli Devrimci Halk Savaşı" stratejisidir. Uzun süreli Devrimci Halk Savaşı, 3 safhadan oluşmakta olup; birinci safha "stratejik savunma" olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu safha: gerillanın küçük ve güçsüz, devlet kuvvetlerinin güçlü olduğu, halkı örgütlemek adına faaliyetlerin yürütüldüğü yapılacak eylemler ile adını hem ülkede hem de ülke dışında örgütün varlığını tanıtmak için silahlı propaganda yöntemi kullanarak stratejik denge safhasına ulaşmayı hedefleyen safhadır. İkinci safha olan "stratejik denge" ise: Parti-Ordu-Cephe üçlemesinin hayata geçirilmesinin hedeflendiği alana hâkimiyetin sağlandığı ve gerillanın büyütülüp uygun zamanlarda devlet güçlerini vurmak olduğu

safhadır. Üçüncü safha ise “stratejik taarruz” safhası olup gerillanın ordu kurduğu, şehirlerdeki teşkilatlanmanın olduğu, devletin yapısının değiştiği ve tüm bölgenin ele geçirildiği dönemdir (Alkan, 2011, s. 95; Alan, 2016, s.s. 16-17).

PKK terör örgütünün faaliyetlerine değinildiğinde; örgüt, alınması gereken kararları almak ve nasıl bir yol izleyeceğini belirlemek için kongre ve konferanslar düzenleme eğiliminde bulunmuştur. Kongre; 4 yılda bir toplanması kararlaştırılan ancak değişen şartlara göre daha erken ve daha geç toplanabilen PKK terör örgütünün genel faaliyetlerinin değerlendirildiği bir platformdur. Konferans ise; PKK terör örgütünün kongre de almış olduğu kararlardan doğan aksaklıkları gidermek maksatlı olup kongrelerde alınan tüm konulara değinilen ve bölgesel kararların alındığı zemindir. Bu kongre ve konferanslara tez içerisinde kronolojik sırayla değinilecektir.

Örgütün faaliyet alanlarından yoğun olarak kullanılan silahlı eylemlerdir. Örgüt kurulduktan sonra Öcalan, örgüte ilk saldırı talimatını vermiş ve 29 Temmuz 1979 günü Hilvan’da Şanlıurfa Adalet Partisi Milletvekili Mehmet Celal Bucak’ın kayınpederinin evine silahlı ve bombalı saldırı yapılmıştır. Saldırıyı yapan grubun sorumlusu terörist Salih Kandal ise Bucak Aşireti mensuplarınca öldürülmüştür. Bu saldırının en önemli sonucu, saldırıyı yapan teröristlerin kaçarken olay yerine PKK’nın kuruluş bildirisini bırakmaları olmuş ve PKK böylelikle ilk ses getiren eylemini yaparak kuruluşunu ilan etmiştir (Alkan, 2011, s. 35; Alan, 2016, s. 18). Bu eylem sonrasında Bucak’ın kayınbabası ile 9 yaşında bir çocuğun ölmesi, milletvekili ve yakınının yaralanması, saldırının basın yayın organlarınca manşetten verilmesini sağlamış ve saldırganların olay yerinde bırakmış olduğu PKK imzalı bildiri de gazete köşelerinde sürmanşet olmuştur (Alkan, 2011, s. 35).

PKK’nın güvenlik güçlerine karşı gerçekleştirilen ilk eylemi, 15 Ağustos 1984 tarihinde Sirt’in Eruh ilçesinde başlarında terörist Mahsun Korkmaz’ın olduğu 14 Temmuz silahlı propaganda birliğine mensup teröristlerce, Eruh İlçe Jandarma Komutanlığına yapılan terör saldırısıdır. Gerçekleştirilen silahlı ve el bombalı saldırının sonucunda 1 asker şehit olurken; 9 asker ve 3 sivil vatandaş da yaralanmıştır. Aynı gün hemen hemen aynı saatlerde Hakkâri - Şemdinli’de bulunan askeri bölgeye, başlarında terörist Abdullah İkinci’nin yer aldığı 21 Mart silahlı propaganda birliği üyesi başka bir terörist grupta terör saldırısı gerçekleştirilmiştir Saldırı sonucunda 1 astsubay şehit

olurken; 3 asker ağır yaralanmıştır (Kaya, 2013, s. 150). Bu iki silahlı eylem, Botan adı verilen bölgede gerçekleşmiştir. Öcalan'a göre bölgede amaçlarını gerçekleştirmek için ele geçirilecek ilk yer Botan'dır* (Alan, 2016, s. 22). Gerçekleşen ilk eylemlerin Botan adı verilen bölgede olmasının nedeni bu bölgeyi üst bölgeleri olarak kurmak istemeleridir. 1986 yılında PKK'nın amacına ulaşmak için esas aldığı askeri siyasi şiddetin dozu artmış bu dönemde PKK terör örgütü kırsal kesimde terör saldırılarına ağırlık vermiş ve birçok vatan evladının şehit olmasına neden olmuştur. PKK terör örgütü: çok sayıda silahlı saldırı, kundaklama, insan kaçırma, bombalı saldırı, intihar saldırısı gerçekleştiren eli kanlı bir terör örgütü konumundadır.

Bu bölümde Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki aşiret isyanlarından ve bölgesel isyanlardan, 1938-1984 yılları arasındaki gelişmelerden, PKK terör örgütünün kuruluşuna zemin hazırlayan etkenlerden ve son olarak PKK terör örgütünün kuruluşundan bahsedilmiştir. Marksist-Leninist görüşü benimseyen PKK terör örgütünün ideolojisi, kuruluş amacı, stratejisi ve faaliyetleri de ele alınmıştır. 1984 yılında, PKK terör örgütü ilk kanlı eylemini gerçekleştirmiştir. Bahse konu olan ilk eylem kırsal bölgede başlamış olup 2009 yılında devletçe başlatılan yumuşak güç dönemine kadar da kırsal bölgede devam edecektir.

1.6. PKK Terör Örgütünün Uluslararası Boyutu

Bu bölümde Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Türkiye'ye komşu ülkeler ve diğer dünya ülkelerinin PKK terör örgütüyle olan ilişkilerine yer verilmiştir. PKK terör örgütü, 1984 yılından günümüze kadar Türkiye'ye komşu ülkeler ile birlikte birçok Avrupa ülkesinde yapılanmaya gitmiş ve bu ülkelerin gizli ya da resmi kuruluşları tarafından desteklenmiştir. PKK terör örgütüne; Suriye, Irak, İran, Ermenistan, Lübnan, İngiltere, İsrail, Libya, Belçika, Danimarka, Almanya, Bulgaristan, Fransa, Hollanda, Yunanistan, Romanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Rusya ve Amerika Birleşik Devletlerince farklı destek ve yardımlar verilmiştir (Atay, 2008, s. 422).

*Botan; Şırnak, Hakkâri, Batman, Van, Çatak, Bahçesaray, Gevaş, Siirt Merkez, Pervari, Kurtalan, Mardin Gercüş ve Midyat ilçeleri de dâhil 15000 kilometrekarelik alandır. Botan'ın bir diğer önemli özelliği de örgütün yerleştiği, geri üst bölgesi haline getirdiği Kuzey Irak'taki Sinat, Metina, Zap, Avaşın – Basyan, Hakurk ve Kandil bölgelerine komşu olmasından kaynaklanması idi. Bu nedenlerle Botan, teröristler için temel üst bölgesi seçilmiştir.

Bu ülkelerin PKK terör örgütüne vermiş olduğu desteğin boyutu ve nitelikleri incelendiğinde;

- PKK terör örgütüne strateji ve politika üretmek,
- PKK'nın önde gelen liderlerine sığınma ve barınma yeri sağlamak,
- PKK'ya sağlanan lojistik ve silah desteğinin örgüte ulaştırılması konusunda kolaylık sağlamak,
- Kamp alanı sağlama ve örgüt evlerinin temini sağlamak,
- Örgüt üyelerine pasaport ve kimlik temini sağlamak,
- Örgüte finansman sağlamak,
- Örgüt üyelerine tedavi imkânları sağlamak,
- Örgüt üyelerinin hava yoluyla geçişlerinde esneklik sağlamak,
- PKK'nın insan ticareti, kaçakçılık ve uyuşturucu ticaretine destek vermek,
- Türkiye'de yapılan eylemler sonrası kaçan teröristlere sınır karakollarında sığınma imkânı sağlamak,
- Bölgesel ya da uluslararası yayın yaparak örgüt propagandasına imkân sunmak,
- Örgüt üyelerini kendi ülke topraklarından örgütün kamplarına ulaştırmak,
- Eylem düzenleyecek örgüt üyelerine istihbarat birimlerince bilgi desteği vermek,
- PKK'nın diğer terör örgütleriyle mevcut ortak eğitim ve işbirliği faaliyetleri yürütmelerine destek vermek,
- Örgütün uluslararası kurumlar ve bazı yabancı ülkelerin milletvekilleri ile görüşmeleri ve toplantıları için yer temini sağlamak,
- Örgüt üyelerine haberleşmeye yarayan cihazlar temin etmek,
- Örgüt üyelerine rahat dolaşım ve diğer ülkelere giriş-çıkışlarda kolaylık sağlama şeklinde olduğu görülmüştür (Atay, 2008, s. 409).

PKK terör örgütü, yabancı unsurlar ve ülkelerce Türkiye Cumhuriyeti'nin iç işlerine müdahale etmek amacıyla bir maşa olarak kullanılmaktadır. Konu ile ilgili olarak, Milli Güvenlik Kurulu'nun 28 Mart 2018 tarihli toplantısının sonuç bildirgesinin birinci maddesinde; "PKK/PYD-YPG, DEAŞ, FETÖ/PDY gibi proje terör örgütlerinin eylemleri (Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği), (MGK, 2018)" ifadesine yer vererek dış kuvvetlerce PKK terör örgütünün de bir proje olduğu açıklamasında bulunmuştur. Almanya, Hollanda ve Belçika gibi Avrupa ülkelerinde bölücü terör örgütünün rahatça örgütlenmelerine, yasa dışı eylemler yapmalarına müsaade edilmiş ve PKK'ya örgütsel varlığını devam ettirmesi için milis, terörist ve sempatican kazanma ortamı yaratmışlardır.

1.6.1. Türkiye Cumhuriyeti'nin Komşu Ülkeleri ve PKK

2003 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD) Irak'a saldırmasından sonra Irak'ın kuzeyindeki topraklarda oluşan boşluktan ve Irak kuzey yönetiminin işbirlikçi tutumundan istifade eden PKK terör örgütü yeniden güçlenmenin yollarını aramaya başlamıştır.

PKK'nın Irak'taki örgütlenmesi PÇDK (Kürdistan Çözüm Partisi), TEVGERA AZADİ-TA (Kürdistan Özgür Toplum Hareketi), RJAK (Rexirawe Jinen Azadixwaze Kürdistan), Tevgera Ciwanen Azadi (Kürdistan Yurtsever Geçnik Hareketi) ve HPG (Hezen Parastina Gel/Halk Savunma Güçleri)'den oluşmaktadır. PKK'nın Irak'taki kamp alanları; Medya Savunma Alanları, Kuzey Alanları ve Gara Alanı olmak üzere üç alandan oluşmaktadır. Medya savunma alanları içerisinde Kandil Saha, Avaşin-Basyan Eyaleti, Hakurk Eyaleti ve Zap Eyaleti yer almaktadır. Kuzey alanlarında Metina Alanları ve Sinath-Haftanın bulunmaktadır. Son olarak Gara Alanında Sincar ve Mahmur Eyaleti, Bergare Cephesi, Meyroke Cephesi ve PYD/TEVDEM çalışma grubu mevcuttur (EGM, 2018, s.s. 35-57).

Başlangıçta İran'da; barınma, üstlenme, eğitim faaliyetleriyle sınırlı olan Rojhilat faaliyetleri zamanla Türkiye-İran sınırının İran tarafındaki kırsal alanlar başta olmak üzere köy kasaba vb. yerleşim yerlerine dağılmıştır. İran toprakları PKK terör örgütü tarafından geri üst bölgesi olarak kullanılmıştır. İran, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra

bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan halkını tehlike olarak algılamış bu nedenle de PKK'yı topraklarında barındırmıştır. İran'ın PKK'yı topraklarında barındırmasındaki diğer bir sebepte İran'ın Irak'ta Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) unsurlarına karşı PKK'yı koz olarak kullanmak istemesidir (Bozkurt, 2013, s. 150). İran, Türkiye ile diplomatik ilişkilerinde Türkiye'yi karşısına almak istememiş ancak PKK'ya gizli olarak desteklerde bulunmuştur. İran, PKK'ya örtülü destek verse de PKK ile ilişkileri inişli çıkışlı bir rota izlemiş kimi zamanda tersine dönen ilişkiler sonucunda Irak'ta bulunan KDP güçleriyle-İran güvenlik güçleri arasında çatışmalar yaşanmıştır.

PKK'nın İran'daki kolları KODAR, PJAK, YRK ve HPJ olarak karşımıza çıkmaktadır. KODAR (Doğu Kürdistan Özgürlük ve Demokratik Topluluğu) İran'da Mayıs 2014'te kurulmuş olan ve İran'daki örgütsel faaliyetler ve işlemleri sürdüren koldur. PJAK (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi) 2003 yılı Ekim ayında PKK'nin 8. Kongresi sonucunda kurulmuştur. PKK'nın İran'daki siyasi uzantısıdır. YRK (Kadın Savunma Güçleri) PKK'nın İran'daki silahlı örgütlenmesi olmuştur. İran'daki son kol ise HPJ (Doğu Kürdistan Kadın Savunma Birlikleri)'dir (EGM, 2018, s.s. 58-67). Özetle, Türkiye'nin İran ile olan ilişkilerinde, PKK; kimi zaman iki ülkenin de ortak sorunu olmuş kimi zamanda İran tarafından desteklenen bir örgüt olmuştur.

Suriye, PKK'nın bölgede etkinliğini artırmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Türkiye'nin aleyhine olacak şekilde PKK'lı teröristleri himaye etmiş ve PKK'ya ortam hazırlamıştır (Küçükşahin, 2005, s. 90). PKK terör örgütünün Suriye yapılanmasını; PYD (Demokratik Birlik Partisi), YPG (Halk Savunma Birlikleri), YPJ (Kadın Savunma Birlikleri) ve TEV-DEM (Batı Kürdistan Toplum Hareketi) oluşturmaktadır.

Soğuk Savaş döneminde Doğu bloğunda yer alan Suriye ülkesi, Sovyet Rusya (SSCB)'nin Orta Doğu politikasında en büyük yardımcısı olmuştur (Bozkurt, 2013, s. 145). SSCB'den gelen bu destek sayesinde, Batı bloğunda bulunan Türkiye ile rekabet etme fırsatı elde etmiştir. Suriye'nin PKK'ya verdiği desteğin ve Türkiye'ye karşı düşmanca tavır tutunmasının bir diğer nedeninin Türkiye'nin GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) projesi ve bu projeye daha da belirginleşen su sorunu olduğu söylenebilir. Ayrıca Suriye, Hatay sorununu gündemde tutmuş ve Türkiye ile sınır anlaşmazlığı yaşamıştır (Küçükşahin, 2005, s. 90).

1980 darbesi sonrası Türkiye’de terör örgütlerine karşı oluşan baskı sonucunda Suriye’nin desteğini alan Öcalan, 1979 yılında Suriye’ye geçmiş ve Bekaa Vadisine sığınmıştır. Bu durum neticesinde PKK’nın Suriye’deki varlığı Türkiye ve Suriye ilişkilerini savaşın eşiğine getirmiştir. Türkiye ve Suriye 17 Temmuz 1987’de Güvenlik ve İşbirliği Protokolü imzalamış bu protokole göre; iki devlet de, birbirlerinin toprak bütünlüğü sağlamak için kendi ülkelerinde terör faaliyetlerini engellemeyi karşılıklı şekilde taahhüt etmiştir. Bu mutabakat sonrasında Öcalan, Suriye’den ayrılarak Lübnan topraklarına geçmiştir. Bu protokol ile Suriye, PKK’ya verilen yardımı ilk kez sınırlamıştır (Bozkurt, 2013, s. 145). Ardından Esat rejimi Suriye’de bulunan ve PKK’ya katılan Kürt grupları askerlik hizmetinden muaf etmiş ve Kuzey Irakta bulunan KDP unsurlarıyla irtibat kurulmasını sağlamıştır.

Suriye tarafından PKK’ya yapılan yardımın devam etmesi sonucunda Türkiye bu duruma tepkisini sert bir diplomasi diliyle Suriye ülkesine iletmiştir. Bu durum sonucunda iki ülke arasında 1992 yılında yeni güvenlik protokolü kabul edilmiş ve Suriye PKK’yı illegal örgüt olarak tanımlamış ve Türkiye de Bekaa vadisine yapmayı planladığı operasyonu iptal etmiştir. 1993 yılında protokolün yenilenmesiyle Suriye, PKK’yı terör örgütü olarak tanıdığını ilan etmiştir (Bozkurt, 2013, s. 146). 1995 yılında PKK’lı teröristlerin Suriye üzerinden Hatay’a geçiş yaparak Türkiye’de eylemler yapması, ilişkilerin tekrar gerilmesine sebep olmuştur. 1996 yılı Ocak ayında Türkiye, PKK’ya örtülü desteğini sürdüren Suriye’yi uyarılmış ve BM Sözleşmesi’nin 51. maddesi* ni işleme koyacağını bildirmiştir. Suriye’nin Öcalan’ı vermeyeceğini duyurması, PYD’nin Türkiye’ye artan saldırıları ve Suriye’de önemli bir konuma gelişi üzerine Türkiye’nin Suriye’yle resmi ilişkileri kesilmiştir. Bütün bu gelişmeler sonucunda bir netice alınmadığını gören Türkiye, harekât için hazırlık yapmaya başlamıştır. Dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla Ateş’in 16 Eylül 1998 tarihinde Suriye hattında ki açıklaması ile bu harekâtın sinyallerini vermiştir. Libya ve Irak’ın Suriye’ye yapılacak bir saldırıyı kendisine yapılmış sayılacağını duyurması, Ürdün, İran ve Suudi Arabistan ise itidal çağrısında bulunmaları ile Suriye ve Türkiye arasında 1998 yılında Adana Antlaşması imzalanmıştır (Bozkurt, 2013, s. 148). Antlaşma sonrasında Suriye, PKK’yı terör örgütü olarak ilan ederek, kendi topraklarındaki örgüt kamplarının

* Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak savunma hakkına helal getirmez.

kapatılacağını ve örgütün desteklenmeyeceğini açıklamıştır. Bu konuda ki ilk somut adım, Öcalan'ın Suriye'den çıkartılmasıyla atılmıştır.

Suriye'nin 2003-2007 yılları arasında 73 PKK terör örgütü üyesini Türk yetkililere teslim etmesi, 2005 yılında PKK'nın Bingöl'de yaptığı saldırıyı kınaması ve 2007 yılı Ekim ayında Türkiye'nin Irak'ın kuzeyine sınır ötesi operasyonu planlamasını desteklemesi; Suriye ve Türkiye arasında PKK konusunda olumlu bir havanın gerçekleştiğini göstermiştir (Karabulut ve Eryılmaz, 2016, s. 37).

2011 yılında Suriye'de iç savaş yaşanmış, Suriye rejimi ile muhalif güçler arasında şiddetli çatışmalar yaşanmıştır. Bu iç savaşı, PKK terör örgütünün Suriye'de bulunan kolu olan PYD iyi değerlendirmiş ve bu karışıklıktan faydalanarak Akdeniz'e inme amacı gütmüştür.

Örgüte lojistik destek ve eğitim veren devletlerden biri de, 1994 yılında PKK kamplarına topraklarını açan Yunanistan olmuştur. Atay'a göre Yunanistan'ın PKK örgütüyle olan bağı 1988'de başlamaktadır. Yunanistan'da ki Lavrion kampında ideolojik eğitim verilirken, Dimitri Elen kampında ise silahlı eğitimler verilmiştir. Yunanistan'ın örgüte yardım etmesi ve örgütle işbirliği içerisinde olmasındaki hedefi, örgütü Türkiye'ye karşı kullanmak istemesidir (Atay, 2008, s. 422).

Yunanistan örgüte hem lojistik destek vermiş hem de militanlarının eğitilmesine yardımcı olmuştur. Bunun en önemli kanıtı Abdullah Öcalan'ın yakalanmadan önce Kenya'da bulunan Yunanistan Büyükelçiliği'nde saklanmasıdır. Öcalan tüm dünya kamuoyuna açık olan yargılamasında zaman zaman Türkiye üzerlerinde emelleri olan Rusya, İran, Ermenistan, Bulgaristan gibi ülkelerinde PKK'ya destek verdiğini ifade etmiştir (Alkan, 2002, s. 63)

Öcalan'ın İtalya'da bulunduğu esnada 157 Yunan milletvekilinin imzasıyla Yunanistan'a davet edilmesi, PKK üyeleri ile Yunanistan'da görüşmeler yapılması, Yunan milletvekilleri ve ordudan emekli olan generallerin Lübnan'da bulunan Bekaa bölgesindeki PKK kampına bireysel olarak giderek burada psikolojik ve siyasi destek vermeleri, PKK'nın Atina sorumlusu ile ortak basın açıklaması yapması, PKK'nın 21 Mart Nevruz kutlamalarına Yunan resmi makamlarının katılması, Öcalan'a bazı Yunan belediyelerince fahri hemşehrilik unvanını verilmesi gibi bilgiler Yunanistan tarafından

PKK terör örgütüne verdiği desteği gözler önüne sermektedir (Bozkurt, 2013, s. 171). Öcalan'ın Suriye'den ayrıldıktan sonra birçok kez Yunanistan'a gitmesi, Kenya'da yakalandığında Yunan Büyükelçiliğinde saklanması ve yakalama anında üzerinden çıkan sahte pasaportun ise Güney Kıbrıs Rum Kesimi (GKRRK) vatandaşlığı olan gazeteci Lazaros Mavros adına düzenlenmiş olması (Bozkurt, 2013, s. 170), Yunanistan'ın ve GKRRK'nin örgüte verdiği desteğin birer parçası olarak ifade edilebilir.

Irak'a gerçekleştirilen müdahaleden sonra ABD ve Türkiye'nin baskıları sonucunda PKK Irak'ta ikamet sorunu yaşamaya başlamış, bu noktada PKK'ya kollarını açan ülke komşu Ermenistan olmuştur. Ermenistan, Dağlık Karabağ bölgesine PKK militanlarını yönlendirmeye başlamış, görünür bir şekilde PKK terör örgütünü desteklemiş ve Türkiye'de istikrarsız bir ortamın oluşması için uğraş vermiştir. Ermenistan'ın bu tutumunun, PKK ile hedefleri doğrultusunda kurduğu etnik ittifak gereği olduğu söylenebilir. Çünkü Ermenistan'ın "Büyük Ermenistan" hayali ve bu hayale ulaşmak için kurduğu ASALA terör örgütü ile PKK terör örgütünün çıkarlarının aynı doğrultuda olduğu gözler önündedir (Altıntop, 2011, s.s. 120-121).

1.6.2. Avrupa Birliği ve PKK

PKK'nın, Avrupa ülkeleri ile olan ilişkileri 1980 yılı öncesinde soyut boyutlarda olmuş; kendi militanlarını gönderme, barınma, sığınma ve eğitim amacıyla ülkelerin kullanılması ön planda tutulmamıştır. 12 Eylül 1980 tarihinde Türkiye'de gerçekleşen askeri darbeden sonra PKK terör örgütü, dağılmayı ve daha fazla zayıflamasını engellemek amacıyla örgüt elemanlarını yurt dışına gönderme kararı almıştır (Küçükşahin, 2005, s. 90). Alınan bu karardan sonra bazı PKK terör örgütü elemanları Suriye'ye kaçmış, bazıları Yunanistan'a gitmiş, bazıları da Yunanistan'dan diğer Avrupa ülkelerine gitmişlerdir.

Avrupa ülkeleri PKK terör örgütünün ülkelerinde serbestçe basın yayın organlarını kullanmalarına izin vermiştir. PKK'nın Avrupa'da ki yayın organları; Özgür Politika, Serxwebun, Sterka Civarı, Kürdistan Report ve Berxwedan gibi gazetelerdir. Bu gazeteler sansürlü ve rahatça yayınlarını yapmaktadırlar (Bozkurt, 2013, s. 160).

Soğuk Savaş'ın bitişinin ardından Avrupa ülkelerinin Türkiye'deki Kürt vatandaşlara yönelik ilgileri artmıştır. Bu ilginin artmasının temel sebebi, Kürt vatandaşları bahane ederek, PKK'dan faydalanmak istemeleridir. Böylelikle Türkiye ve Ortadoğu'ya yönelik politikalarını rahatlıkla belirtme fırsatı bulmuşlar ve yenedünya düzeni içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bölgesel bir güç olmasını engellemeyi, zayıf ve yönlendirilebilir bir Türkiye görmeyi hedeflemişlerdir. Avrupa Birliği (AB), Türkiye ile olan ilişkilerinde PKK ve Kürt sorununu Türkiye'ye karşı daima bir baskı aracı ve koz olarak ileri sürmüştür. Ve ileri sürmeye devam edeceği aşikârdır.

AB ülkeleri içerisinde Almanya, PKK'ya en büyük örgütlenme fırsatı sunan ülkelerden birisidir. Özcan'a göre PKK'nın Almanya ve hatta Avrupa yapılanmasının da temelleri 1960'lı yıllarda Almanya'ya iş bulmak için giden işçi kesim aracılığı ile atılmıştır (Özcan, 2012, s. 295). PKK, Avrupa'da bütün faaliyetlerini Almanya'da Köln'de bulunan Avrupa Komitesi ile yürütmektedir. 1990'lı yıllarla birlikte PKK, Avrupa'da legal kuruluş ve kadrolaşma yapılanmasıyla geniş bir kitleye yayılma fırsatını elde etmiştir (Sözer ve Başbüyük, 2011, s. 77). Almanya'da gittikçe faaliyetlerini arttıran PKK, dış politikada Almanya tarafından Türkiye'ye yönelik olumsuz kararların alınmasında etkin rol oynamıştır. Almanya, Türkiye'nin PKK'ya düzenlediği askeri operasyonlara tepki göstermiş, iç işlerine karışmış ve neticede 26 Mart 1992'de, Türkiye'ye silah satışını dondurmuş ve ambargo uygulamıştır (Bozkurt, 2013, s. 154).

2. Dünya Savaşından sonra Belçika, Avrupa ve çevresinde yer alan ülkeler işçi göçü hakkında anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma sonucunda bünyesindeki işçi açığını kapatmak istemiştir. 17 Temmuz 1964'te imzalanan bu anlaşma sonucunda Türkiye'den de çok sayıda işçi Belçika'ya göç etmiştir. 12 Mart 1971 Muhtırası ile Türkiye'den Belçika'ya PKK kesim ile yakın ilişkiler içerisinde olan kişiler ve Kürt kökenli vatandaşlar ya siyasi sığınma talebinde bulunmuş ya da doğrudan kaçmışlardır. (Tetik, 2019, s.185). PKK terör örgütünün AB ülkelerinde faaliyet gösteren Kürt derneklerinin üst organı olan KONKURD, KNK- KUK oluşumlarına ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca Medya TV'nin de merkezi Belçika ülkesidir (Tetik, 2019, s. 186).

Avrupa'daki pek çok ülke gibi Belçika'da Türkiye tarafından kırmızı bülten ile aranan PKK'lı teröristleri iade etmemiş ve PKK terör örgütüne her türlü siyasal desteği

vermekten çekinmemiştir. Bunun neticesinde Türkiye Belçika'ya yoğun siyasi baskı uygulamıştır. Baskı sonucunda Belçika, PKK terör örgütüne yönelik çok sayıda operasyon yapmış ve gözaltına alınan PKK üyelerini tutuklayarak cezaevine göndermiştir. 4 Mart 2010 tarihinde yapılan operasyonda PKK'nın Avrupa sorumlusu Zübeyir Aydar ve Remzi Kartal'ın tutuklanması sonrasında PKK terör örgütü Belçika'yı; Brüksel'de pek çok binayı bombalamakla tehdit etmiştir.

PKK terör örgütünün güçlü temsilciliklerinin bulunduğu ülkelerden biri de Hollanda'dır. PKK tarafından Hollanda'nın Lahey kentinde 1995 yılı Nisan ayında "Sürgünde Kürt Parlamentosu" kurulmuştur. (Bozkurt, 2013, s. 169). PKK terör örgütünün, Hollanda'yı Avrupa'daki faaliyet merkezlerinden biri olarak seçmesinin sebebi; örgüt kimliğini silahlı bir örgüt olarak nitelemek yerine siyasi olarak da söz sahibi bir harekete dönüştürme stratejisinden kaynaklanmaktadır (Düz, 2019, s.s. 385-387). PKK, Hollanda'da siyasal alanda kurduğu ilişkiye ek olarak bu ülkede bulunan sivil toplum ağı aracılığıyla hem propaganda yapma hem de örgütün Türkiye'deki faaliyetlerini finanse etme olanağına sahip olmuştur (Düz, 2019, s.s. 385-387).

Hollanda'da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı Amsterdam, Rotterdam, Lahey, Arnheim ve Deventer gibi şehirlerde, PKK terör örgütü üyelerinin Türk kökenli vatandaşlardan zorla para topladığı, bazı işyeri sahiplerinden haraç aldığı haraç vermeyenlere sürekli olarak baskı yaptığı bilinmektedir (Denker, 1997, s. 108).

PKK terör örgütü Danimarka'daki faaliyetlerine 1990'lı yıllarda başlamıştır. 2010 yılından itibaren legal düzeyde örgütlenmesini tamamlayan örgüt, faaliyetlerini artırmaya hızla devam etmiştir. Türkiye ve komşu ülkelerden (Irak, İran, Suriye) Danimarka'ya göç etmiş olan 40 bin kadar Kürt nüfusun yaklaşık yüzde 10'unun örgütü desteklediği veya PKK ile bağlantısı olan derneklerin düzenlediği faaliyetlere katıldığı düşünülmektedir. Danimarka siyasetinde, Türkiye'de PKK, İran'da PJAK, Suriye'de PYD, Irak'ta PÇDK gibi partilerin terör örgütü olmadıkları, buldukları ülkedeki rejimlere karşı haklı mücadele yürüttükleri propagandası yapıldığını öne sürerek PKK'yı terör örgütü olarak görmemektedir (Dağdelen, 2019, s. 299).

Danimarka'dan yayın yapan Roj Tv kanalının PKK ile ilişkisi Türkiye makamlarınca dile getirilmiş olmasına rağmen, Danimarka'nın bu durumu ifade

özgürlüğü kapsamına alarak kanal ile ilgili kapatma taleplerini yıllarca geri çevirmesi bu devletin PKK terör örgütüne verdiği desteği göstermektedir.

Fransa 1980'li yılların başlarından itibaren PKK terör örgütü ve Kürtler ile ilgilenmeye başlamıştır. 1983 yılında Fransa Özgürlükler Vakfı'nın desteğiyle 'Paris Kürt Enstitüsü'nün kurulması sağlanmıştır. Fransa bu enstitüye maddi destekte bulunmuştur (Kurubaş, 2004, s. 255).

Özetle Fransa, PKK'nın siyasi ulaştırılması konusunda en çok çaba sarf eden ülkelerin başında gelmektedir. Fransa Kürt Dernekleri Federasyonu'nun (FEYKA) kurulmasına izin vermiştir.

PKK terör örgütünün İngiltere'deki faaliyetleri diğer Avrupa ülkelerine benzer şekilde yürütülmektedir. Örgüt, bu ülkedeki faaliyetlerini legal görünümlü kuruluşlar aracılığıyla yapmaktadır. (Yalçın, 2019, s. 427). İngiltere'nin PKK terör örgütüne ilgisi daha çok demokrasi ve insan hakları konularında olmuştur. PKK terör örgütü, İngiltere ülkesinde faaliyetlerini birçok dernek, birlik, komite ve büro oluşumları ile sürdürmektedir. PKK terör örgütünün İngiltere'de örgütlenmesi Soğuk Savaş döneminden sonra başlamıştır. 1980'li yıllarından ortalarından itibaren Doğu ve güneydoğu Anadolu'dan İngiltere'ye yapılan göçler terör örgütünün insan ve finans kaynağını sağlamıştır. Zamanla PKK terör örgütü İngiltere'de yaşayan Kürt kökenli halkı hep bir araya toplamaya çalışmış bu yapılanmada STK etkin rol oynamıştır.

1.6.3. Diğer Dünya Ülkeleri ve PKK

PKK terör örgütüne destek veren bir diğer ülke Rusya olmuştur. Kürt gruplar, Rusya için Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği (SSCB)'nden günümüze kadar daima ilgi odağı olmuştur. Çünkü Rusya, Marksist-Leninist yapıda ki Kürt kuvvetlerini kendisine yakın görmüştür. Rusya'nın Ortadoğuda ki proje ve planlarını, yerel güç durumunda bulunan Kürtler ile faaliyete geçirilebileceği ifade edilmektedir (Kerman ve Efeğil, 2017, s. 181).

Eylül 2015'te Rusya, çıkarları doğrultusunda Esad'a destek vermek için Suriye'deki iç savaşa fiilen müdahale etmiş ve Afrin'de bulunan PYD/YPG

kuvvetlerine silah yardımıyla bulunmuştur (Kerman ve Efegil, 2017, s. 181). Bu durum, Rus menşeli AK-47 makineli tüfek ve Doçka olarak adlandırılan ağır makineli silahların YPG'nin silah envanterinde yoğun olarak kullanılmasına neden olmuş (Acun ve Keskin, 2017, s.s. 42-43) ve bu mühimmat ve silahlar, PKK tarafından Türkiye'de eylem ve saldırılarda kullanılmıştır (Kerman ve Efegil, 2017: s. 186). 2015 yılında Türkiye'nin hava sahasına izinsiz giren ve uyarılara rağmen hava sahasını terk etmeyen Rus uçağını düşürmesi sonrasında iki ülke arasında ilişkiler gerilmiş bu dönemde Rusya, YPG'ye daha çok destek vermiştir. Şubat 2016 tarihinde Rusya, PYD/YPG'nin Moskova şehrinde temsilcilik kurma talebini kabul etmiş ve PYD/YPG'ye finansal ve diplomatik yardım sağlamıştır (Acun ve Keskin, 2017, s. 43). Türkiye'nin, Amerika Birleşik Devletleri ile müttefik oluşu zaman zaman Rusya ile inişli çıkışlı bir diplomasi yaşamasına sebep olmuştur. PYD'nin ABD desteği ile K. Irak'tan Akdeniz'e inme politikası hem Türkiye Cumhuriyeti hem de Rusya'nın çıkarlarına ters düştüğü için bu durum iki ülkenin yakınlaşmasına neden olmuştur. Bahse konu iki ülke arasında (T.C ve Rusya) 2018 yılında Soçi Mutabakatı imzalanarak güvenli tampon bölge oluşturulmuş ve PYD'nin Akdeniz'e inme politikasının önüne geçilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, Soğuk Savaş'ın başlangıç yıllarında Irak'ta gerçekleşen ayaklanmalar, SSCB'nin Barzani ve diğer aşiretlere ilgi duyması gibi sebeplerden dolayı Kürtlerle ilgilenmeye başlamıştır (Yavuz, 1993, s. 33).

ABD'nin PKK terör örgütü ile ilk temasları 1980'li yılların ortalarında olmuştur. 1989 yılında düzenlenen Paris Kürt Konferansı'na ABD Senato Dış İlişkiler Komisyonu başkanının katılması ve bu komisyonda Kürtler hakkında konferans vermesi ile PKK ile ilişkiler sürdürülmeye devam edilmiştir. 1994 yılı sonrası Amerika Birleşik Devletleri, PKK terör örgütünü kullanarak Ortadoğu petrolü üzerindeki hâkimiyetini sürdürmek istemiştir. 2001 yılında ABD'de gerçekleşen 11 Eylül terör saldırısı sonrasında İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri; PKK ve DHKP-C'nin de aralarında bulunduğu 25 terör örgütünün mal varlıklarına el koymuştur (Hürriyet gazetesi, 2001). 2002 yılında PKK ve ABD arasında gerçekleşen toplantılarda PKK; Amerika Birleşik Devletlerinin Irak'a müdahale etmesi halinde kendilerine destek olacağını, her türlü işbirliğine açık olduğunu, Kürt ulusal güçlerinin ABD'nin teşvik ve çabalarına ihtiyaç duyduğunu ve görüşmelere heyetler aracılığı ile devam edilmesinin yararlı olacağını söylemiştir. Aynı

tarihlerde teröristbaşı Öcalan, cezaevinde avukatlarına ABD ile demokratik işbirliği ve görüşmelerin yapılabileceğini söylemiştir (Yurtçık, 2003, s. 46).

Amerika Birleşik Devletleri, 2010 yılından sonra PKK konusunda Türkiye'ye desteğini artırsa da özetle ABD'nin; ne PKK'yı ne de Türkiye'yi kaybetmek istemeyen bir politika izlediği görüldüğü ve Ortadoğu'da gerçekleştirmek istediği uygulamalarda PKK'yı kullanmaya devam edeceği söylenebilir.

2. BÖLÜM

1984-2009 YILLARI ARASINDA PKK TERÖR ÖRGÜTÜ SORUNU

Bu bölümde, 1984-2009 yılları arasında PKK terör örgütünün yapmış olduğu politikalar ve eylemler ve aynı yıllar arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin politikaları ve eylemler karşısındaki tutumu anlatılmaktadır. Tezde, 1984 tarihinin seçilme nedeni Türkiye Cumhuriyetinin güvenlik güçlerinin yeni bir terör örgütünün varlığıyla karşılaştığı tarih olmasıdır. Bu tarihten 2009 yılına kadar ki süreçte Türkiye Cumhuriyeti sert güç unsurlarıyla (askeri argümanlarla) PKK terör örgütünü bitirmek istemiştir.

2.1. PKK Terör Örgütünün Sert Güç Unsurlarıyla Bitirilme Düşüncesi

PKK terör örgütü ilk kurulduğunda devletçe basit bir çete olarak görülmüş ancak 1984 yılında güvenlik güçlerine karşı gerçekleştirdiği eylemler sonucunda işin ciddiyeti anlaşılmış ve gerekli önlemler alınmaya başlanmıştır. Bu önlemler yoğun olarak askeri nitelikte önlemler olmuş, Türk Silahlı kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü kurumları terörle mücadele için özel birimler kurmuşlardır. Bu birimleri destekler nitelikte köy koruculuğu sistemi de hayata geçirilmiştir. Örgütün artan saldırılarını önlemek, bölge hâkimiyetini sağlamak, vatanın bölünmez bütünlüğünü korumak adına örgütle mücadele edilmiş, bu kapsamda pek çok askeri harekât düzenlenmiştir. Bu askeri harekâtlar neticesinde örgüt, kıpırdayamaz hale gelmiş, örgüt elebaşı Öcalan yakalanmış bu durum örgüt içerisinde kopmalara ve çok başlılığa neden olmuştur. Buradan anlaşıldığı üzere sert güç unsurlarının kullanılması çok büyük oranda başarı sağlamıştır. Terörist elebaşı Öcalan'ın yargılanmasına Devlet Güvenlik Mahkemesince başlanılmış ve yargılama sonucunda Öcalan idam cezasına çarptırılmıştır. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve Avrupa Birliği uyum yasaları gereği ülkemizde idam cezası kaldırılmış ve Öcalan ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırılmıştır. Öcalan'ın örgütü İmrali'dan yönetmeye devam etmesi ve bu durumun avukatları aracılığıyla örgüte aktarılması sonucu PKK strateji ve isim değişikliğine

giderek üzerindeki moral bozukluğu ve dağılma endişesini atmak istemiştir. Zaman zaman ateşkesler ilan eden örgütün toparlandıktan sonra sözünde durmayarak eylemlerine devam etmesi ve tam bir devlet yapılanması olan KCK modeline geçmesi sonucunda devlet yine sert güç unsurlarını uygulayarak bu durumu önlemek istemiştir. Bu dönemde hem terör örgütünün yapmış olduğu eylemler ve politikalar hemde Türkiye Cumhuriyeti'nin politikalar ve eylemler karşısındaki tutumu sonraki bölümlerde detaylı bir şekilde incelenmiştir.

2.1.1. 1984-2009 Yılları Arasında PKK Terör Örgütünün Politikaları ve Eylemleri

Türkiye Cumhuriyeti 40 yılı aşkın süredir terörle mücadele etmekte olup PKK terör örgütünün kuruluş yıllarından itibaren gerçekleştirmiş olduğu eylemlere karşılık daima tedbirler alarak terörü sonlandırmayı hedeflemiştir.

Örgüt, 20-25 Ağustos 1982 tarihleri arasında Ürdün sınırına yakın bir Filistin kampında 2. Kongresini yapmış bu kongrede; silahlı eğitimin istenen düzeye ulaştığı, silahlı güç sayısının artırılması, Irak'ın kuzey bölgelerine gidilerek Türkiye'ye saldırılar düzenlenmesi kararlaştırılmıştır (Özcan, 2002, s. 25). İlk eylemleri 1970'li yıllara kadar gitse de PKK terör örgütünün 1980 yılı darbesinden sonra saldırılarını yoğunlaştırdığı ve 1984 yılından itibaren de doğrudan Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçlerini hedef aldığı görülmektedir (Alptekin, 2019, s. 83). PKK terör örgütü 15 Ağustos 1984 tarihinde Şemdinli ve Eruh ilçelerinde jandarma unsurlarına eş zamanlı saldırılar düzenlemiştir. 1984 yılındaki eylemler, Ağustos ayında başlamış olup kış aylarına doğru sona ermiştir. Bunun başlıca sebebi; örgütün kırsal ve dağlık alanlarda konuşlanması, zor geçen kış şartları nedeniyle eylemlerine ara vermiş olmasıdır. Diğer bir ihtimal ise bu eylemlerin birer başlangıç olduğu ve devletin ilk zamanlarda bu tarz eylemlere ne tür önlemler alabileceğini öngörememesidir.

1984 yılı sona ererken PKK terör örgütünün silahlı eylemleri nedeniyle, 26 şehit verilmiş, 43 vatandaş hayatını kaybetmiş ve yaklaşık 30 kadar terörist ölü olarak ele geçirilmiştir (Alan, 2016, s. 24). Örgüt tarafından 21 Mart 1985 tarihinde Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (Eniya Rizgarıya Netewa Kürdistan) kurularak Uzun Süreli Halk Savaşı teorisinin, Parti-Cephe-Ordu üçlemesinin gereği yapılmıştır (Bila, 2016,

s.s. 30-31). PKK terör örgütü, 1985'te Kuzey Irak'ta; Sinat, Metina, Zap, Hakurk gibi yerlerde üst bölgeleri, kamplar oluşturmuştur. Üst bölgeler ve kamplar oluşturulduktan sonraki aşama ise bu üst bölgeleri birleştirerek kurtarılmış bölgeler yaratma arzusudur (Alan, 2016, s. 179).

Örgüt; 1986 yılından itibaren köy koruculuğu sistemini kabul eden köyleri hedef seçmiş ve bu köylere saldırmaktan ve katliam yapmaktan çekinmemiştir (Alan, 2016, s.s. 25-26). Örgüt, 30 Ekim 1986 tarihinde Şam'da yapılan 3. kongre sonucunda HRK (Kürdistan Kurtuluş Birliği) lağvederek yerine ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) kurulmasını kararlaştırmıştır (Ballı, 1991, s. 206). 1986 yılında devrimci şiddeti devreye sokan örgüt Şam'daki 3. kongre kararları sonrası eyalet yapılanmasına önem vermiş, 1987 yılı başı itibariyle yapılan yeni düzenlemeler ile yedi eyalet oluşturmuştur. Bunlar; Botan Eyaleti, Mardin Eyaleti, Güneybatı Eyaleti, Amed Eyaleti, Garzan Eyaleti, Dersim Eyaleti, Serhat Eyaleti şeklindedir. (Kaya, 2013, s. 164). 1988 yılına gelindiğinde örgüt, mecburi askerlik yasasını çıkartmıştır (Alan, 2016, s. 180). Aynı yıl PKK, gençlere hitap etmek onları kazanmak amacıyla 25 Ekim 1987 tarihinde "Kürdistan Gençler Birliği (YCK)" adlı yapılanmayı kurmuştur (Alkan, 2011, s. 96).

PKK terör örgütü, 1990 yılında cephe teşkilatını sivil itaatsizlik ile görevlendirmiş, Lübnan'da 13 Mayıs 1990 tarihinde 2. konferansını gerçekleştirmiş ve eylemlerine devam kararı almıştır (Kaya, 2013, s. 184). 17 Haziran 1990 tarihinde A. Öcalan'ın teşviki ile Türkiye'de Halkın Emek Partisi kurulmuş, terör sempatisini bir grup örgütün siyasi kanadını oluşturmak istemiştir (Bila, 2016, s. 36). 1990 yılında yapılan seçimler sonucunda PKK, kurulan bu parti ile siyasete el atmış, siyasi kılıfına bürünen militanlar bu parti sayesinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin çatısı altında altı milletvekili ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmiştir. 1 Aralık 1990 tarihinde Kuzey Irak'ta Haftanın kampında Öcalan'ın katılmadığı PKK'nın 4. Kongresi yapılmıştır. Bu kongre de Mayıs ayında 2. konferansta görüşülen konular değerlendirilmiş ve karara bağlanmıştır (Yavuz ve Şahin, Terör ve Terörizmle Mücadele, s. 157). 4. Kongrede bölge halkının sempatisinin kazanılması, yurtiçinde stratejik ittifaklar oluşturulması, yurtdışında Merkez Komutanlığının askeri ve siyasi olmak üzere iki komutaya ayrılması, gerilla, kırsalda ve küçük yerleşim yerlerinde cephenin ise tüm şehirlerde faaliyet göstermesi gibi kararlar alınmıştır (Alan, 2016, s.

39). PKK, 1990'lı yıllarda taktik değiştirerek, Marksist/Leninist ideolojiyi bırakmamakla beraber bu görüşü geri plana iterek; Kürt milliyetçiliği görüşünü öne çıkarmış özellikle dine karşı olan politikasını değiştirmiştir. Çünkü din bu bölgelerde önemli bir güç olup, bu durumla mücadele edemeyeceğini anlamıştır (Alan, 2016, s. 106).

1991 yılında yaşanan 1. Körfez Harekâtı, Türkiye'yi ve PKK terör örgütünü etkilemiştir. Bu harekât, Kürt sorununun ve PKK'nın uluslararası alana çekilmesine katkı sağlamıştır. Bu dönemde PKK, hem terörist hem de silah araç gereç açısından önemli bir gelişme yakalamış, terörist toplayarak eylem yapacağı kişi sayısını çoğaltmış, militanların her birini silahlandırarak elini güçlendirmiştir. Bu gelişme örgütün silahlı propagandadan sözde hareketli savaşa geçmek için bir algıya neden olmuş ve örgüt eylemlerine hız kesmeden devam etmiştir (Kaya, 2013, s. 189). Terör örgütü PKK'nın büyümesindeki diğer önemli unsur, 1980-1988 yılları arasında yaşanan İran-Irak Savaşından sonra başarısız olan Saddam Hüseyin'in yaşadığı hezimetin acısını 1991 yılında Halepçe'de Türkmen ve Kürtlere karşı yaptığı katliamla çıkartmak istemesidir. Katliam sonrası Türkiye sınırına gelmek zorunda kalan yaklaşık 500.000 kişi ülke sınırına dayanmıştır. Türkiye'nin güvenliğinin sağlanması amacıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesine (Silopi ilçesi) "Çekiç Güç*" (İngilizce: 'Poised Hammer') kuvveti konuşlandırılmıştır (Oran, 1995, s. 258, Altıntop, 2011, s. 176). 1991 tarihinde kurulan Çekiç Güç, 1. Körfez savaşı sonrasında Kuzey Irak'tan Türkiye'ye irtica etmek isteyen mültecilere koruma kalkanı oluşturmayı amaçlayan İngiltere, Fransa ve ABD birliklerinden oluşan kuvvetin adıdır (Altıntop, 2011, s. 176).

PKK'nın ilk kitlesel eylem uygulaması, 21 Mart 1992 yılında Şırnak'ta gerçekleşmiştir. Cudi ve Gabar Dağları'ndan inen teröristler bölge halkını devlete karşı ayaklandırmaya çalışmışlardır. Örgütün 1992 yılındaki belirlediği hedef, kırsaldan şehirlere inerek halkı devlete karşı ayaklandırıp hareketli savaş aşaması ile uzun süreli halk savaşının ikinci safhası olan, stratejik dengeye ulaşmayı istemesindedir (Alan, 2016, s.s. 182-183). Örgüt, 29-30 Eylül 1992 tarihinde Şemdinli Derecik Karakolu'na

* Çekiç Güç, amacı Saddam Hüseyin'in olası saldırılarına karşı Kuzey Irak Kürtlerine güvence sağlamak olan "Huzur Operasyonu-2"nin (Operation Provide Comfort-2) uygulama birliği olan hava kuvvetinin adı. Daha doğusu, ilk kurulduğunda (Temmuz 1991) konuşmuş, bugün artık resmen kullanılmayan eski adı.

saldırması ve 28 askerimiz şehit olmuş 194 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 1 Ekim 1992). Bu harekât sonucunda PKK, büyük bir hezimete uğramış çok sayıda kayıp vermiş ve Şırnak halkından gereken desteği alamamış bu nedenle Uzun Süreli Halk Savaşının ikinci aşaması olan stratejik dengeye geçme hedefine ulaşamamıştır. Örgütü bu hezimetten kurtarmak kayıpları telafi etmek ve toparlanmak maksadıyla, PKK 17 Mart 1993'te taktik Ateşkes ilan etmiştir (Kaya, 2013, s. 204). Ancak örgüt 2 ay sonra (24 Mayıs) Bingöl'de silahsız olan 33 askerimizi şehit etmiş ve ateşkes sözünde durmamıştır (Kaya, 2013, s. 206, Alan, 2016, s. 183).

1994 yılına büyük başarısızlıkla giren örgüt, 5-15 Mart 1994 tarihinde Öcalan'ın başkanlığında Suriye'de 3. Konferansı'nı düzenlemiştir. Yapılan bu konferansta bir takım konular üzerinde durularak kararlar alınmıştır. Konferansta karara bağlanan konular şu şekilde sıralanmaktadır: Kırsalda, yerleşim yerlerinde ve büyük şehirlerde silahlı eylemlerin yaygınlaştırılması, silahlı terörist sayısının artırılması, eyaletler üzerinde saha komutanlıklarının oluşturulması, Akdeniz açılımı adı altında turistik bölgelerde sansasyonel eylemler (ses getirici, toplumda infial uyandırıcı) yapılması ve cephe birimlerinin doğrudan saha komutanlıklarına bağlanması konularıdır (Alan, 2016, s. 48).

Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde şiddet eylemlerinde bulunan bölücü terör örgütü PKK, 1994 Temmuz-Ağustos aylarından itibaren faaliyet alanını genişletmiştir. Yunanistan, Suriye ve kırsal bölgeler üzerinden Ege, Akdeniz ve Marmara ile turistik merkezlere elemanlar göndererek ormanlık alanlara sabotaj, kundaklama, suikast ve bombalama türü eylemler gerçekleştirmeye başlamıştır (Kaya, 2013, s. 210).

8-27 Ocak 1995 tarihleri arasında PKK, Kuzey Irak'ta Haftanın kampında 5. kongresini gerçekleştirmiştir (Başbuğ, 2011, s. 85.) 5. Kongre de; PKK' nın 20 yıllık tarihinin dönüm noktasına değinilmiş ve o güne kadar hedeflenen bir diriliş örgütü yaratmak hedefinin başarıldığı konuşulmuş sonraki hedefin ise, PKK'yı bir kurtuluş örgütü haline getirmek olduğu kararlaştırılmıştır (Alan, 2016, s. 49). 5. Kongrenin en önemli kararı; ordulaşma, devletleşme, iktidardır. Bu doğrultuda ordulaşma kapsamında, terörist elebaşı Öcalan, Halk Kurtuluş Ordusunun kurulmasını, silahlı dağ kadrosunun 50 bine çıkarılmasını, saha komutanlıklarının oluşturulmasını ve kısım

kısım teşkilatlanmayı ve bunları hayata geçirmek için Kuzey Irak'ın eğitim ve koordinasyon merkezi olarak kullanılmasına karar vermiştir.

PKK, 1995 yılında kuruluş yılındaki tüzüğünü değiştirmiştir. Değiştirilen tüzüğün 3. maddesinde örgütün sözde yeni amacı; “Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliği ve arkasındaki emperyalizmin tesirlerini sonlandırmak, Kürdistan'daki çağdaş olmayan kalıntıları tavsiye etmek, bağımsız ve birleşik Kürdistan'da demokratik ilkelere dayalı bir halk yönetimi kurmak, ilerici insanlığın bir parçası olmak ve sınırsız bir toplum olmaya doğru ilerlemektir” (Alan, 2016, s. 50) şeklindedir. Tipik bir soğuk savaş dönemi terör örgütü olan PKK, her aşamada başta barındığı Suriye olmak üzere Rusya, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve bazı Avrupa ülkelerindeki çeşitli resmi ve gayri resmi kuruluşlardan büyük destek görmüştür. Propaganda desteği ile Avrupa ülkelerinde 3 televizyon kanalı ve yedi radyo istasyonu kurmuş, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı yapmış, askeri eğitim, silah ve mühimmat teminine varan çok geniş bir boyut kazanmıştır (Bila, 2016, s. 30). Örgüt, Avrupa'daki Kürtçülük faaliyetlerini, Avrupa Cephe Merkezi adı altında yeniden yapılandırılmış, 12 Nisan 1995 tarihinde ise Lahey'de sürgünde Kürt parlamentosunu kurmuştur (Alan, 2016, s. 50). PKK, 1-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam'da 4. konferansını düzenlemiş, 5. Kongrede yer alan kararlar yeniden gözden geçirilmiştir.

TSK karakolda bekleme yerine Alan Hâkimiyeti stratejisine geçmiş, bundan dolayı PKK büyük kayıplar vermiştir. 1994-1997 yılları arasında emniyet güçlerinin PKK'ya yönelik operasyonları yurt içinde ve yurt dışında aralıksız olarak devam etmiş bu operasyonlar sonucunda PKK terör örgütü tam bir çaresizliğe bürünmüştür. Örgüt içine düştüğü çaresizliği aşmak kadrolarını psikolojik çöküntüden kurtarmak amacıyla 1996 yılında intihar türü eylemlere yönelmiştir (Karademir, 2000, s. 8). İlk intihar saldırısı eylemi 30 Haziran 1996'da Zilan kod adlı terörist tarafından, Tunceli'de gerçekleştirilmiş, saldırı sonucunda 6 asker şehit düşmüş, 31 asker de yaralanmıştır. PKK'nın içinde bulunduğu durumu değerlendirmek ve geleceğe yönelik tedbirleri görüşmek üzere 15-25 Mart 1998 tarihinde Suriye'de Öcalan başkanlığında 5. konferans düzenlenmiştir. İlk bombalı eylem ise, 1998 yılında İstanbul Mısır Çarşısı'nda gerçekleşmiştir. 1998 yılının Aralık ayının son günlerinden 1999 yılının Ocak-Şubat aylarına kadar geçen 1,5 aylık sürede, örgüt 6. Kongresini Kandil Dağı bölgesinde

gerçekleştirmiştir. Kongre sonrasında 5 Mart 1999 tarihinde, Özgür Politika gazetesinde* 12 adet bildiri yayımlanmıştır. Bu bildiri de Serhildan (başkaldırı) eylemlerine geçilmesi, gerillayı Anadolu'ya yaymak için Anadolu Halk Kurtuluş Ordusunun kurulması ve geliştirilmesi, eyaletlerden tekrar saha yapılanmasına dönülmesi konuları da gündeme getirilerek uygulanması kararına varılmıştır (Alan, 2016, s.s. 56-57). PKK, çok kısa bir zamanda yurtiçi ve yurtdışından maddi ve manevi destek almayı başarmıştır. Özellikle Suriye Ülkesi, Adana Antlaşmasının* imzalandığı 20 Ekim 1998 tarihine kadar örgütün koruyuculuğunu üstlenmiştir. Suriye ülkesinin, PKK terör örgütüne açıktan açığa destek vermesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm uyarılarına rağmen (Başbuğ, 2011, s. 86.) bu desteğe devam etmesi Türkiye ile Suriye'yi savaşın eşiğine getirmiştir. 20 Ekim 1998 tarihinde imzalanan Adana mutabakatı ile Suriye geri adım atmış ve Öcalan'ı topraklarından çıkarmak zorunda kalmıştır.

Suriye'den kaçtıktan sonra, önce Rusya'ya akabinde İtalya'ya sığınan terörist başı Öcalan, en son kaçmış olduğu Kenya'da güvenlik güçlerimizce yapılan başarılı bir operasyon sonucunda ele geçirilmiş ve 16 Şubat 1999 yılında ülkemize getirilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 17 Şubat 1999; Alkan, 2002, s. 93; Altıntop, 2011, s. 94). 1999 yılında Öcalan'ın yakalanmasıyla etkinliğini kaybeden örgüt, tutuklu liderinin Eylül 1999'daki çağrısı üzerine tek taraflı ateşkes ilan etmiştir (Alptekin, 2019, s. 49). Terörist başının yakalanıp, Türkiye'ye getirilmesinden sonra örgüt mensupları büyük bir boşluğa düşmüşler ve Med TV**'ni1n kışkırtma ve propagandalarıyla, yurtiçinde ve yurtdışında pek çok eylemlerinde bulunmuşlardır (Alkan, 2002, s. 93). Terörist elebaşının yakalanmasına ilk olarak, 13 Mart 1999'da İstanbul'da Kadıköy Mavi Çarşıda yapılan molotof kokteyli saldırı ile tepki verilmiştir. Saldırı sonucunda 13 vatandaş hayatını kaybederken, 6 vatandaş da yaralanmıştır. Öcalan'ın yakalanmasından sonra PKK terör örgütü tarafından 1.855 saldırı gerçekleştirilmiştir (Alptekin, 2019, s. 84). 1998 yılında Şemdin Sakık, 1999 yılında Öcalan'ın yakalanması ile örgüt, Kandil'e

* Kürtçe ve Türkçe yayın yapan ve PKK terör örgütünün propagandasını yapan gazete.

* Adana Antlaşması; Türkiye ve Suriye ülkeleri arasında imzalanmış ve Suriye'nin PKK terör örgütüne verdiği desteğin son bulmasını içeren antlaşmadır. Bu antlaşma sonrasında Suriye ülkesi teröristbaşı A. Öcalan'ı ülkesinden çıkarmak durumunda kalmıştır.

** 15 Haziran 1995'te Londra'da kurulan ve Avrupa'dan uydu kanalıyla yayın yapmış ilk Kürt televizyon kanalı.

taşınmıştır. (Alan, 2016, s. 187). Öcalan'ın yakalanma kararı sürecinde 'Bağımsız Kürt Devleti fikri, yerini Kürt kimliğinin tanınması ve kültürel haklarının elde edilmesi düşüncesine dönüştürmüştür (Kökçe, 2011, s. 196).

Öcalan'ın yakalanışı örgütün üst düzey yapılanmasını etkilemiş, Öcalan'ın Başkanlık Konseyi adını verdiği için de üst düzey örgüt mensuplarının bulunduğu kolektif bir örgüt yapısı oluşturulmuştur. Bu kolektif yönetiminin gayretlerinin büyük bir kısmı, Öcalan'ın yakalanmasının örgüt üzerinde yarattığı moral çöküntüsünü, çözülme ve dağılmayı önlemeye yönelik olmuştur (Alan, 2016, s. 62).

PKK, eylemlerine başladığı 1984 yılından itibaren birbirinden farklı stratejiler uygulamıştır. Bunlar; 1984-1989 arasında yoğun terör; 1989-1995 arasında "gerilla" aşamasına geçme çabası; 1995-1999 arasında büyük kentleri kapsayacak şekilde tekrar yoğun terör olarak karşımıza çıkmaktadır (USAK Rapor, 2008, s. 9). PKK' nın 1984 yılından, Abdullah Öcalan'ın yakalandığı 1999 yılına kadar ki 15,5 yıllık süreçte Türkiye Cumhuriyeti'ne yaşattıklarının bilançosu şu şekildedir: 6036 saldırı, 8257 güvenlik güçleri ile çatışma, 3071 bombalı saldırı, 388 gasp, 1046 adam kaçırma ve hürriyeti ihlal, gibi suçlar işlenmiş olup, 3847 TSK personeli, 247 polis ve 1225 köy korucusu şehit edilmiş, 4472 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş ve ekonomik kayıplar yaşamıştır (Alan, 2016, s. 58) (Ek:4-5). Türkiye'ye terörün maliyetinin, yaklaşık 300 milyar dolar civarında olduğu belirtilmektedir. Bu miktar STK'lar, ekonomistler ve kamu kuruluşlarının hesaplarına göre yapılmıştır (Aydın, 2010, s. 106). 1990'lı yıllarda yaşanan Körfez Savaşı'da bu maliyeti derinleştirmiştir. Bu rakamlar özellikle 1984-1999 yılları arasında PKK terör örgütüne karşı yapılan harcamaların Türk ekonomisine maliyetinin çok ağır olduğunu göstermiş ve savaş 2001 ekonomik krizine katkıda bulunmuştur (Olson, 2008, s. 10).

PKK, Öcalan'ın yakalanmasının ardından 2000 yılında olağanüstü 7. Kongresini gerçekleştirmiş ve aldığı kararları 9 Şubat 2000 tarihinde bir bildiri ile kamuoyuna duyurmuştur. Bu duyuru da "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" isimli yeni bir program oluşturulduğu ve Kürt sorununun çözülmesi için, Türkiye'nin demokratik dönüşümünün sağlanmasının amaçlandığı ifade edilmektedir (Kaya, 2013, s.s. 260-261, Alkan, 2002, s. 94). Bu dönemde örgüt, yol haritası olarak demokratik siyasal mücadeleyi esas almıştır. Örgüt 7. Kongrede alınan kararların uygulanması için 05-22 Ağustos 2001 tarihinde 6. Ulusal konferansını gerçekleştirmiştir. Bu konferansta "Sivil

itaatsizlik-Serhildan (Başkaldırı)” adı verilen yeni bir eylem tarzı uygulamaya konulmuştur.

PKK, Nisan 2002’de 8. kongresini düzenlemiş ve bu kongre de terör örgütü imajından kurtulabilmek için ismini KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi - Kongre-i Azade Demokrasiye Kürdistan) olarak değiştirmiştir (Alkan, 2002, s. 94). Türkiye’nin Avrupa Birliği (AB) nezdinde sergilemiş olduğu diplomatik çabalar PKK’nın AB’nin terör örgütleri listesine eklenmesini sağlarken KADEK için aynı şey gerçekleşmemiştir (Eliaçık, 2019, s. 163). Kongre’de; Abdullah Öcalan dâhil genel af, Kürt kimliğinin tanınması, idamın kaldırılması, Kürt dilinin üzerindeki baskıların kaldırılması ve sözde bağımsız Kürdistan’a siyasal ve kitlesel mücadele amacıyla devletin müdahalesi durumunda HPG’nin devreye sokulacağı gibi kararlar alınmıştır (Alan, 2016, s.s. 66-67). Yeni konjonktürde varlığını göstermek isteyen PKK, 2003 yılından itibaren eylemlere tekrar başladı. PKK 12 Şubat 2003’te yaptığı açıklamayla “Meşru Savunma Savaşı” ilan etmiştir. Abdullah Öcalan, 2004 Haziran’ında diyalogsuzluğu ve hareketsizliği öne sürerek sözde ateşkesi son vermiştir. 2004 yılındaki terör eylemlerinin artışının nedeni Öcalan’ın terör üzerinden pazarlık gücünü arttırmak istemesidir (Başbuğ, 2011, s. 88).

PKK terör örgütü, 27 Ekim-6 Kasım 2003 tarihleri arasında, 9. kongresini yapmıştır. Bu kongre KADEK’ in 2. kongresi ve KONGRA -GEL’ in 1. Kongresidir. Bu kongrede KADEK feshedilerek yerine KONGRA-GEL (Kongreya Kürdistan-Kürdistan Halk Kongresi) kurulmuştur (Kaya, 2013, s.s. 272-273). Kongra-Gel’in amacı, ayrı bir devlet kurma hedefinden vazgeçerek Kürt kimliğinin kabulü ve anayasal vatandaşlık hakkı verilmesi şeklindedir. Bu yeni stratejisini “siyasal mücadele” eylem tarzını “kitle eylemleri” silahlı mücadelesini “meşru savunma” olarak belirlemişlerdir. Bu isim değişikliğinin nedeni PKK’nın terör örgütü imajından vazgeçtiği ve barıştan yana olduğu havasının verilmesidir. PKK terör örgütü; Öcalan’ın yakalamasından 1 yıl sonra sözde ateşkes ilan etmiş gibi görünse de 2004 yılının ortalarında eylemlere yeniden başlamıştır (Alten Behrem, 2019, s. 66). Örgüt, Mayıs 2004 tarihinde 10. Kongresini gerçekleştirmiş, bu kongrede tüzük değiştirilerek yeni komitelerin kurulması kararlaştırılmıştır. PKK’nın Eylül 1999 yılından beri sürdürdüğünü ifade ettiği sözde “tek taraflı ateşkesin “1 Haziran 2004” tarihinden itibaren sona ereceğini ve meşru savunma mantığı çerçevesinde saldırıya karşılık vereceğini ilan eden 29 Mayıs 2004

tarihli bildirisi örgütün terörist niteliğinin bir başka göstergesidir (Taşdemir, 2012, s. 131).

TAK (Kürdistan Özgürlük Şahinleri) 2004 yılında kurulmuştur. PKK siyasi çözüm yanlısı imajını bozacak işleri “TAK”a ihale ederek sözde barışçıl gözükmek istemektedir. “TAK”ın eylem hedefleri, metropoller ve turizm bölgeleridir. Saldırı çeşitleri ise bombalama, suikast ve silahlı saldırıdır (Alan, 2016, s.s. 78-79). PKK terör örgütü 28 Mart- 4 Nisan 2005 tarihleri arasında Irak’ın kuzeyinde 11. Kongresini gerçekleştirmiş, bu kongrede PKK’nın yeniden yapılandırılması konusu üzerinde durulmuş, Öcalan bu yapılanmaya “Demokratik Konfederalizm” adını vermiştir. 2005’te KONGRA-GEL 3.Genel Kurul toplantısında (12. Kongre), PKK terör örgütü yeniden isim değişikliğine gitmiş ve Öcalan tarafından ilkeleri ve içeriği açıklanan Demokratik Konfederalizmi; Koma Komalên Kürdistan (KKK) (Serxwebun Dergisi, 2005) bir sistem olarak benimsemi ve yaşama geçirme kararı alınmıştır (bkz: İnci, 2019, s.s. 572). Ancak, isim değişikliğine rağmen terör örgütünün liderlik kadroları, silahlı unsurları, amblemi ve amacı değişmemiştir. Nisan 2006’da 13. Kongresini gerçekleştiren PKK bu kongrede Öcalan’ın serbest bırakılmasının gerekliliğini savunmuştur.

PKK, kendisine maddi ve manevi olarak dış destek sağlayan birçok ülke ve uluslararası kuruluşla temas halinde olmuştur. 2001 yılında, Avrupa Birliği’nin Türkiye İlerleme Raporu, 2006 yılında Avrupa Konseyi’nin Kürt Raporu ve diğer Avrupa ülkelerinin her fırsatta PKK’ya verdiği destek göz önüne alındığında, bahsi geçen ülke ve kuruluşların kendi politikalarını Türkiye’ye kabul ettirmek için PKK’yı bir araç olarak kullandıkları ve Türkiye’nin iç işlerine kolaylıkla müdahale edebilmek için olur olmaz isteklerde buldukları görülmektedir (Altıntop, 2011, s.s. 120-175).

Örgütün, 2007 yılında gerçekleşen 5.Genel Kurul toplantısında (14. Kongre) Kürdistan Topluluklar Birliği, (Koma Civakên Kürdistan - KCK) kurulmuştur. (Özeren ve Sever, 2013, s. 100). KCK (Kürdistan Topluluklar Birliği - Koma Cewaken Kürdistan 2005’te oluşturulan KKK’nın (Kürdistan Demokratik Konfederalizmi) yerini alan yeni bir yapıdır. (Çelik, 2019, s. 103, Alan, 2016, s. 77). KCK silahlı eylemleriyle Türkiye’nin güvenliğini, “Bağımsız Kürdistan” söylemi ve siyasi faaliyetleriyle de Türkiye’nin toprak bütünlüğünü ve iç kamusal huzurunu tehdit etmektedir. KCK,

bugüne kadar oluşturulan yapılardan oldukça farklı olup en önemli özelliği silahlı unsurlar da dâhil olmak üzere örgüte ait her şeyi kapsayan en tepedeki çatı örgüt olarak karşımıza çıkması bir başka deyişle paralel devlet yapılanması oluşudur. KCK'nın kurucusu ve önderi Abdullah Öcalan'dır. 5 ana merkez ve bu ana merkezlere bağlı alt birimler yapılanmayı oluşturmaktadır. Ayrıca KCK 'nın 14 bölümden oluşan bir de yazılı sözleşmesi bulunmaktadır. Kimilerine göre bu KCK anayasası olarak geçmektedir. KCK sözleşmesinde; ulus-devletler döneminin bittiği, tek alternatifin demokratik konfederalizm olduğu, Kürdistan'ın içinde oluşacak bir Kürt yapılanmasında tüm Kürtlerin kendi federasyonlarının birleştirilerek üst konfederalizmi oluşturacağı konularına yer verilmiştir. Ayrıca demokratik konfederalizmin Kürt sorununun temel çözümü olduğu, Kürt kimliğinin her düzeyde kabulünü, Kürt dili ve kültürlerinin geliştirilmesini temel görev bilindiği, herkesin ana diliyle her düzeyde eğitim görme haklarına sahip olduğu, halkların kendi kaderini kendi tayin hakkının esas alındığı, meşru savunma savaşı halinde yurtseverliğin gereği olarak aktif katılma yükümlülüğünün olduğu gibi konulara değinilmiştir. KCK'nın yapısı; başkanlık, yürütme ve yargı içerikli maddelerden oluşmakta olup, bu yapının beş ana merkezi bulunmaktadır. Bunlar ideolojik alan, halk savunma, kadın, sosyal alan, siyasal alan ve bu merkezlere bağlı alt birimlerdir. (Alan, 2016, s.s. 83-84). Bu çatı yapılanma Suriye, İran, Irak ve Türkiye'yi kapsamakta olup, Türkiye'deki adı KCK Türkiye Koordinasyonu (KCK-TK)'dur (Alan, 2016, s. 82). KCK, Türkiye'de zaman zaman DHKP-C, THKP-C, Dev-Sol, Dev-Genç, Dev-Yol, TKEP, TİP, TİKKO, TKMLP ve benzeri örgütlerle ittifaklar oluşturarak bu örgütlerle birlikte eylemler gerçekleştirmektedir (Çelik, 2019, s. 126). 2007'den itibaren örgüt, yoğun bir şekilde mayın ve patlayıcı madde kullanarak saldırılar düzenlemiştir (Alan, 2016, s. 193).

PKK; ayrılıkçı bir silahlı örgüt olarak “büyük, bağımsız Kürdistan” hayaliyle eylemler düzenleyen bir terör örgütü konumundadır. PKK 1990'lı yıllardan başlayarak günümüze kadar bu ayrılıkçılık hedefini terk etmiş gibi görünüp Türkiye sınırları içerisinde çözüm aradığını beyan etmiş ve zamanla federasyon hedefinden Özerk Kürdistan talebine uzanan, zaman içinde belirgin farklılıklar gösteren bir siyasi çizgiye yönelmiştir (Çandar, 2012, s. 31). Örgütün siyasi kanadı incelendiğinde, HEP'ten (Halkların Emek Partisi) sonra kurulan DEP (Demokrasi Partisi), 16 Haziran 1994 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Kapatılan partinin yerine Halkın

Demokratik Partisi (HADEP) kurulmuştur. HADEP’de yasadışı faaliyetleri beşiği olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince 13 Mart 2003’te kapatılmıştır (Hürriyet Gazetesi, 17 Şubat 1999). HADEP’in yerini alan DEHAP (Demokratik Halk Partisi) kurulduktan sonra kapatılmayı beklemeden 2005 yılında kendisini feshederek PKK’nın bir cephe kuruluşu olan Demokratik Toplum Hareketine (DTH) katılmıştır. Daha sonra hareket partiye dönüştürülüp, adı ise Demokratik Toplum Partisi olmuştur (Alan, 2016, s. 75). Tarih 3 Mayıs 2008’i gösterdiğinde Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) kurulmuştur.

Özetle; PKK terör örgütü kurulduğu tarihten itibaren birbirinden farklı stratejiler uyguladığı görülmektedir. Örgüt, terörist elebaşının yakalandığı tarih olan 1999 yılına kadar “yoğun terör” stratejisini uygulamıştır. 1999 yılından çözüm sürecinin bitimine kadar ise “pasif itaatsizlik ve siyasallaşma” stratejisini uygulamıştır.

2.1.2. 1984-2009 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nin Politikaları ve Terör Eylemleri Karşısındaki Tutumu

Türkiye Cumhuriyeti, 26 Mart 1985 tarihinde 442 sayılı Köy kanununun 74. maddesinde değişiklik yaparak geçici köy koruculuğu sistemini* oluşturmuştur. (Resmi Gazete, 1985). Terörle mücadelede silahlı birliklerin rolünü önemseyen Türkiye, hem Emniyet Genel Müdürlüğü hem de Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde terörle mücadele amacıyla yeni birimler kurmuştur. 1986 yılında Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı’nı kurması ve 1987 yılında Polis Özel Harekât birimini bu daire başkanlığına bağlamasıyla PKK terörüne karşı fiilen mücadeleye başlaması bu minvalde yerinde bir hamle olmuştur*. 9 Temmuz 1987 tarihinde terörle mücadeleyi doğrudan etkileyecek olan Olağanüstü halin ilanı* gerçekleşmiş ve bu kanun gereği 13 ili (Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Tunceli, Van, Adıyaman, Bitlis, Muş, Batman ve Şırnak) kapsayan bölgede Olağanüstü hal ilan edilmiştir.

* PKK terör örgütünün eylemlerini önlemek adına, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan köylerdeki silahlı korucuların oluşturduğu sistemdir.

* Bknz: <http://www.egm.gov.tr/temuh/tarihce.html> Erişim: 22.01.2022.

http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=169 Erişim: 22.01.2022.

* Turgut Özal, 1987’deki Bakanlar Kurulu kararı ile OHAL bölgesinin kuruluşunu ilan etmiştir. OHAL, ilk olarak sekiz ilde ilan edilmiş, sonradan Adıyaman, Bitlis ve Muş illeri mücavir iller olarak eklenmiş son olarak 1990 yılında Batman ve Şırnak’ta OHAL bölgesine dâhil edilmiştir.

Sıkıyönetimin kaldırılıp, OHAL'in getirilmesi ile bölgedeki sıkıyönetim komutanlarının yetkisi OHAL Valisi olmak üzere bölgedeki valilere geçmiştir. Terörle silahlı mücadele Kolordu düzeyinde Jandarma Asayiş Komutanlığına devredilmiş; Kara Kuvvetleri Komutanlığı birlikleri terörle mücadeleden çekilmiştir (Alan, 2016, s. 119). Bu dönemde PKK Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde etkisini artırmaya devam etmiş, güvenlik güçlerine karşı daha büyük saldırılar ve kanlı eylemler gerçekleştirmiştir. Yaşanan bu gelişmeler devletin hem politikasını hem söylemini değiştirmiş olup, Türkiye daha fazla güvenlikçi hamleler ve daha büyük operasyonlar içeren sert bir politika uygulamaya başlamıştır (İmset, 1993, s. 251). 12 Nisan 1991 tarihinde 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu dönemin hükümetince çıkarılmış, terörle mücadele görevlileri güvence altına alınmış, böylece terör kanunlar çerçevesinde engellenmeye çalışılmıştır (Arpacıoğlu, 2012, s. 192). 1991 yılında TSK güvenlik ile ilgili her şeyi baştan sona değiştiren yeni bir konsepti devreye sokmuş ve bölgeye takviye birlikler yollamıştır. 1991 yılında kurulan bu yeni konseptte "Alan Hâkimiyeti" adı verilmiştir. Bu yeni konsept ile beraber Türk Silahlı Kuvvetleri 16 Ekim 1992 tarihinde 15000 kişilik bir güçle Haftanın başta olmak üzere Kuzey Irak'ta konuşlanan PKK kamplarına operasyon başlatmıştır (Alan, 2016, s. 44)

Kuzey Irak, coğrafi konumundan dolayı Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına yakın olduğundan ve PKK için hem üstlenme hem de eylem yapıp tekrar kaçma konusunda elverişli bir yapıya sahip olduğundan ve sözde bağımsız, büyük Kürdistan hayallerinin bir parçası olan Güney Kürdistan'ın bu bölgede kurulmak istenmesinden dolayı örgüt tarafından yoğun olarak kullanılmıştır. 1991 yılında TSK'nın başlattığı operasyona istinaden PKK, sözde Güney Savaşı adını verdiği bu harekâta yönelik öncelikle elindeki bölgeleri savunmayı tercih etmiş ve büyük bir hezimete uğramıştır. Harekât sonucunda örgütün 1552 ölüsü, 1232 yaralı varken; Türk Silahlı Kuvvetleri 28 şehit vermiştir. Ayrıca 1991 yılında koruculuk sisteminde de gelişmeler yaşanmış, köy korucularının sayısı 45 bine ulaşmıştır (Alan, 2016, s. 44).

PKK'nın kurulmasından sonra Türkiye Cumhuriyeti ile PKK arasında görüşme bağlamında ilk adım Turgut Özal döneminde gerçekleşmiştir (Güller, 2015, s. 25). 1991 yılında ilk kez Kürt açılımı hakkında dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal "Benim de anneannem Kürt'tü" sözleriyle kendi açılımını başlatmıştır. Özal, 14 Ekim 1991 tarihinde "Kürt meselesini mutlaka çözeceğim. Bu benim milletime yapacağım son

hizmetim olacaktır” diyerek hazırlıklara başlanılması için düğmeye basmıştır. (Altıntop, 2011, s. 188). Akabinde Özal, 1992 yılında Cumhurbaşkanı sözcüsü Kaya Topper’e ve Başyaveri Arslan Güner’e on sayfalık bir Kürt raporu hazırlatmıştır. (Altıntop, 2011, s.s. 188, 192, 212).

Topper ve Güner’in raporunu yetersiz bulan Özal, dönemin ANAP milletvekili Adnan Kahveci’den ikinci bir rapor hazırlamasını istemiş. Kahveci de hazırladığı 13 sayfalık raporu Mayıs 1992’de Cumhurbaşkanı Özal’ a sunmuştur. (Raporlar hakkında detaylı bilgi için bkz: Yayman, 2011, s.s. 281-286). Daha sonra dönemin birçok siyasi partisi ve sivil toplum kuruluşları Kürt sorununun çözülmesi adına çeşitli raporlar hazırlamışlardır (Altıntop, 2011, s.s. 188, 192, 212). Turgut Özal döneminde örgütle yapılan bir diğer görüşme ise Iraklı Kürt liderlerden Celal Talabani aracılığıyla 1992-93 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu görüşmelerde Özal, Öcalan’a ateşkes çağrısında bulunmuş, Öcalan önce kısa süreli ardından da yine Özal’ın çağrısıyla süresiz ateşkes ilan etmiştir (Güller, 2015, s. 26). Dönemin Halkın Emek Partisi (HEP) Milletvekili Hatip Dicle, görüşmelere dair Özal’ın şu sözleri söylediğini “*Ben aslında birçok generali de ikna ettim, fakat daha ikna etmem gerekenler var. Sayın Demirel de birkaç kez darbe gördüğü için askerden korkusu var. Ama biz bu sorunu mutlaka çözmeliyiz, ben de bu konuda misyonum neyse onu oynamak durumundayım*” dediğini aktaran Dicle, Özal’ın teşvikiyle Talabani’yle birlikte o dönem Abdullah Öcalan’ın yaşadığı Bekaa vadisine gittiklerini (Güller, 2015, s.s. 28-29).” aktarmıştır. Turgut Özal döneminde devletin, diğer ülkelerdeki Kürt liderleri de hesaba kattığı görülmektedir. Özal’ın da Menderes gibi Kürt sorununa dair yumuşak bir tutum sergilediği görülmektedir. O dönemin tanıklarının sözlü ifadelerinden yola çıkılarak, Özal-Öcalan dolaylı görüşmelerini her iki tarafta da yadırganmaz olmuştur. Dönemi analiz eden bazı kişilere göre Özal, PKK sorununu bir an önce çözerek Kerkük’e girmeyi amaçlamıştır (Kısacık, 2007, s.s. 40-41).

14 Temmuz 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi, Halkın Emek Partisi’nin devletin, ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak gerekçesiyle oybirliğiyle kapatılmasına karar vermiştir (Alan, 2016, s. 38). Türkiye’de devletin zirvesi ya da önemli Sivil Toplum Kuruluşları (STK) tarafından Kürt sorununun çözümüne ilişkin ne zaman bir çalışma başlatılsa bu girişimler provokatörlerce ya da örgütün kanlı

eylemleriyle engellenmiştir (Altıntop, 2011, s. 213). Bu eylemler sonucunda Kürtçe yayından ve Bask modeli*’nden söz eden dönemin Başbakanı Tansu Çiller, 27 Ekim 1993’te “Ya bitecek! Ya Bitecek!”, 31 Ekim 1993’te “Terör’ün dışta ve içteki kaynaklarını kurutacağız” ve “Devlet PKK ile olduğu gibi PKK’ya mali destek sağlayanlarla da her biçimde mücadele edecektir” açıklamalarında bulunmuştur (Altıntop, 2011, s. 225). 21 Mart 1995 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri (TSK), Çelik adını verdiği ve 35000 askerin katıldığı harekâtı başlatmış ve Kuzey Irak topraklarının 35-40 kilometre kadar derinine inilmiştir (Alan, 2016, s. 184).

1994-97 yıllarında emniyet güçlerinin PKK’ya yönelik operasyonları yurt içinde ve yurt dışında aralıksız olarak devam etmiş, bu operasyonlar sonucunda örgüt tam bir çaresizliğe bürünmüştür. Bölücü terör örgütünü çöküş sürecine sokan iki önemli harekât, 1997 yılının Mayıs ayında gerçekleştirilen “Çekiç” ile 1997 yılının Eylül ayında gerçekleştirilen “Şafak” adlı harekâtlardır. Şafak ve Çekiç harekâtları uzun süreli harekâtlardır. 1998 yılına girerken gerçekleştirilen bu iki uzun süreli harekât, PKK’yı askeri açıdan çökertmiştir. Askeri açıdan çöken bu örgüt artık için yolun sonu görülmeye başlamıştır (Alan, 2016, s.s. 53-54).

PKK’ya karşı silahlı mücadelenin yanı sıra diplomatik mücadeleye de ağırlık veren Türkiye, 20 yıl boyunca PKK’nın faaliyetlerini açıktan destekleyen Suriye’ye karşı psikolojik bir yaptırım uygulamıştır. Bu yaptırımların temelinde; Öcalan’ın Suriye’de ikamet etmesi, 1990’lı yılların ilk yarısında imzalanan güvenlik protokollerine rağmen Suriye’nin PKK faaliyetlerine desteğini sürdürmesi gibi etkenler rol oynamıştır. Yaptırım sonucunda, 20 Ekim 1998 yılında imzalanan Adana Antlaşması ile Suriye, çark edip PKK’nın bir terör örgütü olduğunu kabul ederek terörist başı Öcalan’ı ülkesinden çıkartmak zorunda kalmıştır (Hürriyet Gazetesi, 8 Mayıs 2021).

1999 yılının Şubat ayında Türkiye’de önemli bir gelişme yaşanmış, çok sayıda güvenlik güçlerimizin şehit olmasına ve yaralanmasına pek çok insanımızın zarar görmesine verdiği talimatlarla neden olan teröristbaşı Öcalan yakalanmıştır. Suriye’den kaçtıktan sonra önce Rusya’ya akabinde İtalya’ya sığınan teröristbaşı, en son kaçmış olduğu Kenya’da güvenlik güçlerimizce yapılan başarılı bir operasyon sonucunda ele

* Bask Modeli: İspanya’da var olan ETA terör örgütünün bitirilmesi amacıyla uygulanan model.

geçirilmiş ve 16 Şubat 1999 tarihinde ülkemize getirilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 17 Şubat 1999; Yeni Şafak, 17 Şubat 1999; Alkan, 2002, s. 93; Altıntop, 2011, s. 94; Alan, 2016, s. 58). Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilişi esnasında “benim annem de Türk, devlete hizmet etmeye hazırım” sözleri örgüt üzerinde “travma” etkisi yaratmış, örgütten kaçanların sayısı artmış ve örgütte çok başlılık boy göstermiştir. Bölücü terör örgütü elebaşının yargılanmasına 31 Mayıs 1999'da İmralı'da oluşturulan Devlet Güvenlik Mahkemesinde başlanılmıştır. 29 Haziran 1999 tarihinde oybirliği ile alınan kararla; “Kurduğu silahlı terör örgütü PKK'yı, aldığı kararlar ve verdiği emir ve talimatlarla sevk ve idare ederek, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmağa matuf eylemleri gerçekleştirdiği sabit görüldüğünden, eylemine uyan TCK'nın 125. maddesine göre; ölüm cezası ile cezalandırılmasına” karar verilerek sona erdirilmiştir (Hürriyet gazetesi, 30 Haziran 1999; Kaya, 2013, s. 251; Alan, 2016, s. 60). Bu karar terörist başının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmasından dolayı ertelenmiş ve sonrasında TBMM tarafından çıkartılan idamın kaldırılması* ve insan hakları konusunda çıkarılan yeni yasalar gereğince müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır (Alkan, 2002, s. 94). 2000 yılı Aralık ayında terör suçundan işlem gören; tutuklu ve hükümlü örgüt üyeleri, devletçe F tipi cezaevlerine yerleştirilmişlerdir. Bu nedenle örgütsel çalışmalar önemli boyutta engellenmiştir (Arpacıoğlu, 2012, s. 193).

1999-2002 yılları arasında geçen sürede PKK, yerle bir olmuş ve sadece elindeki silahlı gücü korumaya çalışmıştır (Alan, 2016, s. 189). Bu dönemde yurtiçinde güvenlik güçlerinin operasyonlarını hız kesmeden sürdürmüş örgütün halk üzerindeki baskısı neredeyse sıfırlanmış şehit sayısı 2000 yılında 29'a, 2001 yılında 20'ye, 2002 yılında ise 7'ye düşmüştür. Artık PKK terör örgütü 2002 yılı sonu itibariyle tükenme noktasına gelmiştir. (Alan, 2016, s. 65). Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye getirilmesinin Kürt hareketinin siyasal tarihinde bir dönüm noktası olduğu görülmektedir. Öcalan'ın yakalanması ile örgütün lidersiz kalması buna ek olarak Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçleri tarafından yapılan askeri operasyonların başarılı olması PKK terör örgütünün tükenme noktasına gelmesindeki en temel etken olmuştur.

* Türkiye'de idamın kaldırılması: 14.07.2004 Tarihli Resmi Gazetede, 5218 Sayılı Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanununun 1. Maddesi gereğince resmîleştir.

Türkiye'de 18 Nisan 1999 genel seçimi gerçekleşmiş ve hiçbir siyasi parti tek başına iktidar olamamıştır. Başbakanlık makamında DSP'nin olduğu, MHP ve ANAP koalisyonu kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti yaklaşık 2 yıl kadar koalisyon hükümeti ile yönetildikten sonra 4 Ağustos 2001'de Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) kurulmuş olup, siyasal yaşamına başlamıştır (Alan, 2016, s. 67). Uzun bir koalisyon döneminden sonra erken seçime gidilmiştir. 3 Kasım 2002 tarihinde gerçekleşen seçimlere aday olarak katılan Ak Parti, mecliste olması gereken 550 milletvekilinin 365'ini (75'i Kürt kökenli) alarak tek başına dönemin iktidar olmuştur (Arslan Keskin, 2018, s. 120). Ak Parti'nin tek başına iktidar olmasıyla birlikte, Abdullah Gül başbakanlığında 58.hükümet kurulmuştur.

Ak Parti dönemine kadar ve Ak Parti sonrası kurulan hükümetler tarafından Kürt sorununun ortaya çıkış nedenleri ve çözüm önerileri farklı şekillerde izah edilmiştir (Alan, 2016, s. 116). Ak Parti 'Kalkınma ve Demokratikleşme' adını verdiği (Aydın, 2019, s. 106) demokratikleşmenin önemini vurgulamıştır. Ak Parti, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin büyük ve güçlü bir devlet olmasının önündeki tek sebebin "demokratikleşme sorunları" olduğunu dile getirmiştir. Bu sorunun kısa sürede yönetilebilecek ve uzun sürede çözülebilecek nitelikte olması gerektiğini ifade etmiştir. (Arslan Keskin, 2018, s. 117). Türkiye Cumhuriyeti demokratikleşme isteği ile 2002 yılından bu yana, ciddi bir değişimden geçmektedir. Bu bağlamda, "çok kültürlülük", "temel hak ve özgürlükler" ile "farklılıkların bir arada yaşayabilmesi" gibi kavram ve süreçler üzerindeki çalışmalar, Kürt sorununun ele alınış biçiminde de, daha net bir yaklaşımı beraberinde getirmiştir. Ak Parti, 1990'lı yıllarda uygulanmaya çalışılan, Kürt sorunu ve PKK terörünü birbirinden ayıran anlayışı yeniden ortaya koymuştur (Arslan Keskin, 2018, s. 123).

Ak Parti, PKK terörünün yıllarca askeri müdahale ile çözülemediği düşüncesiyle konuya siyasi boyutta bir çözüm arayışına girmiş bu konu hakkındaki ilk adım ise dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2005 yılında Diyarbakır'da gerçekleşen bir açılışta yaptığı konuşma sonucunda olmuştur. Bu konuşmada Erdoğan, "Kürt sorunumuz var bunlarla yüzleşmeye hazırız. Kürt sorunu herkesten önce benim sorunumdur" demiştir (Alan, 2016, s. 78). Bu konuda, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve siyasi parti temsilcilerinin görüşleri alınmış ve nihayetinde "Demokratik Açılım" adı altında bir öneri paketi ortaya çıkmıştır. Daha sonra adı Milli

Birlik ve Kardeşlik Projesi olan, bu projenin iki amacı vardır: Bunlar, demokratikleşme ve terörün son bulmasıdır. (Arslan Keskin, 2018, s. 127). PKK, 2005-2008 yılları arasında en önemli paradigması olan Demokratik Toplum Kongresi'ne önem göstermiştir. Demokratik Toplum Kongresi'nin amacı, siyasallaşma maskesi altında demokratik özerk bir yönetim ile yönetilmektir (Alan, 2016, s. 86).

2006 yılında PKK terör örgütünün silahlı eylemlere tekrar başlaması üzerine Ak Parti Hükümeti, terörle mücadelede yeni politikalar geliştirme ve kurumsal düzenlemeler yapma gerekliliği hissetmiştir. Bu kapsamda, 2006 yılının Nisan ayında Terörle Mücadele Yasası^{*}nda bir takım değişiklikler yapılması öngörülmüştür. Bunun üzerine düzenlenen yasa tasarısı onaylanmıştır. Yasa da yapılan düzenleme ile Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesi dikkate alınarak^{*}, terör örgütünü kuran ve yönetenlere 10-15 yıl, üyelere 5-10 yıl hapis cezası verilmesi ve örgütün faaliyetini düzenleyenlerin de örgüt yöneticisi gibi cezalandırılması; Terör örgütünün propagandası içeriğine sahip süreli yayınlar için, hâkim kararı ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de Cumhuriyet Savcısı'nın emriyle, tedbir olarak 15 günden bir aya kadar durdurma cezası; Terör örgütünün propagandasını yapan kişiler için, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası, bu suçun basın ve yayın yoluyla iletilmesi halinde, verilecek cezanın yarı oranında artırılması, aynı suç için basın-yayın organı sahiplerine de bin günden on bin güne, sorumlu müdürlere de beş bin güne kadar adli para cezası verilmesi yasaya eklenmiştir. Yasa'daki bu değişiklik ile sıradan vatandaş ile terörist ve teröre destek veren insan ayrımını net bir biçimde ortaya koymak ve tutuklama, arama, gözaltında tutma ve bunların sürelerini AB normlarına ulaştırmak amaçlanmıştır. Buna ek olarak; Başbakanlığa bağlı Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Akpatri, 2010, s. 40). Yapılan düzenleme terörle mücadele de Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakanlığın etkinliği dengelemeye çalışan bir unsur olmuştur (Keskin, 2011, s. 125). Geçen bu süre zarfında terörle mücadele ve demokratikleşmeyi bir arada yürüten hükümetin Kürt sorunu ile ilgili politikası da şekillenmeye başlamıştır. Yapılan bu politikaya göre birinci adımda, PKK terör örgütünün silahsızlandırılması; ikinci adımda, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasının sağlanması; üçüncü adımda ise, bireysel hak ve

^{*} Detaylı bilgi için bkz: 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu.

^{*} Detaylı bilgi için bkz: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.

özgürlükleri güvence altına alınacak olan yeni anayasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 126).

Dönemin hükümeti Ak Parti, 2007'nin Kasım ayında Irak'a Komşu Ülkeler Konferansı'nda, Türkiye'nin terörle mücadele politikasını destekleyen bir bildiri yayınlanmış ve Kuzey Irak'a ekonomik ambargo uygulama kararı alarak, diplomatik pozisyonunu güçlendirmiştir (Kıymaz, 2010, s. 31).

1984-2009 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti, PKK terör örgütünü bitirmek amacıyla sert güç unsurlarını kullanmıştır. Bu bölümde bahse konu terör örgütünün sert güç unsurlarıyla bitirilebileceği düşüncesinden ve bu düşüncenin çok büyük oranda başarı sağladığından bahsedilmiştir.

3. BÖLÜM

2009-2015 YILLARI ARASINDA PKK TERÖR ÖRGÜTÜ SORUNU

2009 yılından itibaren dönemin hükümeti olan Ak Parti; terörle mücadele de sert askeri müdahalenin terörü bitiremeyeceği düşüncesi ile hareket ederek yerine yumuşak güç unsurları ve barışçıl yollarla terör sorununu tamamen ortadan kaldırmayı hedeflemiş ve Türkiye'deki terör algısını değiştirmeye yönelik adım atmıştır.

3.1. Yumuşak Güç Unsurlarıyla Terörün Bitirilme Düşüncesi

Türkiye'deki terör politikasını değiştirme yönünde adım atan Ak Parti, bilinen tabuları yıkarak sert güç unsurlarını bir kenara bırakmış ve 2009 yılı itibarıyla Demokratik Açılım, Oslo görüşmeleri, Çözüm süreci gibi yumuşak güç unsurlarını devreye sokarak PKK terör örgütünü tamamen bitirmek istemiştir. Yumuşak güce geçişin nedenleri arasında; dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemiyle Kürt meselesini çözmek, Türkiye Cumhuriyeti'nde huzur ve kardeşliği sağlamak, PKK'nın sözde Kürt halkının savunucusu olmadığını göstermek, terörün sona ermesiyle ülkenin kalkınması için daha fazla kaynak ayırabilmek gibi nedenler yer almaktadır.

3.1.1. 2009-2015 Yılları Arasında PKK Terör Örgütünün Politikaları ve Eylemleri

Türkiye Cumhuriyeti'nin başlatmış olduğu siyasi boyuttaki çözüm arayışları örgüt kanadında sözde ılımlı karşılanmış gibi görünse de devam eden süreçte örgütün tavırları sonucunda aslında ılımlı olmadığı anlaşılmıştır.

2009'da örgüt, barış için yol haritası hazırlamış, aynı yıl isimlerine Barış grubu denilen 34 terörist Habur Sınır kapısına gelerek teslim olmuştur (Alan, 2016, s. 91). Buradaki amaç sözde barışçıl gözükmezdür. 2010 yılının ikinci yarısından itibaren teröristbaşı Öcalan, Ortadoğu'da yaşanan gelişmeleri rol model olarak görmüş ve sözde meşru savunma stratejisi perspektifi içerisinde "Devrimci Halk Savaşı Stratejisi"ni

hayata geçirmeyi hedeflemiştir. Devrimci Halk Savaşı; Ortadoğu’da yaşanan halk hareketlerine paralel olarak ülkemizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde bir halk isyanı oluşturmayı böylelikle uluslararası kamuoyunu, BM ve diğer uluslararası kuruluşların dikkatlerini bölgeye çekmeyi, bununla birlikte sözde demokratik özerkliği hayata geçirmeyi, ilerleyen aşamada ise parça örgütlenmelerini harekete geçirerek konfederal bir yapı oluşturmayı amaçlamıştır.

Teröristbaşı tarafından ortaya konulan, sözde Demokratik Özerkliğin gerçekleştirileceği, bu kapsamda KCK çatı örgütlenmesinin ve alt oluşumların her alanda söz sahibi olacakları, “varlığını koruma ve özgürlüğü kazanma” görevinin yürütüleceği, teröristbaşının serbest bırakılması için gerekli şartların oluşturulacağı dönem olarak 4. Stratejik Dönem bu dönemde dile getirilmiştir. PKK terör örgütü iki defa Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan Hakkâri Şemdinli’de şehir kuşatması yaparak ilçenin Türkiye ile bağlantısını kesmeye çalışmıştır. PKK, Suriye’nin karışık ve kaotik ortamından faydalanarak terör faaliyetlerini Suriye’de kısa sürede gerçekleştirmiştir. Aynı stratejiyi Türkiye’de de yapabileceğini zannetmiş aslında bu işin kolay olmadığını anladıktan sonra barış için kapı aralamıştır.

14 Temmuz 2011 tarihinde, Demokratik Toplum Kongresi (DTK) toplantı yapmış ve bu toplantı sonrasında hazırlanan toplantı sonuç bildirgesi*, Aysel Tuğluk* tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Bildirge’de; uluslararası insan hakları belgelerinin tanımladığı haklar ışığında ortak vatan anlayışı, toprak bütünlüğü ve demokratik ulus perspektifi temelinde, Türkiye halklarının ulusal bütünlüğüne bağlı kalarak Kürt halkı olarak demokratik özerkliğini ilan edildiği bildirilmiştir (Alan, 2016, s.s. 86-87). DTK’nın demokratik özerklik ilanından sonra oturma eylemleri, televizyon haberlerinde provokasyonlar, kepenk kapatma, kamuya ait binalara ve araçlara saldırılar, izinsiz gösteriler gibi toplumsal olaylar daha da artmıştır (Alan, 2016, s. 106). 14 Temmuz 2011 tarihinde PKK terör örgütü hükümet ile yaptığı görüşmeler sonucunda bir süre ateşkes yapmış, daha sonra sözünde durmayarak 13 askere pusu düzenlenmiştir. Düzenlenen bu hain saldırı Oslo görüşmelerinin bitmesine neden olmuştur.

* Hürriyet Gazetesi, 14.07.2011. Detaylı bilgi için bkz: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dtkdan-demokratik-ozerklik-karari-18255535> Erişim Tarihi: 12.06.2021

* Zaza kökenli Kürt siyasetçi.

PKK terör örgütü, 2011 yılını kayıp yıl olarak değerlendirmiş ve 2012 yılının final yılı olarak ilan etmiştir. Bu yılda Selahattin Demirtaş, Leyla Zana, Cemil Bayık gibi isimler direnme, serhildan hareketlerini* sürdürme çağrılarında bulunmuştur. 3-4 Mart 2012 tarihinde Diyarbakır'da Kürt Ulusal Dil Konferansı gerçekleştirilmiş (Alan, 2016, s.s. 108-109), örgüt yanlılarının uyguladığı sivil itaatsizlik eylemlerine bir de açlık grevleri eklenmiştir (Alan, 2016, s.s. 108-109).

23 Şubat 2013 günü Pervin Buldan, Sırrı Süreyya Önder ve Altan Tan, Adalet Bakanlığından alınan özel izinle İmralı Adası'na giderek, Öcalan ile görüşmüşlerdir. Ardından 21 Mart 2013'te Nevruz'da Diyarbakır'da Öcalan'ın yazdığı mektup okunmuştur (Alan, 2016, s. 124). Mektupta; Yeni bir dönemin başladığı, silahlı direnişten demokratik siyaset sürecine geçildiği, Türkler ve Kürtlerin Ortadoğu'daki stratejik iki güç olduğu, artık helalleşme zamanının geldiği gibi ifadelerle yer verilerek Çözüm sürecinin ilk sinyalleri bu görüşmede verilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 22 Mart 2013). Bu mektubun ardından PKK'nın siyasi kanadı görevini üstlenen HDP'li yöneticiler barış-kardeşlik-demokrasi naraları atar olmuşlardır (Alan, 2016, s. 127). Bu yeni dönem, PKK terör örgütü elebaşı tarafından yazılan ve Sırrı Süreyya Önder tarafından Diyarbakır'da okunan deklarasyonla halka açıklanmıştır. Bu deklarasyonda, sürecin siyasiler tarafından istenildiği şekilde ilerlememesi yerel ve bölgesel dinamikleri ile ele alınmış, PKK terör örgütü Güneydoğu ve Doğu Anadolu illerinde yaşayan halkla ilişkilerini artırmaya yönelmiş ve şehir hayatında kendisini daha etkin hale getirmenin yollarını aramıştır (Arslan Keskin, 2018, s. 131).

2013 yılının Nisan aylarına gelindiğinde ise PKK terör örgütü mensubu Murat Karayılan; üç aşamalı çözüm planını açıklamıştır: Birinci aşama olan ateşkes; Türk devletinin çözümle ilgili görevlerini yerine getirmesi anayasal ve reform olarak geri çekilmesini öngörmektedir. İkinci aşama da ise özel birimlerin kaldırılması, koruculuk, özel tim ve benzeri argümanların devre dışı bırakılması istenmektedir. Üçüncü aşama ise normalleşme'dir. Normalleşme; Öcalan dâhil herkesin özgürleşmesi ve gerillanın silahsızlandırılması (Alan, 2016, s. 132) olarak açıklanmıştır. Bu süreçte Cemil Bayık, 2013-2014 yıllarında örgüte katılımların bugüne dek görülmedik şekilde arttığını söylemiştir. (Alan, 2016, s. 145) (Ek-6). Bu ortam PKK'nın kırsala dayalı şehir savaşı

* Serhildan (Türkçe: Başkaldırı).

stratejisini hayata geçirmek için son derece uygun bir durum yaratmış, örgüt bu durumu değerlendirerek Güneydoğu'da il ve ilçelerde şehir yapılanmasını artırmıştır. Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) bu dönemde oluşturulmuş ve zamanla öz savunma birlikleri adı altında pek çok il ve ilçede asayiş birlikleri kurulmuştur (Alan, 2016, s.s. 138-139). YDG-H, 2013'te ortaya çıkan bir şehir yapılanmasıdır. Kuruluşunda PKK kamplarında eğitim almış teröristler rol almıştır (Arslan Keskin, 2018, s. 131). Bu gelişme ile PKK terör örgütü, doğu illerinde yaşayan halk ile iyi ilişkiler kurmaya yönelmiş ve şehir hayatında sözde kendilerini daha görünür yapmanın yollarını aramışlardır (Arslan Keskin, 2018, s. 131).

Şehir yapılanması ile PKK kırsal kesimlerden şehirlere yönelerek kanlı saldırılarını şehir merkezlerinde gerçekleştirmeye başlamıştır. Eylemlerin Yurtsever Devrimci Gençlik hareketi (YDG-H) bu süreçte çatışmasızlık döneminde kırsal alanda ortaya çıkacak olan boşluğu doldurmak üzere ve bölgeyi şehirlerde halk ayaklanmasına hazırlamak amacıyla Öcalan'ın talimatıyla faaliyete geçirilmiştir (Bila, 2016, s. 47).

PKK, çözüm sürecinde bölgede sözde “devletimsi” bir yapının temellerini atmaya çalışmıştır. Mahkemeler kurarak “yargılama” üstlenilmiş, iş adamlarından “vergi” adı altında para tahsil edilmiş, yol keserek ve kimlik kontrolü yaparak “asayiş” vazifesi gördüğünü iddia etmiştir. Kısacası PKK terör örgütü, devletin yargılama ve şiddet alanındaki tekeline kırarak sözde kendilerini devletin fonksiyonlarını icra eden bir güç odağı olarak konumlandırma gayreti içine girmiştir. Tüm bu faaliyetlerin merkezinde yer alan YDG-H, PKK'nın şehirlerdeki gücünü temsil etmiştir. (Coşkun, 2015, s.s. 70-71). PKK haricindeki siyasi grupları ve genel olarak toplumu sindirmek, baskılamak ve denetlemek noktasında da iş gören YDG-H, bilhassa potansiyel taşıyan siyasi hareketlerin kontrol altına alınması ve toplumun belli bir doğrultuda harekete geçirilmesi (herkesin kepenk kapatmaya mecbur kılınması gibi) noktasında YDG-H'ın zor gücüne başvurulmuştur. Böylece herkese ve her kesime PKK'nın bölgedeki etkinliği gösterilmiş, iktidarın sözde PKK'da olduğu hissi verilmiş ve bunu kalıcı kılmak adına sürekli eylemler yapılmıştır. Ancak terör örgütü bu süreci silah bırakmak için değil bilakis ülke içinde yeni yığınak ve silah depoları oluşturmak ve çatışmaları şehirlere taşımaktan yana kullanmışlardır (Güllüpinar ve Fidan, 2017, s. 728).

15-16 Haziran 2013'te Diyarbakır'da Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm Konferansı yapılmış, örgüt başının isteğiyle bu konferansta alınan kararlar manifesto tarzında bir bildiri ile Aysel Tuğluk tarafından okunmuştur. Bu bildiri; Abdullah Öcalan'ın özgür bırakılması, sözde Kürdistan'ın bir statüsünün olmaması nedeniyle Kürt sorununun çözülemeyecek olması, Kürdistan halklarının kendini kaderlerini belirleme hakkına sahip olduğu, ana dilde eğitim hakkı ve Kürtçenin resmi dil olarak kabulünün yasalar altında güvenceye alınması, devletin PKK'yı terör örgütleri listesinden çıkarması gibi istekler bulunmaktadır. Bu bildiri de Türkiye'nin Güneydoğusu Kuzey Kürdistan yapılmış, bölünmenin koşulları Türkiye Cumhuriyeti devletine dayatılmış, Demokratik Toplum Kongresi, kendilerini adeta kurmayı amaçladıkları sözde Kuzey Kürdistan'ın Kurucu Meclisi ilan etmişlerdir (Alan, 2016, s.s. 133-134). Öte yandan PKK terör örgütü, Temmuz 2013'te KCK'nın (Kürdistan Topuluklar Birliği) 9. genel kongresini (15. Kongre) yapmış ve KCK Yürütme Konseyi başkanlığına Murat Karayılan yerine Cemil Bayık getirilmiş yanına da eşbaşkan sıfatıyla Bese Hozat isimli bir kadın terörist verilmiştir (Alan, 2016, s. 134). BDP milletvekilleri 15 Ekm 2012'de kurulan Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP), Haziran 2014'te aldığı karar ile katılmış örgütün yeni siyasi kanadı HDP olmuştur (Alan, 2016, s. 75).

Duran Kalkan*, 7 Haziran 2014 tarihinde yapmış olduğu konuşmasında 2014 yılının PKK terör örgütü için mutlaka zafer yılı (yani PKK lideri Öcalan ve Kürdistan Özgürlük Yılı) haline getirileceğini söylemiştir (Alan, 2016, s. 150).

Çözüm süreci içerisinde Ayn-el Arap bölgesine (Suriye'de bir şehir), DEAŞ'ın şiddetli saldırıları sonucunda HDP, 7 Ekim 2014'te halkı sokağa dökerek, Kobani düşerse çözüm süreci biter çağrısında bulunmuştur. Bu çağrılar sonucunda sokağa çıkan halk, polisle karşı karşıya gelmiş, yaklaşık 50'ye yakın vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Kamu binalarına, evlere, işyerlerine saldırılar yapılmış, araçlar yakılmış, banka ATM'leri yağmalanmıştır (Alan, 2016, s. 151). Murat Karayılan "Rojava'ya* müdahale edilirse, Türkiye'nin tümünü savaş alanına çeviririz." diyerek tehditkâr açıklamalarda bulunmuştur (Milliyet Gazetesi, 29 Haziran 2015).

* Duran Kalkan: Uzun süredir örgütün başkanlık konseyi üyesi terörist. Duran Kalkan hakkında detaylı bilgi için bkz: (Ömer Altıntop, 2011, s.97).

* Türkiye'de Dicle nehrinin batısında yer almaktadır. Kürtçe lehçesinde batı anlamına gelen kelimedir.

30 Mart 2014 yılında yapılan mahalli idareler seçiminde PKK'nın siyasi kanadı olan BDP, % 64 oranında oy alıp ikisi (Diyarbakır ve Van) Büyükşehir Belediye olmak üzere 10 il ve 67 ilçede belediye başkanlıkları seçimini kazanmıştır (Alan, 2016, s. 142). Böylece gerek yerelde, gerekse merkezi siyasette önemli bir güç haline gelmiştir (Coşkun, 2015, s. 69). Öcalan ise, PKK'nın silah bırakmasını "İki milletli, iki dilli federal bir Türkiye'yi kabul etmekle ve bunu anayasal güvencelerle sağlamakla" mümkün olacağı açıklamasında bulunmuştur (Alan, 2016, s.s. 154-155)

PKK terör örgütü mensupları, 2015 yılının Mart ayında silahlı mücadelelerinden vazgeçerek, siyasi mücadelelerine devam edeceklerini açıkça beyan etmişlerdir. Fakat PKK, bu dönemde verilen sözlerin arkasında durmayıp çözüm sürecini fırsat bilerek eylemlerini kırsaldan şehir içlerine taşımak için zaman kazanmıştır. Çözüm sürecinde PKK üyeleri ve yandaşları tarafından ortaya atılmış olan asılsız iddialar bulunmaktadır. Örgüt kendi çıkarlarına ve amaçlarına uygun ve haddi aşan talep, istek ve söylemlerinin yerine getirilmemesini bahane ederek süreci baltalamış ve yaptığı eylemlerle hiçbir zaman Kürdistan hayalinden vazgeçmediğini göstererek çözüm sürecini güç kazanmak için kullanmıştır. HDP gerçeğinin meclise girmesi PKK terör örgütüne sempati duyan kişileri sevindirmiş ve kendilerine siyasi bir güç edinmişlerdir. PKK terörünü bitirmek için başlatılan çözüm süreci çoktan önemini kaybetmiştir. Çözüm sürecinin önemini kaybetmesinde PKK terör örgütünün ateşkes uyarılarını dinlemeyip, saldırılarına devam etmesi sebep olmuştur. KCK, 11 Temmuz 2015'te baraj ve kalekolların* yapımını bahane ederek ateşkesin sona erdiğini açıklamıştır (Alan, 2016, s.s. 158-159). Örgütün bu açıklaması sonrasında silahlı eylemlere yönelmesi ile birlikte çözüm süreci sona ermiştir.

Özetle; PKK terör örgütü 2009-2015 yılları arasında zaman kazanmak, örgüte katılımı artırmak, kırsaldan şehirlere inerek şehir yapılanmasını oluşturmak ve sözde barış kardeşlik naraları atıp, özde bağımsız Kürdistan kurma hayalini ulaştırmak için kullanmıştır.

* Kalekol: Sınır boylarına yaptırılan yüksek güvenlikli sınır karakolu.

3.1.2. 2009-2015 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Politikaları ve Eylemler Karşısındaki Tutumu

2009 yılı, Kürt vatandaşlara bir takım hakların verildiği ve PKK terör örgütü sorununu bitirmek adına somut adımların atılacağı yılların başlangıcı olmuştur. 2009 yılı sonrasında dönemin hükümeti olan Ak Parti; Demokratik Açılım, Oslo görüşmeleri, Çözüm Süreci gibi argümanları devreye sokarak hem terör örgütünü bitirmeyi hem de Kürt vatandaşların isteklerine cevap vermeyi amaçlamıştır. Burada en önemli unsur devletin almış olduğu tedbirlerin 1984-2009 yılı arasında alınan tedbirlerden oldukça farklı olmasıdır. Bu bölümde ele alınacak olan konular tarihsel olarak aynı yılda ya da birbirine yakın tarihlerde ve birbirleriyle bağlantılı olarak yaşanmış olan gelişmelerdir. Bu sebeple bu bölümde gelişmeler, olayların hangi yılda neden başladığı ve nasıl bittiği anlatıldıktan sonra akabinde yaşanan gelişmeler şeklinde verilecektir.

Bu dönemde atılan ilk adım Kürt açılımı olmuştur. 2009 yılından sonra Kürt kökenli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına verilen esnekliklere (açılım) değinmeden önce bu kısıtlamalara değinmek ve incelemek yerinde olacaktır. Günümüzde yaşanan olayların neden yaşandığını anlamak, yaşanan olaylara sebebiyet veren konuların cevabını geçmişte aramak gerekmektedir. Ancak doğru cevap o şekilde bulup yorumlanabilir. Sözde Kürt sorununun ilk olarak ne zaman başladığı, Kürt anadilinin konuşulmasına ilişkin kısıtlamaların ilk olarak ne zaman yapıldığına dair konular, günümüzde yaşanan bu ve benzer olayların cevabı olacaktır. Bu nedenle yaşanan bu tarz olayların geçmişine bakılacak olursa, bir takım Kürt vatandaşların Osmanlı Dönemi'nde de isyan ettiği, devlet politikasına karşı geldiğini daha önce belirtilmiş olup, farklı kaynaklarda da geçmektedir. Sürekli olarak farklı dönemlerde isyan eden, ayaklanma çıkaran Kürtlere yönelik, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürt isyanlarına karşı geliştirdiği bir takım kısıtlamalar bulunmaktadır. Bu yasaklamalar ve kısıtlamalar ilk olarak 1945-1960 yıllarında başlamıştır.

1945-1960 arası dönemde Kürtçe ve Kürdistan'a dair farklı dilde basılan bir takım kitap, dergi ve gazetelerin ülke içine girişi ve okunması yasaklanmış, yapılan yasaklar 25 Temmuz 1931 tarihine ait Matbuat Kanunu'na dayandırılmıştır. Bu kanunun 51. maddesine göre "Yabancı memlekette çıkan bir gazete veya mecmuanın Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması İcra Vekilleri Heyeti kararı ile men olunabilir. Dağıtılan

nüshalar karardan evvel, İcra Vekilleri Heyeti'nden müstacelen karar alınmak üzere Dâhiliye Vekil'inin emriyle toplattırılabilir" (Resmi Gazete, Matbuat Kanunu, No:1881, 8 Ağustos 1931) denilmiştir. Bu kitap, dergi ve gazetelere yasak getirilmesinin asıl sebebi "bahse konu eserlerin Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı olumsuz sözcükler içermesi, Kürtçülük propagandası yapması, milli birliği ve bütünlüğe karşı yıkıcı kelimeler içermesi, Türkiye aleyhine yazılmış yazılar içermesidir. Anayasanın 3. maddesi göz önüne alındığında "Vatanının parçalanamaz bütünlüğüne" karşı yapılan açık saldırılar bulunmaktadır. Bu durum devlet tarafından kabul edilmesi mümkün olmayan bir durumdur. 1945-1960 arası yasaklanan birçok yayının konusu ve içeriği dikkate alındığında "Kürtçülük propagandasını" ön planda tutan yayınlar ikinci sırada gelmektedir. Birinci sırada yer alan yayınlar ise "Komünist propagandası" yapan yayınlardan oluşmaktadır. Türkiye'nin II. Dünya Savaşı akabinde Batı Bloğunda yer alması ve Soğuk Savaş Dönemi olarak adlandırılan bu yıllarda başladığı göz önüne alındığında ilk sırayı, Komünist görüşler içeren kitap, dergi ve gazetelerin bulunuyor olması normal olarak algılanmaktadır. Ancak ikinci sırada Kürtçülük ile ilgili yayınların yer alıyor olması oldukça dikkat çekicidir. 1945 yılından sonra DP iktidarının sonuna kadar geçen süre içerisinde Kürtlüğe ait yasaklanan yayınların içeriğinde "Kürtlük bilincinin uyandırılması", "Kürtçeyi yayma düşüncesi" ve "Kürdistan vurgulamalarının" eserlerde yer alması oldukça olumsuz tesir bırakmıştır. Çünkü bu ifadeler açık ve net bir şekilde milli bütünlüğü bozan, yıkıcı ve bölücü kavram içeren kelimelerdir. Bu yayınlar amacının: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında ayrım çıkartmak, Kürt halkını ayaklandırmak, devlete isyan ettirmek yönünde olduğu söylenebilir. Bu dönemde bu gibi düşünceler ve girişimler nedeniyle Kürt vatandaşlara sert yasaklar getirilmiştir. Yapılan bu kısıtlamalar sonuç vermiş olup, ülke içerisinde isyan ve benzeri olayların çıkması engellenmiştir.

2009 yılında yapılan en önemli gelişme "Kürt Açılımı" (Demokratik Açılım) sürecidir. AK Parti, Kürt açılımı süreciyle aşağıdaki somut sonuçlara varmayı hedeflemiştir: Terör sona erdirilerek Türkiye huzura kavuşturulacaktır. Terörün sona ermesiyle ülkenin kalkınması için daha fazla kaynak ayrılacaktır. Farklılıklar, ayrışmanın değil, zenginliğin kaynağı olacaktır. Terör sorununu çözen bir Türkiye dünyada ve bölgede daha etkili bir küresel aktör haline gelecektir (Aydın, 2010, s. 92). Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümetinin 2009 yılında başlatmış olduğu

demokratik açılımlar süreci yumuşak güç unsurlarının Türkiye açısından daha da görünür olmasına neden olmuştur. Kimimizin Güney Doğu, kimimizin Kürt, kimimizin terör sorunu dediğimiz olay, maalesef Türkiye'nin bir gerçeğidir. Partimiz bu sorunun toplum hayatımızda neden olduğu olumsuzlukların bilinciyle, bölge halkının mutluluğunu, refahını, hak ve özgürlüklerini gözeterek, Türkiye'nin bütünlüğü ve üniter devlet yapısıyla birlikte bölgeyi tehdit eden terörün önlenmesinde zaaf yaratmayacak bir şekilde; kalıcı, tüm toplumun duyarlılıklarına saygılı, etkili ve sorunları kökünden çözmeye yönelik bir politika izleyecektir*.

2009 yılı sonrasında PKK terör örgütüne ve Kürt kökenli vatandaşlara yönelik Türkiye Cumhuriyeti bir takım yenilikler yapmıştır. Bu yenilikler PKK terör örgütünün boş vaatlerine aldanıp, terör örgütü içerisine katılımları azaltmak ve Kürt halkı ile barış içerisinde yaşamak amacıyla ülkede huzur ortamı için yapılmış olan yeniliklerdir. Barış ortamı için atılan bu adımlar Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bir ilki temsil etmektedir. Hükümet yıllarca askeri müdahale ile eylemlerin çözülemediğini düşünerek siyasi boyutta bir çözüm arayışına girmiştir. Bu konu hakkındaki ilk adım dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Diyarbakır ilinde düzenlenen açılışa katılması ve burada yaptığı konuşma sonucunda olmuştur. 10 Kasım 2009 tarihinde dönemin iktidar partisi olan Ak Parti'nin "Kürt Açılımı Programı"nı açıklayana kadarki süreçte önemli gelişmeler yaşanmış, 2008 yılına kadar Kuzey Irak yönetimi ile doğrudan bir ilişkisi bulunmayan Türkiye Cumhuriyeti, bu yıldan itibaren Kuzey Irak yönetimi ile ikili görüşmelere başlamıştır. 11 Mart 2009'da dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Kürt sorunuyla ilgili iyi şeyler olacağını ve 9 Mayıs'da; Kürt sorununun ülkemizin birincil sorunu olduğunu, halledilmesi gerektiğini açıklamasıyla Kürt sorunun çözümü için ilk sinyalleri vermiştir*. Mayıs 2009'da yaptığı açıklamasında terörist Murat Karayılan diyalog yeri olarak önce İmralı'yı*, kabul edilmiyorsa kendilerini o da kabul edilmiyorsa siyasi olarak seçilmiş iradeyi, yani o günkü mevcut siyasal parti DTP'yi hükümete adres olarak göstermiştir*. 5 Ağustos 2009 tarihinde Başbakan Recep Tayyip

* Detaylı bilgi için bkz: http://www.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi#bolum_ Erişim Tarihi:20.02.2022.

* Detaylı bilgi için bkz: kurt-aciliminin-kodlari-0206091200-5522: Erişim Tarihi, 08.12.2021.

* İmralı: Marmara bölgesinde yer alan bir ada: Terörist elebaşı Öcalan'ın tutulduğu yer. Türk siyasetçiler tarafından Öcalan ismi anılmak istenilmediği durumlarda İmralı kelimesi ile aslında Öcalan şahsına yönelik kullanılan ifade çeşidi.

* Detaylı bilgi için bkz: <https://www.setav.org/acilim-kartina-terror-resti/> : Erişim Tarihi, 19.08.2021.

Erdoğan, DTP başkanı Ahmet Türk başkanlığındaki bir heyet ile TBMM’de bir araya gelerek, müzakere sürecini resmen başlatmıştır (BBC News Türkçe, 5 Ağustos 2009). Her şeye rağmen terörün sona erdirilmesi ve demokratikleşmenin sağlanmasını bir arada yürütmeye çalışan Ak Parti Hükümeti, 2009 yılında yeni bir proje hazırlığına girişmiş, Türkiye’yi bölüyorlar suçlamalarına karşılık “Türkiye’yi asıl bölen sizsiniz. Hiçbir zaman kucaklayamadınız.” diyerek Türkiye’nin bütün renklerini kucaklayan bir açılıma doğru yola çıkmıştır (Akçura, 2009, s. 314).

2009 yılı hem devlet hem PKK açısından çeşitli paradigmaların değiştiği bir yıl olmuş bu nedenle “Terörle Müzakere Yılı” olarak adlandırılmıştır (Alten Behrem, 2018, s. 66). T.C bu yılda demokratik açılım projesini başlatmıştır. 20 Ağustos 2009’da toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) sonrası yapılan açıklamada demokratik açılımın milli birlik ve kardeşlik projesi bir devlet projesi olduğu yer almaktadır (Alan, 2016, s. 90). Bu milli bütünlüğü sağlamak ve ülke içerisinde huzuru bozacak her türlü davranışta bulunan unsurlarında önüne geçilmek istenilmiştir. Bu çerçevede içerisinde 2009 yılının sonlarında 11 Aralık 2009 tarihinde Anayasa Mahkemesince bölücü faaliyetlerin odağı olmak, terör sempati duyması gerekçesiyle DTP kapatılmıştır (Alan, 2016, s. 93).

2009 yılından sonra Demokratik Açılım (Kürt Açılımı) ile birlikte Kürt vatandaşlara verilen bazı yasaklarda esneklik verilmesi gündem olmuştur. Kürtler, anadilde eğitim görmek, anadillerinde radyo, televizyon kanallarının kurulması, sokak tabelalarında anadillerinin de bulunması gibi isteklerde bulunmuş ve bu isteklerden ülkenin milli birlik ve beraberliğine aykırı olmayan ve anayasaya aykırı olmayan istekler büyük oranda gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, 25 Aralık 2008 tarihinde test yayımına başlanılan ve 1 Ocak 2009 tarihinde resmi devlet televizyonu TRT’nin, 7/24 Kürtçe yayımı olan ilk kanalı TRT 6’nın yayın hayatına başlamasıyla açılımın ilk önemli adımı atılmıştır. (Alan, 2016, s. 93). TRT 6 (Şeş) resmi, çok dilli bir TV kanalıdır. Kürtçe dilinin, Kurmançî, Sorani ve Zazaca ağızları ile yayıma devam etmektedir. 10 Ocak 2015 yılında ise TRT Kurdî olarak değiştirilmiştir. (A Haber, 10 Ocak 2015). Ayrıca kanalın açılmasının gayri resmî sebebi de PKK’ya ait kanal olduğu bilinen Roj Tv’nin halk üzerindeki etkilerini azaltmasını sağlamaktır. Yeni doğan bebelere Kürtçe isimler konulmak istenilmesi, yaşamış oldukları yerleşim yerlerinin eski adlarının yeniden kullanılmak istenilmesi (Tunceli-Dersim gibi), üniversitelerde seçmeli derslerde Kürtçe dil derslerinin okutulması ve çift dilli belediye hizmetinin

verilmesi, “Anadilde eğitim” talebinin ilk kez ciddi bir şekilde tartışılması; Kürt Dili ve Eğitim Hareketinin eğitim kurumlarını boykot etme kararını alması ve BDP’nin çift dilli eğitim talebini dillendirmesi gibi talepler, demokratik açılım süreci ile birlikte başlamıştır (Erdem, 2011, s. 142).

Eğitimde Kürt dilinin de kullanılmak istenilmesi ve çift dilde eğitim istekleri siyasîler arasında sert tartışmalara ve karşılıklı restleşmelere sebep olmuştur. 25 Temmuz 2013 tarihinde Diyarbakır’da kurulan ve adında Kürdistan kelimesini taşıyan derneğin dernek binasına tabelasının asılması durumu farklı boyutlara taşısa da adı geçen derneğin bağımsız örgütlenen, herhangi bir kuruma bağlı olmayan Kürt gençlerinin bir araya gelmesiyle oluşturulduğu iddia edilmiştir. Kürdistan ismini taşıyan bir dernek adı ile dernekler masasına başvuru yapılmış ve ismin yasal olarak kabul edilmesi istenilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 11 Ağustos 2013). 25 Temmuz 2013 tarihinde Kürdistan Gençlik Hareketi Derneğinin açılışı gerçekleşmiştir. Derneğin açılışı esnasında Irak Kürdistan Bölgesel yönetiminin kullandığı sözde Kürdistan bayrağı bulunurken, Dernek Başkanı Serhad Mardini yöresel kıyafetlerle Kürtçe basın açıklaması yapmıştır (Hürriyet Gazetesi, 11 Ağustos 2013). Ayrıca Şanlıurfa’da bir vatandaşın yeni doğan kız çocuğuna Kürdistan adını vermesi Yargıtay tarafından onaylanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 11 Ağustos 2013).

Demokratik açılım devam ederken bir taraftan da PKK ile gizli görüşmeler yapıldığı iddiası bir anda dikkatleri üzerine çekmiştir. PKK ile Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri arasında ilk kez 2008 Eylül ayında başlayan Oslo Görüşmeleri, Norveç’te yapılmıştır. İkinci toplantı 2009 yılında yine Oslo’da gerçekleşmiştir. Oslo’da MİT-PKK arasında görüşme yapıldığı, ne şekilde sızdırıldığı belli olmayan bahse konu bu ses kayıtları aracılığı ile anlaşılmıştır. Bu görüşmeler 2009 yılının ortalarına doğru gerçekleştirildiği tahmin edilen MİT-PKK arasında gerçekleştirildiği net olarak bilinmektedir (Alten Behrem, 2019, s. 66). 13 Eylül 2011 günü internet ortamına düşen Oslo görüşmelerine dair ses kayıtları Türkiye’de uzun süre konuşulmuştur. Ses kayıtlarına göre Ak Parti hükümetini “Başbakan’ın özel temsilcisi” Hakan Fidan ile MİT Müsteşar Yardımcısı Afet Güneş temsil etmekteydi. PKK terör örgütü temsilci heyeti ise Mustafa Karasu, Sabri Ok, Zübeyir Aydar’dan (Aydın, 2014, s. 221) oluşmakta idi. Ses kayıtlarından anlaşıldığı üzere Oslo’da yapılan bu görüşme, 2009 yılının sonlarında yapılmıştı (Güller, 2015, s.s. 96-97). Bu kayıtlar Norveç’te Oslo’da

Türkiye Cumhuriyeti görevlileri ile PKK terör örgütü temsilcilerinin ve hakem ülkenin de katıldığı bir ortamda yapılan müzakerelerin ses kayıtları idi. Bu ses kayıtlarında taraflar adına hakem ülke temsilcileri ve taraflar ile imza altına alınan 9 maddelik bir mutabakat metni yer almaktadır (Alan, 2016, s. 103). Bu mutabakat metninin temelinde üç protokol mevcuttur. Bunlar; Anayasal Çözüm, Barış ve Hakikatleri Araştırma Protokolüdür. (Miroğlu, 2018, s. 436). Dönemin hükümetinin temel hak ve özgürlükler adına son yıllarda attığı adımlar, demokratikleşme paketi vb uygulamalar, PKK'ya karşı bir tedbir değil daha büyük, daha güçlü bir Türkiye'yi inşa etme çabasının ürünleri olarak görülmeli, gösterilmelidir. Bu süreçte Türkiye Cumhuriyeti, PKK terör örgütünün ortadan kaldırılması için atılmış adımları, alınmış önlemleri kamuoyuna sunarak, PKK'nın bölge halkının gözündeki özgürlük mücadelesi veren bir hareket hüviyeti görüntüsünde olmadığını göstermiş ve Kürt halkının temsilcisi olmadığı belirtilmiştir.

11 Haziran 2011 tarihinde yapılan genel seçimlerden Ak Parti tek başına iktidar olarak çıkarken, seçime demokratik özerklik propagandası ile giren BDP 36 milletvekili kazanmıştır (Haber Türk, 12 Haziran 2011). BDP milletvekilleri seçime bağımsız olarak girmişlerdir. 19 Mart 2012 tarihli KCK davası iddianamesinde; KCK'nın her bir ülkede (Türkiye-İran-İrak-Suriye) birleşik bağımsız Kürdistan'ın yapılanma zeminini oluşturma görevini üstlendiği, yürütülen faaliyetlerini önce özerk bir yapılanma sonra da Kürdistan isimli, 4 ülkenin topraklarının içerisinde olduğu bir devlet yapılanmasının hedeflendiği iddia edilmektedir (Alan, 2016, s. 82). Türkiye böyle bir denklem karşısında narkotikten iç politikaya, dış politikadan bölgesel rekabete ve ekonomik-askeri güce kadar çok boyutlu bir ortamın içerisinde kendini bulmuştur. PKK, bu ortamın kendisine verdiği araçları kullanarak Kürtler ile Türklerin bin yıldır aynı coğrafya içerisinde huzur ortamı içerisinde yaşamasına son vermek istemiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 238).

Çözüm sürecine değinmeden önce sürecin geçmişine değinmek yerinde olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde Türkler dışında etnik kökenleri farklı olan toplulukların bir arada huzur içerisinde yaşaması devlet temel ilkelerinden birisidir. Türkler, Anadolu'ya yaklaşık 1000 yıl önce gelip yerleştiğinde bünyesinde barındırdıkları halka her zaman hoşgörülü davranmışlardır. Günümüzde de bu stratejisi 1000 yıl önceki gibi devam etmektedir. Zaman zaman bu farklı toplulukların isyan ederek devlete karşı farklı bir politika izledikleri görülmüştür. Bu topluluklardan birisi

de tezin konusunu oluşturan ve sözde Kürt kökenli halkın savunucusu olduğunu iddia eden ve de Kürt vatandaşları galeyana getiren PKK gerçeğidir.

Çözüm süreci esnasında Türkiye Cumhuriyeti, Kürtlerin yaşam standartlarında bir takım esneklikler yapılmış ve PKK terör örgütü tarafından verilen boş vaatlere inanmayıp ülke içerisinde birlik içerisinde yaşamalarını sağlamak amaçlanmıştır. Atılan bu adımlar Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bir ilki temsil etmektedir. İlk olmasının nedeni ise 1945-60 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde birtakım Kürtçülük propagandasında bulunan bazı ayrılıkçı grupların yeniden isyana kalkışmamasını sağlayabilmek amacıyla dönemin iktidarının birtakım yasaklar getirmiş olmasıdır. Bu yasaklar tamamen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na dayandırılmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda, Anayasanın 3. maddesi göz önüne alındığında; Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti ile ilgili kesin hükümler verilmiş olup, devletin bir bütün olduğunu ve parçalanamaz olduğu açıkça vurgulanmıştır. Ayrıca bu maddenin değiştirilmeyeceği, değiştirilmesi teklif dahi edilemeyeceği de 4. madde ile desteklenmiştir. Buradan yola çıkılarak anayasanın 3. maddesinde *“Türkiye Devleti, Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Milli Marşı “İstiklal Marşı”dır. Başkenti Ankara’dır”* denilmektedir. (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: Kanun No: 2709, Kabul Tarihi: 7.11.1982). Bu madde göz önüne alındığında; Türkiye Cumhuriyeti'nin dili, bayrağı ve marşı ile birlikte tam bağımsız bir devlet olduğu net bir şekilde algılanmaktadır. Bünyesi içerisinde yaşayan halkın huzuru, refahı, bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünü korumak hükümetin ilk vazifesidir. Bu nedenle ülke içerisinde çıkabilecek herhangi bir olumsuzluk, taşkınlık veya isyan durumunda devletin müdahale etmesi en doğal hakkıdır. Bu süreç içerisinde çıkabilecek bütün isyanlar gerektiği şekilde bastırılmış ve olayların yeniden cereyan etmesini engellemek adına kısıtlamalarda getirilmiştir.

Çözüm süreci, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde PKK sorununu çözmek amacıyla dönemin hükümetinin atmış olduğu en kritik ve en somut adım olarak nitelendirilmektedir. Çözüm süreci kimilerine göre, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 28 Aralık 2012'de MİT'in Öcalan'la görüşüğünü söylemesi ile başlamış, kimilerine göre ise dönemin başbakanının 15 Şubat 2013'te bu görüşmelerin İmralı

süreci yerine çözüm süreci olarak adlandırılmasının daha doğru olacağını söylemesi ile başlamıştır*.

Devletin, Kürt halkına karşı bir takım yenilikleri faaliyete geçirmeyi açıkladığı ‘‘Çözüm Süreci’’ olarak adlandırılan dönem, 2013 yılının Mart aylarında fiili ateşkes ile başlamıştır. Çözüm süreci karşılıklı ateşkes ve eylemsizlik parolası ile başlamış ve bu nedenle PKK’ya karşı yapılan operasyonlar 2013 yılı içerisinde durma noktasına gelecek kadar azalmıştır. Başlayan çözüm süreci ile birlikte halkı bilinçlendirmek amacıyla; akademi, sanat, siyaset dünyasından çok sayıda tanınmış isimden oluşan bir heyet gündeme gelmiştir. ‘‘Akil adamlar’’ olarak isimlendirilen 63 kişi ve 7 grup olarak çalışacak olan bu heyet Türkiye’nin her bölgesinde birçok şehre ziyaretler düzenleyerek barış sürecini halka izah etme amacı taşımıştır. (Aydın, 2010, s. 235). Amaç bu süreç içerisinde Kürt sorununa kalıcı olarak çözüm bulmaktır. Bu süreç, PKK terör örgütünün saldırılarını bitirmek, PKK mensupları ve yandaşlarının Kürt sorunu olarak ele aldıkları sorunu çözmek amacıyla Türkiye’nin siyasi gündeminde 2013 yılından itibaren oldukça yoğun geçmektedir (Bahar, 2013, s. 95).

Kürt hareketinin siyasi tercihleri, siyaset içerisinde değişen güç dengeleri, Suriye Savaşının Kürt Hareketi açısından oluşturduğu yeni imkânlar ve Türkiye açısından oluşturduğu belirsizlikler çözüm sürecinin genel açmazları olarak ele alınmaktadır.

PKK terör örgütü, birçok devletin terör örgütü listesinde yer almakta olup sorunu silahlı mücadele zeminine taşımakla, konunun sosyolojik açıdan irdelenmesinin önüne engel olmuş ve şiddet yoluyla elde ettiği kazançlarını; yapılan reformları, atılan adımları propaganda malzemesi haline getirerek kullanılmasını sağlamıştır (Arslan Keskin, 2018, s. 239).Çözüm Süreci PKK terör örgütünün bahaneleri ve sözde bağımsız Kürdistan hayalinden vazgeçmediği için amacına ulaşamamıştır.

Örgütle bağlantısı olmayan veya örgüte prim vermeyen Kürt vatandaşların isteklerinin anayasal ve demokratik yollarla çözülmesi üzerinde durmak gerekmektedir. Bunun birinci yolu ise örgütün silahsızlandırılmasından geçmektedir. Türkiye’de Kürt sorununun çözümüne yönelik en gerçekçi yol birlikte yaşama iradesini geliştirme çabasıdır (Arslan Keskin, 2018, s. 246).

* Detaylı bilgi için bkz: <https://google.com/amp/s/www.cnnturk.com/amp/fotogaleri/turkiye/baslangictan-bugune-gun-gun-cozum-sureci> Erişim Tarihi: 12.12.2021

Türkiye Cumhuriyeti PKK terörünü sonlandırabilmek ve barışı sağlamak adına, 16 Temmuz 2014'te Resmî Gazetede “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun” çıkararak önemli bir adım atmıştır. (Alan, 2016, s. 150). Çözüm süreci ve ülke gidişatı bu durumda iken 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan Türkiye Cumhuriyeti'nin 12. Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

28 Şubat 2015 tarihinde Dolmabahçe toplantısı PKK'nın silahlı mücadelesine son vermek maksadıyla yapılmıştır. Toplantıda hükümet adına dönemin Başbakan Yardımcısı, İçişleri Bakanı, Ak Parti Grup Başkanvekili, Kamu Güvenliği Müsteşarı yer alırken, İmralı heyetinde HDP'li bazı milletvekilleri yer almıştır (Alan, 2016, s. 154). Dolmabahçe'deki ortak basın toplantısından önce İmralı'da sıkı tartışmalar yapılmış kelimeler ve cümleler, ortak bir masa etrafında tekrar tekrar tarafların farklı anlayışları ve öngörülerıyla yeniden yorumlanmıştır (Miroğlu, 2018, s. 502). Dolmabahçe Başbakanlık ofisinde bir araya gelen HDP ve Hükümet heyeti, kameralar önünde PKK'ya silah bırakma çağrısında bulunmuştur. Bu davet silahlı mücadelenin yerini demokratik siyasetin alması için tarihi bir beyan niteliğindedir. Bu gelişmeler yaşanırken Türkiye'de 7 Haziran 2015 tarihinde genel seçimler yapılmış, seçim sonucunda; Ak Parti % 40.87 oranında oy alarak 258 milletvekili kazanmış ve tek başına iktidar olamamıştır. Milliyetçi Hareket Partisi oyunu yüzde üç oranında artırarak yüzde 16.29 oy almış ve 80 milletvekili çıkarmıştır. HDP ise oy oranını yüzde 13.12 ye çıkartarak MHP'den daha az oy almasına karşın, Güneydoğu'yu silme götürmesinden dolayı MHP ile aynı sayıda (80) milletvekili kazanmıştır (Milliyet Gazetesi, 8 Haziran 2015). Çözüm süreci iktidara değil, HDP'ye yaramıştır.

Özetle; Türkiye Cumhuriyeti 2009-2015 yılları arasında PKK terör örgütünü yumuşak güç unsurlarıyla bitirmek istemiş bu konuda bir takım somut adımlar atmış ancak bu adımlar PKK terör örgütünün Kürdistan hayalinden vazgeçmeyip saldırılarına yeniden başlaması üzerine sonuçsuz kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti her ne kadar yumuşak güç unsurlarıyla siyasi bir boyutta terör örgütünü bitirmek istemiş ve bu yöntemi denemiştir de bu politika ile bir çözüme ulaşamayacağını yaşanan süreç neticesinde anlamıştır.

4. BÖLÜM

YUMUŞAK GÜÇ UNSURLARININ SONA ERDİĞİ VE YENİDEN SERT GÜÇ UNSURLARINA DÖNÜLEN 2015-2022 YILLARI ARASI DÖNEM

Türkiye Cumhuriyeti, siyasi çözüm arayışlarının bir sonuca ulaşmadığını görmüş ve PKK terör örgütünü bitirmek adına yeniden sert güç unsurlarına dönüş yapmıştır. Bu dönemde; sözde özerlik ilan edilen, hendek ve barikatlarla kapatılan, hayatın olağan akışını durma noktasına getiren bölgeler terörden temizlenmiş, HPD'li milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırılmış, kayyum politikası hayata geçirilmiş, gelişen yerli ve milli teknolojinin de katkılarıyla birçok sınır içi ve sınır ötesi operasyon gerçekleşmiş ve yeniden sert güç unsurlarına dönülmesiyle PKK terör örgütü kıpırdayamaz hale gelmiştir.

4.1. 2015-2022 Yılları Arasında PKK Terör Örgütünün Politikaları ve Terör Eylemleri

7 Haziran 2015 ile 1 Kasım 2015 tarihlerinde Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan iki seçim arasındaki 3 aylık zaman diliminde, PKK birçok saldırıda bulunmuştur. Çözüm süreci boyunca yaşanan boşluklar PKK için bir hazırlık süreci olmuş, bölgede Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçlerini hedef alacak olan eylem faaliyetlerini hazırlamaya zemin oluşturmuştur. Örgütün eylem planlarını uyguladığı yerler; hastaneler, okullar, ambulanslar ve barajlar olmuş ayrıca örgüt mensupları kamu binalarına ve kamu personellerine zarar vermeyi de ihmal etmemişlerdir. Bölgedeki kamu personellerine ve kamu mallarına zarar vererek devleti yıpratmak ve vatandaşa korku salmak istemişlerdir.

20 Temmuz 2015 tarihinde Şanlıurfa Suruç'ta intihar saldırısı yaşanmış, saldırı sonucunda 34 kişi hayatını kaybetmiş 104 kişi de yaralanmıştır (Alan, 2016, s. 159). Suruç saldırısından 2 gün sonra, 22 Temmuz 2015'te "Çözüm Sürecini" bitiren ve bizi bugünlere taşıyan olay gerçekleşmiş, Şanlıurfa Ceylanpınar'da iki polis memuru (Okan

Acar ve Feyyaz Yumuşak) kaldıkları evde PKK'lı teröristlerce yatakta başlarından vurularak şehit edilmiştir. Bu saldırı, çözüm sürecini bitiren olay olarak kayıtlara geçmiştir. 2015 yılının Temmuz ayından sonra PKK terör eylemlerini artırmış ve şiddetli terör eylemleri şehir merkezlerine kadar taşınmıştır. PKK terör örgütünün bu eylemlerdeki amacı; kırsalda küçük gruplarla yaptığı yol kapamalar, baraj inşaatları ve termik santrale yönelik saldırılarla bölge genelini boşaltmak, sivil ticari yatırımları ve bölgedeki ticari trafiği engellemek aynı zamanda güvenlik zafiyeti oluşturarak devlete karşı savaş ortamı yaratmaktır. Güvenlik güçlerince yalancı uyku dönemi olarak belirtilen çözüm dönem bitişinde; PKK şehir savaşı izleminin boyutunu genişletmek amacıyla hazırlıklarını yapmış ve süreci yeniden yapılandırmak için çaba göstermiştir.

Şanlıurfa Ceylanpınar saldırısının ardından (22 Temmuz 2015) şiddetin seviyesinin hızlı bir biçimde arttığı ve sonrasında şehirlerde “hendek olaylarına” kadar ilerlediği görülmektedir. Çözüm sürecinin sonlandırılmasıyla sorun başka bir boyut kazanmış Diyarbakır, Silvan, Cizre gibi şehir ve ilçe merkezlerinde PKK silahlı mücadeleye başlamış ve 2015 yılının Temmuz ile Ekim ayları arasında birçok kanlı saldırı gerçekleştirilmiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 117). Bu dönemde KCK Eş Başkanı Cemil Bayık “Halkımız meşru savunma örgütlenmesini ve bilincini geliştirmeli tüm halkımız silahlanma alıp, kendini eğitime ve örgütlenmeli her türlü saldırıya karşı köylerde kentlerde mahallelerde yeraltı sistemi tüneller ve mevzii sistemi geliştirilmeli” şeklinde açıklamada bulunmuştur. (Alan, 2016, s. 160) PKK, 2015 yaz sonu ve sonbaharda örgüt şehir yapılanmasının silahlı birimi olan YDG-H'a kırsaldan gönderilen teröristlerle destek vermiştir. Şırnak merkez, Silopi, Cizre, Nusaybin, Yüksekova gibi demokratik özerklik için pilot bölge olarak seçtikleri yerlerde hendek açma, silah mevzileri hazırlama, silah mühimmatı yığılma ve hendekleri patlayıcılarla doldurma girişimlerinde bulunmuştur (Alan, 2016, s. 163). Çözüm sürecinin sonunda Sur, Silvan, Cizre, Nusaybin'de yaşanan çatışmalar Kürt meselesini daha da ağırlaştırmıştır.

26 Aralık 2015 tarihinde DTK, Diyarbakır'da kongre yapmış ve kongre sonucunda Özyönetim Deklarasyonu denilen 14 maddelik bir açıklamaya yer verilmiştir (Alan, 2016, s.s. 86-87). Yapılan bu açıklama Türkiye Cumhuriyeti'ni bölmeyi hedeflediği için kabul edilemez bir yapıyı içermektedir.

12 Mart 2016'da yapılan toplantıda* PKK terör örgütüne, pek çok illegal örgüt, ortak eylemlerde bulunmak amacıyla katılmıştır. Bu politik cepheye katılanlar; Devrimci Karargâh, Devrimci Komünarlar Partisi, Maoist Komünist Partisi, Marksist-Leninist Komünist Partisi, Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birlikleri, Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği, Türkiye Komünist Emek Partisi/Leninist, Türkiye Komünist Partisi, Marksist-Leninist (1 Ekim 2016'da ayrıldı)'ler bu bahse konu politik cepheye katılmışlardır. Türkiye'de yasa dışı faaliyet yürüten bazı komünist ve Marksist-Leninist silahlı örgütlerin ortak eylemlilik yaratmak amacıyla birleşerek kurdukları ortak politik cephenin adı ise Halkların Birleşik Devrim Hareketi (HBDH), olarak kayıtlardaki yerini almıştır.

2015-2016 Haziran tarihleri arasında örgüt siyasi ve askeri açıdan toparlanmış ve PKK aynı dönem içerisinde şehir ve kırsal alanlardaki yapılanmaları arasındaki bağı güçlendirmiştir. PKK tarafından “Şehir gerillacılığı” adı altında silahlı ve bombalı eylemler yapabilecek yeteneğe sahip şehir yapılanmaları meydana getirilmiştir. Meydana getirilen bu yapılanmalar, Türkiye Cumhuriyeti hukukuna ve anayasal düzenine aykırı biçimde; 19 farklı bölgede sözde “Öz Yönetimler” ilan etmiştir. Bahsi geçen 19 bölge; Hakkâri/Merkez, Yüksekova, Şırnak/Merkez, Beytüşşebap, Diyarbakır/Sur, Silvan, Mardin/Nusaybin, Bitlis/Hizan, Siirt/Eruh, Tunceli/Merkez, Muş/Bulanık, Varto, Van/Merkez, Tuşpa, Başkale, Erciş, Ağrı/Doğubayazıt illeri ve bu illere bağlı olan ilçelerdir (Alten Behrem, 2019, s. 78).

PKK örgüt üyeleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun birçok il ve ilçesinde YDG-H eliyle çukurlar kazmış, bölge halkının gündelik yaşamını etkileyerek hayatın olağan akışını durma noktasına getirmişlerdir. Bu süreçte şehirlerin yoksul kenar mahallelerinde hendekler açılıp, barikatlar kurularak içleri patlayıcı ile doldurulmuş, güvenlik güçleri bu hendekleri kapatmaya ve barikatları kaldırmaya geldiklerinde ise çatışmalar çıkmıştır. YDG-H, güvenlik güçlerinin buralara girmesini engellemeye çalışarak sözde devletin giremediği sadece kendisinin sözünün geçtiği mahalleler ve bölgeler olduğu görüntüsünü vermek istemiştir. Hendek ve barikat, 6-8 Ekim 2014 tarihinde yaşanan Ayn El Arap olaylarından sonra yaygınlaşmış olup, özellikle Şırnak Cizre'de hayatı durma noktasına getirmiştir. Hendek kazmak, PKK'nın eylemlerini

*Detaylı bilgi için bkz: <https://www.evrensel.net/haber/274742/pkk-ve-mlkp-dahil-10-orgut-halklarin-birlesik-devrim-hareketini-kurdu> Erişim tarihi:18.08.2021.

şehirlere taşıma stratejisinin bir parçasıdır. Şehir eylemlerinde iki hedef bulunmaktadır. Bu hedeflerden ilki doğrudan sivillerdir. Sivilleri terör eylemlerinin içine taşıyarak güvenlik güçleri ile halkı karşıya getirmek, halkı devlete karşı seferber etmek, şehrin çeperlerinde kurtarılmış bölgeler elde edip sözde devletin kendi halkı ile savaştığı intibasını vermektir. İkinci hedef ise, Türkiye'nin batısında bir infial uyandırmaktır. Yoğun ve yaygın bir biçimde toplumun sinir uçlarına dokunan eylemler yaparak kitlelerde bir öfke patlamasına yol açmaktır. Farklı kimlikleri karşı karşıya getirerek bir iç çatışmanın fitilini ateşlemektir. Nefretin sokakları esir almasını sağlamaktır (Coşkun, 2015, s. 71). Hendek kazılan veya barikat kurulan bölgeler, Diyarbakır iline bağlı; Sur, Silvan, Lice, Hani, Hazro, Bismil, Dicle, Bağlar, Kayapınar, Yenişehir, Kocaköy, Mardin iline bağlı; Nusaybin, Dargeçit, Derik, Şırnak İl merkezi ve Şırnak iline bağlı; Silopi, Cizre, İdil, Muş iline bağlı; Varto, Batman iline bağlı; Sason, Kozluk, Elazığ'a bağlı; Arıcak ilçeleridir.

PKK terör örgütü ülke içerisinde gerek kırsalda gerekse şehir içlerinde eylem hazırlıklarına başlarken; örgütün siyasi kanadını oluşturan, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesinde çeşitli illerin belediyeliklerinde göreve gelen HDP'li belediye başkanları sayesinde PKK terör örgütü yapmak istediği her ne var ise hızlandırmıştır. Bu belediyeler, operasyonlar sonucu Sur'da köşeye sıkışan PKK'lı teröristleri rahatlatmak, oradaki baskıyı ve operasyonların şiddetini azaltmak, dikkatleri başka tarafa çekerek çatışmaları semt semt bütün şehirlere yaymak amacı gütmüştür. 2015-2019 yılları arasında PKK terör örgütü birçok hain saldırı da bulunmuştur.

PKK terör örgütünce, 17 Şubat 2016 tarihinde Ankara-Çankaya'da bombalı saldırı düzenlenmiş meydana gelen bombalı saldırıyı TAK üstlenmiştir. Saldırı sonucunda 29 askeri personel ve sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, 61 vatandaşta yaralanmıştır. 15 Mart 2016'da bir süredir yığınak ve hazırlık yaptıkları Diyarbakır-Bağlar'da, PKK'nın şehir yapılanması YPS (Sivil Savunma Birlikleri) ile polisler arasında şiddetli çatışmalar yaşanmıştır (İnci, 2019, s. 592). Bu bölgelerde HDP'li belediye başkanlarının bulunuyor olması da yapılacak eylem hazırlıklarını oldukça kolaylaştırmıştır. 7 Haziran 2016 tarihinde, İstanbul-Fatih-Vezneciler semtinde TAK tarafından bombalı saldırı yapılmış bu saldırı sonucunda 5 polis memuru şehit edilmiş, 7 sivil vatandaş hayatın kaybetmiştir. Bu dönemde HDP'li milletvekilleri ifade vermek için savcılığa çağırıldıklarında bu çağrıya uymayacaklarını bildirmişlerdir. Dönemin hükümeti

tarafından alınmış olan ve uygulanması gerekli kararlara karşı gelmekle kalmamış aynı zamanda gerilimi üst noktaya taşımışlardır. 19 Haziran 2016 tarihinde HDP eş başkanı Selahattin Demirtaş ifade vermeye gitmeyeceklerini şu ifadeleri ile net bir şekilde beyan etmiştir: “Ben savcılara çağrı yapıyorum. Bize davetiye falan göndermeyin kardeşim. Gelmeyeceğiz. Götürecekmeniz bizi zorla götüreceksiniz. Kendi ayağımızla gelip size ifade vermeyeceğiz. Yargıya saygısızlığımızdan değil, ortada saygı duyulacak bir yargı olmadığındandır. Ak Parti 'nin hukuk komisyonlarına gidip ne ifade vereceğiz? Ak Parti 'den emir alan mahkemelere neyin ifadesini vereceğiz? Tek bir milletvekiline dokunulduğu anda meydanlar, alanlar sizin için meşrudur” sözleri açık bir şekilde bu karar uymadıklarını belirten en önemli göstergedir. (İlke Haber, 20 Haziran 2016). Bu sözler gerilimi zirveye çıkaran sözler olmuştur. Nitekim 4 Kasım 2016 tarihinde Selahattin Demirtaş “terör örgütü üyesi olmak”, “suç işlemek amacıyla örgüt kurmak”, “örgüt adına suç işlemek” iddialarıyla gözaltına alınmış ve tutuklanarak* Edirne F Tipi Cezaevine gönderilmiştir. Bu dönemden sonrası PKK eylemlerine devam etmiş, 10 Aralık 2016 tarihinde PKK'lı teröristlerce İstanbul-Beşiktaş'ta bombalı saldırı düzenlenmesi sonucunda 39 polis şehit olmuş 7 sivil hayatını kaybetmiştir. Yine 17 Aralık 2016'da TAK tarafından Kayseri'nin Talas İlçesi'ndeki Erciyes Üniversitesi yakınlarında bombalı araç ile intihar saldırısı gerçekleştirilmiş saldırı sonucunda çarşı iznine çıkan 15 Türk Silahlı Kuvvetleri personeli şehit olmuş; 56 sivil ise yaralanmıştır. 11 Ağustos 2017 tarihinde Trabzon'un Maçka ilçesi kırsalında bölücü terör örgütü mensupları ve Türk emniyet güçleri arasında çıkan çatışmada Eren Bülbül (15) ve Astsubay Ferhat Gedik şehit edilmiştir. 10 Kasım 2018 tarihinde PKK'lı teröristler Şırnak'ta 10 Kasım günü tören alanına maket uçakla saldırı girişiminde bulunmuş, ancak bu saldırı emniyet güçlerinin dikkati sayesinde son anda önlenmiştir. 2019 yılında Tunceli'nin Ovacık ilçesinde PKK terör örgütü mensuplarının araziye önceden yerleştirdikleri patlayıcıların infilak etmesi sonucunda yaşları 4 ve 8 olan iki kardeş yaşamını yitirmiştir. 2020-2022 yılları arasında PKK terör örgütü giderek azalan sayıda saldırılarda bulunmuştur. Örgütte çözümler, artarak devam etmektedir.

* Detaylı bilgi için bkz: <https://www.google.com/amp/s/www.haberler.com/amp/selehattin-demirtas-ne-zaman-tutuklandi-14507146-haberi/Erişim> Tarihi: 20.02.2022.

4.2. 2015-2022 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Politikaları ve Terör Eylemleri Karşısındaki Tutumu

Bu bölümde Türkiye Cumhuriyeti'nin yeniden sert güç unsurlarına döndüğü ve bu bağlamda sırasıyla meskûn mahal operasyonlarını gerçekleştirdiği, HDP'li milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırıldığı ve tutuklamaların başladığı, HDP'li belediyelere kayyum atamalarının yapıldığı, yurt içi ve sınır ötesi operasyonların düzenlendiği dönem anlatılmıştır.

HDP ile dönemin iktidar partisi Ak Parti arasında yaşanan gerginliğin zirveye çıktığı dönemi siyasi gözlemciler 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan milletvekili seçimleri sonucuna bağlamışlardır. Seçim sonucu göz önüne alındığında Ak Parti meclis içerisindeki çoğunluğu sağlasa da tek başına iktidar olabilme şartını sağlamamıştır. Bu tarihte seçimlere ilk defa parti olarak katılan HDP, seçim barajını aşip mecliste 4. parti olmuştur. Bahse konu dönemde Suriye de yaşanan savaş ortamını PKK'nın Suriye kolu olan PYD, lehine değerlendirerek Suriye ülkesinin kuzeyine yerleşmiştir. Haziran 2015'te Cumhurbaşkanı Erdoğan: *'Kuzey Suriye'de Türkiye'nin güneyinde bir devlet kurulmasına müsaade etmeyeceğiz.'* şeklinde bir açıklama yapmıştır (Milliyet Gazetesi, 30 Haziran 2015). 2015 yılı genel seçimlerinden sonra Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçleri tarafından Suriye sınırındaki sert tutum ve sıkı denetimler artırılmıştır.

11 Temmuz 2015 tarihinden sonra siyasi hayatta bir takım gelişmeler yaşanmıştır. 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra koalisyon kurulamamış, dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından alınan erken seçim kararı ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, 1 Kasım 2015 tarihinde tekrar sandık başına gitmiş ve seçim sonucunda Ak Parti yeniden tek başına iktidar olmuştur. 2015 yılı çözüm sürecinin bitiş tarihlerine denk gelmektedir. Bu süreç içerisinde Türkiye Cumhuriyeti, PKK terör örgütünün eylemlerine karşı askeri müdahaleler gerçekleştirmiş ve Ankara, politika değişikliğine giderek, PKK'nın Irak-İran sınırında yer alan Kandil dâhil buldukları kamplarını bombalamaya başlamış; böylelikle çözüm süreci sona ermiştir (Bilâ, 2016, s. 49). Süreç beklenmeyen bir şekilde sona ermesine rağmen Kürt meselesinin çözümü ile alakalı en ciddi barış girişimlerinden biri olarak kayda geçmiştir (Arslan Keskin, 2018, s. 133). Çözüm sürecinde yer alan ateşkes dönemi (2013-2015) PKK tarafından bir toparlanma fırsatı olarak görülmüş ve örgüt şehir yapılanmasını artırmış buna paralel olarak devreye

giren devlet, PKK yapılanmasını ortadan kaldırmaya yönelik sert müdahalelerde bulunmuştur. Çözüm sürecinin bittiği devletin yeniden askeri argümanlara döndüğü dönem başlamıştır.

Tüm bu gelişmeler sonucunda PKK terör örgütünün aslında Kürt halkının haklarını savunduğu yalanı tescillenmiş, örgütün nihai amacının aslında Türkiye Cumhuriyetini bölmek olduğu bir kez daha anlaşılmıştır. 2015 yılında PKK terör örgütünün yapılan kale kollar ve baraj inşaatlerini bahane ederek çözüm sürecini sonlandırıp saldırılara başlaması üzerine Türkiye Cumhuriyeti, Hendek Operasyonlarını başlatmış, kendisini terör örgütünün siyasal temsilcisi ilan eden ve örgüte her türlü maddi-manevi yardımda bulunan HDP'li belediyelere Kayyım Politikası uygulamış ve tekrar sert güç unsurlarını kullanmaya başlamıştır.

Çözüm sürecinin örgütçe sonlandırılması ve örgütün yeniden terör eylemlerine yönelmesi ve Sur'da Eylül 2015'te başlayan hendek-barikat, öz yönetim ve öz savunma çabaları nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti, PKK'nın şehir yapılanmasına karşı operasyon başlatmıştır. Meskûn Mahal Operasyonları adı verilen; çözüm sürecinden sonra çıkan şehir eylemleri akabinde Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü personellerince PKK terör örgütü üyelerine karşı ortak olarak Sur, Cizre ve Nusaybin (Küçükali ve Balıkçılar, 2019, s. 358), Silopi, İdil, Yüksekova, Şırnak başta olmak üzere (İnci, 2019, s. 591) gerçekleştirilen operasyonlardır. Hendek operasyonu olarak adlandırılmasındaki temel sebep, PKK terör örgütü tarafından eylem yapılan bölgelerin etrafına hendek kazılması veya barikat kurulmasıdır. Bu doğrultu da; 2 Aralık 2015-10 Mart 2016 tarihleri arasında Diyarbakır-Sur' da, 14 Aralık 2015-13 Şubat 2016 tarihleri arasında Cizre'de, 14 Aralık 2015-18 Ocak 2016 tarihleri arasında Silopi'de, 18 Şubat 2015 - 8 Mart 2016 tarihleri arasında İdil'de operasyonlar icra edilmiştir. (Milliyet Gazetesi, 8 Temmuz 2021). 2 Aralık 2015 Sur, 14 Aralık 2015 Silopi ve Cizre'de ilan edilen sokağa çıkma yasağıyla buralarda güvenlik güçlerince de bir ilk niteliğinde olan süreklilik arz eden operasyonlar başlatılmıştır (Alten Behrem, 2019, s. 79).

PKK'lı teröristlerin hendek kazarak ve barikat kurarak hayatın olağan akışını engellemeye çalışmasına karşılık Türkiye Cumhuriyeti'nin emniyet güçlerince almış olduğu tedbirler şu şekilde özetlenebilir: Hendek ve barikatların olduğu mahallelerde halkın güvenliği için farklı zamanlarda sokağa çıkma yasakları ilan edilmiştir. Lice ve

Hani'de 26 mahallede sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir (Milliyet, 20 Kasım 2015). Mardin Dargeçit (Milliyet 11 Aralık 2015), Şırnak (Milliyet, 14 Mart 2015). Yüksekova ve Nusaybin (Haber Türk, 14 Mart 2016) de sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Yasaklardan ilki Şırnak ilinde uygulanmaya başlanılmış olup PKK'lı terör örgütü mensupları ile emniyet güçleri arasında çatışma yaşanmıştır (Vatan Gazetesi, 15 Mart 2016). Silopi ve Şırnak'ta çatışmalar devam ederken Nusaybin'de de eş zamanlı bir operasyon başlamıştır (Sabah, Mart 2016). Hendek operasyonları boyunca ciddi ve ağır çatışmaların yaşandığı Diyarbakır Lice, Silvan ve Bağlar; Mardin Derik ve Dargeçit, Şırnak'ın Cizre ve İdil ilçelerinde PKK'lı teröristler etkisiz hale getirilmiştir. Kurulan barikatlar kaldırılmış, hendekler kapatılmış, el yapımı patlayıcılar imha edilmiş ve bölgenin güvenliği sağlandıktan sonra sokağa çıkma yasakları kaldırılmıştır.

14-15 Nisan 2016 tarihlerinde gerçekleşen son operasyonlarda: Şırnak'ın Cizre ilçesinde; 699 barikat, 252 hendek ve 1.419 El Yapımı Patlayıcı (EYP), Silopi ilçesinde; 518 barikat, 270'ten fazla hendek ve 32 EYP (devam eden operasyonda), İdil ilçesinde; 192 barikat, 71 hendek ve 461 EYP, Şırnak-Merkezde; 614 EYP, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde; 264 EYP, Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde; 22 barikat ve hendek ve 10 EYP imha edilmiştir. Sur ilçesinde; 206 barikat, 7 hendek ve 365 EYP; Mardin'in Dargeçit ilçesinde; 85 barikat ve hendek, Derik ilçesinde 17 barikat ve 7 hendek, Nusaybin ilçesinde 52 barikat ve hendek (Önceki operasyonlarda) ve 551 EYP (devam eden operasyonda) kaldırılmış, kapatılmış ve imha edilmiştir. Ayrıca çok sayıda uzun namlulu ve ağır otomatik silah ile keskin nişancı tüfeği ve RPG-7 ve bu silahlara ait mühimmatlar ele geçirilmiştir (Sabah, 9 Mart 2016).

Meskûn mahal operasyonları sürecinde fazla şehit verilmesinin nedeninin, PKK terör örgütünün saldırılarının 2003 Irak işgali sonrası Iraklı direnişçiler ve El Kaide unsurlarının işgal kuvvetlerine yönelik geliştirdiği az riskli ancak etkisi yüksek eylem tarzı olan yol kenarlarına, menfezlere hatta asfaltlı yol altlarına önceden döşenmiş el yapımı patlayıcıların uzaktan kumandayla infilak ettirilmesi suretiyle güvenlik güçlerinin karayolu intikalleri sırasında gerçekleştirmesi olduğu söylenebilir. Hendek operasyonları esnasında güvenlik güçlerimiz ile çatışmaya giren ve etkisiz hale getirilen

PKK'lı terörist sayısı 3583* olmuştur. Durum bununla da sınırlı olmayıp, ağır kayıplar veren PKK terör örgütüne mensup kişilerden bir kısmı teslim olmaya mecbur kalmıştır.

Özetle, yumuşak güç dönemi içerisinde kırsalda silah bırakıp kendiliğinden teslim olan PKK terör örgütü mensuplarının sayısı fazla olsa da ardından yaşanan şehir içi eylemler halen bir tarafın ülke içerisinde taşkınlık çıkaracağı, isyan edebileceği ve Kürt halkını galeyana getirilerek ayrımcılık çıkaracağını net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Örgüt ilk dönem eylemlerini kırsalda yaparken, ikinci dönem de eylemleri şehir içlerine taşımış, normal hayat akışını bozacak ve insanları huzursuz etmiştir. Halk, sorunların siyaset vasıtasıyla çözülebileceğini bilmektedir. Kürt halkının göstermiş olduğu genel duruma bakınca durum şu şekilde özetlenebilir: PKK terör örgütü halkı galeyana getirerek silahlanma çağrısında bulunmuş buna “Öz savunma” adı vererek halkı “kendini savunma” önlemlerini almaya davet etmiştir. PKK, örgüt stratejisi olan “Devrimci halk savaşı” olarak adlandırdığı ayaklanmayı yürüttüğünü ifade etmiş ve Kürt halkına isyan çağrısında bulunarak Kürt vatandaşları eylem yapmaya sürüklemeyi amaçlamıştır. Fakat PKK terör örgütünün yapmaya çalıştığı bütün amaçları boşa çıkmıştır.

Sonuç olarak; istenildiği gibi Kürt vatandaşlar silahlanarak sokağa dökülmeyip, PKK'nın galeyanına gelmemişlerdir. PKK terör örgütünün kuruluşundan bugüne kadar hedeflediği devrimci halk savaşına Kürt halkı destek vermemiştir. Böylece PKK, şehir meydanlarında çıkartmak istediği büyük ayaklanma hayalini gerçekleştirememiştir. PKK terör örgütünün Kürt halkına vaat ettiği özerklik propagandalarına Kürtler itibar etmeyerek Türkiye Cumhuriyetine bağlılığını göstermiştir. PKK terör örgütünün gerçekte Kürt halkının haklarını savunmadığını, onlara boş vaatler sunduğunu Kürt halkı anlamış ve PKK'nın yanında yer almamışlardır. Halk, fırsat bulduğu her anda PKK'nın çıkartmış olduğu bu çatışmaların bir an önce durmasını istemiş ve ülke içerisinde barış istediklerini açıkça ifade etmiştir. PKK terör örgütü, Türkiye'deki silahlı mücadele manasını kaybetmiştir (Coşkun, 2015, s. 74). İlerleyen süreçte devletin operasyonlarını yoğunlaştırdığı ve halkın, PKK'nın hendek kazdığı semtleri terk etmesi ile birlikte yalnız kalan ve istediği halk desteğini bulamayan PKK nasıl bir hata

* Detaylı bilgi için bkz: <https://www.google.com/amp/s/amp.dw.com/hendek-sava%25C5%259Flar%25C4%25B1nda-sona-gelindi/a-19291491> Erişim Tarihi: 11.10.2021.

yaptığını anladığında artık kendileri için sonun başlangıcı başlamıştır (İnci, 2019, s. 591).

Türkiye’de 15 Temmuz 2016 tarihinde bir darbe girişiminde bulunulmuştur. FETÖ ismi verilen ve darbe girişiminde bulunan bu örgüt, ismini kurucu lideri olan Fethullah Gülen’den almıştır (Uzun vd., 2017, s. 11). TSK içerisinde kendilerini Yurtta Sulh Konseyi olarak tanımlayan bir grup asker, Türk Silahlı Kuvvetlerinin resmi internet sitesi ve TRT’de ordunun yönetime el koyduğunu belirten bir bildiri yayımlayarak ülkede sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiğini açıklamıştır. İstanbul’da Fatih Sultan Mehmet ve Boğaziçi köprüsü jandarma tarafından kapatılmış, TBMM F-16’larca bombalanmış, Muğla’da dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a suikast girişiminde bulunulmuş, Genelkurmay Başkanı, Kara ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı darbeci askerler tarafından rehin alınmıştır (Nisan ve Şeker, 2017, s. 72). Gelişmeler sonrası Cumhurbaşkanı Erdoğan CNN Türk’e Facetime aracılığıyla bağlanarak darbe girişiminin emir-komuta zinciri halinde olmadığını, darbecilere hiçbir şekilde imkân tanınmayacağını söyleyerek halkı darbeye tepki göstermek için meydanlara ve havalimanlarına çıkmaya davet etmiştir. Canı pahasına darbeyi önlemeye çalışan Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin ve halkın desteği ile bu darbe girişimi bastırılmış ve 21 Temmuz’da toplanan MGK sonrasında üç ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmiştir (Nisan ve Şeker, 2017, s.s. 72-73).

15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra HDP’ye yönelik tutumlar biraz daha sertleşmiştir. Terör sempatisini olan parti, 15 Temmuz darbesine karşı birlik mitinglerinin de dışında tutulmuştur. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde yapılan görüşmelerinde dışında kalmışlardır. 6-8 Ekim Ayn El Arap Olayları, Hendek Operasyonları ve FETÖ/PDY gibi iç karışıklık yaratma amacı güden olaylar her ne kadar Türkiye’nin iç meseleleri gibi görünse de bu olayların arka planında; yine PKK’nın da arkasında olan, destekleyen güçlerin olduğu birçok defa görülmüştür ve görülmeye de devam etmektedir.

HDP’li belediyeler, PKK’nın cephe teşkilatının önemli unsurları olmuşlar ve iki dilli Kürtçe-Türkçe belediye hizmetleri, terörist cenazelerini organize etme, bu teröristlere sözde şehitlikler kurma, iki dilli levha, tabela, billboard, örgüt paçavraları

bölücü faaliyet içeren miting ve yürüyüş gibi organizasyonları desteklemişlerdir (Alan, 2016, s. 177). HDP'li belediyelerin ülke içerisinde yaratmış oldukları huzursuzluk, karşıt görüşlü mitingler yapma, halkı galeyana getirme gibi unsurlar bu belediyelere sert tutum uygulanması gerektiğinin açık bir göstergesidir. HDP'li belediyelerin hendek operasyonları sırasında, belediyelerin her türlü imkânlarını kullanarak PKK terör örgütüne yardımlarda bulunması (hendekler kazma, bariyerler oluşturma) sonucunda HDP'ye yönelik sert tutumlar ve bulunduğu belediyeliklere kayyum atama süreci başlamıştır. 2016 yılının Eylül ayında 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Belediye Kanunu'nda yapılan düzenleme ile seçilen kayyumlar HDP'li belediyelere atanmıştır.

2016 yılında HDP'li milletvekillerinin meclis'te dokunulmazlıkların kaldırılması yönünde Anayasa'da değişiklik yapılması teklifi dönemin iktidar partisi olan Ak Parti tarafından meclise sunulmuştur. Teklif meclisteki 2. tur oylamada 376 oyla kabul edilmiş, Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra (Hürriyet, 21 Mayıs 2016) mecliste yer kaplayan 53 HDP'li milletvekilinin dokunulmazlıklarının kaldırılması hususunda yasal süreç başlatılmıştır. Dokunulmazlıkların kaldırılmasından sonra HDP'nin başkanlığında olan belediyelere kayyum atanmış, HDP'li milletvekilleri ve belediye başkanlarından bazıları tutuklanmıştır (Miroğlu, 2018, s. 452).

Güvenlik güçlerinin PKK'ya karşı askeri operasyon ağırlıklı yeni bir strateji izlemesiyle birlikte 2017 yılı başından itibaren örgütün gerçekleştirdiği saldırı sayısında ciddi bir düşüş gözlemlenmiştir. Hücuma dayalı bu yeni strateji ile örgütün kapasite artırımı başta olmak üzere her türlü faaliyetlerinin ve muhtemel saldırılarının önüne geçilmiştir.

Yerli ve milli savunma sanayimizin gelişmesiyle birlikte Türkiye; kendi silah ve mühimmatını üretir hale gelmiş bu durum mevcut olan dışa bağımlılığını azaltmıştır. Ayrıca bu politika Türkiye'nin elini rahatlatarak daha özgür kararlar almasını sağlamıştır. Yerli ve milli savunma sanayimizin yüksek teknoloji ile ürettiği araç ve gereçler terörle mücadele de aktif rol oynamıştır. Türkiye'nin son dönem uygulamış olduğu askeri politika irdelendiğinde; gelişen teknoloji ile birlikte termal kameralar, gece görüş dürbünleri, personel için yaz ve kış uygun giyim, tesisatlar, gece görüş kabiliyetli tanklar, zırhlı personel taşıyıcı, BTR, akrep, gibi zırhlı araçların

kullanılmasının örgüte karşı psikolojik üstünlük sağladığı aşikârdır. Güvenlik öncelikli yaklaşım uyarınca insansız hava aracı (İHA), silahlı insansız hava aracı (SİHA), kalekol ve sınır karakolları gibi yeni araçların devreye girdiği görülmektedir (Köse, 2019, s.s. 141-142). Bu durum mevcut avantajları perçinlemiştir. Örgüt 2017 yılından itibaren askeri operasyonlardan dolayı kıpırdayamaz hale gelmiş ve amatörce denebilecek maket uçak saldırı tarzına kadar düşmüştür. Türkiye Cumhuriyeti, 2018 yılı sonunda Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde saldırılarını artıran PKK terör örgütüne askeri operasyonlarla “dur” demiş, PKK’nın Amanos Dağları’ndaki* varlığının önüne geçilmiştir.

Türkiye, Suriye’deki iç savaştan etkilenmiş, büyük oranda hasar görmüştür. Devam eden süreçte Türkiye’nin Suriye ile kara sınırı bulunan illerine terör saldırıları düzenlenmiş ve çok sayıda vatandaş hayatını kaybetmiştir. Bu durum sonucunda Türkiye, PYD’nin artan saldırılarına ve Akdeniz’e inip kanton bölge yaratmak düşüncesine son vermek için sınır ötesi harekâtlar düzenlemiştir. Türkiye sırasıyla vatandaşlarının ve sınırlarının güvenliğini sağlamak için 24 Ağustos 2016-29 Mart 2017 tarihleri arasında Fırat Kalkanı Harekâtını, 20 Ocak 2018-24 Mart 2018 tarihleri arasında Zeytin Dalı Harekâtını ve 09 Ekim 2019-25 Kasım 2019 tarihinde Barış Pınarı Harekâtlarını gerçekleştirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin Suriye sınırına yönelik ilk harekâtı 2016 yılında başlatılan Fırat Kalkanı Harekâtıdır. Fırat Kalkanı Harekâtı, 24 Ağustos 2016 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu mensupları iş birliği ile başlatılmıştır (Ulutaş ve Duran, 2016, s. 14). Suriye’de bulunan Halep ve Cerablus kentlerindeki DAESH, PYD ve PKK gibi terörist grupların varlığının temizlenmesi amacıyla başlatılan operasyonlar 29 Mart 2017’de son bulmuştur (İnce, 2020, s. 72). Fırat kalkanı harekâtını gerekli kılan bazı gelişmeler söz konusu olmuştur. Bu gelişmeler; sınırdaki yerleşim alanlarının DAESH tarafından defalarca bombalanması ve saldırıların sadece bu bölge ile sınırlı kalmamış olmasıdır. Türkiye’de de birçok ilde, canlı bombalar ve DAESH tarafından saldırılar gerçekleştirilmiş; Gaziantep ve İstanbul Atatürk Havalimanlarına yapılan saldırılar sonucunda birçok Türk vatandaşı zarar görmüştür (İnce, 2020, s. 72). Fırat Kalkanı Harekâtı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin toprak bütünlüğüne doğrudan kast edilmesi sebebiyle başlatılıp; bu harekât üç aşama halinde

* Amanos Dağları: Diğer bir deyişle Nur Dağları olarak anılan, Kahramanmaraş İlinin Sır Baraj gölünden başlayarak, Hatay İlinde yer alan Samandağ sınırlarına kadar uzanan sıra dağlar.

gerçekleştirilmiştir (Taşdemir, Özer, 2017, s. 57). Harekâtın birinci aşaması, sınır bölgelerinin başta DEAŞ olmak üzere diğer teröristlerden temizlenmesini içermektedir. Harekâtın ikinci aşaması; sınırdaki güvenli bölge oluşturulması ve güvenli bölgelerin genişletilmesini kapsamaktadır. Üçüncü aşama ise; El-Bab ve Cerablus kentlerinin DEAŞ terör gruplarından temizlenme aşamasından meydana gelmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri bu harekâtı oldukça sistemli bir şekilde yürütmüş ve sivil halkı koruyarak; bölgeyi terör unsurlarından arındırmıştır. Suriye'nin Cerablus ve El-Bab kentlerine gerçekleştirilen ve altı aydan fazla süren Fırat Kalkanı Harekâtı başarılı olmuş ve bahse konu alanlar terör unsurlarından temizlenmiştir. (İnce, 2020, s. 67).

Cerablus ve El-Bab'ın terör unsurlarından temizlenmesiyle amacına ulaşan bu harekât büyük ölçüde başarılı olmuştur. Fakat bu harekât Suriye'deki iç savaşın bitirmek ve sınır güvenliğini tamamen sağlayamadığından yeni bir harekât düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebeple 20 Ocak 2018 tarihinde Zeytin Dalı Harekâtı adında yeni bir sınır ötesi harekât başlatılmıştır (İnce, 2020, s. 72). Fırat Kalkanı Harekâtı ile huzura kavuşan Cerablus, Azez ve El-Bab kentlerinde günlük yaşam normal seyrine dönmeye başlamış ve sınır güvenliğinde rahatlama sağlanmıştır. Fakat Türkiye'nin güney sınırında bulunan Afrin'de terör faaliyetleri ciddi oranda artmış, bölgede PYD, PKK tarafından bu bölgede bir kanton oluşturulmak istenilmiştir. Afrin; coğrafi konumu nedeniyle terör örgütü tarafından Akdeniz'e ulaşmak için kilit nokta olarak görülmüştür. Aynı zamanda Afrin teröristlerce bir üs olarak kullanılmıştır. Afrin'de 2012 yılından itibaren bölgede varlık gösteren PYD, PKK terör gruplarının tehdidini ortadan kaldırmak ve bölgeyi güvenli hale getirmek için öncelikle müzakere yöntemine başvurulmuştur (Ünal, 2018). Türkiye'nin bu müzakere çabalarının uluslararası kamuoyunda bir karşılık bulamaması, Türkiye'nin askeri müdahale kullanmasını zorunlu kılmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı'nda olduğu gibi Zeytin Dalı Harekâtı'nın da amacı salt sınır güvenliği olmamıştır. Suriye'de güneyinde terör örgütleri tarafından "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" adlı özerk bir yönetim ilan edilmiş ve siyasi bir oluşum başlatılmıştır. Türkiye, bu özerk yönetimin ilerleyen süreçte bölgede bir terör devletinin ilk adımı haline gelmesini engellemek için Zeytin Dalı Harekâtını başlatmıştır.

9 Ekim 2019 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan "Türk Silahlı Kuvvetlerinin Suriye Milli Ordusu'yla beraber Suriye'nin kuzeyinde PYD-PKK

ve DEAŞ terör örgütlerine karşı Barış Pınarı Harekâtını başlattığı”nı duyurmuştur. Ardından Erdoğan “Barış Pınarı Harekâtının amacını; güney sınırimızda oluşturulmaya çalışılan terör unsurlarını yok etmek ve bölgeye barış ve huzuru getirmek (İnce, 2020, s.s 77-78) olarak açıklamıştır. Milli Savunma Bakanlığının resmi sitesinde bu harekâtın; teröristler ve onlara ait barınak, sığınak, mevzii, silah, araç ve gereçler hedef alınarak başlatıldığı, sivil-masum kişilerin ve harekât bölgesindeki tarihi, kültürel, dini yapılar, altyapı tesisleri ile bölgede bulunması muhtemel dost ve müttefik ülke unsurlarının zarar görmeden yürütüleceği açıklaması yapılmıştır”. Barış Pınarı Harekâtında da gibi amaç ve hedefler açıkça ifade edilmiştir (İnce, 2020, s. 78). Bu doğrultuda sınırların güvenliğini sağlamak ve güney sınırında oluşturulmaya çalışılan terör koridorunun ve bir terör devletinin kurulmasını önlemek, DEAŞ, PYD ve PKK başta olmak üzere milli güvenliği tehdit eden terör örgütlerini etkisiz hale getirmek, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin topraklarına dönüşleri için imkân sağlamak nedenleri harekâtın başlıca unsurları olarak bildirilmiştir. Bu harekât çerçevesinde Fırat Nehri’nin doğusunda yer alan Ayn El Arab, TelAbyad ve Rasulayn bölgeleriyle Deyrizor’un kuzey kesimlerini kapsayan yaklaşık 30 kilometrelik alandaki terör unsurları hedef alınarak tehdit oluşturan unsurlar imha edilmiştir (İnce, 2020, s.s 78-79). Barış Pınarı Harekâtı ile ilgili gelişmeler; başta NATO ve BM olmak üzere uluslararası kamuoyuyla paylaşılmış ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

Türkiye’nin diğer sınır ötesi operasyonlarında olduğu gibi Barış Pınarı Harekâtı’da başarı ile tamamlanmış, kısa süre içinde Fırat’ın doğusundaki terör unsurları büyük oranda temizlenmiş ve burada bir terör devleti kurma projesi son bulmuştur. Bu harekât sonucunda Türkiye Cumhuriyeti hem sahada hem de diplomatik anlamda başarı göstermiştir. Barış Pınarı Harekâtı başladıktan sonra bir hafta arayla hem ABD ile hem de Rusya ile bir anlaşma imzalanması da bu başarının göstergesi olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Suriye’deki iç karışıklığın çözülmesi adına diplomasiden ödün vermemiştir.

Özetle, Türkiye’nin; Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı harekâtları ile daha fazla gerçekleşebilecek insan göçünü engellediği, Türkmenlere ve Suriye de bulunan terör mağduru halka yardım ettiği, PKK’nın Akdeniz’e kadar bir kanton oluşturmasını engellediği ve DEAŞ’le mücadele ederek Suriye ile olan sınır hattındaki tehlikeleri sona erdirdiği görülmektedir.

Terörle Mücadele de daha etkin olmak ve yurttaşların desteğini almak amacıyla 31 Ağustos 2015 tarihinde İçişleri Bakanlığınca Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik sonrasında “Terör Arananlar Listesi” oluşturulmuş bu listede beş farklı kategoride teröristler kırmızı, mavi, yeşil, turuncu ve gri olmak üzere isim ve fotoğraflarıyla yayınlanmıştır. Bu listelerde üst düzey teröristler yapılan operasyonlar sonucu etkisiz hale getirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin yeniden sert güç unsurlarını uygulayarak terör örgütünü bitirme politikası yerinde bir hamle olmuş ve bu politika neticesinde Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde 2015 yılından günümüze kadar 8.650 terörist etkisiz hale getirilmiştir. 2016 yılında PKK’ya katılım sayısı 703 iken 2019 yılında bu sayının 130’a, 2020 yılında ise 30’a düştüğü görülmektedir (Anadolu Ajansı: 22.08.2020). Yine 2016 yılında PKK terör örgütünün eylem sayısı 3 bin iken bu sayı 2021 yılı itibariyle 133’e düşmüştür*. 2020 yılında yurt içindeki terörist sayısı 410-420 bandında iken 2021 yılı Eylül ayında bu sayı 197’ye* 2022 yıl Ocak ayı itibariyle bu sayı 156’nın altına inmiştir*.

Tüm bu veriler göz önüne alındığında, Türkiye Cumhuriyeti’nin PKK terör örgütü ile mücadele de uygulamış olduğu sert güç unsurlarının ne kadar yerinde bir hamle olduğu görülmektedir.

* Detaylı bilgi için bkz: <https://www.aa.com.tr/gundem/teror-orgutu-pkk-37-yildir-kan-ve-gozyasindan-besleniyor/2334482> Erişim Tarihi: 25.03.2022

* Detaylı bilgi için bkz: <https://www.icisleri.gov.tr/yurt-icindeki-terorist-sayisi-197ye-dustu> Erişim Tarihi: 22.02.2022.

* Detaylı bilgi için bkz: <https://www.indyturk.com> Erişim Tarihi: 19.03.2022.

SONUÇ

Osmanlı Devleti gerileme döneminde farklı azınlıkların isyanlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde irili ufaklı pek çok Kürt aşiret isyanı yaşansa da Kürtler, hilafete olan bağlılıkları nedeniyle Osmanlı Devleti'nin yanında yer almışlardır. Sultan 2. Abdülhamit iktidarının sona ermesi, Balkan Savaşları'nın verdiği yıkım ve 1. Dünya Savaşı'nın kaybedilmesi ile birlikte Osmanlı sınırları içerisinde büyük topluluklar olarak Türkler ve Kürtler kalmıştır. Kürtler, bölgeyi Ermenilere kaptırmamak adına Kurtuluş Savaşı'nda milli mücadele'nin yanında yer almışlardır. Ancak iki taraf arasında zımmi olarak oluşan mutabakat ortamı 3 Mart 1924'te hilafetin kaldırılması ile bozulmuştur. Cumhuriyet rejiminden hoşnut olmayan bazı Kürt aşiretler, Cumhuriyet rejimini zor durumda bırakan isyanlar çıkarmışlardır. Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemindeki Kürt aşiret isyanları ile Türkiye Cumhuriyeti kuruluş dönemindeki isyanlar sert güç unsurları kullanılarak bastırılmıştır.

Cumhuriyet Dönemindeki isyanların sert bir şekilde bastırılmasından sonra isyan edilecek ortamın bırakılmadığından 1960 yılına kadar herhangi bir silahlı Kürt aşiret ayaklanması olmamıştır. 1960 yılından sonra Kürt kökenli bazı gruplar tarafından Kürt milliyetçiliği fikri benimsenmiş ve bu doğrultuda siyasallaşma ve lobicilik faaliyetlerinde bulunulmaya başlanmıştır. Bu faaliyetlerin hız kazanmasıyla Kürtçülük Propagandası ve Komünist Propagandası yapan kitap gazete dergi gibi yayın sayısının artmış olması sonucunda Türkiye Cumhuriyeti Matbuat Kanunu gereğince Kürtlük bilincini uyandıran ve Kürdistan vurgulamalarının yoğun olduğu eserleri yasaklamıştır. Bu yasaklamalar sonucunda isyanlar çıkmamış olsa da Kürt milliyetçiliği fikri yayılmaya devam etmiştir. Bu bağlamda illegal Kürt İstiklal Partisi, T-KDP, DDKO, ADYÖD gibi oluşumların kurulması Kürt milliyetçiliği fikrini benimseyen öğrencilerin bir çatı altında toplanmasına neden olmuştur. Bu oluşumlar ve dış ülkelere gelen Komünist propagandası yapan yayınların Türkiye Cumhuriyeti'ne sokulması ileriki yıllarda PKK terör örgütünün kurulmasına zemin hazırlayan etkenler arasındadır.

PKK terör örgütünün temelleri Öcalan tarafından 1973 yılında atılmış, Öcalan'ın görüşleri doğrultusunda belirli aralıklarla toplantılar düzenlenmiş ve 27 Kasım 1978 tarihindeki toplantıda PKK terör örgütü kurulmuştur. PKK terör örgütünün kurulduğu

dönemde; Türkiye’de sağ ve sol çatışmasının getirdiği toplumsal anarşi ortamının bulunması, diğer yandan ülkede derin bir siyasi ve ekonomik istikrarsızlığın bulunması tesadüfî bir unsur değildir. 1979 yılında dönemin Adalet Partisi milletvekili Celal Bucak’a PKK tarafından düzenlenen saldırı sonrasında kaçan terör örgütü mensupları PKK'nın manifestosunu olay yerine bırakmış ve bu eylemle PKK'nın kurulduğu kamuoyuna deklare edilmiştir. PKK, bu eylemden sonra 1984 yılının Ağustos ayına kadar herhangi bir silahlı eylemde bulunmamıştır.

1984 yılından itibaren PKK terör örgütü, Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçlerini hedef almaya başlamıştır. Türkiye’de ekonomik ve siyasi bir güç boşluğunun olduğu dönemde kurulan PKK, devletçe başlangıçta bir çete faaliyeti olarak görülmüş ve örgütün güvenlik güçlerine saldırı da bulunana kadar işin ciddiyeti anlaşılamamıştır. Terörle mücadelede silahlı birliklerin rolünü önemseyen Türkiye, hem Emniyet Genel Müdürlüğü hem de Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde terörle mücadele amacıyla yeni birimler kurmuştur. PKK terörüne karşı fiilen mücadeleye başlanması bu minvalde yerinde bir hamle olmuştur.

1991 yılında Irak’ta ABD önderliğinde yapılan Körfez Harekâtı örgütün hem terörist sayısı hem de lojistik açıdan önemli ölçüde güç kazanmasına sebep olmuştur. Bu durum PKK terör örgütünde, Uzun Süreli Halk Savaşı stratejisinin ikinci aşaması olan stratejik denge safhası için uygulama sahasının oluştuğunu düşündürmüştü ve örgüt, 1992 yılında Şırnak’ta ilk kitlesel eylem denemesinde bulunmuştur. Fakat yerel halkın örgüte destek vermemesi ve TSK’nın Alan Hâkimiyeti konsepti neticesinde örgüt “Uzun Süreli Halk Savaşı” teorisinin ikinci aşaması olan “stratejik denge” aşamasını uygulayamamıştır. Bu başarılı politikanın ardından PKK taktik ateşkes ilan etmek zorunda kalmıştır.

Örgüt ilk saldırısından 1999 yılında Öcalan’ın yakalanmasına kadar ki süreçte yoğun terör eylemlerinde bulunmuş bu durum Türkiye Cumhuriyeti’ni sert güç unsurları kullanmaya itmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin Suriye ülkesine yapmış olduğu diplomatik baskı örgüt elebaşının yakalanmasına neden olmuş bu durum örgütün derinden etkilenmesini ve örgüt içerisinde fikir ayrılıkları olmasına yol açmıştır. Öcalan’ın yakalanmasıyla bağımsız Kürt Devleti fikri yerini Kürt kimliğinin tanınması ve kültürel hakların elde edilmesi düşüncesine dönüşmüştür.

Örgütün kuruluşundan itibaren şiddet eylemleri ve cephe faaliyetlerine ağırlık verdiği gözlemlenmiştir. Bu strateji, 1999 yılına kadar uzun süreli halk savaşı teorisi ile sürdürülmüş ve nihai hedef olarak sözde Bağımsız Birleşik Demokratik Kürdistan kurulması amacı güdülmüştür. Bu hedefin gerçekleşmemesi ile birlikte 1999 sonrası süreçte, Öcalan'ın direktifleri doğrultusunda meşru savunma stratejisi adı altında yeni bir anlayış benimsenmiş ve nihai hedef olarak kabul edilen Sözde Bağımsız Kürdistan amacından görünürde vazgeçtiği imajı verilmeye çalışılmış, ancak bağımsız Kürdistan amacı varlığını korumuştur.

PKK, askeri müdahaleler sonucunda sıkıntıya düştüğü durumlarda değişik isim ya da farklı eylem tarzlarıyla içinde bulunduğu bu durumdan kurtulmak istemiştir. Bunu 1993'te taktik ateşkes ilan ederek gerçekleştiren örgüt, 1996-99 yılları arasında intihar eylemlerine yönelerek, 1999'da Öcalan'ın yakalanmasından sonra 2002'de PKK'dan KADEK'e dönerek, 2003 yılında KADEK'ten KONGRA-GEL'e dönerek üzerindeki baskıları, terör örgütü yaftasını kaldırmayı amaçlamış ve toparlanmak için fırsat bulmaya çalışmıştır. Ayrıca örgüt, 2004 yılında kurulan TAK ile illegal işlerini yaptırmış ve sözde barışçıl görünmeye çalışmıştır. 2005 yılında ise KKK ile bu zor durumu atlatmaya çalışmıştır. 2007 yılına gelindiğinde bir nevi paralel devlet yapılanması olan KCK modelini devreye sokmuş ve yine bu yılda yoğun mayınlama ve bombalama tarzı eylemlere yönelmişlerdir. Dağılma tehlikesi geçiren örgüt strateji değişikliğine giderek hem toparlanmak hem de terör örgütü imajından kurtulabilmek için pek çok isim değişikliğine giderek ayakta kalabilmiştir. Bu durum PKK'ya karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin çok titiz ve çok taraflı çalışması gerektiğini göstermektedir.

Burada KCK modelinin “Paralel Devlet Yapılanması” olması konusu oldukça önem arz etmektedir. Bu modelde “Devlet kurumları” benzeri işlem yapılmasına özen gösterilmesi; vergi daireleri, askere alma büroları, mahkemeler, kolluk kuvveti gibi hareket eden; asayiş adı altında yol, kimlik kontrolü yapan örgüt mensuplarıyla yapılan faaliyetler sözde bir devlet gibi davranmaya, devlet otoritesini hissettirmeye yönelik adımlardır. Devletin başında “başkan” olarak Öcalan'ın yer aldığı bu modelde yasama-yürütme-yargı, yüksek seçim kurulu, silahlı kuvvetler, yurttaşlık tanımı, yurttaşlığa alınma ve yurttaşlıktan çıkarılma gibi hükümlerinde yer alması KCK'nın “devlet organı” olarak düzenlendiğini göstermektedir. Ayrıca anayasa olarak nitelendirilen “KCK Sözleşmesi” sözde tam bir devlet yapısıdır. Devlette bulunması gereken tüm

organları içermektedir. KCK Sözleşmesi; Türkiye, İran, Irak ve Suriye'den koparılacak dört parça üzerinde konfederal bir devlet yapısını önermektedir.

Örgüt, 2009 yılından sonra demokratik özerklik, 2010 yılında ise “kent meclisleri” stratejisi ile içinde bulunduğu zor durumdan kurtulmaya çalışmıştır. Bu durumun gösterdiği önemli bir olgu örgütün ideolojik ve stratejik açıdan gösterdiği esnekliktir. PKK terör örgütü kendisini değişen şartlara göre adapte etmesini bilmiş ve ayakta kalmayı sürdürebilmiştir.

Örgütün siyasi kanadı incelendiğinde örgüt elebaşının talimatı ile 1993 yılında kurulan HEP' in kapatılmasını sırasıyla; DEP, DEHAP, HADEP, DTP, izlemiştir. Bu partilerin hepsi bölücü faaliyetlerin odağı olmak ve terör sempatanlığı yapmaları nedeniyle Anayasa Mahkemesince kapatılmıştır. Ardından 2008 yılında kurulan BDP, terör örgütünün savunuculuğunu üstlenmiştir. BDP' nin kendini fesih ederek 2012 yılında kurulan HDP' ye katılması neticesinde örgütün en son siyasi ayağı HDP olmuştur (Fakat 2021 yılı Haziran ayının ilk haftasında HDP' ye de kapatma davası açılmıştır). Sonuç olarak PKK, kendi siyasi görüşünü savunan partilerin kapatılmasının hemen ardından, “siyasallaşmaya” verdiği önem neticesinde yeni bir isim altında tekrar parti kurulmasını sağlamıştır. Teröre destek veren siyasi partiler kapatılmalıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Türkiye Cumhuriyeti'ni bölmek isteyen, terör propagandası yapan terör sempatanı parti ve milletvekilleri bulunmamalıdır.

PKK terör örgütü, 1984 yılından günümüze kadar Türkiye'ye komşu ülkeler ile birlikte birçok Avrupa ülkesi ve diğer dünya ülkelerinde yapılanmaya gitmiş ve bu ülkelerin gizli ya da resmi kuruluşları tarafından maddi ve manevi şekilde desteklenmiştir. Teröre karşı mücadelenin yalnızca ulusal ayağı bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra uluslararası yansımaları da dikkatle takip edilmelidir. PKK terör örgütü, örtülü olarak bazı devletlerden lojistik destek almakta ve yine özellikle Avrupa ülkelerinde illegal şekillerde maddi destekler edinmektedir. Türk Dışişleri'nin bu anlamda etkin diplomasi yürüterek örgüt aleyhine propaganda yapması, Avrupa'da kamuoyu oluşturmaları ve PKK'ya yönelik destekleri engellemesi gerekmektedir.

2009 yılında Oslo görüşmeleri ile başlayan ve devletin PKK terör örgütünü yumuşak güç unsurlarıyla bitirmek istediği dönemde dönemin devlet görevlilerinin (temsilcilerinin) örgüt ile yaptıkları müzakerelerden sonuç alınamamıştır. 2011 yılında

Suriye' de iç savaşın çıkması bu ülkenin kuzeyinde güç boşluğu oluşmasına neden olmuştur. Oluşan bu siyasi güç boşluğunun sonucu olarak PKK'nın Suriye kolu olan PYD/YPG ortaya çıkmıştır. Bu süreçte örgüt, güvenlik güçlerinin operasyonlarını durdurmasını avantaja çevirerek şehir yapılanmasını oluşturmuş ve örgüte katılım görülmedik bir şekilde artmıştır. PKK bu dönemde, güvenlik anlayışının zayıflaması ile birlikte çok sayıda terörist, silah ve mühimmat takviyesi yapmış olup yeni bir strateji olarak YDG-H eliyle kırsaldan şehirlere yönelerek şehir yapılanmasını oluşturmuştur. PKK'nın yeni politikası doğrultusunda çözüm sürecinde örgüte katılım sağlanması, silah ve mühimmatların şehirlere yerleştirilerek Suriye'de yaşanan iç savaş gibi Türkiye içerisinde de iç savaş başlatılarak, örgütün şehirlerdeki faaliyet alanının genişletilmesi sağlanmak istenmiştir. Şehirlerde başlatılan terör faaliyetleri ile örgüt 1978 yılından beri ilk kez eskiden beri kurulması amaçlanan sözde Bağımsız Kürdistan devletini kurma amacının ikinci safhası olan “stratejik denge” aşamasına geçme girişiminde bulunmuştur. Ancak Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçlerince bu girişim bertaraf edilmiştir.

Müzakerelerden sonuç alınamamasını bir başka yumuşak güç unsuru olan Çözüm Süreci takip etmiştir. Çözüm Süreci adı verilen dönemde; dönemin yetkilileri, HDP ile müzakere masasına oturmuş ve askeri olmayan metotlarla sorunu çözmek için çaba sarf etmiştir. Kamuoyunda çok şiddetli tartışmalara sebep olan bu politika ile birlikte hükümet askeri olmayan metotlarla PKK terör örgütünün silahlı yönünü bitirmeyi amaçlamıştır. Çözüm süreci, dönemin hükümetinin PKK terör örgütünü bitirmek amacıyla atmış olduğu en somut adımdır. Fakat PYD-YPG'nin güçlenmesi ile birlikte Türkiye'deki çözüm süreci PKK/KCK terör örgütü tarafından suiistimal edilmiş ve bu dönem PKK mensuplarınca Türkiye Cumhuriyeti tarafından baraj ve kale kolların yapılması bahane edilerek sonlandırılmıştır.

Çözüm Süreci, PKK terör örgütünü örgütün süreci bozması sonucunda bitirememiş olsa da bölgedeki sorunu görünür ve konuşulabilir hale getirmiştir. Ülkenin doğusu ile batısı birbirlerini anlamaya çalışarak Türk-Kürt empatisi geliştirmiştir. Örgütle bağlantısı olmayan veya örgüte prim vermeyen Kürt vatandaşların isteklerinin anayasal ve demokratik yollara çözülmesi üzerinde durulmalıdır. Bunun birinci yolu ise örgütün silahsızlandırılmasından geçmektedir. Türkiye'de bölgedeki sorununun çözümüne yönelik en gerçekçi yol birlikte yaşama iradesini geliştirme çabasıdır. Örgüt,

1978 yılından çözüm sürecinin sona erdiği 2015 yılına kadar her zaman “Stratejik Savunma” safhasında kalmış bu safhada vur-kaç tarzı eylemler yapmaktan ileri gidememiştir.

PKK terör örgütü, devletin yumuşak güç politikasını; zaman kazanmak, örgüte katılımı artırmak, kırsaldan şehirlere yerleşmek için kullanmıştır. Bu süreç sonucunda PKK'nın bağımsız birleşik Kürdistan emelinden vazgeçmeyeceği de anlaşılmıştır.

Sona eren çözüm sürecinin ardından örgüt saldırılarını artırmış ve şehir eylemlerine başlamıştır. PKK'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da gerçekleştirdiği silahlı eylemlerle başarılı olamaması, bölge halkından istediği desteği elde edememesi sonucunda varlığını devam ettirebilme çabası içine düştüğü aşikârdır. Halk, örgüte prim vermemiştir. PKK terör örgütü, halkı etnik ayrışma içine çekerek karşı şiddetin doğmasına zemin hazırlamak ve bu vesileyle siyasi iradenin örgütle mücadelesinde yumuşamasını sağlamak istemiş bu nedenle de eylemlerini batıdaki büyük şehirlere yönlendirmiştir. PKK; Suriye, ABD ve Rusya kaynaklı askeri ve siyasi destek alarak, Suriye'deki Ayn El Arap kaynaklı örneğinde olduğu gibi terör faaliyetlerini şehirlere taşımıştır. Örgütün terör faaliyetlerini şehirlere taşımasındaki amaç; uzun süreli halk savaşı stratejisinin ikinci safhası olan “stratejik denge” aşamasına geçebilme umududur. Şehirlerde ki terör eylemleri ile Güneydoğu'da egemenlik kurmaya çalışan Öcalan ve PKK'nın bağımsızlık amacından vazgeçtiğini söylemek hiç inandırıcı değildir. YDG-H, şehir yapılanması içerisinde yer alan bölgedeki il ve ilçelerde teşkilatlanıp son dönemler de yaşadıklarımızın nedeni olan alt yapıyı oluşturan birimdir. Bu tarz şehir yapılanmalarına izin verilmemelidir. Örgütün iki yılı aşkın süre Çözüm Süreci'nde hemen hemen kayda değer bir eylemi olmaması bu dönemde kırsala dayalı şehir stratejisini devreye sokması ve şehirlere yerleşmesinden dolayıdır.

Örgütün şehirlere yerleşip buralarda eylemler yapmasının akabinde, Türkiye Cumhuriyeti'nce Meskûn Mahal Operasyonları başlatılmıştır. TSK-MİT-Jandarma-Emniyet güçleri arasındaki koordinasyon ve uyum hendek operasyonlarıyla birlikte terör örgütü ile mücadelede önemli katkılar sağlamıştır. Meskûn Mahal Operasyonlarının başlamasıyla devlet yeniden askeri argümanları etkin bir şekilde kullanmış ve gelişen yerli ve milli askeri araçlarla şehirleri örgütten temizlemiştir. Böylelikle örgütün “stratejik denge” umutları yerle bir olmuştur. Meskûn mahal

operasyonları sırasında örgüte lojistik destek veren HDP'li belediyelere kayyum ataması yapılmıştır. Yapılan kayyum politikası sayesinde şehirlerde PKK hâkimiyetinin önüne geçilmiştir.

Terörle mücadelenin tek argümanı etkisiz hale getirilen terörist sayısı olmamalı, örgütün silahlı kanadı, cephe teşkilatı ve siyasi kanadı ile de efektif şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla örgütün günümüzdeki siyasi bağının olduğu HDP' ye değinildiğinde; HDP'li belediyelerin özellikle çözüm sürecindeki rolleri tartışmalı bir şekilde cereyan etmiş ve bazı faaliyetlerle birlikte partinin PKK'nın cephe teşkilatının önemli unsurlarından birisi olduğu görülmüştür. HDP'li bazı belediyeler terörist cenazelerini organize etme, teröristlere sözde şehitlikler kurma, levha, billboard, sözde örgüt bayrağını temsil eden bezlerini taşıma, bölücü mitingler, yürüyüşler gibi organizasyonları desteklemişler ve PKK terör örgütüne belediye bütçesinden ödenek sağlamışlardır. Bu süreçte halk tarafından seçilen HDP'li belediyelere örgüte yakın kişiler yerleştirilmiş ve belediyelerin örgütün talimatları doğrultusunda faaliyette bulunmaları sağlanmıştır. Bu sebeplerden dolayı uygulanan kayyum politikası yerinde bir karar olmuş ve örgüte giden maddi kaynaklardan birisine son verilmiştir. Ayrıca HDP'li belediyeler tarafından o tarihe kadar yapılmayan belediye hizmetlerinin yapılması bölge halkı tarafından olumlu şekilde karşılanmıştır.

Meskûn Mahal Operasyonlarından sonra Türkiye'ye; PYP/YPG tarafından saldırılar düzenlenmiştir. İlerleyen süreçte Suriye sınırında bulunan illerde ve Türkiye genelinde terör saldırıları artmış ve çok sayıda Türk vatandaşı hayatını kaybetmiştir. Bu gelişmeler üzerine Türkiye, PYD' nin artan saldırılarını sonlandırmak ve Akdeniz'e inip kanton bölge yaratmak düşüncesini sonlandırmak için sınır ötesi harekâtlar düzenlemiştir.

Türkiye'nin; gerçekleştirmiş olduğu Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtları ile daha fazla gerçekleşebilecek insan göçünü engellediği, Türkmenlere ve Suriye de bulunan terör mağduru halka yardım ettiği, PKK'nın Akdeniz'e kadar bir kanton oluşturmasını engellediği ve DAES'le mücadele ederek Suriye ile olan sınır hattındaki tehlikeleri sona erdirdiği görülmektedir. Meskun mahal operasyonları sınır içi

ve sınır ötesi harekâtlar sadece terörist unsurlara karşı gerçekleştirilmiş olup sivillerin zarar görmesi engellenmiştir.

Türkiye'nin son dönem uygulamış olduğu askeri politika irdelendiğinde; gelişen teknoloji ile birlikte termal kameralar, gece görüş dürbünleri, personel için yaz ve kış uygun giyim, tesisatlar, gece görüş kabiliyetli tanklar, zırhlı personel taşıyıcı, BTR, akrep, gibi zırhlı araçların kullanılmasının örgüte karşı psikolojik üstünlük sağladığı aşikârdır. Güvenlik öncelikli yaklaşım uyarınca insansız hava aracı (İHA), silahlı insansız hava aracı (SİHA), kale kol ve sınır karakolları gibi yeni araçların devreye girdiği görülmektedir. Bu durum mevcut avantajları perçinlemiştir. Örgüt 2017 yılından itibaren askeri operasyonlardan dolayı kıpırdayamaz hale gelmiş ve amatörce denebilecek maket uçak saldırı tarzına kadar düşmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti PKK terör örgütünün güvenlik güçlerine karşı ilk saldırısını gerçekleştirdiği 1984 yılından 2009 yılına kadar sert güç unsurlarını kullanarak PKK terör örgütünü bitirmek istemiştir. Bu tarihler arasında terörle mücadele de önemli sonuçlar alınsa da PKK terör örgütü tam anlamıyla bitmemiştir. 2009-2015 yılları arasında PKK terör örgütünün yumuşak güç unsurları ile bitirilme düşüncesi Türkiye Cumhuriyeti tarafından denenmiş ancak bu politika ile bir çözüme ulaşılamayacağı yumuşak güç dönemi bitiminde devletçe anlaşılmıştır. Bu safhadan sonra 2015-2022 yılları arasında yeniden sert güç unsurlarına dönmüş ve başarılı askeri operasyonlarla terör örgütü bitme noktasına gelmiştir.

Terörle Mücadele'de, siyasal olarak karşılıklı ateşkes ve çözüm süreci gibi yumuşak güç unsurlarının etkili olmadığı buna mukabil terörle mücadelenin son yıllarda devletin sert güç unsurları ile etkin bir şekilde yürütüldüğü ve çok büyük oranda başarı sağlandığı görülmüştür. Mevcut tez çalışması da Türkiye genelinde yürütülen terörle mücadelenin sert güç metotları ile yapılması gerektiğini ve bu mücadele yönteminin daha olumlu sonuçlar getireceği temeli üzerine odaklanmıştır.

Bu çalışmada edinilen temel sonuç örgütün sözde bağımsız birleşik Kürdistan devletine ulaşma amacının değişmediğidir. PKK, zaman zaman ya da zora düştüğü durumlarda kendini geri plana çekmiş olsa da Türkiye, İran, Irak ve Suriye'den koparacağı 4 parça toprak üzerinde bağımsız bir Kürt Devleti kurma amacından

vazgeçmemiştir. PKK ile mücadele de en etkin yöntem sert güç unsurlarının kullanılması olacaktır.

KAYNAKÇA

- ACAR, H. (2018). “Türk Siyasal Hayatında Anti-Demokratik Bir Müdahale Örneği Olarak 12 Mart 1971 Muhtırası” *Türk Siyasal Hayatı: Osmanlı Modernleşmesinden Günümüze*, ed: ACAR. H., Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- ACAR, H. (2019).Türk Siyasal Hayatında Şeyh Sait İsyanı, Kırgızistan: Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:8, S.3, s. 2934-2952.
- ACUN, C. ve KESKİN, B. (2016). PKK’nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi, İstanbul: SETA Yayınları.
- Ak Parti (2010): Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın Konuşmalarından Seçmeler, Ankara: Star Matbaacılık.
- AKTÜRK Ş. (2015). *Etnisite Rejimleri ve Milliyet*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- AKÇURA, B., (2009). Devlet’in Kürt Filmi, İstanbul: New Age Yayınları.
- AKGÜL, S. (1992). *Yakın Tarihimizde Dersim İsyanları ve Gerçekler*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- AKYOL, M. (2009) *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek*, Doğan Kitap, İstanbul.
- ALAN, E. (2016). 40 Yıllık İhanet, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- ALKAN, N. (2002). Gençlik ve Terörizm, Ankara: TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- ALPTEKİN, H. (2018). Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejiler: İRA, ETA, TAMİL KAPLANLARI ve PKK, İstanbul: Seta Yayınları.
- ALPTEKİN, H. (2019). PKK/KCK’ nın Uluslararası Konjunktürel Değişimlere PKK Terörünün Analizi: Türkiye Terör Olayları Veri Tabanı, İstanbul: Seta Yayınları.
- ALTEN, B., H. İ. (2019). PKK/KCK Terör Örgütünün Legalleşme Faaliyetleri, “Dokuz Eylül Üniversitesi” S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- ALTINTOP, Ö. (2011). PKK Gerçeği ve Kürt Sorunu, İstanbul: MY Kitap Yayınları.
- ARSLAN KESKİN F. B. (2018). Değişen Kürt Sorunu Algısı Çözüm Süreci Dönemi, “Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi”, S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ARPACIOĞLU, K. (2012). Bir Yumuşak Güç Aracı Olarak Kamu Diplomasisinin

- Terörde Uygulanması, (Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik A.B.D. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi). Ankara.
- ATAY, M. (2008). Türkiye’de terörü ortaya çıkaran iç ve dış dinamikler, stratejiler ve taktikler, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi. Ankara, sayı 8, ss.409-424.
- AYDEMİR, Şevket Süreyya 2011.*Tek Adam Cilt 3 (1923-1938)*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- AYDIN, N. (2014). Türkiye’de Kürt Sorunu Çözüm Sürecinde Algının Yeniden İnşası, “Gazi Üniversitesi” S.B.E. Doktora Tezi, Ankara.
- AYDIN, A. (1992). Kürtler, PKK ve Öcalan. Ankara: Kitap Yayınları.
- AYDIN, E. (2010). *Demokratik Açılım*, İstanbul: Meydan Yayınları.
- BAHAR, H. İ. (2013). Çözüm Süreci, Ankara Strateji Enstitüsü, Rapor No:2013-2, Ankara.
- BALLI, R. (1991). Kürt Dosyası, İstanbul: Cem Yayınevi.
- BAŞBUĞ, İ., (2011), Terör Örgütlerinin Sonu, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- BAYRAKTAR M., (2009). “Batının Kanatları Altında PKK”, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Beyaz Kitap, (1973). Türkiye Gerçekleri ve Terörizm, Ankara: Başbakanlık Yayınevi.
- BİLÂ, F. (2016). İdeolojik Kodlarıyla Kağıt Üstündeki PKK, İstanbul: Doğan Kitap.
- BİNGÖL, A., (2014). *Milli Devlet ve Kürtler*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- BİRAND, M.A., (1992). Apo ve PKK, İstanbul: Milliyet Yayınları.
- BOZKURT, İ. (2013). Terör, PKK ve Dış Destek. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi). Manisa.
- BOZKURT, Ö. (2018). “Anılarda 12 Mart Muhtırası: “Bizden Başka Herkesin İktidarda Olduğu O Dönem”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 1 Ankara.
- COŞKUN V. (2015). Hendek, Öz Yönetim ve Siyaset, Liberal Düşünce Dergisi, Ankara.
- ÇANDAR, C., (2012). *Mezopotamya Ekspresi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÇELİK, M. (2019). Kuruluşundan Bugüne Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası, Güvenlik Çalışmaları Dergisi, (21)-2. Ankara.

- ÇELİK, M. (2019). Kuruluşundan bugüne PKK/KCK'nın Uluslararası Konjonktürel Değişimlere Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, (2019), (21)-2.
- DAĞDELEN, M.D., (2019). “Danimarka: Avrupadaki PKK Yapılanması”, İstanbul: SETA Yayınları.
- DEMİR, M. (1998). ‘İşte Tarihi Antlaşma’, *Hürriyet Gazetesi*, 21.10.1998. (Erişim Tarihi: 08.05.2021).
- DEMİR, M., a.g.g., *Hürriyet Gazetesi*, (21.10.1998), (Erişim Tarihi: 08.05.2021).
- DENKER, M. S., (1997). ‘Uluslararası Terör-Türkiye ve PKK’, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- DOĞAN, T. (2012). “Arşiv Belgelerine Göre 1937-1938 Dersim İsyanı”, *History Studies Vol.4/1*, s.160-164.
- DURU, O. (1978). *Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları*. Milliyet Yayınları. ss. 161-166.
- DÜZ, S., (2019). “Hollanda: Avrupa’da PKK Yapılanması”, İstanbul, SETA Yayınları.
- EAGER, P. W. (2008). *From freedom fighters to terrorists: women and political violence*. Ashgate Publishing, Ltd.
- ELİAÇIK Z. “Avusturya” Avrupa’da PKK Yapılanması, SETA Kitapları, Ed: Enes Bayraklı, Hasan Basri Yalçın& Murat Yeşiltaş, Ankara, 2019.
- ERASLAN, C., (1997). “*Hamidiye Alayları*”, TDV İslam Ansiklopedisi, C:15, İstanbul, 462-464.
- ERDEM, F. H. (2011). Kürt Meselesinin Çözümünde Anadilin Eğitimde Kullanılmasını Konuşmak, *Liberal Düşünce Dergisi*, S:63. s.141-152.
- ERKAN, R. ve AYDIN, D. (2012), *Doğuda Siyasetin Dinamikleri 1946-2011*, Ankara, Vadi Yayınları.
- ERSEVER, A.C. (1993). *Kürtler, PKK ve Öcalan*, Ankara: KİYAP.
- EZER, F. (2003). *Yakın Tarihimizde Dersim İsyanları*, Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi, C:1, S:3, s.18-23.

- FINKEL, C., (2007). Rüyadan İmparatorluğa Osmanlı, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyancıları 2. (1992). Kaynak Yayınları, İstanbul.
- Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyancıları 3. (2002). Kaynak Yayınları, İstanbul.
- GÖKALP, Z. (2014). Türkçülüğün Esasları, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- GÜLLER, M. A. (2015). Hükümet PKK Görüşmeleri, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- GÜLLÜPİNAR, H. ve FİDAN, Z. (2017). Türkiye'nin PKK Terör Örgütüne Yönelik Operasyonları Nedeniyle Geçici Zorunlu Göç Eden Vatandaşların Aldığı Kamu Hizmetlerinin Devlet İtibarına Etkisi: Mardin örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(50).
- GÜNER, A. ve KILIÇ A., (2021). "Terör Sivas'ta Çıkış Arıyor", Aksiyon Dergisi, (Erişim Tarihi:08.04.2021).
- GÜNEŞ T. (2012). "Demokrat Parti Dönemi Atatürk imajı: 1950-1960", *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- HALLI, R. (1972). Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924-1938), Ankara: T.C Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmi Yayınları.
- HANCILAR, Ö. (2011). PKK Terörizmi ve Türkiye'nin Uluslararası Hukuk Açısından Kuvvet Kullanma Hakkı, "Ankara Üniversitesi" S.B.E. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- İhsan Nuri Paşa, (1992). Ağrı Dağı İsyanı, İstanbul: Med Yayıncılık.
- İMSET, İ. (1993). PKK, Ankara: Turkish Daily News Yayınları.
- İNCE ACET, G. S. (2020). "Uluslararası Hukuk Bağlamında Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtları", Malatya Turgut Özal Üniversitesi: İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Malatya. s.s. 65-92.
- İLYAS, A. (2019). Dersim Ayaklanması Sırasında Yaşananlar Sonrasında Haydar Kang(k)'ın Dilekçesi, Suçlamalar, Tarih ve Gelecek Dergisi, C:5, S:2. s. 461-471.
- İNCİ, B., (2019). Diyarbakır Sur-Hendek Olayları, Öncesi ve Sonrası Sonuçları, *İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Terörizm Araştırmaları*, Y:6, S:39, s.567-608.

- KABACALI, A., (1991). Tarihimizde Kürtler ve Ayaklanmaları, İstanbul: Cem Yayınevi.
- KAHRAMAN, A., (2004). Kürt İsyanları (Tedip ve Tenkil), İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- KALIN, İ., (2010). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi, Müsiad Araştırma Raporları, Yükselen Değer Türkiye.
- KARABULUT, U. ve ERYILMAZ, E. (2016). PKK terör örgütü ve Türkiye-Suriye ilişkilerine etkileri 1991-2003, Bilgi Dergisi. Sayı:11 (Kış 2016/I).
- KARACA, E. (2003). Ağrı Dağ Eteklerinde İsyan, İstanbul: Karakutu Yayınları.
- KARADEMİR, K. (2000). İntihar Saldırıları, Ankara: TEMUH Yayınları.
- KARTIN, C. (2020). “Sultan II. Abdülhamid’den Paris Barış Konferansı’na Kürtler”, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2020/3, s.231-247.
- KAYA, O. (2013). Türkiye’de Etnik Terör, Ankara: A Kitap, Bir Binyıl Yayınevi.
- KESKİN Y. Z. (2011). 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ve 12 Mart 1971 Muhtırası’nın Türk Devlet Teşkilatı ile Siyasi Hayatına Etkileri, (Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih A.B.D., Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- KERMAN, İ. ve EFEGİL, E. (2017). Terör örgütü PKK/PYD’nin Suriye’de izlediği iç savaş stratejisinin değerlendirilmesi. ANKASAM | Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi. Ekim 2017, 1 (2), s. 162-198.
- KILINÇ, O. (2006). Ağrı İsyanları (1926-1930), “Marmara Üniversitesi” Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KISACIK, R. (2007). *ABD'den Kürtlere Bir Demet Kerkük*, İstanbul. Truva.
- KIŞLALI, M. A. (1996). Güneydoğu, Düşük Yoğunluklu Çatışma, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- KIYMAZ, E., (2010). Türkiye'nin Kürt Sorununa Yaklaşımında Değişim, “Sakarya Üniversitesi”, S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- KİRİŞÇİ, K. ve WİNROW, G.M. (2011). *Kürt Sorunu, Kökeni ve Gelişimi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- KOÇ, N. (2013). Şeyh Sait Ayaklanması, Ankara: *Turkish Studies*, Volume: 8/2, s.153-166.

- KORKMAZ, G. (1999). *Medya ve Terör İlişkisi*, Ankara: Temuh Yayınları.
- KÖKÇE, H. (2011). *Ak Parti ve Kürtler*, İstanbul: Okur Kitaplığı.
- KÖSE S., *Türk Demokrasi Hayatında 12 Mart 1971 Muhtırası*, (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarihi A.B.D. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon, 2010.
- KURUBAŞ, E. (2004). *Kürt sorununun uluslararası boyutu ve Türkiye*. Ankara: Nobel Yayınları
- KUTLAY, N. (2013). *Kürtlerde Değişim ve Milliyetçilik*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- KÜÇÜK C. (2009). *Sevr Antlaşması*, TDV İslam Ansiklopedisi, C.37, 2009, s.1-5.
- KÜÇÜKALİ, A. ve BALIKÇILAR, M., (2019). “Hendek Terörü Olaylarının Nusaybin’deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Etkisi, *Emek ve Toplum Dergisi*, C:8, Y:8, S.22. s. 356-374.
- KÜÇÜKCAN, B., (1997). “1961 Anayasası ve 1961- 1965 Koalisyon Hükümetleri Dönemi”, “*Yıldız Teknik Üniversitesi SBE*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- MANGO, A., (2007). *Atatürk*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Matbuat Kanunu, Resmi Gazete, Kanun No: 1881, Sayı: 1867, 8 Ağustos 1931, s. 731.
- METİNSOY, M. (2016). “*İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye: Gündelik Yaşamda Devlet ve Toplum*”, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- MİROĞLU, O. (2018). *Yeni yüzyıl, Kürtler ve Bağımsızlık*, İstanbul: Doğan Kitap.
- MUMCU U. (1991). *Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925. Koçgiri Ayaklanması*. um:ag Vakfi Yayınları.
- MUMCU U. (1993). *Gazi Paşa’ya Suikast*, Tekin Yayınevi, İstanbul,
- MUMCU, U. (2005). “. *Kürt Raporu*”, UMAG Vakfi Yayınları, 31.Baskı, Ankara,
- NİSAN F. ve ŞEKER N.T. (2017). “Demokrasiyi Sekteye Uğratan Darbe Haberlerinin Çerçevesi, 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi Örneği”, Ankara: TRT Akademi Dergisi, C:2, S:3, s.68-95.

- OLSON, R. (2008). Kürt Devleti Oluşumu ve Milliyetçilik, Ankara: Orion Kitabevi.
- ORAN, B. (1995). Uluslararası ve İç Hukukta Çekiş Gücün Yasal Dayanakları Sorunu, Ankara SBE Dergisi, Ankara. s. 257-270.
- ORAN, B. (2002).1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası kutusu. Baskın Oran (ed.). Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, C:I/6. İstanbul: iletişim Yayınları.
- ORAN, B. (2010). "1937/38'de Ne Oldu", I. Uluslararası Tunceli Dersim Sempozyumu, 4-6 Ekim 2010, Bildiriler Kitabı, Tunceli, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Aralık 2011, s. xiii-xvii.
- ÖNAL, T. (2016). "12 Mart Muhtırası: Vesayetın Pekışmesi ve Ara Rejim Süreci (12 Mart 1971-14 Ekim 1973)", *Journal of History Studies*, Vol: 8, Issue: 1, s.89-109.
- ÖZCAN, N. A. (1999). PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi, Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- ÖZCAN, N. A. (2002, Haziran), PKK'dan Kadek'e: Değişim Takiyye Mi? Asam Stratejik Analiz Dergisi (25).
- ÖZEREN, S. ve Sever M. (2013). "Terörizm Paradoksu ve Türkiye" Ankara: Karınca Yayınları.
- ÖZKAN, B., (2018). "Türkiye'de Milli Vatanın İnşası: Dar'ül İslam'dan Türk Vatanına", İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- POLAT, Ç. (2007). "1926-1930 Ağrı isyanları", Afyon *Kocatepe Üniversitesi SBE*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- ROMANO, D. (2010). Kürt Diriliş, İstanbul: Vate Yayınevi.
- SARIAY, Ercüment, (2015). Takrir-i Sükûn Kanununa Dair Bazı Düşünceler, Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi, C:2, S:4, s.377-403.
- SOLGUN, C., (2012). *Gayri Resmi Cumhuriyet*, İstanbul: Timaş Yayınları,
- SONER, B. A., ARSLAN Ö., ve KIYICI, H. (2017). PKK'nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

- SÖZER M.A. ve Başibüyük O. (2011). Bireylerin Terör Örgütüne Katılmasına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Alan Çalışması: PKK/KCK örneği. *International Journal of Security and Terrorism*, Cilt: 3 (2), s. 59
- ŞADİLLİLİ V. (1980). *Türkiye’de Kürtçülük Hareketleri ve İsyanlar 1*, Koz Yayınları, Ankara.
- ŞİMŞİR, B. (2007). *Kürtçülük*, Ankara: Bilgi Yayınevi
- ŞİMŞİR, B. N. (1994). *Lozan Telgrafları C:2*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- ŞUBASI, E. (2017). *Kapitalist Devlet, Güvenlik ve Toplumsal Düzen: 12 Mart 1971 Muhtırasını Açıklamak*, “Galatasaray Üniversitesi”, S.B.E. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- TAŞDEMİR, F. (2012). İnsan Hakları Hukuku ve İnsancıl Hukuk Açısından Türkiye’nin Ayrılıkçı Terör Örgütü PKK İle Mücadelesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:16, S:1, Ankara.
- TAŞDEMİR, F. ve ÖZER, A. (2017). Kuvvet Kullanma Hukuku Açısından Fırat Kalkanı Operasyonu. *Akademik Hassasiyetler*, 4(7). s. 53-70
- TAŞPINAR, B., (2010). *Hakimiyet-i Milliye Gazetesinden Şeyh Sait Ayaklanması*, “Selçuk Üniversitesi” E.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- TEMÖ S., (2010). “Anadilde eğitim için bir model”, *Radikal İki*, 10 Ekim 2010.
- TETİK, Ü. (2019). “Belçika: Avrupa’da PKK Yapılanması”, İstanbul: SETA Yayınları.
- TİMÜROĞLU V. (1991). *Dersim Tarihi*, Ankara: Yurt Kitap Yayın.
- TOKER, M. (1968). *Şeyh Sait İsyanı*, Ankara: Rüzgarlı Matbaa.
- TÖRELİ, T. (2002). *PKK Terör Örgütü (Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi) 1978-1998*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- TURAN, İ. (2007). *Komintern Belgelerinde Şeyh Sait İsyanı ve Ankara’daki Kabine Değişikliği*, İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi, S:11, İstanbul.
- TÜRKMEN Z. (2011). *Musul Meselesi: Askeri Yönden Çözüm Arayışları (1922-25)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

- UZUN C. D., AKGÜN M. H. ve YÜCEL H. (2017). İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Fetö, Rapor, SETA Yayınları. TRT Akademi, C:02, S:03, İstanbul: Olağanüstü Dönemlerde Yayıncılık.
- ÜNAL, S. (2018). “Afrin için, diplomatik harekât” <https://www.sabah.com.tr/dunya/2018/01/21/afrin-icin-diplomatik-harekt>, Erişim Tarihi: 17.12.2019.
- YALÇIN, H.B., (2019). “İngiltere: Avrupa’daki PKK Yapılanması”, İstanbul, SETA Yayınları.
- YAKIN, G. (2016). *Türk Milliyetçisinden Kürt Sorununa Çözüm Paketi*, İstanbul: Murat Kitabevi.
- YATAĞAN, A. G. (2018). “Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı Olarak Etkileri” Kara Harp Okulu Bilim Dergisi Science Journal of Turkish Military Academy Aralık /December 2018. Cilt/Volume 28, Sayı/Issue 2, 69-94. ISSN (Basılı) : 1302-2741 ISSN (Online): 2148-4945
- YAVUZ, T. (1993). *ABD’NİN KÜRT KARTI* (pp. 161-70). The US's Kurdish card)(İstanbul: Milliyet Yayinlari.
- YAVUZ, C. ve ŞAHİN M. (2011), Terör ve Terörizmle Mücadele, PKK Özeli ve Çözüm Arayışları, Ankara: Berikan Yayınevi.
- YAYMAN, H. (2011). Şark Meselesinden Demokratik Açılıma Türkiye’nin Kürt Sorunu Hafızası, Ankara: Seta Yayınları.
- YAYLALI, D. (2007). Cumhuriyet Dönemi Bölücü Faaliyetler İçinde Ağrı Dağı Ayaklanmaları (1926-1930), “Selçuk Üniversitesi” S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- YEĞEN, M. (2012). Son Kürt İsyanı, İstanbul: İletişim
- YILMAZ, S. (2012). “PKK Terör Örgütü ve KCK’da Son Durum”, TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, Cilt:4 S:15, s. 6-13.
- YURTÇİÇEK, B. (2003). “ABD-İrak Savaşında PKK’nın Tutumu”, *Teori Dergisi*, S:41, s. 56-62.
- ZÜRCHER, E. J. (2017). “İmparatorluktan Cumhuriyete Türkiye’de Etnik Çatışma”, İstanbul: İletişim Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, Uluslararası Af Örgütü'nün Raporuna İlişkin Basın Açıklaması, 23.01.2017, <https://www.icisleri.gov.tr/uluslararasi-af-orgutunun-raporuna-iliskin-basin-aciklamasi>, (27.06.2019), m. 20. Erişim Tarihi: 16.02.2021.
- Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete, Tunceli Vilayetinin İdaresi Hakkında Kanun, 02.01.1936, s.3., <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3195.pdf>
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2020), “Terör”, <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 10.12.2020.
- Terörle Mücadele Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 12.12.2020
- Traité de Paix Entre Les Puissances Alliées et Associées et La Turquie. Articles 62-64. <https://mjp.univ-perp.fr/traites/1920sevres.htm> Erişim Tarihi:12.12.2021
- <https://www.google.com/amp/s/www.haberler.com/amp/selehattin-demirtas-ne-zaman-tutuklandi-14507146-haberi/> Erişim Tarihi:02.02.2022
- <https://google.com/amp/s/www.cnnturk.com/amp/fotogaleri/turkiye/baslangictan-bugune-gun-gun-cozum-sureci> Erişim Tarihi 22.08.2021
- Sevr Barış Antlaşması. <https://ttk.gov.tr/wp-content/uploads/2016/11/6-Sevr.pdf> Erişim Tarihi: 14.12.2021
- <https://www.icisleri.gov.tr/yurt-icindeki-terorist-sayisi-197ye-dustu> Erişim Tarihi: 22.02.2022

GAZETE ARŞİVLERİ VE HABER KAYNAKLARI

Anadolu Ajansı

Doğan Haber Ajansı

Haber Türk

Hürriyet Gazetesi

İlke Haber

Radikal Gazetesi

Resmi Gazete

Sabah Gazetesi

Vatan Gazetesi

Yenişafak Gazetesi

EKLER

EK1: PKK Terör Örgütünün 1984-2022 Yılları arasında Yapmış Olduğu Eylemler

1984 yılı

15 Ağustos: Siirt'in Eruh ve Hakkâri'nin Şemdinli İlçelerinde eş zamanlı olarak yapılan saldırılarda, Siirt'te 1 er şehit edilmiş, 9 er yaralanmıştır.

10 Ekim: Hakkâri'nin Çukurca ilçesi'nde bir askeri araca kurulan pusuda 8 asker şehit edilmiş, 2 asker yaralanmıştır.

9 Kasım: Siirt'in Eruh İlçesine bağlı Karageçit Köyü'ne düzenlenen saldırıda toplamda 4'ü çocuk 5'i kadın olmak üzere sivil öldürülmüştür (Hancılar, 2011, s. 197).

1985 yılı

4 Nisan: Siirt'e bağlı konumda bulunan Şırnak ilçesinde, teröristler tarafından bir sağlık ekibine düzenlenen saldırı sonucunda 2'si güvenlik görevlisi olmak üzere toplamda 5 kişi şehit edilmiş, ilçe kaymakamı bu saldırı sonucunda yaralanmıştır.

2 Mayıs: Bitlis'in Mut ilçesi'nde yapılan saldırıda, 5 adet asker şehit edilmiştir.

21 Haziran: Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde bir askeri araca yapılan saldırıda 5 er şehit edilmiştir.

3 Ağustos: Siirt'in Sason'da 5 asker şehit edilmiştir.

29 Eylül: Diyarbakır – Lice yolunda, bir askeri araca düzenlenen saldırıda 5 er şehit edilmiştir.

26 Ekim: Hakkâri'nin Çukurca İlçesi'ne bağlı Ardıç Köyü sınır karakoluna saldırı düzenlenmiş, bu saldırı da 9 er şehit edilmiştir. (Hancılar, 2011, s. 198)

1985 yılı sona ererken 58 güvenlik görevlisi şehit olmuş 141 vatandaş hayatını kaybetmiş 201 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Alan, 2016, s. 26).

1986 yılı

17 Mart: Adıyaman'da 4 jandarma er yapılan saldırı sonucunda şehit edilmiştir.

23 Mart: Siirt'in Eruh İlçesi Ağaçyurdu Köyü'nde çıkan çatışma sonucunda 1 jandarma eri ve 5 köy korucusu şehit edilirken, bu saldırıda 3 sivil'de hayatını kaybetmiştir.

24 Mayıs: Tunceli'nin Pülümür ilçesinde devriye gezen jandarma birliğinin pusuya düşürülmesi sonucunda 4 er şehit edilmiş, 7 er yaralanmıştır.

12 Ağustos: Hakkâri'nin Uludere İlçesi'nde Askeri araca düzenlenen saldırıda 1 Binbaşı, 11 er şehit edilmiş, 3 er yaralanmıştır (Hancılar, 2011, s. 198)

1987 yılı

24 Ocak: Mardin Midyat İlçesi Gündükkörte Mezrası'nda 2 ayrı ikamete düzenlenen saldırıda 7'si çocuk olmak üzere 10 sivil hayatını kaybetmiştir.

23 Şubat: Hakkâri'nin Uludere İlçesi'ne bağlı Taşdelen Köyü'ne düzenlenen saldırı da 9'u kadın ve çocuk 9 sivil hayatını kaybederken, toplamda 14 sivil hayatını kaybederken, 6 sivilde yaralanmıştır.

29 Nisan: Hakkâri, Şemdinli İlçesi Güzelkaya Mezrası'nda devriye görevini ifa eden jandarma komando birliğine kurulan pusuda 1 Binbaşı, 2 üsteğmen ve 10 er şehit edilmiştir.

9 Temmuz: Mardin'in Ömerli İlçesi Tavuklu Köyü'nde meydana gelen çatışmada 1 üsteğmen ile 3 er şehit edilirken, 9 er yaralanmıştır.

22 Temmuz: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesi Akdemir Mezrasını basan PKK'lı saldırganlar, 1'ı çocuk, 4'ü kadın, 5 sivili öldürmüşler, 1 çocuğu yaralamışlardır.

19 Ağustos: Siirt-Eruh-Milan, mezrasına düzenlenen saldırıda 3 köy korucusu şehit edilmiş, 14'ü çocuk 25 sivil öldürülmüş, 30 sivil yaralanmıştır.

17 Eylül: Şırnak-Karageçit Köyü civarında göçebe Batuvan aşiretine ait çadırlara saldıran PKK'lı saldırganlar 2'si kadın olmak üzere 6 sivili öldürmüşlerdir.

22 Eylül: Siirt'in Şırnak İlçesi'ne bağlı Çiftekavak mezrasını, Bingöl'ün Genç İlçesi'ne bağlı Aktoprak Köyünü ve Ağrı'nın Doğubayazıt İlçesi'ne bağlı bir mezrayı basan PKK'lı saldırganlar 12 sivili öldürmüşler, 4 sivili de yaralamışlardır.

11 Ekim: Siirt'in Şırnak ilçesi'ne bağlı Çobandere mezrasına düzenlenen hain saldırıda 5'i çocuk 6'sı kadın toplamda 13 sivil hayatını kaybetmiştir (Hancılar, 2011, s. 200)

1988 yılı

4 Nisan: 1990 yılı öncesinde Siirt'e bağlı bir ilçe olan Şırnak'ta il sağlık ekibinin uğradığı saldırı sonucu 2'si güvenlik görevlisi toplamda 5 kişi şehit edilmiş, ilçe kaymakamı bu saldırı sonucunda yaralanmıştır.

2 Mayıs: Bitlis'in Mut İlçesi'nde yapılan saldırıda 5 adet asker şehit edilmiştir.

21 Haziran: Hakkâri'nin Yüksekova İlçe'sinde bir askeri araca yapılan saldırıda 5 er şehit edilmiştir.

3 Ağustos: Siirt'in Sason'da 5 asker şehit edilmiştir.

29 Eylül: Diyarbakır Nice yolunda bir askeri araca düzenlenen saldırıda 5 er şehit edilmiştir.

26 Ekim: Hakkâri'nin Çukurca İlçesi'ne bağlı Ardıç Köyü sınır karakoluna saldırı düzenlenmiş, bu saldırı da 9 er şehit edilmiştir. (Hancılar, 2011, s. 198).

1989 yılına gelindiğinde, örgütün cephe yapılanmasında yeni gelişmeler yaşanmış ve halk komiteleri Koma-Gel kurulmuştur (Alan, 2016, s. 34).

1989 yılı

26 Mayıs: Şırnak Şemdinli ve Cudi dağında çıkan çatışmalarda 6 er şehit edilmiştir.

22 Haziran: Siirt'in Cudi Dağı'nda pusuya düşürülen 1 astsubay ve 10 er'den oluşan Tim'in tamamı şehit edilmiştir.

11 Ağustos: Van – Hakkâri - Adıyaman illeri; Mardin'in Cizre, Siirt'in Şırnak, Şanlıurfa Siverek İlçeleri'nde meydana gelen olaylarda 5 er ve 6 köy korucusu şehit olurken, 5 sivil vatandaş ise hayatını kaybetmiştir.

23 Ağustos: Herekol ve Gabar Dağlarında meydana gelen iki ayrı çatışmada 5 er şehit edilirken, 3 er yaralanmıştır.

14 Eylül: Herekol Dağı'nda pusuya düşürülen askeri Tim'deki 5 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

3 Kasım: Siirt'in Pervari İlçesi Dügüncüler Köyü'nde yol İnşaat ekibiyle, beraberindeki askeri konvoya düzenlenen saldırıda, 1 jandarma eri şehit edilirken, 3 köy korucusu hayatını kaybetmiştir.

25 Kasım: Hakkâri'nin Yüksekova İlçesi'ne bağlı İkiyaka Köyü'ne düzenlenen saldırıda 13'ü çocuk, 6'sı kadın, toplamda 21 sivil hayatını kaybetmiştir.

27 Kasım: İkiyaka Köyü'ne yapılan baskında 20 kişinin hayatını kaybetmesine sebep olan PKK'lı saldırganlar, olay sonrası kaçırdıkları 8 sivil de Irak tarafına geçtikten sonra katlettiklerini açıklamışlardır (Hancılar, 2011, s. 200-201).

1990 yılı

21 Mart: Elazığ'a bağlı Kovancılar İlçesi'ndeki Etibank tesislerinde çalışan kişileri evlerine götürülen iki servis aracına düzenlenen saldırıda 9 sivil vatandaş hayatını kaybetmiştir.

15 Nisan: Elazığ'ın Bükardı Köyü'nde 4'ü öğretmen toplamda 5 kişi hayatını kaybetmiştir.

9 Mayıs: Hakkâri'nin Beytüşşebap İlçesi'nde 6, Bingöl'ün Genç İlçesi'nde 1 köy korucusu yapılan saldırılar sonucunda hayatını kaybetmiştir. Siirt'in Şırnak İlçesi'ne bağlı Meşeici Köyü yakınlarında çıkan çatışmada 1 subay ve 7 er şehit edilmiştir.

11 Haziran: Şırnak Güçlükönak'a bağlı Çevrimli Köyü'ne düzenlenen saldırıda 12'si çocuk olmak üzere 27 sivil hayatını kaybetmiştir.

12: Haziran Şırnak Dereler Köyü civarlarında meydana gelen saldırıda 4 er şehit edilmiştir.

16 Haziran: Şırnak ve Beytüşşebap yakınlarında güvenlik güçlerine kurulan pusularda 1 subay ve 6 er şehit edilmiştir.

30 Temmuz: Operasyondan dönen askeri konvoyu Siirt-Pervari yolunda kurulan pusuda 2 subay ve 5 er şehit edilmiştir. (Hancılar, 2011, s. 201-202).

1991 yılı

31 Mart: Şırnak'ın Cizre İlçesi'nde bir özel tim otosuna roketatarla düzenlenen saldırıda 4 güvenlik görevlisi şehit edilirken, 4'ü yaralanmıştır.

8 Mayıs: Bitlis'e bağlı Çeltikli köyü yakınlarında kurulan hain pusuda 1 üsteğmen, 1 onbaşı ve 5 er şehit edilmiş, 10 er yaralanmıştır.

3 Haziran: Şırnak'ın Cizre İlçesi yakınlarında bir askeri konvoyu düzenlenen hain pusuda 6 er şehit edilmiştir.

7 Haziran: Hakkâri'ye bağlı Çukurca İlçesi civarında kurulan iki ayrı hain saldırıda 11 er şehit edilmiştir.

14 Temmuz: Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Çağlayancerit İlçelerine bağlı köylerde aralarında kadın ve çocukların a bulunduğu 9 sivil vatandaş hayatını kaybetmiştir.

4 Ağustos: Hakkâri'nin Şemdinli İlçesine bağlı Samanlı köyünde sınır karakoluna düzenlenen hain saldırıda 9 er şehit edilirken; 4 er ise kaçırılmıştır.

20 Ağustos: Şırnak'ın Silopi İlçesine bağlı Görümlü köyü jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 5 er şehit edilmiştir.

10 Eylül: Hakkâri'nin Yüksekova İlçesi'ne bağlı Çobanpınar Köyü'nde askeri bir konvoyu kurulan hain pusuda 7 er şehit edilmiştir.

7 Ekim: Hakkâri'nin Çukurca ilçesine bağlı Çayırklar köyü civarındaki bir mevzide nöbet tutmakta olan güvenlik güçlerine yapılan hain saldırıda 11 er şehit edilmiş; 1 astsubay ve 2 er ise yaralanmıştır.

17 Ekim: Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Milan Köyü yakınlarında meydana gelen çatışmada 5 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

24 Ekim: Şırnak'ın Silopi ilçesi Ballıkaya köyü yakınlarında kurulan hain pusuda 5 jandarma eri şehit edilmiştir.

25 Ekim: Irak sınırlarında yer alan 3 köyün jandarma karakollarına yapılan saldırılarda 17 er şehit edilmiştir. Aralarında çocuk, kadın ve köy korucularının da bulunduğu 60 sivil vatandaş ise yaralanmıştır.

28 Ekim: Siirt'in Pervari ilçesinde meydana gelen çatışmada 1 uzman çavuş ve 3 er şehit edilmiştir.

15 Kasım: Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Belenoluk köyü karakoluna düzenlenen saldırıda 5 er şehit edilmiştir.

16 Kasım: Siirt'in Şirvan İlçesinde yolcu araçlarını durdurarak sözde kimlik kontrolü yapan PKK'lı saldırganlar, 4 köy korucusu ve 6 sivil infaz etmişler, 5 sivil vatandaşı ise yaralamışlardır.

25 Kasım: Bitlis'in Hizan ilçesinde 1 uzman çavuş ve 7 köy korucusu şehit edilmiştir.

25 Aralık: İstanbul'da yürüyüş yapan bir grup PKK'lı yanlısı, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Necati Çetinkaya'nın kardeşine ait alışveriş merkezine Molotof kokteyli atmıştı. Çıkan yangında 11 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, 17 kişi de yaralanmıştır. Aynı gün içerisinde Şırnak'ın Dereler köyü jandarma karakoluna düzenlenen hain saldırıda 3'ü subay 9 asker şehit edilmiştir (Hancılar, 2011, s. 202-203).

1992 yılı

18 Şubat: Habur sınır kapısı yakınlarında mayına çarpan bir askeri panzerde bulunan 1 astsubay ile 3 jandarma eri şehit edildi. 2 er ise yaralanmıştır.

31 Mart: Diyarbakır'ın Çermih ilçesinde meydana gelen çatışmada 4 er şehit edilmiştir.

14 Nisan: Şırnak'ın Görümlü köyü kırsal kesiminde güvenlik güçlerinin saldırıya uğraması sonucu biri teğmen, 1'i onbaşı, 5'i er olmak üzere 7 asker şehit edilmiştir. Elazığ Palu ilçesi ve Siirt'in Başmaktı köyü yakınlarında çıkan çatışmalarda ise 3 er şehit edilmiş, 4 er ise yaralanmıştır.

18 Nisan: Iğdır - Doğubayazıt karayolunda 4 subay kurşuna dizilerek haince şehit edilmiştir.

1 Mayıs: Diyarbakır Silvan ilçesi yakınlarında meydana gelen çatışmada 6 asker şehit edilirken, 1'i teğmen 9 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

4 Mayıs: Erzurum ve Şırnak'ta 6 er ve 2 öğretmen şehit edilmiştir.

15 Mayıs: Şırnak'ın Uludere ilçesinde Işıkkveren ve Taşdelen jandarma karakollarında düzenlenen hain saldırıda 29 asker şehit edilmiştir.

25 Mayıs: Güneydoğu'nun çeşitli il ve ilçelerinde meydana gelen çatışmada 2 asteğmen ve 5 er şehit edilmiştir.

26 Mayıs: Çukurca İlçesine bağlı Üzümlü köyü civarlarında yer alan jandarma karakoluna düzenlenen saldırılarda 1 asteğmen, 1 astsubay ve 12 er şehit edilirken, 9 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

28 Mayıs: Kars'ın Iğdır İlçesine bağlı Gülpınar jandarma karakoluna düzenlenen hain saldırıda 8 asker şehit olmuş, 16 asker yaralanmıştır.

22 Haziran: Hakkâri'de Perihan sınır karakoluna düzenlenen saldırıda 6 er şehit edilmiştir.

23 Haziran: Batman'ın Gercüş ilçesine bağlı, Seki köyüne düzenlenen roketatarlı hain saldırıda 6'sı çocuk olmak üzere 10 sivil vatandaş hayatını kaybetmiştir.

26 Haziran: Diyarbakır'ın Silvan İlçesine bağlı Yolaç köyüne basan PKK'lı saldırganlar, camide ibadet eden vatandaşları dışarıya çıkarıp kurşuna dizmiş, olayda 10 kişi hayatını kaybetmiştir.

27 Haziran: Siirt'in Eruh İlçesine bağlı Tünekpınar köyü yakınlarında çıkan çatışmada 4 er şehit edilmiştir.

29 Haziran: Şırnak'ta Betonpınar jandarma karakoluna düzenlenen hain saldırı da 10 er şehit edilmiş, 6 er ise kaçırılmıştır.

30 Haziran: Bitlis, Hizan ilçesi Yolbilen köyü yakınlarında bir minibüse açılan ateş sonucunda 10 sivil hayatını kaybetmiştir. Belirtilen gün Şırnak'ta 3 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

3 Temmuz: Şırnak, Taşkonak köyü jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 2'si astsubay olmak üzere 6 asker şehit edilmiştir.

21 Temmuz: Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde bir jandarma sınır karakoluna düzenlenen saldırıda 10 asker şehit edilmiştir.

22 Temmuz: Mardin ili Nusaybin ilçesinde Özel harekât timi aracına açılan ateş sonucunda 5 polis şehit olurken, 2 polis yaralanmıştır.

23 Temmuz: Bitlis'in Hizan ilçesinde bir askeri aracın pusuya düşürülmesi sonucunda 4 asker şehit edilirken, 4 askerde yaralanmıştır.

10 Ağustos: Siirt – Eruh - Dikboğaz köyü jandarma karakoluna PKK'lı teröristlerce roketatarlı saldırı düzenlenmiş, saldırıda 6 er şehit edilmiş, 9 er de yaralanmıştır.

17 Ağustos: Diyarbakır ili Lice ilçesi Tuzla köyü yakınlarında jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 7 er şehit edilmiştir. (Hancılar, 2011, s. 204- 205).

19 Ağustos: PKK'lı teröristler Şırnak kent merkezini basmış, roketatar ve havan topu da kullanılan saldırıda Tugay komutanlığı, Emniyet müdürlüğü ve diğer bazı kamu kuruluşlarına ait binalar büyük hasara uğramıştır. Saldırıda 2 polis memuru ile 3 asker şehit olurken 13 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

25 Ağustos: Güneydoğu illerinde meydana gelen çatışmalarda 3'ü subay 13 asker şehit oldu, 5 asker yaralanmıştır.

31 Ağustos: Bingöl'e bağlı Genç İlçesinde meydana gelen çatışmada 5 asker şehit edilmiştir.

1 Eylül: Ağrı il sınırları içerisinde çıkan 2 ayrı çatışmada 6 güvenlik görevlisi şehit olurken, 1 güvenlik görevlisi teröristler tarafından kaçırılmıştır.

10 Eylül: Ağrı ili Musabey mezrasında meydana gelen çatışmada 2'si subay 6 asker şehit edilmiştir. Çatışma esnasında 2 çocuk hayatını kaybetmiş, Şırnak'ın Irak sınırındaki Gülyazı Jandarma Karakolunda 4 er, Siirt'in Yenibahçe Köyü civarında 2 asker şehit edilmiştir.

13 Eylül: Hakkâri, Şemdinli ilçesi Aktütün Jandarma sınır karakoluna PKK'lı teröristlerce saldırı düzenlenmiş, bu saldırı sonucunda 9 asker ve 2 geçici köy korucusu şehit edilmiştir. Ağrı Dağı eteklerinde operasyondan dönen güvenlik kuvvetlerine kurulan pusuda 1 üsteğmen ve 3 er şehit edilmiştir.

27 Eylül: Bitlisin Mutki İlçesi kırsalında bir askeri konvoyla düzenlenen saldırıda 10 er şehit edildi. Diyarbakır – Lice - Üçdamla jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 4 er şehit edilmiştir.

28 Eylül: Şırnak-Uludere-Ortaköy jandarma karakoluna saldırı düzenlendi. Saldırı sonucunda 4 asker şehit olurken; 2 asker yaralanmıştır.

30 Eylül: Hakkâri ili Şemdinli İlçesine bağlı Derecik jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 29 asker şehit edilmiştir.

1 Ekim: Bitlis'in merkeze bağlı Cevizdalı Köyüne düzenlenen hain saldırıda aralarında çocuk ve kadınların da bulunduğu 30 sivil hayatını kaybetmiş, 25 sivil yaralanmış, köyü ateşe veren teröristler 13 köy korusunu da kaçırmıştır.

7 Ekim: Mardin Dargeçit İlçesi kırsalında bir askeri aracın mayına çarpması sonucu 4 er şehit olurken, 2 er yaralanmıştır.

8 Ekim: Adıyaman Gölbaşı İlçesi sınırında çıkan çatışmalarda 3 asker ve 1 polis şehit edilmiştir.

12 Ekim: Şırnak'ın Uludere İlçesine düzenlenen saldırıda 6'sı çocuk olmak üzere 11 sivil hayatını kaybetmiştir.

23 Ekim: Tunceli – Mazgirt - Dedebağ Köyünde 12 sivil kurşuna dizilerek öldürülürken, 4 sivil ise yaralanmıştır.

25 Ekim: Elazığ Muş seferini yapan yolcu treninin 2 vagonu, rayların tahrip edilmesi sonucunda Murat Nehrine uçtu. 2 makinistin öldüğü olayda 48 sivil yaralanırken treni korumakla görevli güvenlik kuvvetleri ile PKK'lı teröristler arasında meydana gelen çatışmada 2 asker şehit edilmiştir.

31 Ekim: Hakkâri'nin Şemdinli İlçesine bağlı Mezargedigi karakoluna düzenlenen saldırıda 5 er şehit edilirken, 9 er yaralanmıştır.

6 Kasım: Şırnak - Besna civarında devriye görevini ifa eden askeri time kurulan pusuda 9 er şehit edilmiştir.

7 Kasım: Şırnak-Görümlü Köyüne düzenlenen saldırıda 9 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

11 Kasım: Siirt'e bağlı Eruh İlçesinde röle istasyonuna saldırı düzenlendi. Saldırı sonucunda 6 asker şehit edilmiştir.

19 Aralık: Siirt'in Baykan İlçesinde 2 minibüsü durduran PKK'lı teröristler 8 köy korucusunu şehit etmiştir. (Hancılar, 2011, s. 206-207).

1993 yılı

18 Ocak: Mardin Ömerli karayolunda 2 askeri araç pusuya düşürülmüş, pusu sonucunda 4 er şehit olurken 6 er yaralanmıştır.

2 Şubat: Diyarbakır'ın Dicle ilçesi yakınlarında bir mezraya düzenlenen saldırıda 6 asker şehit edilmiştir.

15 Mart: Mardin – Ömerli - Midyat ilçeleri arasında devriye görevi ifa eden askeri araca saldırı düzenlenmesi sonucunda 5 er şehit olurken, 8 er yaralanmıştır.

25 Mayıs: Bingöl - Elazığ karayolunu kapatan PKK'lı teröristler eğitimlerini tamamlayarak görev yerlerine sevk edilen silahsız 33 erimizi otobüslerden indirerek kurşuna dizmişler. 14' ü güvenlik görevlisi olmak üzere 22 kişiyi de kaçırmışlardır.

3 Haziran: Mardin, Bingöl ve Hakkâri'de 3 köyü basan teröristler 4 köy korucusunu şehit ederken 3 sivil öldürürken 25 sivil de yaralamışlardır.

14 Haziran: PKK'lılarca düzenlenen saldırılar sonucunda 9 asker şehit edilirken, 6 sivil de hayatını kaybetmiştir.

23 Haziran: Ağrı Dağı'nda çıkan çatışmada 5 er ve 1 üsteğmen şehit edilmiştir.

28 Haziran: Erzurum, Şırnak, Bingöl ve Hakkâri'de meydana gelen çatışmalarda 8 asker şehit edilirken, 6 asker de yaralanmıştır.

30 Haziran: Pervari İlçesi jandarma karakoluna saldırı düzenleyen PKK'lı teröristler 12 askeri şehit etti. Mardin'de bir mezranın basılması sonucu 3'ü çocuk 7 sivil hayatını kaybetmiştir.

1 Temmuz: Bingöl ve Elazığ'da meydana gelen çatışmalarda 11 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

2 Temmuz: Elazığ'ın Palu ve Bingöl'ün Genç İlçesi kırsalında meydana gelen çatışmalarda 11 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

3 Temmuz: Mardin-Dargeçit İlçesi yakınlarında bir jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 16 er şehit edilmiştir.

7 Temmuz: Kahramanmaraş Ekinözü İlçesinde çıkan çatışmalarda 8 er ve 1 korucu şehit edilmiştir.

14 Temmuz: Iğdır'a bağlı Aralık İlçesinde bulunan Yenidoğan jandarma karakoluna saldırı düzenlenmesi sonucunda 8 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

1 Ağustos: Hakkâri'nin Çukurca ve Batman'a bağlı Sason İlçelerinde 2 jandarma karakoluna düzenlenen saldırılarda 17 asker şehit edilirken; 16 asker yaralandı. Elazığ'da düzenlenen saldırıda da 3 sivil hayatını kaybetmiş, 8 sivil yaralanmıştır.

4 Ağustos: Bitlis'in Mutki İlçesinde yol kesen PKK'lı teröristler 2 yolcu minibüsünde bulunan vatandaşları kurşuna dizmiş, 15 sivil ölümlen, 13 sivil de yaralanmıştır.

5 Ağustos: Bitlis'in Mutki ilçesinde yol kesen saldırganlar, 1'i asker 9 kişiyi kurşuna dizmişlerdir. Bingöl-Solhan İlçesinde 2 köye düzenlenen saldırılarda 9 sivil hayatını kaybetmiştir.

10 Ağustos: Bingöl'ün Genç İlçesi yakınlarında bir yolcu minibüsü pusuya düşürülmüş, pusu sonucunda 8 sivil hayatını kaybederken 10 sivil de yaralanmıştır.

22 Ağustos: Iğdır'da bulunan bir jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 2 si subay olmak üzere 16 asker şehit edilirken, 5 er de yaralanmış, 4 er de kaybolmuştur. Olay yerine giden bir askeri aracın düzenlenen mayına çarpması sonucunda 2 asker şehit edilmiş, 8 asker ise yaralanmıştır.

15 Eylül: Van-Çatak ve Siirt- Baykan ilçelerinde jandarma karakollarına yapılan saldırılarda 22 asker şehit edilmiştir.

23 Eylül: Mardin'in Savur İlçesinde bir askeri aracın teröristlerce düzenlenmiş mayına çarpması sonucunda 9 asker şehit edilmiştir.

24 Eylül: Ağrı Tendürek Dağı'nda operasyona çıkan bir askeri tim pusuya düşürülmüş. Pusu sonucunda 8 er şehit olurken 15 er ise yaralanmıştır.

4 Ekim: Mardin'in Midyat İlçesinde bir yolcu minibüsünün mayına çarpması sonucunda 26 sivil hayatını kaybederken, 4 sivil ise yaralanmıştır. Bingöl-Genç-Gülyazı jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda ise 5 asker şehit düşmüştür.

5 Ekim: Hakkâri, Batman ve Siirt illerinde PKK'lı saldırganlar köy ve mezralara saldırılarda bulunmuş, çoğu kadın ve çocuk olan 35 sivili öldürmüş ve 10 sivili de yaralamışlardır.

8 Ekim: Van'ın Çatak İlçesine bağlı Övecik ve Kıyıcık köyleri ile Büyükağaç jandarma karakoluna teröristlerce düzenlen saldırılar sonucunda 8 asker ve 4 korucu şehit edilmiştir.

24 Ekim: Siirt-Pervari-Doğanca köyü civarlarında bir askeri konvoya düzenlenen saldırıda 5 asker şehit edilirken 6 er de yaralanmıştır.

25 Ekim: Erzurum – Çat - Yavi Beldesine, PKK'lı saldırganlar baskın düzenleyip evlerinden topladıkları insanları otomatik silahlarla kurşuna dizmişlerdir. Saldırıda 35 sivil hayatını kaybetmiş, 50 dolayında sivil de yaralanmıştır.

27 Ekim: Hakkâri'de bir karakola düzenlenen saldırıda 10 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

28 Aralık: Siirt – Pervari - Okçular köyünde bulunan jandarma karakoluna teröristlerce saldırı düzenlenmesi sonucunda 9 asker şehit edilmiştir.

29 Aralık: Mardin – Dargeçit - Kılavuz jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 5 asker şehit edilmiştir. Aynı gün yardıma giden bir askeri aracın mayına çarpması sonucunda 7 asker şehit olmuştur (Hancılar, 2011, s. 208-211).

1994 yılı

2 Ocak: Elazığ - Maden ilçesinde 2 yolcu otobüsü saldırganlar tarafından durdurulmuş; 8 yolcu kurşuna dizilerek teröristler tarafından öldürülmüştür.

16 Ocak: Şırnak iline bağlı Cizre İlçesinde askeri bir aracın mayına çarpması sonucunda 6 asker şehit olmuştur.

22 Ocak: Mardin’de köylülerin üzerine el bombaları atılması sonucunda çoğunluğu kadın ve çocuk olmak üzere 16 sivil hayatını kaybederken, olay esnasında 4 köy korucusu da şehit edilmiştir.

12 Şubat: İstanbul - Tuzla tren istasyonunda çöp kutusuna yerleştirilen saatli bombanın infilak etmesi sonucunda 3’ü er 2’si askeri öğrenci olmak üzere 5 personel şehit edilmiş, 1 sivil vatandaş hayatını kaybederken, 29 sivil de yaralanmıştır.

2 Mart: Erzurum - Şenkaya ilçesinde meydana gelen çatışmalarda 9 er şehit olmuştur.

16 Mayıs: Erzincan – Tercan - Edebik köyüne saldırı düzenlenmesi sonucu 9 sivil hayatını kaybetmiştir.

25 Haziran: Şırnak’ın İdil ilçesine teröristlerce düzenlenen saldırılarda 5 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

11 Ağustos: Van iline bağlı Bahçesaray ilçesinde bir yolcu minibüsünün PKK’lı teröristler tarafından taranması sonucunda 2’si çocuk 11 sivil hayatını kaybetmiş, 3 sivil vatandaşta yaralanmıştır.

12 Ağustos: Iğdır’ın Aralık ilçesinde görevden dönen askeri bir birliğe düzenlenen saldırıda 7 er şehit edilmiştir.

16 Ağustos: Van - Çatak Küllüce jandarma karakoluna düzenlenen saldırı sonucunda 3 er ile 1 korucu şehit edilirken, 9 güvenlik görevlisi de yaralanmıştır.

8 Eylül: Hakkâri’nin Çukurca ilçesinde yol kesip sözde kimlik kontrolü yapan saldırganlar 6 köy korucusunu şehit etmiş 21 sivili de ka1çırmıştır.

17 Eylül: Tunceli - Pülümür karayolunda pusuya düşürülen konvoyda 1 öğretmen ile 2 asker şehit edilmiştir. Siirt’in Eruh ilçesinde bir yolcu minibüsünün mayına çarpması sonucunda 9 sivil hayatını kaybetmiş, 7 sivil de yaralanmıştır.

29 Eylül: Siirt’in Pervari ilçesinde bir askeri aracın mayına çarpması sonucunda 3’ü subay, 11 asker şehit olmuştur. Tunceli - Nazimiye ilçesi kırsal kesiminde düzenlenen saldırıda 4 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir.

9 Ekim: Van - Başkale ilçesinde, Suveren Jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 6 er şehit edilmiştir.

6 Kasım: Mardin’de 4 öğretmen teröristler tarafından şehit edilmiştir.

9 Kasım: Siirt – Eruh - Dağdüşü civarında yapılan saldırı sonucunda, 12 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

18 Kasım: Siirt’te bir köyü basan PKK’lı saldırganlar 10 sivil öldürürken, 2 sivil de kaçırmışlardır (Hancılar, 2011, s. 211-212):

1995 yılı

2 Ocak: Diyarbakır’ın Kulp ilçesine bağlı Hamzalı köyüne düzenlenen saldırıda 19 vatandaş öldürülmüştür.

18 Mart: Tunceli’nin Ovacık ilçesine giden bir askerî konvoyu kurulan hain pusuda 18 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir. 8 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

16 Haziran: Hakkâri’nin Şemdinli ve Van’ın Başkale ilçelerindeki iki karakola düzenlenen saldırılarda 20 asker şehit edilmiştir.

21 Haziran: Çukurca’nın Pirinçeken sınır bölgesinde güvenlik güçlerine ateş açılması sonucu 11 güvenlik görevlisi şehit olurken; 4 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

20 Temmuz: Hakkâri’nin Çukurca ilçesine bağlı Uzundere beldesinde nöbet tutan koruculara yönelik saldırıda 10 korucu hayatını kaybederken; 12 korucu yaralanmıştır.

15 Ağustos: Mardin’in Savur ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada, Mardin Jandarma Alay Komutanı ile birlikte 3 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.

7 Eylül: Hatay’ın Samandağ ilçesinde bir krom madeninin basılması sonucu 9 işçi kurşuna dizilerek haince katledilmiştir.

9 Eylül: Şırnak’ın Uludere ilçesinde köy basan PKK’lı saldırganların saldırıları sonucunda, 2’si çocuk, 2’si kadın 9 kişiyi kurşuna dizerek haince katledilmişler, 13 kişi ise yaralanmıştır.

21 Eylül: Van’ın Gürpınar ilçesinde 6 güvenlik görevlisi düşürüldükleri pusuda şehit edilmiştir.

23 Eylül: Siirt’in Şirvan ilçesine bağlı Elmadalı köyüne baskın düzenlemek isteyen PKK’lılarla çıkan çatışmada 6 geçici köy korucusu hayatını kaybetmiştir.

1996 yılı

13 Mayıs: Şırnak-Uludere hattının güneyinde yol emniyet görevlilerine düzenlenen saldırıda 6 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir.

- 17 Mayıs: Tunceli'nin Sötlüce kasabasında çıkan çatışmada 6 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir.
- 8 Haziran: Tunceli'nin Mazgirt Köprüsü üzerinde çıkan çatışmada, 5'i güvenlik görevlisi 7 kişi hayatını kaybederken; 9 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.
- 19 Haziran: Elazığ'ın Alacakaya ilçesinde askerî bir araca düzenlenen saldırıda 5 er şehit edilmiş; 5 er yaralanmıştır.
- 30 Haziran: Tunceli şehir merkezinde bir kadın intihar saldırganının bayrak töreni sırasında düzenlediği saldırı sonucu 9 asker şehit edilmiş, 8'i ağır 31 asker yaralanmıştır.
- 3 Temmuz: Tunceli'de bir askerî araca kurulan pusuda 4 asker şehit edilmiş, 4 asker yaralanmıştır.
- 27 Temmuz: Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde bir askerî birliğin pusuya düşürülmesi sonucu 16 asker şehit edilmiş, 21 asker yaralanmıştır.
- 2 Ağustos: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde 11 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir.
- 13 Ağustos: Sivas'ın Kangal ilçesi Demriz tren istasyonuna düzenlenen saldırı da 8 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 7 Eylül: Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı Şahinler köyünde bir askerî aracın pusuya düşürülmesi sonucu 8 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir.
- 12 Eylül: Van'ın Özalp ilçesinde nöbetteki askerlere düzenlenen saldırıda 6 er şehit edilmiştir.
- 1 Ekim: Olağanüstü Hâl Bölgesi'nde gerçekleştirilen saldırılarda 4'ü öğretmen 9 kişi hayatını kaybederken, 17 kişi yaralanmıştır.
- 5 Ekim: Sivas'ın Divriği ilçesinde güvenlik güçlerinin pusuya düşürülmesi sonucu 4 güvenlik görevlisi hayatını kaybederken, 17 güvenlik görevlisi de yaralanmıştır.
- 25 Ekim: Adana'da çevik kuvvet binasının önünde gerçekleştirilen intihar saldırısında, 3'ü polis 4 kişi hayatını kaybetmiş, 12 kişi yaralanmıştır.
- 29 Ekim: Sivas'ta Çarşı karakolu önünde gerçekleştirilen intihar saldırısında 3'ü polis 4 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 8 Kasım: Hakkâri'nin Çukurca ilçesine bağlı Köprülü köyünde bir minibüse roketle saldırılması sonucunda 12'si korucu 17 kişi hayatını kaybetmiştir.
- 26 Kasım: Tunceli'nin Ovacık ve Hozat ilçelerinde 4'ü subay 5 asker şehit edilmiştir.

1997 yılı

30 Nisan: Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde koruculara ait mevzilere düzenlenen saldırıda 8 korucu ve bir er şehit edilmiştir.

4 Mayıs: Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde pusuya düşürülen 8 asker ve bir korucu şehit edilirken; 25 asker ve iki korucu yaralanmıştır.

19 Haziran: Siirt'in Eruh ilçesinde bir askerî araca düzenlenen saldırıda 6 asker şehit edilmiş, 6 asker yaralanmıştır.

28 Haziran: Mardin'in Midyat ilçesinde bir askerî aracın mayına çarpması sonucu 9 asker ve bir korucu hayatını kaybetmiştir.

20 Eylül: Tunceli'nin Ovacık ilçesinde bir askerî konvoyu düzenlenen saldırı da 5 asker şehit edilmiştir.

23 Eylül: Hakkâri'de askerî bir aracın mayına çarpması sonucu 9 asker şehit edilmiştir.

28 Ekim: Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Dağaltı köyüne saldırı düzenlemek isteyen saldırganlarla güvenlik kuvvetleri arasında çıkan çatışmada 7 er ve 4 korucu şehit edilmiş, 6 er yaralanmıştır.

15 Aralık: Mardin'de bir minibüsün mayına çarpması sonucu 12 kişi hayatını kaybetmiş, 12 kişide yaralanmıştır.

1998 yılı

1 Haziran: Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Güneyyaka köyüne düzenlenen saldırıda 10 köy korucusu hayatını kaybetmiştir.

6 Haziran: Hakkâri'nin Yüksekova ilçesi ile Van'ın Çatak ilçelerindeki saldırılar da 6 korucu hayatını kaybetmiş, 8 kişi yaralanmıştır.

19 Haziran: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde düzenlenen saldırıda bir asteğmen, 4 er ve 3 korucu hayatını kaybetmiştir.

15 Temmuz: Hakkâri'nin Yüksekova ilçesindeki radyolink istasyonuna yapılan saldırıda 2 asteğmen, 8 er ve 7 korucu şehit edilmiştir.

4 Ağustos: Şırnak'ta Beytüşşebap İncebel sınır taburuna düzenlenen saldırıda 15 asker hayatını kaybetmiş, 25 asker yaralanmıştır.

1999 yılı

5 Mayıs: Tunceli-Bingöl sınırında bir askerî timin pusuya düşürülmesi sonucu 16 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, 5 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

31 Temmuz: Van'ın Gürpınar ilçesine bağlı Kırkgeçit köyü yakınında yol kesen saldırganlar 4 köy korucusunu haince katletmiş, Olay yerine giden askerî aracın mayına çarpması sonucu 5 asker şehit edilmiş, 13 askerde yaralanmıştır.

2001 yılı

15 Nisan: Mayın patlamaları sonucunda 5 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, 2 güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

2003 yılı

1 Aralık: Mardin'in Nusaybin ilçesinde bir askerî konvoyla düzenlenen saldırıda 5 asker şehit edilmiş, 4 asker yaralanmıştır.

2005 yılı

5 Haziran: Tunceli'de bir komando timinin pusuya düşürülmesi sonucu 4 asker şehit edilmiştir.

19 Temmuz: Hakkâri'de askerî bir aracın mayına çarpması sonucu 4 asker şehit edilmiş, 4 asker yaralanmıştır.

5 Ağustos: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde sınır jandarma tabur komutanlığına düzenlenen saldırıda 5 asker şehit edilmiştir.

9 Aralık: Şırnak'ın Güçlükönak ilçesinde bir askerî birliğe yapılan saldırıda 4 asker şehit edilmiştir.

2006 yılı

5 Nisan: PKK terör örgütü üyeleri ile güvenlik güçleri arasında Şırnak'ta çıkan çatışmada 5 asker şehit olmuş, 6 asker ise yaralanmıştır.

13 Temmuz: Bitlis'te bir askerî aracın mayına çarpması sonucu 5 asker şehit edilmiştir.

16 Temmuz: Siirt'in Eruh ilçesinde çıkan çatışmada 7 er ile bir Geçici Köy Korucusu hayatını kaybetmiştir.

2 Eylül: Şırnak, Hakkâri, Van ve Diyarbakır'da düzenlenen saldırılarda 7 asker şehit edilmiş, 6 asker yaralanmıştır.

2007 yılı

8 Nisan: Bitlis, Şırnak ve Bingöl'de çıkan çatışmalarda 9 asker şehit edilmiştir.

24 Mayıs: Şırnak'ın Bestler-Dereler mevkiinde teröristlerce döşenen mayının patlaması sonucunda 6 asker şehit edilmiş, 10 asker yaralanmıştır.

4 Haziran: Tunceli'nin Pülümür ilçesindeki Kocatepe jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 7 asker şehit edilmiş, 7 asker yaralanmıştır.

29 Eylül: Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Beşağaç köyü bölgesinde bir köy minibüsünün taranması sonucunda 12 kişi hayatını kaybetmiştir.

7 Ekim: Gabar Dağı bölgesinde bir askerî birliğe düzenlenen saldırıda 13 asker şehit edilmiştir.

20 Ekim: Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinin Dağlıca beldesinde bir askerî birliğe düzenlenen saldırıda 12 asker şehit edilmiş, Saldırıda 16 asker yaralanırken 8 asker de kaçırılmıştır.

2008 yılı

3 Ocak: Diyarbakır'ın Dağkapı semtinde bir askerî aracın geçişi sırasında meydana gelen patlamada 5 kişi hayatını kaybederken, 67 kişi yaralanmıştır.

10 Mayıs: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesindeki Aktütün köyü jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 6 asker şehit edilmiştir.

11 Ağustos: Erzincan'ın Kemah ilçesi kırsalında yola döşenen mayının bir askerî aracın geçtiği sırada patlaması sonucu biri kurmay yarbay 9 asker şehit edilmiştir.

7 Eylül: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesi kırsalında bir askerî birliğe düzenlenen saldırıda bir üsteğmen, 2 er ve 3 geçici köy korucusu hayatını kaybetmiş, 2 er yaralanmıştır.

4 Ekim: Aktütün jandarma sınır bölüğüne düzenlenen saldırıda 17 asker şehit edilmiştir.

8 Ekim: Diyarbakır'da polisleri taşıyan servis otobüsüne düzenlenen saldırı da 6 polis şehit edilmiştir.

2009 yılı

29 Nisan: Diyarbakır'ın Lice ilçesi kırsalında yola döşenen bir mayının patlaması sonucunda 9 asker şehit olmuştur.

8 Eylül: Hakkâri'nin Çukurca ve Siirt'in Erüh ilçelerinde çıkan çatışmalarda 7 asker şehit edilmiştir.

7 Aralık: Tokat'ın Reşadiye ilçesinde bir devriye minibüsüne kurulan pusuda 7 asker şehit edilmiş, 3 asker yaralanmıştır.

2010 yılı

1 Mayıs: Tunceli'nin Nazimiye ilçesindeki Sarıyayla jandarma karakoluna düzenlenen saldırıda 4 asker şehit edilmiş, 7 asker yaralanmıştır.

31 Mayıs: İskenderun Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı bir askerî araca roketatar ve uzun namlulu silâhlarla yapılan saldırıda 6 er şehit edilmiş, 7 er yaralanmıştır.

19 Haziran: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde Irak sınırındaki Gediktepe mevkiinde bulunan sınır bölüğüne düzenlenen saldırıda 9 asker şehit edilmiş, 14 asker yaralanmış, Saldırının ardından başlayan operasyonda da mayın patlaması sonucu 2 asker şehit edilmiş, 2 asker yaralanmıştır.

1 Temmuz: Siirt yakınlarında bir askerî üs bölgesine düzenlenen saldırıda bir üsteğmen, bir uzman çavuş ve 3 korucu hayatını kaybetmiştir.

20 Temmuz: Hakkâri'nin Çukurca ilçesi Hantepe mevkiinde bir askerî birliğe yapılan saldırı da 6 asker şehit edilmiş, 9 asker yaralanmıştır.

2011 yılı

18 Mart: Bingöl Merkez Adaklı kırsalında güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında geçen çatışma sonucunda 9 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

1 Nisan: Hatay Hassa'da güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında geçen çatışma sonucunda 7 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

29 Nisan: Tunceli Pülümür çıkan çatışma sonucunda 7 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

14 Haziran: Sivas İmranlı'ya bağlı Karacaören Köyü kırsalında güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında geçen çatışma sonucunda 3 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

14 Temmuz: Diyarbakır Silvan kırsalında istirahat halinde olan askerlerimize PKK'lı teröristler el bombalı saldırı da bulunmuş olup, çıkan çatışmada 13 askerimiz şehit olurken, 7 askerimiz yaralanmış, 7 PKK'lı terörist ise etkisiz hale getirilmiştir.

1 Ağustos: Van Başkale Gedikbaşı Mevkii'nde ilerleyen askeri konvoyu PKK'lı teröristler tarafından ateş açılmış, bu saldırı sonucunda 3 askerimiz şehit olurken, 4 askerimiz yaralanmıştır.

14 Ağustos: Şırnak Beytüşşebap güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında geçen çatışma sonucunda 3 askerimiz şehit olmuştur.

17 Ağustos: Hakkâri Çukurca karayolunun 12. km.sinde askeri konvoyu IED (Doğaçlama Patlayıcı Düzenek) saldırısı yapılmış olup, 12 asker şehit olmuş, 14 asker yaralanmıştır.

18 Ağustos: Siirt Pervari İlçesinde PKK'lılar İlçe Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Müdürlüğü'ne uzun namlulu silah ve roketatarlarla saldırı düzenlenmiş, 2 güvenlik gücü şehit olurken, 2 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

17-21 Ağustos: Art arda yaşanan saldırılar ve verilen kayıplar sonucunda Güneydoğu Anadolu bölgesine yapılan saldırıları durdurmak amacıyla, PKK'nın Kuzey Irak'taki 650 üzerindeki hedef bombardıman ve topçu ateşine tutulmuş. TSK'ya bağlı F-16 uçakları Kuzey Irak'ta bulunan PKK kamplarını bombalamıştır. Yapılan bu askeri operasyon sonucunda 3 asker şehit olmuş, 150 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

27 Ağustos: Mardin Midyat İlçesinde görev değişimi yapan köy korucularına PKK'lı saldırganlar tarafından düzenlenen saldırıda 1 köy korucusu hayatını kaybetmiş, 4 PKK'lı etkisiz hale getirilmiştir.

28 Ağustos: Hakkâri Şemdinli İlçesine gelen askeri aracın geçişi esnasında mayın patlaması sonucunda 3 asker şehit olmuş, 3 askerde yaralanmıştır.

4 Eylül: PKK'lı teröristlerin nöbet değişikliği yapan askerlere saldırması sonucunda 2 asker şehit olmuştur.

4 Eylül: Hakkâri Yüksekova'da PKK'lı saldırganların köy karakoluna saldırı düzenlemesi sonucunda 4 asker şehit olmuş, 4 asker yaralanmıştır.

11 Eylül: Şırnak Beytüşşebap'ta PKK'lı teröristlerin bir düğünde asker ve polisler saldırması sonucunda 5 asker ve polis şehit olmuş, 2 terörist öldürülmüştür.

17 Eylül: Bingöl Genç İlçesine bağlı Güzeldere Köyü kırsalında operasyondan dönen güvenlik güçleri, PKK'lılar ile karşılaşmış, çıkan çatışma sonucunda 2 asker şehit olmuştur.

17 Eylül: Van Başkale Sınır hudut birliğine yakın bölgede PKK'lı saldırganlar tarafından yerleştirilen mayının patlaması sonucunda 1 asker şehit olmuştur.

20 Eylül: Ankara Çankaya Kaymakamlık binası önündeki minibüste PKK'lı saldırganların yerleştiği bombanın patlaması sonucunda 3 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, 34 vatandaş ise yaralanmıştır.

20 Eylül: Siirt Merkez'de PKK'lılar, Polis Meslek Yüksek Okulu yakınlarında polis aracı zannettikleri özel bir otomobile roketatarlı ve uzun namlulu silahlarla saldırı düzenlenmiş, bu saldırı sonucunda 4 vatandaş ve güvenlik gücü hayatını kaybetmiş, 2 vatandaş yaralanmış, 1 terörist öldürülmüştür.

21 Eylül: Van Çatak'ta güvenlik güçleri ile PKK'lılar arasında çıkan çatışma sonucunda 3 asker şehit olmuş, 2 asker yaralanmıştır.

22 Eylül: Diyarbakır Merkez'de PKK'lı saldırganlar tarafından yunus polis ekibine saldırı düzenlenmiş, bu saldırı sonucunda 2 polis memuru şehit olmuştur.

24 Eylül: Siirt Pervari'de PKK'lılar tarafından Belenoluk Jandarma Karakolu'na roketatar ve uzun namlulu silahlarla saldırı yapılmış, bu saldırı sonucunda 6 asker şehit olmuş, 11 asker yaralanmış, 3 terörist öldürülmüştür.

26 Eylül: Batman Merkez'de PKK'lı teröristler tarafından düzenlenen saldırı da 2 asker şehit olmuş, 5 asker yaralanmış, 3 terörist etkisiz hale getirilmiştir.

18 Ekim: Bitlis Güroymak'ta PKK'lılar karayolundan geçen polis aracına bombalı saldırı düzenlemiş, bu saldırı sonucunda 9 polis memuru şehit olmuş, 2 polis memuru yaralanmıştır.

19 Ekim: Hakkâri Çukurca İlçesinde PKK'lılar Türk Silahlı Kuvvetleri Birliklerini hedef alarak bir saldırı düzenlemiştir. Saldırı gece yarısından sonra 200 PKK'lı saldırganın ilçe merkezine inerek merkezde bulunan polis ve jandarma binalarıyla güvenlik noktalarına ağır silahlar ile ateş açmıştır. Saldırı sonucunda Kekliktepe'de 21, ilçe merkezinde 3 olmak üzere 24 asker şehit olmuş, 18 asker ise yaralanmıştır. Çatışma esnasında 21 ile 23 arası, çatışma sonrası gerçekleşen operasyonlarda ise 250-270 civarı PKK militanı öldürülmüş, 210' u ise yaralanmıştır (HaberTürk, 19.10.2011, s.1).

21 Ekim: Hakkâri Çukurca ilçesinde bulunan Kazan Vadisi'nde Türk Silahlı Kuvvetlerine yapılan Çukurca saldırı sonrasında bir askeri operasyon düzenlenmiştir. Bu operasyon 22 ayrı taburla, beş farklı bölgede, hava destekli operasyon olarak gerçekleşmiş olup, operasyon sonucunda 2 asker şehit olmuş, 4 asker yaralanmış, 49 PKK'lı terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 22.10.2011, s.1).

23 Ekim: Hakkâri Çukurca saldırısı sonunca yapılan askeri operasyon sonucunda 1 asker şehit olmuş, 4 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 23.10.2011, s.1).

29 Ekim: Bingöl Merkez’de 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının yapılacağı stadyumu hedef alan PKK’lı saldırgan, kutlamaların iptal edilmesiyle saldırı hedefini değiştirmiş, Adalet ve Kalkınma Partisi il binası yakınlarında üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesi sonucu gerçekleşmiştir. Patlamada 3 sivil hayatını kaybetmiş, aralarında askeri personel ve sivil vatandaşlarında bulunduğu 20 kişi yaralanmıştı (Milliyet Gazetesi, 01.11.2011, s.1).

29 Kasım: Diyarbakır Dicle’de PKK’lılar ve güvenlik güçleri arasında çıkan çatışma sonucunda 3 terörist etkisiz hale getirilmiştir(Milliyet Gazetesi, 29.11.2011, s.1).

18 Aralık: Diyarbakır Dicle Kurşunlu Köyü kırsalında Görese Dağı eteklerindeki dört mağarada kış üstlenmesine giden elli PKK'lı çembere alınmış (Milliyet Gazetesi, 17.12.2011, s. 1) bir gün süren kuşatma sonucunda 21 PKK’lı etkisiz hale getirilmiştir.

24 Aralık: Diyarbakır Cudi Dağı'nda PKK'lıları etkisiz hale getirmek için askeri operasyon düzenlenmiş, operasyon sonucunda 27 terörist etkisiz hale getirilirken, 5 terörist teslim olmuştur (Milliyet Gazetesi, 25.12.2011, s. 1).

26 Aralık: Diyarbakır Bismil’de PKK’lılar devriye gezen araca uzun namlulu silahlarla saldırı düzenlemiş, bu saldırı sonucunda 1 askerimiz şehit olmuştur (Milliyet Gazetesi, 26.12.2011, s. 1).

20 Aralık: Tunceli Merkeze 30 km uzaklıkta bulunan Başakçı Köyü ile Rabat Mezrası arasındaki derin vadilerde bir grup PKK'lı teröristlerin yerinin tespiti üzerine askeri operasyon düzenlenmiştir. Çıkan çatışma sonucunda 6 PKK’lı terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 30.12.2011, s. 1).

31 Aralık: Huzurevleri Mahallesi’nde bir evde bulunan PKK'lılara operasyon düzenlenmiş, operasyonda 1 PKK’lı öldürülmüş, 2 kişide teslim olmuştur (Milliyet Gazetesi, 31.12.2011, s. 1).

2012 yılı

3 Şubat: Batman Kozlukta Sabah 07.30'da Günyayla mevkinde operasyon yapan güvenlik güçleri ile PKK'lılar arasında çıkan çatışmada 5 terörist öldürülmüştür(Anadolu Ajansı,03.02.2012, s. 1).

10 Şubat: Hakkâri Çukurca'da güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında çıkan çatışma da 1 askerimiz şehit edilmiş, 6 askerimiz yaralanmış, 4 terörist ise etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 10.02.2012, s. 1).

10 Şubat: Bingöl Ilıcalar'da güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında çıkan çatışma da 9 terörist ise etkisiz hale getirilmiş, 3 terörist teslim olmuştur (Milliyet Gazetesi, 10.02.2012, s. 1).

13 Şubat: Şırnak Uludere İlçesi kırsalında güvenlik güçlerinin düzenlediği hava destekli operasyonda 2 asker yaralanmış, 10 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 13.02.2012, s. 1).

21 Şubat: Şırnak Silopi Cudi Dağı'nda operasyonda olan özel harekât polisleriyle PKK'lılar arasında çıkan çatışmada 6 asker şehit olmuştur (Milliyet Gazetesi, 22.02.2012, s. 1).

24 Mart: Siirt Merkez Çeltikli köyü kırsalında yer alan Sehi ormanları mevkiinde sabah 10.00 sularında tespit edilen bir grup PKK'lı ile güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada 1 asker şehit olmuş, 3 asker yaralanmış, 15 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 24.03.2012, s. 1).

4 Nisan: Hakkâri Şemdinli'de Irak sınırının sıfır noktasında PKK'lı militanlara güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada 1 asker şehit olurken, 1 askerde yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 04.04.2012, s. 1).

10 Nisan: Şırnak Uludere İlçesine bağlı Yemişli köyünün Geymuşule üst bölgesinde güvenlik güçleri ile PKK'lı militanlar arasında çıkan çatışmada 2 asker şehit olmuş, 3 asker ise yaralanmıştır.

12 Nisan: Amasya Merkez Çiğdemlik köyünde askeri aracın geçişi esnasında bombalı saldırı sonucunda 2 asker şehit olmuş, 5 asker yaralanmıştır.

13 Nisan: Mardin Nusaybin Bagok Dağı kesiminde bir grup PKK'lı'nın güvenlik güçlerine açtığı ateş ile çatışmada 2 PKK'lı terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 12.04.2012, s. 1).

14 Nisan: Samsun Lâdik' te PKK'lı militanların bulunduğu istihbaratıyla harekete geçen güvenlik güçleri, ilçenin Amasya il sınırı kırsalında PKK'lı militanlar ile sıcak temas sağlamış, çıkan çatışmada sonucunda iki PKK'lı terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 14.04.2012, s. 1).

20 Nisan: Siirt Eruh ilçesi kırsalında arazi arama ve taraması yapan güvenlik güçleri ile PKK'lular arasında çıkan çatışmada 1 PKK'lı öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 20.04.2012, s. 1).

21 Nisan: Şırnak Uludere Dügün Dağı bölgesinde arama tarama faaliyetlerinde bulunan askeri timde yer alan 29 yaşındaki Uzman Çavuş Kemal Aktay, PKK'lı militanlar tarafından döşenen mayına basması sonucu şehit olmuştur (Milliyet Gazetesi, 22.04.2012, s. 1).

25 Nisan: Bingöl Genç İlçesinde operasyon yürüten güvenlik güçleriyle militanlar arasında çıkan çatışma da 3 asker şehit edilmiş, 9 asker yaralanmış, 4 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 28.04.2012, s. 1).

2 Mayıs: Ağrı Doğubayazıt İl Özel İdare'ye ait iş makinelerini yakan militanlarla güvenlik güçleri arasında yaşanan çatışma da 3 PKK'lı terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 02.05.2012, s. 1).

3 Mayıs: Kahramanmaraş Nurhak'ta Güvenlik güçleri ile PKK'lı militanlar arasında yaşanan çatışma da 2 asker yaralanmış, 2 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 03.05.2012, s. 1).

3 Mayıs: Şırnak Uludere Çevre yolunda devriye görevi yapan özel harekât polislerine PKK'lı teröristler tarafından düzenlenen saldırı da 2 asker yaralanmış, 2 PKK'lı terörist öldürülmüştür.

4 Mayıs: Tunceli Merkez'e bağlı Alacık Köyü'nün Zel Dağı eteklerinde yer alan askeri birliğe, yoğun sis ve yağmurlu havada PKK'lı militanlar tarafından uzun namlulu

silahlarla düzenlenen saldırıda 3 asker şehit olmuştur (Milliyet Gazetesi, 04.05.2012, s. 1).

7 Mayıs: Siirt'te Polis ve jandarma özel hareket timleri Kalender Dağı'nda düzenlediği operasyonda 2 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 07.05.2012, s. 1).

8 Mayıs: Bitlis Tatvan Yediören Köyü kırsal kesiminde güvenlik güçleriyle PKK'lılar arasında çıkan çatışma da 5 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 08.05.2012, s. 1).

8 Mayıs: Bitlis Tatvan Yediören Köyü kırsal kesiminde güvenlik güçleriyle PKK'lılar arasında yaşanan çatışma da 5 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 08.05.2012, s. 1).

9 Mayıs: Tunceli Pülümür Vadisi'nde güvenlik güçleriyle PKK'lılar arasında çıkan çatışma da 1 asker şehit edilmiştir (Milliyet Gazetesi, 09.05.2012, s. 1).

18 Mayıs: Hatay Dört Yol'da Jandarma özel harekât timi Amanoslar eteğinde Kuzuculu beldesi yakınlarında PKK'lıların kurduğu pusuya düşmüş olup, 3 asker şehit edilmiş, 2 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 18.05.2012, s. 1).

19 Mayıs: Hakkâri'de PKK'lıların karakol inşaatına saldırı düzenlenmiş saldırı da 1 asker şehit edilmiş, 3 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 19.05.2012, s. 1).

20 Mayıs: Şırnak Uludere'de güvenlik güçleri ve PKK'lılar arasında çıkan çatışma da 1 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 20.05.2012, s. 1).

20 Mayıs: Bingöl'de güvenlik güçleri ve PKK'lılar arasında çıkan çatışma da 1 asker yaralanmış, 1 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 20.05.2012, s. 1).

21 Mayıs: Bingöl Genç İlçesine bağlı Yenyazı ve Doğanca Köyü kırsal kesiminde PKK'ya yönelik başlatılan askeri operasyonda bir grup PKK'lı ile çıkan çatışma da 1 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 21.05.2012, s. 1).

21 Mayıs: Diyarbakır Kulp'ta PKK'lı militanlar tarafından kaçırılan Ak Parti Kulp İlçe Başkanı Veysel Çelik'in kurtarılması için sürdürülen operasyonlar sırasında çıkan çatışmada 1 asker şehit edilmiş, 4 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 21.05.2012, s. 1).

23 Mayıs: Tunceli Ovacık-Hozat Arasında güvenlik güçleri ve PKK'lı teröristler arasında yaşanan çatışma da 3 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 24.05.2012, s. 1).

25 Mayıs: Kullandıkları aracın emniyet birimlerince takibe alınmasından sonra hedeflerinden sapan saldırganlar, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine saparak karşılarına çıkan Pınarbaşı Emniyet Müdürlüğüne girmiş, burada emniyet birimleriyle çıkan çatışmada 1 terörist hayatını kaybetmiş, 1 polis memuru şehit olmuştur. Diğer PKK'lı saldırgan ise araçtaki patlayıcıları infilak ettirerek saldırıyı gerçekleştirmiştir (Milliyet Gazetesi, 27.05.2012, s. 1, Doğan Haber Ajansı.27.05.2012, s. 1).

27 Mayıs: Şırnak Besta Bölgesinde güvenlik güçleri ile PKK'lılar arasında çıkan çatışma da 1 asker şehit edilmiştir (Milliyet Gazetesi, 27.05.2012, s. 1).

18 Haziran: Hatay'da güvenlik güçleri ile PKK'lılar arasında çıkan çatışma da 1 asker şehit edilmiştir.

19 Haziran: Hakkâri Yüksekova'da Dağlıca Karakolu'na PKK'lı militanlar tarafından düzenlenen saldırı da 8 asker şehit edilmiş, 16 asker yaralanmış, 10 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 24.05.2012, s. 1).

21 Haziran: Hakkâri Çukurca'da 49. sınırtası bölgesinde PKK'lı teröristlerin döşediği mayının patlaması sonucunda 1 asker şehit olmuş, 1 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 21.06.2012, s. 1).

27 Haziran: Siirt Eruh İlçe kırsalında PKK'lı mensupların kurduğu iki ayrı pusuda çıkan çatışma sonucunda 4 asker şehit olmuştur (Milliyet Gazetesi, 28.06.2012, s. 1).

30 Haziran: Şırnak Beytüşşebap Pınarbaşı mevkiinde nöbet tutan kuruculardan 1 sivil vatandaş PKK'lılar tarafından döşenen mayına basması sonucu hayatını kaybetmiştir.

23 Temmuz-5 Ağustos: Hakkâri Şemdinli'de İlçeyi kontrolü altına almak isteyen PKK ile 13 gün boyunca çatışmalar yaşanmış, çıkan çatışmalar sonucunda 2 asker şehit edilmiş, 10 asker yaralanmış, 115 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 03.08.2012, s. 1).

2 Ağustos: Siirt Erüh'ta Jandarma karakolu ve üs bölgesine kalabalık PKK'lı grup tarafından ağır silahlarla düzenlenen saldırı da 2 asker şehit edilmiş, 7 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 03.08.2012, s. 1).

4 Ağustos: Hakkâri Çukurca'da PKK'lular Geçimli Jandarma Karakolu ile Karataş Karakolu ve Darsinki Tepesi'nde bulunan askeri üs bölgesine eş zamanlı düzenlenen saldırı da 6 asker şehit edilmiş, 14 terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 06.08.2012, s. 1).

9 Ağustos: İzmir Foça'da askeri üsse giden servis otobüsüne saldırı düzenlenmiştir. Art arda iki bombalı saldırının ardından otobüse ateş açılmış, 2 vatandaş hayatını kaybetmiş, 10 vatandaş yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 09.08.2012, s. 1).

20 Ağustos: Gaziantep Şehitkâmil İlçe Emniyet Müdürlüğü ve yanındaki polis merkezinin yakınında bomba yüklenen otomobil infilak ettirilmiştir, olay esnasında 9 polis memuru şehit edilmiş, 66 polis memuru ve sivil yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 21.08.2012, s. 1).

22 Ağustos: Hakkâri Şemdinli Bağlar mevkiinde askeri konvoyun geçişi sırasında düzenlenen bombalı düzenlenen saldırı da 5 asker şehit edilmiş, 7 asker yaralanmıştır.

2-9 Eylül Şırnak Beytüşşebap İlçe merkezinde bulunan güvenlik noktalarına uzun namlulu silahlar ve roketatarlar ile ateş açılması sonucu çatışma yaşanmıştır. PKK'lular Şemdinli'nin güneyinde görev yapan askeri birliklere 2 ayrı bölgeden saldırı düzenlenmiş olup, saldırıda 12 asker şehit olmuş, 7 asker yaralanmış, 46 terörist etkisiz hale getirilmiş, 4 terörist teslim olmuştur (Milliyet Gazetesi, 09.09.2012, s. 1).

14 Eylül: Hakkâri Şemdinli Güzelkonak Jandarma Karakoluna düzenlenen saldırı da 1 asker şehit edilmiş, 1 asker yaralanmış, 10 terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 04.09.2012, s. 1).

15 Eylül: Hakkâri Çukurca karayolu üzerinde askeri aracın geçişi sırasında PKK'lular tarafından yola yerleştirilen patlayıcı infilak ettirilmiştir, asker şehit edilmiş, 5 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 15.09.2012, s. 1).

16 Eylül: Bingöl Karlıova'da Polisleri taşıyan midibüsün geçişi sırasında PKK tarafından yola döşenen patlayıcı uzaktan kumandayla patlatılmış olup, saldırı sonucunda 8 asker şehit edilmiş, 9 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 16.09.2012, s. 1).

18 Eylül: Bingöl Muş yolu 16'ncı kilometresinde, Kardeşler köyü yakınlarında PKK, seyir halinde seyreden askeri konvooya saldırı düzenlenmiş olup, saldırı sonucunda 10 asker şehit edilmiş, 50 asker yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 18.09.2012, s. 1).

9 Ekim: Diyarbakır'da Yenişehir ilçesine bağlı Şehitlik semtinde bulunan Şehitlik Lisesi idari kısmına PKK tarafından molotof kokteyli ve ses bombalı saldırılar düzenlenmiş, saldırı sonucunda can kaybı yaşanmamış ve terörist ele geçirilememiştir.

2013 yılı

9 Ocak: Hakkâri Çukurca Karataş Jandarma Karakolu'na düzenlenen PKK saldırısında uzman çavuş Mehmet Doğan şehit edilmiştir (Sabah Gazetesi, 09.01.2013, s. 1).

2014 yılı

20 Ağustos: Van Saray İlçesi'nde alınan bir görüntü üzerine bölgeye giden askeri time PKK'lılar tarafından pusu kurulum uzun namlulu silahlarla ateş açıldı. 1 teğmen şehit edilmiş, 1 er yaralanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 20.08.2014, s. 1).

26 Ekim: Hakkâri Yüksekova İlçesindeki çarşıda elektrik malzemesi alırken saldırıya uğrayan Uzman Çavuş Ramazan Gülle ile Jandarma erler Ramazan Köse ve Yunus Yılmaz şehit edilmiştir (Milliyet Gazetesi, 13.09.2014, s.1).

2015 yılı

11 Nisan: Ağrı Diyadin'de PKK, ağaç dikme faaliyeti için güvenlik önlemi alan askerlere karşı yapılan saldırıda 4 asker yaralanmış, 5 terörist etkisiz hale getirilmiş, 1 terörist yakalanmıştır (Radikal Gazetesi, 13.04.2015, s. 1).

20 Temmuz: Adıyaman Merkez'de arazi arama tarama faaliyeti yapan güvenlik güçlerine karşı PKK mensuplarınca ateş açılmış, 1 asker şehit edilmiş, 2 asker yaralanmıştır.

22 Temmuz: Şanlıurfa Ceylanpınar'da 2 polis memuru, evlerinde başlarından tabancayla vurularak haince şehit edilmiş, yapılan bu kanlı saldırıyı PKK üstlenmiştir.

23 Temmuz: Diyarbakır Yenişehir Şehitlik semtinde trafik polislerine kurulan hain pusu sonucunda 1 polis şehit edilmiş, 1 polis yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 23.09.2015, s. 1).

25 Temmuz: Muş Malazgirt İlçe Jandarma Komutanı Binbaşı Aslan Kulaksız, ailesiyle birlikte otomobilinde silahlı saldırıya uğramış, binbaşı hayatını yitirirken eşi ve kızı yaralanmıştır.

27 Temmuz: Hakkâri Şemdinli Uzman Çavuş Ziya Sarpkaya, sivil kıyafetli olarak gittiği bir bankanın önünde silahla başından vurularak şehit edilmiştir.

29 Temmuz: Diyarbakır Çınar'da bir çay ocağının önünde oturan sivil polis Mehmet Uyar'a, PKK mensupları otomobilden, uzun namlulu silahlarla saldırı da bulunmuş, 1 Polis memuru şehit edilmiş 1 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, 1 vatandaş da yaralanmıştır.

30 Temmuz: Gabar Dağı eteklerinde bulunan Görmeç Jandarma Taburu bölgesinde yol emniyetini alan askere yönelik düzenlenen saldırıda Üsteğmen İbrahim Tanrıverdi, Piyade Onbaşı Hamza Yıldırım ve Piyade Er Ömer Kaan Kandemir şehit edilmiştir.

31 Temmuz: Adana Pozantı İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne düzenlenen saldırıda Serdar Kazar ve İsa İpek isimli iki polis memuru şehit edilmiştir.

12 Ağustos: Diyarbakır Sur İlçesinde PKK'lılar görev değişimi yapan Özekli Köyü Jandarma Karakolu'ndaki askerlere saldırı düzenlenmiş olup, saldırı sonucunda 1 asker şehit edilmiş, 4 asker yaralanmış, 2 terörist öldürülmüştür.

19 Ağustos: Siirt Şirvan/Pervari arasındaki kara yolunun güvenliğini sağlamak için devriye gezen askerî araca uzaktan kumandalı bombayla düzenlenen saldırı da 8 asker şehit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 20.08.2015, s. 1).

4 Eylül: PKK, Tunceli'deki Şehit Nahit Bulut polis karakoluna saldırı düzenlenmiş, aynı gün Şırnak'ta da içerisinde bir uzman çavuş bulunan sivil araca saldırı yapılmıştır. Bu saldırılar sonucunda 2 asker şehit edilmiş, 3 asker yaralanmış, 1 terörist öldürülmüştür.

6 Eylül: Hakkâri Dağlıca-Yüksekova TSK'nın bölgede yürüttüğü yol temizleme çalışmaları esnasında PKK tarafından geliştirilmiş infilak aygıtları patlatılmış, patlamada iki zırhlı araç hasar görmüş, 17 asker şehit edilmiş, 5 asker yaralanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 06.09.2015, s. 1).

8 Eylül: Iğdır Aralık Dilucu Sınır Kapısı'nda görevli polisleri taşıyan servis minibüsünün geçişi sırasında PKK tarafından yola önceden döşenen yaklaşık bir ton bomba uzaktan kumanda ile patlatılmış olup, 13 asker şehit edilmiş, 3 asker yaralanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 08.09.2015, s. 1).

9 Eylül: Tunceli' de Polis lojmanlarının güvenlik noktasına PKK'lı teröristlerce roketatar ve uzun namlulu silahlarla saldırı düzenlenmiş 1 asker şehit olmuş, 3 asker yaralanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 09.09.2015, s. 1).

13 Eylül: Şırnak Uludere 23'üncü Jandarma Sınır Tümen Komutanlığı girişindeki polis kontrol noktasına getirilen bomba yüklü aracı infilak ettirilmiş olup, saldırıda 2 asker şehit edilmiş, 5 asker yaralanmış, 5 terörist öldürülmüştür (Hürriyet Gazetesi, 13.09.2015, s. 1).

15 Eylül: Hakkâri-Van kara yolunda polis aracının geçişi sırasında yola döşenmiş bombanın patlatılması sonucunda araçtaki bir hükümlü de yaşamını kaybetmiştir.

15 Eylül: Mardin Nusaybin'in Üçyol bölgesinde devriye gezen polis aracına uzaktan kumandalı bombayla saldırı düzenlenmiş, saldırı sonucunda 3 asker şehit edilmiş, 1 asker yaralanmıştır.

21 Eylül: Şırnak'ın Silopi ilçesinde PKK'lı militanlar tarafından 1 köy korucusu ve 1 muhtara aileleri ile çıktıkları bayram alışverişinde silahlı saldırı düzenlenmiş, olayda köy korucusu hayatını kaybetmiştir. 1 kişide yaralanmıştır.

21 Eylül: Tunceli'nin Hozat ilçesinde PKK'lı militanlar tarafından İlçe Emniyet Amiri'nin bulunduğu otomobile, otomatik silahlarla ateş açmış, yaşanan olayda İlçe Emniyet Amiri ve 1 polis memuru ağır yaralanmıştır.

21-22 Eylül: Van Başkale-Hakkâri kara yolunda PKK'lılarca iki ayrı el yapımı bomba düzeneğiyle iki ayrı saldırı düzenleniş, iki saldırı da toplam 24 asker yaralanmıştır.

23 Eylül: Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde uzman çavuş Mehmet Ali Sarak sivil kıyafetle evinden çıkarak görev yaptığı birliğine giderken PKK'lı militanların silahlı saldırısı sonucu şehit edilmiştir.

24-25 Eylül: Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesinde PKK'lılar; İlçe Jandarma Komando Komutanlığı, Ayvalık Tabur Komutanlığı, Taşarası Jandarma Komutanlığı, kaymakamlık binası ile ilçe merkezindeki polis karakoluna havan, roketatar ve uzun namlulu silahlarla saldırı düzenlenmiş, saldırılarda 2 asker yaşamını yitirirken; bir geçici köy korucusu, 8 asker ve 11 polis memuru yaralanmıştır. Çatışmalarda bir eve havan topu mermisi düşmesi sonucu 3 sivil vatandaş yaşamını yitirmiş, 3 sivil vatandaş yaralanmıştır. İlçedeki olaylarda ambulans sürücüsü Şeyhmus Dursun da yaşamını yitirmiştir. Güvenlik güçlerinin başlattığı operasyonlarda 34 PKK'lı terörist öldürülmüştür (Milliyet Gazetesi, 28.09.2015, s. 1, Hürriyet Gazetesi, 28.09.2015, s. 1).

26 Eylül: Tunceli Merkez'e bağlı Çiçekli Köyü kırsalında askerler ile PKK'lılar arasında çıkan çatışma da Jandarma Binbaşı Yavuz Sonat Güzel şehit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 27.09.2015, s. 1).

28 Eylül: Adana Seyhan'da devriye gezen polis aracına PKK tarafından düzenlenen silahlı saldırıda 2 polis memuru şehit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 28.09.2015, s. 1).

30 Eylül: Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde 39 yaşındaki Jandarma Uzman Çavuş İzzet Alper, PKK'lı militanların saldırısı sonucu şehit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 30.09.2015, s. 1).

3 Ekim: Diyarbakır'ın Silvan İlçesi'nde PKK'lı militanlar tarafından saldırıya uğrayan 31 yaşındaki Uzman Çavuş Sinan Uçan, şehit edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 03.09.2015, s. 1).

6 Ekim: Diyarbakır'ın Kocaköy İlçesi'nde PKK'lılar askeri aracın geçişi sırasında yola tuzakladıkları bombayı uzaktan kumanda ile patlatılmış, olay sonucunda 23 asker yaralanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 06.10.2015, s. 1).

6 Ekim: Van Başkale ilçesinde, Eşmepınar Jandarma Karakolu yakınında bomba yüklü aracın infilak ettirilmesi sonucu 7 asker, 1 korucu ve 1 vatandaş yaralanmıştır.

2016 yılı

17 Şubat: Ankara, Çankaya'da meydana gelen bombalı saldırıyı TAK üstlenmiştir. 29 askeri personel ve sivil vatandaş hayatını kaybetmiştir. 61 vatandaş yaralanmıştır.

7 Haziran: İstanbul, Fatih ilçesinin Vezneciler semtinde TAK tarafından yapılan bombalı saldırı sonucunda 5 polis memuru şehit edilmiş, 7 sivil vatandaş hayatın kaybetmiştir.

23 Haziran: Diyarbakır'da 7. Kolordu tarafından düzenlenen Bayrak-14 Şehit Jandarma Teğmen Abdülselam ÖZATAK, Müşterek Özel Birlik Operasyonu kapsamında 30 Haziran 2016 günü 4 PKK üyesi öldürülmüş, 2 tanesi ise tutuklanmıştır. Aynı operasyonda kapsamında terör örgütüne ait 3 mağara ve 16 sığınak bulunmuştur.

29 Haziran: Mardin Derik'te PKK tarafından yola döşenen geliştirilmiş infilak aygıtının uzaktan patlatılması sonucu 2 TSK askeri şehit edilmiş, 3 asker yaralanmıştır.

30 Haziran: Bingöl Genç'te TSK mensubu 2 uzman çavuş, yola döşenen geliştirilmiş infilak aygıtının uzaktan patlatılması sonucu şehit edilmiştir.

2 Temmuz: Şırnak Beytüşşebap'ta Emniyet Amirliği, İlçe Jandarma Komutanlığı ve Özel Harekât Şubesi'ne roketatar ve uzun namlulu silahlarla yapılan PKK saldırısında Türk ordusu mensubu bir Jandarma Astsubay şehit edilmiştir.

6 Temmuz: Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinin Armutdüzü köyü civarında ailesiyle bayram tatilinden dönen bir köy koruyucusu kaçırılmış olup, daha sonra Akçalı köyü yakınlarındaki Hakkâri'den Van'a giden karayolunda ölü bulunmuştur.

29 Temmuz: Hakkâri - Çukurca karayolu üzerindeki Doğanlı bölgesinde yol kontrolü yapan askerlere, PKK mensupları tarafından saldırı düzenlenmiş, saldırıda 8 asker yaşamını yitirmiş 6 asker de yaralanmıştır. Sonrasında çıkan çatışmada ise 19 asker yaralanmıştır.

26 Ağustos: Cizre Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'ne bombalı araçla yapılan hain saldırı da 13 polis memuru şehit olmuştur. Pek çok ev ve iş yeri patlama neticesinde zarar görmüştür.

10 Aralık: Beşiktaş bombalı saldırısı sonucunda 39 polis şehit olmuş, 7 sivil hayatını kaybetmiştir.

17 Aralık: TAK tarafından Kayseri'nin Talas İlçesi'ndeki Erciyes Üniversitesi yakınlarında bombalı araç ile gerçekleşen intihar saldırısında, çarşı iznine çıkan 15 Türk Silahlı Kuvvetleri personeli şehit olmuş; 56 sivil yaralanmıştır.

2017 yılı

11 Ağustos: Trabzon'un Maçka ilçesi kırsalında bölücü terör örgütü mensupları ve Türk emniyet güçleri arasında çıkan çatışmada Eren Bülbül (15) ve Astsubay Ferhat Gedik şehit edilmiştir.

2018 yılı

31 Temmuz: Hakkâri Yüksekova ilçesinde hain terör örgütünün daha önceden tuzakladığı el yapımı patlayıcı infilak ettirmesi sonucunda 11 aylık Bedirhan bebek ve annesi şehit edilmiştir.

10 Kasım: PKK'lı teröristler Şırnak'ta 10 Kasım günü tören alanına maket uçakla saldırı girişiminde bulunmuş, ancak bu saldırı emniyet güçlerinin dikkati sayesinde son anda önlenmiştir.

2019 yılı

7 Eylül: Mardin ili Ömerli ilçesi Harmankaya ve Kömürlü köylerinde, jandarma ve polisin ortaklaşa düzenlemiş olduğu operasyonda, bölücü örgüt mensuplarıyla çıkan çatışma sonucunda 1 asker yaralanmış, kaldırıldığı Mardin Devlet Hastanesinde tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak şehit olmuştur.

2020 yılı

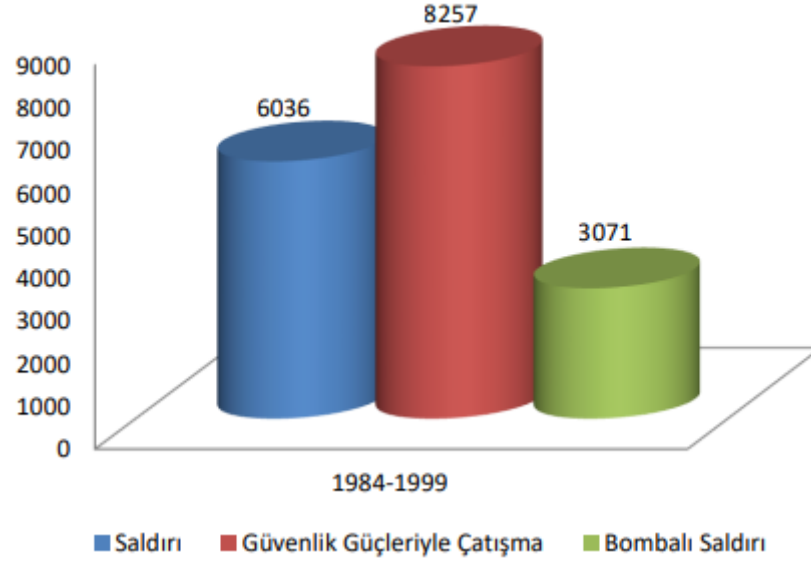
14 Mayıs: pkk terör örgütü mensuplarınca Van ilinde Vefa destek ekibine gerçekleştirilen silahlı saldırı da iki sivil yaşamını yitirmiş, 1 sivil vatandaşta yaralanmıştır.

2021 yılı

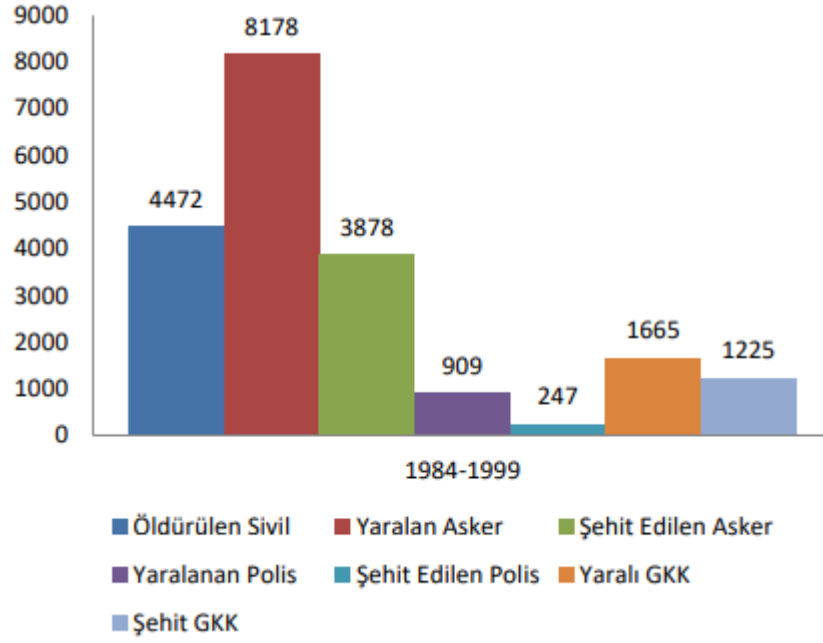
2 Ekim: Bingöl Genç ilçesi Yolçatı köyünde yaşanan elektrik arızasını gidermeye giden 2 işçi PKK'lı teröristlerin bombalı saldırısı sonucunda yaşamını yitirmiştir.

EK 2: 1984-1990 Yılları Arası Şehit Sayıları, Sivil Sayıları ve Öldürülen PKK'lı Sayısı			
Yıl	Şehit	Sivil	Terörist
1984	26	43	30
1985	58	141	201
1986	51	133	97
1987	71	242	95
1988	54	109	123
1989	153	178	179
1990	161	204	368
Toplam	524	1050	1093
"Engin Alan, a.g.e., s. 194.'den alınmıştır.			

EK:3 1991-2002 Yılları Arası Şehit Sayıları, Sivil Sayıları ve Öldürülen PKK'lı Sayısı			
Yıllar	Şehit	Vatandaş	Terörist
1991	244	233	376
1992	629	832	1129
1993	715	1479	3050
1994	1145	992	2510
1995	772	313	4163
1996	608	170	3789
1997	518	158	7558
1998	338	85	2556
1999	236	83	1458
2000	29	17	319
2001	20	8	140
2002	7	7	19
Toplam	5336	4377	27077
"Engin Alan, a.g.e., s. 181.'den alınmıştır.			

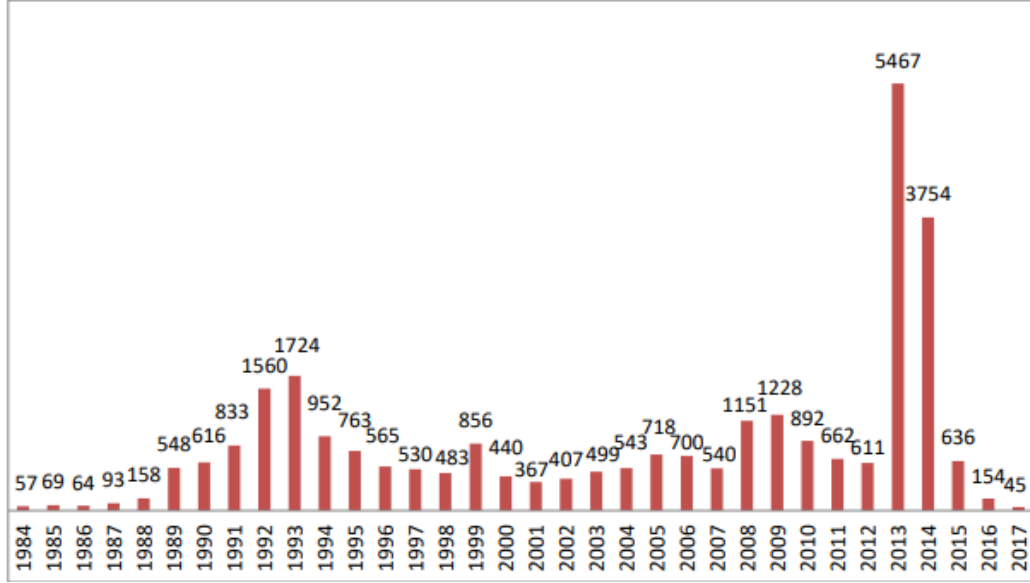
Ek 4: PKK'nın 15 Yıllık Bilançosu

Törelî., 2002: s. 149.

Ek 5: PKK Saldırılarında Yaralı ve Şehit Sayısı

Törelî, 2002: s. 137.

Ek 6: PKK'ya Katılım Sayıları

<https://www.icisleri.gov.tr>: Erişim Tarihi:24.11.2021